

Konkurenční schopnost České republiky

2013–2014

Vzor citace: Kolektiv CES VŠEM, VŠEM: *Konkurenční schopnost České republiky 2013–2014*. Praha: Odborné nakladatelství VŠEM, 2015. 108 s. ISBN 978-80-87839-50-8

Klíčová slova:

efektivita, ekonomika, ekonomie, HPD, index, inovace, konkurenceschopnost, kvalita, makroekonomie, odvětví, práce, technologie, trh, ukazatel, vývoj

JEL Classification:

E01, E02, E03, E21, E22, E31, E32, E44, E63, F62, F63, H50, H77

Kolektiv autorů:**Centrum ekonomických studií VŠEM (CES VŠEM)****Vysoká škola ekonomie a managementu (VŠEM)**

Ing. Jana Gibarti, Ph.D. (jana.gibarti@vsem.cz) – kapitola Výzkum a vývoj a inovující podniky

Ing. Jaroslav Kahoun (jaroslav.kahoun@vsem.cz) – kapitola Regionální konkurenceschopnost

Bc. Martin Liška (martin.liska@infovsem.cz) – kapitola Institucionální kvalita

Doc. Ing. Jan Pour, CSc. (jan.pour@vsem.cz) – kapitola Podniková informatika

Ing. Marek Rojíček, Ph.D. (marek.rojicek@vsem.cz) – kapitola Konkurenceschopnost odvětví

Prof. Ing. Vojtěch Spěváček, DrSc. (vojtech.spevacek@vsem.cz) – kapitola Růstová výkonnost a stabilita

Prof. Ing. Milan Žák, CSc. (milan.zak@vsem.cz) – kapitola Institucionální kvalita

Ing. Václav Žďárek, MSc. (vaclav.zdarek@vsem.cz) – kapitola Růstová výkonnost a stabilita

Editorka textu:

Ing. Lucie Vnoučková, Ph.D.

Redaktor textu:

Ing. Mgr. Julie Šmejkalová, Ing. Mgr. Jiří Tobíšek

Recenzenti/opONENTI:

Prof. Ing. Christiana Kliková, CSc.

Prof. Ing. Vojtěch Krebs, CSc.

Prof. Ing. Antonín Slaný, CSc.

2015

Vydalo: Odborné nakladatelství VŠEM, Nárožní 2600/9a, 158 00, Praha 5

ISBN 978-80-87839-50-8

Publikace vznikla s finanční podporou Vysoké školy ekonomie a managementu o.p.s.

© Centrum ekonomických studií Vysoké školy ekonomie a managementu, Vysoká škola ekonomie a managementu, o.p.s.

OBSAH

Úvod	5
1. Růstová výkonnost a stabilita	9
Úvod	9
Hrubý domácí produkt	10
HDP na obyvatele v paritě kupní síly	11
Produktivita práce	12
HDP v PPS na pracovníka a na odpracovanou hodinu	13
Míra zaměstnanosti	14
Míra nezaměstnanosti	15
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	16
Nominální a reálné mzdové náklady	17
Index spotřebitelských cen	18
Index cenové úrovně	19
2. Institucionální kvalita	32
Index ekonomické svobody – Freedom House	42
Ukazatel jakosti životního prostředí	43
Index vnímání korupce	44
Globální barometr korupce	45
Index neprůhlednosti	46
Index otevřeného rozpočtu	47
Kvalita veřejné správy	48
Kvalita veřejných institucí	49
Zahájení a ukončení podnikání	50
Zdanění a zahraniční obchod	51
Smlouvy, ochrana investic, přístup k úvěrům	52
Kvalita podnikové správy	53
Efektivnost produktových trhů	54
Efektivnost finančních trhů	55
Efektivnost trhu práce	56
Ukazatel potenciální konkurenceschopnosti	57
3. Strukturální konkurenceschopnost	61
Statistická část	62
Odvětvová konkurenceschopnost	63
4. Inovační výkonnost	90
Informační systémy a technologie	91
Výdaje na výzkum a vývoj podle sektorů, podle zdrojů financování a podle jeho provádění	95
LITERATURA	106
ABSTRAKT	108
ABSTRACT	108

Úvod

Publikace Konkurenční schopnost České republiky je jedním z hlavních výstupů Centra ekonomických studií Vysoké školy ekonomie a managementu (CES VŠEM, VŠEM). CES VŠEM je výzkumné pracoviště Vysoké školy ekonomie a managementu. Výzkum je zaměřen zejména na analýzu faktorů konkurenceschopnosti české ekonomiky v mezinárodním srovnání a na identifikaci souvisejících hospodářsko-politických implikací pro podporu ekonomického dohánění a přechodu na znalostně založenou ekonomiku. Realizace výzkumných aktivit probíhá již od roku 2005, kdy byla podporována v rámci dlouhodobého výzkumného projektu (Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky, MŠMT 1M0524) a pokračuje i nadále. Tematicky je výzkum CES VŠEM zaměřen především na analýzu makroekonomických ukazatelů, nicméně od roku 2015 se výzkum zaměřil i do dalších oblastí ekonomie a managementu a v rámci veřejné grantové soutěže jsou podporovány i další výzkumné projekty a aktivity. CES spolupracuje rovněž na řadě mezinárodních výzkumných projektů v problematice znalostně založené konkurenceschopnosti a podílí se na expertizních aktivitách pro veřejnou správu v oblasti růstové výkonnosti a stability, výzkumu a vývoje a inovační výkonnosti.

V současné době je strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky oblastí, která na sebe obrací zásadní pozornost. Období do roku 2020 je klíčové pro další rozvoj ekonomiky následující po období ekonomické a finanční krize. Strategie následujících let nese podtitul "Zpět na vrchol" a charakterizuje záměr vlády dostat do roku 2020 Českou republiku mezi 20 nejvíce konkurenceschopných zemí světa. Strategie posuzuje konkurenceschopnost v devíti pilířích. Mezi ty hlavní patří instituce, infrastruktura a inovace. Základní vizí je vysoká a dlouhodobě udržitelná životní úroveň občanů České republiky založená na pevných základech konkurenceschopnosti. Předkládaná publikace se proto věnuje analýze současného stavu konkurenceschopnosti České republiky a předkládá východiska pro další rozvoj.

Jak uvádí výsledky analýzy konkurenceschopnosti České republiky, kterou zpracovalo Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, rozvoj české ekonomiky zpomalují neefektivní státní úřady, pomalé soudy nebo nedostatečná infrastruktura. Silnou stránkou je naopak kvalitní věda a výzkum. Zásadní rezervou je ovšem chybějící nebo omezená vazba vědy, výzkumu a jejich výsledků na podnikový sektor, který je klíčový pro rozvoj inovací. Z toho důvodu je plánována větší provázanost vědy a výzkumu. Klíčové dokumenty jsou již připraveny a procházejí procesem připomínkování a schvalování. V budoucnu lze tedy očekávat další rozvoj této oblasti. Další silnou stránkou konkurenceschopnosti České republiky je stabilní hospodářské prostředí nebo schopnost přilákat zahraniční investice. Naše proexportně zaměřené hospodářství prokázalo svou životaschopnost v celé řadě oborů.

Publikace Konkurenční schopnost České republiky 2013-2014: Vývoj hlavních indikátorů je v pořadí již sedmou publikací věnovanou vývoji konkurenceschopnosti ČR v mezinárodním srovnání a analýze rozhodujících faktorů ovlivňujících tento vývoj. Publikace shrnuje klíčové oblasti charakterizující vývoj České republiky promítnuté do kvantitativních ukazatelů. Publikace pokračuje a navazuje na předchozí vydání publikací pod názvem Ročenka konkurenceschopnosti České republiky. Publikace se soustředí na prezentaci statistických ukazatelů sledovaných v časových řadách, které ilustrují daný tematický okruh.

Konkurenční schopnost České republiky analyzuje přístup a vývoj české ekonomiky ve vztahu ke klíčovými kvantitativním faktorům jejího rozvoje a ve vztahu k vykazované růstové výkonnosti a makroekonomické stabilitě.

Cílem publikace je na základě komplexní analýzy zdrojů a výsledků konkurenční schopnosti České republiky identifikace souvisejících hospodářskopolitických implikací. Výsledky uvedené v následujících kapitolách jsou využitelné pro podporu současně znalostně založené ekonomiky.

Předkládaná publikace je zaměřena na čtyři stěžejní oblasti: (1) Růstová výkonnost a stabilita, (2) Institucionální kvalita, (3) Strukturální konkurenceschopnost a (4) Inovační výkonnost. Specifická pozornost je věnována strukturálním aspektům konkurenceschopnosti na odvětvové a regionální úrovni.

První část, **Růstová výkonnost a stabilita** analyzuje hospodářský vývoj a růst ČR v mezinárodním kontextu, včetně jejich dopadů na makroekonomickou rovnováhu. Uvedené široké spektrum ukazatelů umožňuje posoudit makroekonomický vývoj České republiky a jejich analýza ve vztahu k ostatním zemím EU objasní sledované rozdíly a příčiny zaostávání české ekonomiky. Výběr sledovaných ukazatelů byl volen tak, aby charakterizovaly všechny podstatné oblasti ekonomického vývoje včetně jejich kvalitativních stránek.

Druhá část, **Institucionální kvalita** hodnotí kvalitu správy a podnikového prostředí. Je členěna do kapitol, které charakterizují problematiku hodnocení a měření institucionálního prostředí a jeho předpokladů pro ekonomickou výkonnost a konkurenceschopnost ekonomiky. Je tak identifikován jejich vztah k výkonnostním charakteristikám na podnikové úrovni. Opět jsou analyzovány jak kvalitativní, tak kvantitativní ukazatele sledované oblasti.

Třetí část, **Strukturální konkurenceschopnost** je rozdělena do dvou částí zabývajících se samostatně odvětvovou a regionální konkurenceschopností. Odvětvová, statistická, část zahrnuje odvětvové charakteristiky ekonomické výkonnosti konkurenceschopnosti v České republice. V části věnované regionální konkurenceschopnosti je představen výběr ukazatelů zachycujících postavení jednotlivých regionů v České republice a jejich vývoj.

Čtvrtá část, **Inovační výkonnost** je zaměřena na hodnocení úrovně ekonomických aktivit z hlediska využití inovačních schopností a identifikaci meziodvětvových odlišností. Poslední část publikace je rozdělena do dvou kapitol. Nejprve je pozornost věnována informačním systémům a technologiím využívaným v České republice a jejich srovnání mezi evropskými státy. Je taktéž analyzován vývoj jejich využívání v čase. Je hodnocen jejich přínos pro rozvoj inovací. Druhá kapitola se věnuje zdrojům inovační výkonnosti, které jsou spojeny s výzkumem a vývojem a dále se zaměřuje na analýzu inovační výkonnosti podle jednotlivých odvětví a typů podniků. Jsou uvedeny také efekty inovační výkonnosti, které je možné sledovat při analýze inovujících podniků.

Lucie Vnoučková
editor

1. Růstová výkonnost a stabilita

Úvod

Indikátory růstové výkonnosti a stability zahrnují široké spektrum ukazatelů umožňujících posoudit makroekonomický vývoj České republiky a jeho srovnání s vývojem v ostatních zemích Evropské unie. Cílem kapitoly je charakterizovat všechny podstatné oblasti ekonomického vývoje včetně jejich kvalitativních stránek, které jsou určující z hlediska konkurenceschopnosti české ekonomiky. Z metodického hlediska kapitola analyzuje přístup a vývoj české ekonomiky ve vztahu ke klíčovým kvantitativním faktorům jejího rozvoje a ve vztahu k vykazované růstové výkonnosti a makroekonomické stabilitě. Ukazatele je možné tematicky rozdělit do čtyř částí:

(1) růstová výkonnost – zahrnuje růst HDP, produktivity práce a na jejich vývoji závislou ekonomickou úroveň země (měřenou HDP na obyvatele v paritě kupního standardu), **(2) práce, mzdy a ceny** – vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti vyjadřuje využití lidských zdrojů a růst mezd ovlivňuje životní úroveň. Index spotřebitelských cen je základním ukazatelem vývoje inflace, která ovlivňuje kupní sílu měny. Srovnatelná cenová úroveň konečné spotřeby domácností daná poměrem parity kupní síly a tržních měnových kurzů patří k základním ukazatelům nominální konvergence, **(3) poptávka a stabilita** – spotřeba, investice, úspory a jejich vzájemný vztah spojují hledisko ekonomického růstu a makroekonomické rovnováhy, která je významně ovlivněna vývojem veřejných rozpočtů a rozpočtových schodků, které se kumulují ve veřejný dluh, **(4) vnější vztahy** jsou charakterizovány růstem vývozu a dovozu zboží a služeb, bilanci běžného účtu platební bilance a přílivem přímých zahraničních investic. Ve vývoji směnných relací a reálného efektivního měnového kurzu se odráží konkurenceschopnost země v zahraničním obchodě.

Význam sledování a hodnocení makroekonomického vývoje vzrostl v poslední době v důsledku předcházející finanční krize a celosvětové recese, která byla nejhlubší v poválečném období a zasáhla drtivou většinu zemí. V zemích Evropské unie včetně České republiky byla **recese** velmi hluboká s propadem HDP v roce 2009 o více než 4 % a projevila se ve zhoršení vývoje většiny makroekonomických agregátů. Silný pokles HDP byl doprovázen snížením produktivity práce, investic, růstem nezaměstnanosti a výrazným zhoršením veřejných financí. Dokonce i po šesti letech od začátku finanční a ekonomické krize zůstává světová hospodářská situace vážná.

V Evropské unii po ekonomickém oživení v letech 2010 a 2011 zasáhla řadu zemí další recese. V roce 2012 se za celek zemí EU HDP snížil o 0,4 % a v roce 2013 HDP stagnoval. Teprve v letech 2004 a 2005 dochází k mírnému oživení. Rozdíly mezi zeměmi jsou však značné. Slušný ekonomický růst dosáhly pobaltské státy, Polsko a Slovensko. Na druhé straně značný propad ekonomické aktivity zaznamenalo jižní křídlo EU. Řecký HDP se v roce 2013 snižoval již šestým rokem a celkově se propadl o více než čtvrtinu. Rok 2014 přinesl zlepšení ekonomické situace většiny zemí Evropské unie, nicméně hospodářský růst zůstává velmi slabý a hrozí dlouhodobá stagnace.

Česká ekonomika se v letech 2005-2007 vyznačovala vysokou růstovou dynamikou, avšak vývoj v roce 2008 a 2009 přinesl postupně stále větší zhoršování podmínek hospodářského vývoje a česká ekonomika se na přelomu roku 2008 a 2009 dostala do silné **recese**. V roce 2009 HDP reálně poklesl o 4,5 % a negativní stránky recese se

se projeví především v rostoucí nezaměstnanosti, silném nárůstu vládního deficitu a dluhu a propadu investiční aktivity. Recese byla vyvolána především vnějšími faktory a oživení v roce 2010 a 2011 bylo mírné. V letech 2012 a 2013 se česká ekonomika dostává do nové recese, která byla způsobena domácími faktory, především pak fiskální restrikcí a silným poklesem domácí poptávky. Za celé šestileté období 2008–2013 česká ekonomika nevzrostla, ale vykazovala prakticky nulový průměrný roční růst HDP. Proces reálné konvergence (přibližování se České republiky k průměrné úrovni HDP na obyvatele v zemích Evropské unie) se prakticky zastavil. Teprve v roce 2014 dochází k oživení domácí poptávky a k růstu HDP o 2 %.

Makroekonomická rovnováha posuzovaná na základě vztahu mezi úsporami a investicemi a projevující se ve vývoji schodku běžného účtu platební bilance, se udržela na přijatelné úrovni. Bylo to důsledkem příznivého vývoje zahraničního obchodu se zbožím a službami, jehož saldo dosahovalo vysokých kladných hodnot. Hlavním zdrojem deficitu se stala bilance výnosů (čistý odliv prvotních důchodů ve formě mezd, repatriovaných a reinvestovaných zisků a úroků do zahraničí).

Veřejné finance vykazaly v letech 2009–2012 vysoký deficit, který se teprve v letech 2013 a 2014 výrazněji snížil. Relativně vysoké vládní deficity zvyšovaly vládní dluh, který je v mezinárodním srovnání na únosné úrovni. Vládní sektor se tak stal vážným zdrojem makroekonomické nerovnováhy české ekonomiky.

Tvrdé dopady globální recese, resp. Evropské dluhové krize pocítil i **trh práce**. Důsledkem byl pokles zaměstnanosti (2008–2010 v řadě zemí EU postižených dluhovou krizí přetrvávající až do současnosti) a korespondující růst míry nezaměstnanosti až na dvouciferné hodnoty naposledy vykazované v 80. a 90. letech minulého století. Dopad na dlouhodobou míru nezaměstnanosti byl pozorován od roku 2009 s tím, jak finanční krize pokračovala a nedocházelo k tradičně pozorovanému oživení ekonomických aktivit (velmi negativní dopad v tomto ohledu byl na středomořské státy). V ČR byl růst míry nezaměstnanosti relativně mírný a hodnoty za rok 2014 již odpovídaly těm předkrizovým. Mírné zvýšení stále přetrvává v případě dlouhodobé míry nezaměstnanosti. V případě mzdového vývoje, Relativně rychlý růst **nominálních i reálných mezd** v předkrizovém období byl vystřídán mírnými tempy růst, resp. poklesy jak reálných, tak nominálních mezd v jednotlivých letech od roku 2009. Česká ekonomika si udržela mírný nárůst nominálních i reálných mezd za roky 2008–2013, jako jedna z několika zemí EU. Jednotkové pracovní náklady sice od vstupu do EU v České republice rostly rychleji než v Evropské unii, což zhoršovalo nákladovou konkurenceschopnost ekonomiky, od roku 2008 však odpovídal průměru EU a byl jen mírně vyšší než v zemích eurozóny (EA-19). Růst **cen** (HICP) byl umírněný a více méně odpovídal průměru EU-28 i EA-19, čemuž odpovídal i pokles úrokových měr a výnosů. Důsledkem krize bylo i zastavení procesu **nominální konvergence**, resp. proces opačný (divergence) od roku 2011, použijeme-li pro jeho měření ukazatele cenové úrovně konečné spotřeby domácností.

Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) patří k základním a široce používaným makroekonomickým ukazatelům charakterizujícím ekonomickou úroveň a hospodářský růst domácí ekonomiky. Jde o základní ukazatel národních účtů s relativně dlouhou historií, který je všeobecně známý a je k dispozici čtvrtletně. V systému národních účtů má klíčové postavení s bilančními vazbami na tvorbu, užití a procesy rozdělování. Významná je mezinárodní srovnatelnost tohoto ukazatele, která umožňuje srovnávat výši HDP na obyvatele a ekonomický růst různých zemí měřený růstem HDP ve stálých cenách a posuzovat úspěšnost zemí v hospodářském rozvoji. HDP je ukazatelem produkčního výkonu ekonomiky, protože ukazuje množství vyrobených výrobků a služeb (po odečtení mezispotřeby). Jde o komplexní ukazatel a s jeho obsahovým vymezením a výpočtem je spojena řada problémů (zahnutí netržní produkce a šedé ekonomiky, ocenění netržní produkce, převody do stálých cen).

HDP v kupních cenách je finálním výsledkem výrobní činnosti residentských institucionálních jednotek (včetně podniků pod zahraniční kontrolou). Může být definován třemi způsoby:

- jako souhrn hrubé přidané hodnoty (HPH) různých sektorů a odvětví národního hospodářství. HPH se vypočte tak, že se od celkové hodnoty produkce výrobků a služeb odečte mezispotřeba (výrobní metoda),
- jako hodnota domácího finálního užití produkce (konečná spotřeba a hrubá tvorba kapitálu) zvýšená o vývoz a snížena o dovoz (výdajová metoda),
- jako souhrn prvotních důchodů (důchodová metoda).

Pro charakteristiku ekonomického růstu země se počítá HDP ve stálých cenách, který eliminuje růst cen a ukazuje reálný růst HDP. Při převodu do stálých cen se postupuje metodou dvojité deflace (od celkové produkce převedené do stálých cen se odečte mezispotřeba převedená do stálých cen nebo od celkového finálního užití převedeného do stálých cen se odečte dovoz převedený do stálých cen). Výpočty cenových deflátorů představují složitý statistický problém. Růst HDP byl v minulosti vyjadřován ve stálých cenách určitého roku (2000, 2005) a byl ovlivněn relativními cenami tohoto roku. Z důvodu zpřesnění údajů o růstu HDP v rychle se měnící struktuře ekonomiky přešly země EU na srovnatelné ceny předchozího roku, které lépe odrážejí aktuální ceny a strukturu ekonomiky.

Údaje o HDP jsou ovlivněny revizemi národních účtů, které mají buď charakter obsahový nebo se týkají použití nových metod výpočtu ukazatelů. Poslední rozsáhlá revize nahradila dlouhodobě používaný systém národních účtů známý jako SNA 1993 a ESA 1995. Byla provedena pod patronací OSN, OECD a EUROSTATu a publikována jako System of National Accounts 2008 (SNA 2008) a pro země EU jako European System of Accounts 2010 (ESA 2010). Používání těchto systémů zajišťuje mezinárodní srovnatelnost makroekonomických ukazatelů jako je HDP.

Údaje o HDP jsou publikovány ve čtvrtletních národních účtech a později jsou zpřesňovány v ročních národních účtech. Publikují je pravidelně národní statistické úřady a z mezinárodních organizací OSN, OECD a EUROSTAT.

Hrubý domácí produkt ve stálých cenách (roční tempa růstu v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	2,0	3,4	3,1	0,5	-4,4	2,1	1,7	-0,5	0,0	1,3
Eurozóna-19	1,7	3,3	3,1	0,5	-4,5	2,0	1,6	-0,8	-0,4	0,9
Belgie	1,9	2,6	3,0	1,0	-2,6	2,5	1,6	0,1	0,3	1,0
Bulharsko	6,0	6,5	6,9	5,8	-5,0	0,7	2,0	0,5	1,1	1,7
Česká republika	6,4	6,9	5,5	2,7	-4,8	2,3	2,0	-0,8	-0,7	2,0
Dánsko	2,4	3,8	0,8	-0,7	-5,1	1,6	1,2	-0,7	-0,5	1,0
Estonsko	9,5	10,4	7,9	-5,3	-14,7	2,5	8,3	4,7	1,6	2,1
Finsko	2,8	4,1	5,2	0,7	-8,3	3,0	2,6	-1,4	-1,3	-0,1
Francie	1,6	2,4	2,4	0,2	-2,9	2,0	2,1	0,3	0,3	0,4
Chorvatsko	4,2	4,8	5,2	2,1	-7,4	-1,7	-0,3	-2,2	-0,9	-0,4
Irsko	5,7	5,5	4,9	-2,6	-6,4	-0,3	2,8	-0,3	0,2	..
Itálie	0,9	2,0	1,5	-1,0	-5,5	1,7	0,6	-2,8	-1,7	-0,4
Kypr	3,9	4,5	4,9	3,6	-2,0	1,4	0,3	-2,4	-5,4	-2,3
Litva	..	7,4	11,1	2,6	-14,8	1,6	6,1	3,8	3,3	2,9
Lotyšsko	10,2	11,6	9,8	-3,2	-14,2	-2,9	5,0	4,8	4,2	2,4
Lucembursko	4,1	4,9	6,5	0,5	-5,3	5,1	2,6	-0,2	2,0	..
Maďarsko	4,3	4,0	0,5	0,9	-6,6	0,8	1,8	-1,5	1,5	3,6
Malta	3,8	1,8	4,0	3,3	-2,5	3,5	2,3	2,5	2,7	3,5
Německo	0,7	3,7	3,3	1,1	-5,6	4,1	3,6	0,4	0,1	1,6
Nizozemsko	2,3	3,8	4,2	2,1	-3,3	1,1	1,7	-1,6	-0,7	0,8
Polsko	3,5	6,2	7,2	3,9	2,6	3,7	4,8	1,8	1,7	3,3
Portugalsko	0,8	1,6	2,5	0,2	-3,0	1,9	-1,8	-3,3	-1,4	0,9
Rakousko	2,1	3,4	3,6	1,5	-3,8	1,9	3,1	0,9	0,2	0,3
Rumunsko	4,2	8,1	6,9	8,5	-7,1	-0,8	1,1	0,6	3,4	2,9
Řecko	0,9	5,8	3,5	-0,4	-4,4	-5,4	-8,9	-6,6	-3,9	0,8
Slovensko	6,5	8,3	10,7	5,4	-5,3	4,8	2,7	1,6	1,4	2,4
Slovinsko	4,0	5,7	6,9	3,3	-7,8	1,2	0,6	-2,6	-1,0	2,6
Španělsko	3,7	4,2	3,8	1,1	-3,6	0,0	-0,6	-2,1	-1,2	1,4
Švédsko	2,8	4,7	3,4	-0,6	-5,2	6,0	2,7	-0,3	1,3	..
Velká Británie	2,8	3,0	2,6	-0,3	-4,3	1,9	1,6	0,7	1,7	2,6

Poznámka: .. – údaj nebyl dostupný. Pramen: EUROSTAT, National Accounts (22. 3. 2015).

HDP na obyvatele v paritě kupní síly

HDP na obyvatele v paritě kupní síly charakterizuje ekonomickou úroveň země v mezinárodních srovnáních. Při prostorovém srovnání jsou objemové indexy vyjadřovány v paritě kupní síly, aby byly vyloučeny rozdíly v cenových úrovních jednotlivých zemí. Standardy kupní síly (PPS) představují průměrné ceny zboží a služeb v zemích EU na bázi eura. Jsou agregovány s příslušnými vahami za všechny výdajové složky HDP. Objemový index HDP na obyvatele v PPS je vyjádřen v relaci k průměru za země EU (po poslední vlně rozšíření je používán průměr za země EU-28 = 100).

Hrubý domácí produkt (HDP) měří ekonomickou aktivitu země. Je definován jako hodnota všeho vyprodukovaného zboží a služeb po odpočtu zboží a služeb, spotřebovaných při její tvorbě. Pro mezinárodní srovnání objemů HDP mezi jednotlivými zeměmi je HDP přepočítáván na společnou měnovou jednotku pomocí parity kupní síly, která vylučuje rozdíly v cenových úrovních jednotlivých zemí.

Parita kupní síly (Purchasing Power Parity – PPP) je jednotka měnové konverze, která vyjadřuje poměr cen stejného zboží a služeb v národní měně k jejich ceně v měnové jednotce srovnávané země. Parity za jednotlivé agregáty jsou váženým průměrem relativních cenových poměrů za homogenní koše zboží a služeb, získané na základě cenových poměrů jednotlivých reprezentantů. PPP nejsou publikovány za jednotlivé výrobky a služby, ale jsou běžně k dispozici na vyšší úrovni agregace výdajů až po výdaje na HDP celkem. Parity jsou primárně konstruovány pro **prostorová srovnání**, nikoliv pro srovnání v čase. Jejich hlavním účelem je měřit a

srovnávat objemy HDP na obyvatele mezi zeměmi. Základní srovnání se proto provádí **v běžných paritách**. Pro časové srovnání jsou v některých materiálech (např. OECD) podpůrně využívány i stálé parity, fixované k určitému roku.

Objemové indexy produktu v PPP (Volume Indices – VI) odrážejí rozdíly v objemu produkce zboží a služeb mezi jednotlivými zeměmi. Obvykle se pro srovnání používá tzv. referenční země nebo skupina zemí. Pro země EU jsou při agregaci HDP používány tzv. **standardy kupní síly**, které jsou vyvozovány z průměrných cen zemí EU.

HDP v PPS v propočtu na obyvatele se získá dělením HDP počtem obyvatelstva, definovaným podle národních účtů. (Jde o všechny osoby tuzemské nebo zahraniční, které mají trvalé bydliště nejméně po dobu jednoho roku na území daného státu.) **HDP v PPS na obyvatele ve vztahu k EU-28** poskytuje celkový obraz ekonomické úrovně jednotlivých zemí, vyjádřený k průměrné úrovni zemí Unie. Je-li index větší než 100, pak ekonomická úroveň v dané zemi je vyšší než průměr EU a obráceně.

Údaje o HDP na obyvatele v paritě kupní síly jsou publikovány ve statistikách mezinárodních institucí (OSN, OECD, EUROSTAT) i statistických úřadů jednotlivých zemí. Výpočty parit kupní síly se provádí na základě mezinárodních programů pro členské státy OECD a EU, většinou v tříleté periodicitě. Tyto programy poskytují mezinárodně srovnatelné cenové a objemové charakteristiky HDP a jeho výdajových složek (EUROSTAT – OECD PPP Programme).

Tabulka 2: Hrubý domácí produkt na obyvatele v PPS (EU-28 = 100)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-28	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Eurozóna-19	108	108	108	108	108	108	108	107	107
Belgie	119	117	115	115	117	120	120	120	119
Bulharsko	36	37	40	43	44	43	44	45	45
Česká republika	80	81	84	81	83	81	83	82	82
Dánsko	123	124	122	123	123	126	126	125	124
Estonsko	59	64	69	68	63	64	68	71	73
Finsko	116	115	118	120	116	115	117	115	113
Francie	109	108	107	106	108	108	108	107	107
Chorvatsko	58	59	61	63	62	59	60	60	61
Irsko	145	146	147	132	128	129	130	129	130
Itálie	106	106	105	105	105	104	103	102	100
Kypr	99	99	100	105	105	102	96	93	89
Litva	53	56	60	63	57	60	65	69	73
Lotyšsko	51	55	60	60	53	53	57	60	64
Lucembursko	242	257	254	255	247	254	265	263	258
Maďarsko	62	62	60	63	64	65	65	65	66
Malta	81	79	78	81	84	86	84	85	86
Nizozemsko	133	135	136	139	137	135	135	132	131
Německo	116	116	116	116	115	119	122	123	123
Polsko	50	50	53	54	59	62	64	66	67
Portugalsko	80	80	79	79	81	81	78	76	79
Rakousko	125	125	123	124	126	126	128	129	128
Rumunsko	34	38	41	48	49	50	51	53	55
Řecko ^{P)}	91	93	91	93	94	87	77	74	73
Slovensko	59	63	67	71	71	73	73	74	75
Slovinsko	86	86	87	89	85	83	83	82	82
Španělsko	100	103	103	102	102	98	95	94	94
Švédsko	124	125	128	126	123	126	127	126	127
Velká Británie	125	123	118	114	112	108	106	107	109

Poznámka: údaje za rok 2014 nebyly dostupné. Pramen: EUROSTAT, National Accounts, 15. 2. 2015.

Produktivita práce

Produktivita práce je jeden z nejrozšířenějších ukazatelů výkonnosti ekonomiky. Její růst je klíčový pro ekonomický růst a pro růst ekonomické úrovně země měřené HDP na obyvatele. Růst produktivity práce v dlouhé perspektivě není omezen díky vlivu kvalitativních faktorů typu technologického pokroku nebo kvalifikací pracovní síly. Růst produktivity práce rovněž významným způsobem ovlivňuje zvyšování životní úrovně obyvatelstva, protože důchod na hlavu se mění v závislosti na změně produktivity práce.

Produktivita práce obecně vyjadřuje poměr mezi produktem a pracovním inputem (prací) nebo, jinými slovy, představuje množství produkce (zboží a služby) připadající na jednotku pracovního inputu. V zásadě může být definována jako objem produkce dělený počtem zaměstnaných osob nebo počtem odpracovaných hodin. Na makroekonomické úrovni se zjišťuje jako poměr mezi hrubým domácím produktem ve stálých cenách k počtu zaměstnaných osob.

Podle národních účtů zaměstnanost zahrnuje zaměstnance a podnikatele. Jedná se o průměrné roční počty, kam patří jak rezidenti, tak nerezidenti, kteří pracují pro rezidenční výrobní jednotky. ČSÚ používá termín zaměstnaní, což jsou všechny osoby 15leté a starší, které během referenčního týdne příslušely mezi placené zaměstnané nebo zaměstnané ve vlastním podniku. Není přitom rozhodující, zda jejich pracovní aktivita měla trvalý, dočasný, sezónní či příležitostný charakter a zda měly jen jedno nebo více souběžných zaměstnání. Podle okruhu zahrnutých osob se rozlišují zaměstnaní v národním hospodářství celkem a zaměstnaní v civilním sektoru (bez příslušníků armády). Pro odvětvové zařazení zaměstnaných je rozhodující

odvětví činnosti pracoviště podle klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE).

Zaměstnaní se dělí na zaměstnance a podnikatele. Zaměstnanci jsou všechny osoby s formální vazbou k zaměstnání bez ohledu na to, zda v referenčním týdnu skutečně pracovaly či nikoliv. Členové produkčních družstev jsou pro potřeby mezinárodního srovnání spojováni se skupinou zaměstnanců. Zaměstnaní ve vlastním podniku jsou zaměstnavatelé, tj. podnikatelé se zaměstnanci a pracovníci na vlastní účet, tj. podnikatelé bez zaměstnanců. Za zaměstnané ve vlastním podniku se považují i pomáhající rodinní příslušníci bez ohledu na počet hodin odpracovaných během referenčního týdne.

Při praktickém zjišťování produktivity práce existují rozdíly v závislosti na účelu analýzy, na odvětvovém nebo sektorovém pohledu či na úrovni agregace (podnik, odvětví, národní hospodářství). V mnoha případech ovlivňuje zjišťování produktivity práce významným způsobem také dostupnost údajů.

Produktivita může být vyjádřena ve fyzických jednotkách nebo jako celková hodnota produkce (včetně mezipotřeby) ve stálých cenách. Na makroekonomické úrovni se pracuje s hrubým domácím produktem ve stálých cenách.

Stejně jako se poměruje hrubý domácí produkt ve stálých cenách s pracovním inputem, můžeme jej poměřovat i s jinými inputy. Hovoříme potom o produktivitě kapitálu, materiálu nebo energie. Významným ukazatelem výkonnosti je poměr hrubého domácího produktu ve stálých cenách k váženému součtu inputu práce a kapitálu, označovaný jako souhrnná produktivita faktorů.

Tabulka 3: Produktivita práce (HDP na zaměstnanou osobu, roční reálná tempa růstu v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	1,0	1,7	1,2	-0,5	-2,7	2,8	1,6	-0,1	0,4	0,5
Eurozóna -19	0,6	1,5	1,1	-0,3	-2,7	2,6	1,5	-0,3	0,3	0,3
Belgie	0,5	1,5	1,3	-0,8	-2,4	1,8	0,2	-0,2	0,5	0,7
Bulharsko	3,2	3,0	3,6	3,3	-3,4	4,7	4,3	3,1	1,5	1,3
Česká republika	4,4	5,5	3,4	0,5	-3,1	3,4	2,2	-1,2	-1,1	1,6
Dánsko	1,0	1,6	-1,4	-1,8	-2,2	4,0	1,2	-0,4	-0,5	0,3
Estonsko	7,0	5,3	7,7	-5,1	-5,1	7,8	1,6	3,0	0,4	1,3
Finsko	1,2	2,2	3,0	-1,5	-6,0	3,7	1,3	-2,3	0,2	0,2
Francie	0,9	1,3	0,9	-0,3	-1,8	1,9	1,4	0,2	0,5	..
Chorvatsko	3,4	0,9	-4,1	-1,7	-6,7	2,1	3,7	1,5	1,7	-3,0
Irsko	0,7	0,8	0,5	-2,0	1,6	3,9	4,6	0,3	-2,1	..
Itálie	0,4	0,0	0,2	-1,3	-3,9	2,4	0,3	-2,5	0,1	-0,5
Litva	..	7,7	8,9	4,0	-7,7	7,3	5,6	2,0	1,9	0,9
Kypr	0,3	2,6	1,4	1,6	-1,6	1,6	-0,2	1,8	-0,1	-0,4
Lotyšsko	8,5	11,9	5,8	-2,3	0,2	4,1	3,4	3,3	1,9	3,8
Lucembursko	1,3	1,0	2,0	-4,1	-6,3	3,3	-0,3	-2,5	0,0	..
Maďarsko	4,6	3,5	0,4	2,9	-4,2	1,1	1,8	-1,6	0,6	0,4
Malta	2,5	0,3	1,7	0,8	-2,5	1,8	-0,5	0,2	-1,4	-0,6
Německo	0,7	2,9	1,5	-0,3	-5,7	3,8	2,2	-0,7	-0,5	0,7
Nizozemsko	1,6	1,6	1,2	0,4	-2,5	1,8	0,8	-1,1	0,6	1,0
Polsko	1,4	2,9	2,6	0,1	2,3	6,5	4,2	1,6	1,7	1,6
Portugalsko	1,2	1,2	2,5	-0,2	-0,3	3,4	0,1	0,8	1,6	-0,5
Rakousko	0,9	1,6	1,8	-0,4	-3,4	0,9	1,4	-0,3	-0,5	-0,5
Rumunsko	5,8	7,3	6,5	8,4	-5,2	-0,5	1,9	5,7	4,0	1,8
Řecko	0,0	3,9	2,2	-1,7	-3,9	-2,8	-2,1	1,4	-0,1	0,0
Slovensko	4,8	6,1	8,4	2,2	-3,4	6,4	0,9	1,6	2,2	1,0
Slovinsko	4,5	4,0	3,5	0,7	-6,1	3,5	2,3	-1,8	0,5	2,0
Španělsko	-0,5	0,0	0,5	0,9	2,9	1,8	2,0	1,7	1,4	0,1
Švédsko	2,5	2,9	1,1	-1,4	-2,8	5,0	0,5	-1,0	0,3	..
Velká Británie	1,7	2,0	1,7	-1,2	-2,8	1,7	1,1	-0,4	0,5	2,0

Poznámka: .. – údaj nebyl dostupný. Pramen: EUROSTAT – National Accounts, Auxiliary Indicators, 18. 3. 2015

HDP v PPS na pracovníka a na odpracovanou hodinu

Ukazatele HDP na pracovníka a na odpracovanou hodinu charakterizují různým způsobem úroveň produktivity práce za celou ekonomiku. HDP na pracovníka vyjadřuje úroveň produktivity práce, ovlivněnou rozdíly v délce pracovní doby, a významně se do něho promítá podíl plně a částečně zaměstnaných. Produktivita práce počítaná na odpracovanou hodinu vyjadřuje vlastní úroveň produktivity práce za tuto základní časovou jednotku a neodráží se v ní rozdíly v délce odpracované doby.

Výkon ekonomiky, charakterizovaný ukazatelem HDP, je v mezinárodních srovnáních vyjádřen ve společné měnové jednotce, tzv. paritě kupní síly. To je uměle propočítaná jednotka, která umožňuje vyloučit rozdíly v cenových úrovních jednotlivých zemí. Tím zajišťuje cenovou srovnatelnost ukazatele HDP. Pro země EU jsou používány standardy kupní síly (Purchasing Power Standards - PPS), představující mezinárodně srovnatelné průměrné ceny zboží a služeb v zemích EU na bázi eura.

HDP v PPS na pracovníka obsahuje v čitateli HDP (metodologie jeho výpočtu viz výše), ve jmenovateli počet pracovníků, který sestává ze všech zaměstnaných osob, tj. ze zaměstnanců a podnikatelů podle definic Mezinárodní organizace práce (ILO), bez rozlišení na plně nebo částečně zaměstnané. V tomto ukazateli se odrážejí rozdíly v počtu zákonných pracovních hodin v týdnu a v počtu přesčasů i v počtu volných dnů

a svátků v jednotlivých zemích, jakož i v podílu zaměstnaných na částečný úvazek.

HDP v PPS na odpracovanou hodinu se používá k vyloučení vlivu všech extenzivních faktorů využívání fondu pracovní doby na produktivitu práce. Na rozdíl od ukazatele HDP na pracovníka rozlišuje plně a částečně zaměstnanou pracovní sílu, takže respektuje rozdíly ve složení pracovních sil v jednotlivých zemích. Odhady počtu odpracovaných hodin jsou založeny na údajích EUROSTATu a OECD na základě průměrného počtu hodin, odpracovaných jednou zaměstnanou osobou v dané zemi. Prvotním záměrem ukazatelů, vyjádřených v PPS, je zachytit prostorové srovnání mezi jednotlivými zeměmi, nikoliv srovnání v časových řadách.

HDP na pracovníka, resp. HDP na odpracovanou hodinu v PPS v relaci k EU-27 poskytují celkový obraz produktivity práce národní ekonomiky, vyjádřený k průměrné úrovni zemí EU. Je-li index větší než 100, pak úroveň produktivity práce v dané zemi je vyšší než průměr zemí EU-27 a obráceně.

Údaje o HDP na pracovníka a HDP na odpracovanou hodinu jsou publikovány ve statistikách mezinárodních institucí i statistických úřadů jednotlivých zemí. Za země EU publikuje tyto údaje EUROSTAT ve srovnatelných jednotkách PPS v rámci národních účtů.

Tabulka 4: HDP na pracovníka a na odpracovanou hodinu v PPS (EU-27=100)

	HDP na pracovníka						HDP na odpracovanou hodinu					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-28	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Eurozóna-18	108,6	108,7	108,7	108,7	108,7	108,7	112,9	113,2	113,1	113,2	113,5	113,7
Belgie	126,9	127,9	129,8	128,6	128,6	127,4	134,0	134,8	136,9	134,9	134,3	133,1
Bulharsko	39,7	39,7	40,9	43,0	44,5	43,4	39,0	39,7	41,0	43,2	44,5	43,3
Česká republika	74,1 ^{b)}	75,9	74,3	74,6	73,9	72,0	68,5 ^{b)}	70,2	67,7	68,0	67,4	66,7
Dánsko	105,9	106,9	112,9	111,5	112,2	111,1	123,2	122,5	131,4	128,5	128,8	129,0
Estonsko	65,7	66,1	69,7	69,7	70,2	70,0	55,6	59,2	61,1	59,8	61,0	61,5
Finsko	113,3	110,2	109,4	109,7	109,1	107,2	111,7	108,3	107,6	108,2	107,0	105,6
Francie	115,3	117,3	116,7	116,7	116,3	116,1	128,7	130,9	130,1	130,0	129,2	128,8
Chorvatsko	78,3	76,3	75,2	77,2	80,4	80,2
Irsko	127,1	133,0	137,9	141,2	141,9	135,6	114,7	120,6	126,2 ^{p)}	129,4 ^{p)}	129,1 ^{p)}	122,6 ^{p)}
Itálie	112,9	112,6	111,6	110,4	109,4	108,9	104,3	104,5	103,8	102,8	102,6	101,9
Kypr	90,9	92,3	91,0	89,9	92,6	91,9	82,0	82,6	81,3	80,4	81,9	81,7
Litva	62,0	58,0	68,2	72,3	74,1	74,7	54,1	51,2	59,7	64,2	65,5	66,5
Lotyšsko	55,1 ^{b)}	57,3 ^{b)}	60,8 ^{b)}	63,8 ^{b)}	66,3 ^{b)}	67,0 ^{b)}	45,8 ^{b)}	48,2 ^{b)}	51,8 ^{b)}	54,0 ^{b)}	56,3 ^{b)}	57,0 ^{b)}
Lucembursko	168,4	159,5	164,2	165,5	162,8	164,1	177,5	172,9	178,3	180,1	177,2	..
Maďarsko	70,6	72,4	71,7	72,6	71,2	70,7	59,4	60,5	60,4	60,6	62,0	61,6
Malta	94,4	97,2	97,9	94,6	93,1	91,9
Nizozemsko	115,4	112,7	110,7	110,0	108,5	108,9	138,1	133,8	132,1	131,4	128,8	129,4
Německo	107,9	104,3	106,8	108,2	107,1	107,1	126,3	124,0	125,4	127,1	126,3	126,6
Polsko	62,4	65,5	70,1 ^{b)}	72,0	73,7 ^{b)}	74,4	50,2	52,4	56,4	58,2	59,4 ^{b)}	60,0
Portugalsko	72,1	72,9	73,6	75,9	76,5 ^{p)}	75,3 ^{p)}	63,4	65,0	65,8	64,6 ^{p)}	65,3 ^{p)}	65,3
Rakousko	116,5	116,3	115,1	115,6	115,0	113,5	112,9	114,5	114,9	114,8	115,2	115,3
Rumunsko	49,1	49,4	49,7	50,5	51,1	51,7	43,6	43,5	44,1	44,0	44,5	45,1
Řecko	97,6 ^{p)}	98,3 ^{p)}	93,0 ^{p)}	89,9 ^{p)}	91,8 ^{p)}	92,8	83,4 ^{p)}	80,9 ^{p)}	76,1 ^{p)}	72,8 ^{p)}	74,1 ^{p)}	74,8
Slovensko	79,8	80,0	82,4	81,6	82,1	82,7	74,0	73,8	75,2	75,1	75,4	76,6
Slovinsko	83,7	80,1	79,5	81,1	80,9	81,2	83,4	83,9	83,0	86,0	86,5	86,1
Španělsko	104,3	109,4	106,6	106,2	109,7	111,4	104,4	107,7	105,1	104,4	108,2	109,7
Švédsko	114,3	112,2	114,2	114,1	114,4	114,6	117,7	114,6	115,1	115,4	116,2	116,9
Velká Británie	109,0	107,0	102,5	100,3	99,3	99,5	109,3	107,3	102,8	100,7	98,3	97,7

Poznámka: p – prozatímní hodnota, b – přerušeni časové řady, .. – údaj nebyl dostupný, údaje za rok 2014 nebyly dostupné. Pramen: EUROSTAT, National Accounts, Tables on EU Policy. Employment and Social Policy Indicators. 19. 3. 2015.

Míra zaměstnanosti

Míra zaměstnanosti představuje podíl zaměstnaných osob na celkovém počtu osob v dané věkové skupině. Nízká míra zaměstnanosti znamená nejen nevyužívání ekonomického potenciálu dané země, ale též náklady v podobě dodatečných výdajů na sociální zabezpečení a prevenci řady negativních společenských jevů. Zvyšování zaměstnanosti bylo považováno za jednu z priorit tzv. Lisabonské strategie (1997, revize 2005). V souvislosti s probíhající finanční krizí a jejími dopady na zaměstnanost došlo k přehodnocení cílů a programů a byla přijata strategie Evropa 2020 (revize v přípravě). Ta klade důraz i na zvýšení počtu osob s terciárním vzděláním, snížení počtu osob končících předčasně studium (*drop-outs*) a snížení počtu osob ohrožených chudobou. Specifická pozornost je věnována zaměstnanosti rizikových skupin na trhu práce, zejména starších pracovníků a žen.

Ukazatel **míry zaměstnanosti** je konstruován jako procentní podíl osob zaměstnaných ve věku 15–64 let na celkovém počtu obyvatel ve stejné věkové skupině (v některých státech EU jsou specificky sledovány skupiny v odlišném rozpětí). Pokud se míra zvyšuje, ukazuje to na schopnost ekonomiky generovat pracovní místa a zlepšovat tak situaci na trhu práce. V detailnějším pohledu je nutné analyzovat typ nových pracovních míst (v soukromém nebo veřejném sektoru) včetně mzdových charakteristik.

Počty zaměstnaných (pracovníků) v národních statistikách pocházejí ze dvou **způsobů zjišťování**, a to výběrového šetření pracovních sil (u domácností) a podnikového výkaznictví. U výběrového šetření v EU existuje standardní metodologie (Labour Force Survey), která zahrnuje obyvatelstvo v soukromých domácnostech bez osob ve veřejných zařízeních (ubytovny, nemocnice apod.). V případě podnikového výkaznictví je zdrojem dat vyčerpávající nebo výběrové šetření. Při interpretaci

výsledků a jejich srovnávání je nutno použít metody vždy přesně rozlišovat.

Kategorie zaměstnaných může být pro statistické účely vymezena různými způsoby. **Zaměstnanými** jsou veškeré osoby, které v daném referenčním období (týden) nejméně jednu hodinu pracovaly za odměnu (mzdu nebo zisk) či mají pracovní místo, ale byly dočasně nepřítomny v práci. Při používání údajů rozlišujeme pracovníky v národním hospodářství, tj. zaměstnance ve evidenčním počtu a soukromé podnikatele, dále evidenční počet zaměstnanců, tj. osoby v hlavním i vedlejších pracovních poměru, členové družstev (vyloučeny jsou např. osoby na rodičovské dovolené a učni) k určitému datu a průměrný roční evidenční počet zaměstnanců.

Zaměstnané osoby mohou být **klasifikovány podle řady hledisek**: a) postavení v zaměstnání (10 tříd standardu ISCO 88 International Standard Classification of Occupations, čtyři skupiny OECD – nemanuálně a manuálně pracující vždy s vyšší a nižší kvalifikací); b) věkové skupiny (důraz na problémové skupiny mladých 15–24 let, starších 50 (55)–64 (74) let); c) pohlaví; d) dosažené vzdělání (např. 10 stupňů klasifikace ISCED 2011 – International Standard Classification of Education, sledující vzdělání v hlubším členění: 0 předškolní, 1 primární, 2–4 sekundární a post-sekundární, 5–7 terciární, 8 postgraduální); e) odvětví činnosti (např. podle OKEČ – odvětvová klasifikace ekonomických činností, v EU klasifikace NACE, organizace OSN používá třídění ISIC), tj. základní členění na 21 sekcí A až U, následně agregovaných např. pro účely národních účtů do 10/11 a 38 kategorií, resp. na sektorový pohled do tří kategorií zemědělství, průmysl a stavebnictví a služby, resp. čtyř (samotně kvartérní sektor – výzkum a vývoj); f) území (NUTS1-NUTS3 a podrobnější LAU1-LAU2); g) sektory národního hospodářství (soukromý, veřejný).

Tabulka 5: Míra zaměstnanosti (v % pracovní síly)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-28	63,4	64,3	65,3	65,7	64,5	64,0	64,1	64,1	64,1
Eurozóna-19	63,6	64,6	65,5	65,9	64,5	64,1	64,2	63,8	63,5
Belgie	61,1	61,0	62,0	62,4	61,6	62,0	61,9	61,8	61,8
Bulharsko	55,8	58,6	61,7	64,0	62,6	59,7	58,4 ^{b)}	58,8	59,5
Česká republika	64,8	65,3	66,1	66,6	65,4	65,0	65,7 ^{b)}	66,5	67,7
Dánsko	75,9	77,4	77,0	77,9	75,3	73,3	73,1	72,6	72,5
Estonsko	64,8	68,4	69,8	70,1	63,8	61,2	65,3	67,1	68,5
Finsko	68,4	69,3	70,3	71,1	68,7	68,1	69,0	69,4	68,9
Francie	63,7	63,6	64,3	64,8	64,0	63,9	63,9	63,9	64,1 ^{b)}
Chorvatsko	55,0	55,6	57,1	57,8	56,6	54,0	52,4	50,7	52,5 ^{b)}
Irsko	67,6	68,7	69,2	67,6	61,9 ^{b)}	59,6	58,9	58,8	60,5
Itálie	57,6	58,4	58,7	58,7	57,5	56,9	56,9	56,8	55,6
Kypr	68,5	69,6	71,0	70,9	69,0 ^{b)}	68,9	67,6	64,6	61,7
Litva	62,9	63,6	65,0	64,4	59,9	57,6	60,2	62,0	63,7
Lotyšsko	62,1	65,9	68,1	68,2	60,3	58,5	60,8	63,0	65,0
Lucembursko	63,6	63,6	64,2 ^{b)}	63,4	65,2	65,2	64,6	65,8	65,7
Maďarsko	56,9	57,3	57,3	56,7	55,4	55,4	55,8	57,2	58,4
Malta	53,6 ^{b)}	53,9	55,0	55,5	55,3	56,2	57,9	59,1	60,8
Německo	65,5 ^{b)}	67,2	69,0	70,1	70,3	71,1	72,7 ^{b)}	73,0	73,5
Nizozemsko	73,2	74,3	76,0	77,2	77,0	74,7 ^{b)}	74,9	75,1	74,3 ^{b)}
Polsko	52,8	54,5	57,0	59,2	59,3	58,9 ^{b)}	59,3	59,7	60,0
Portugalsko	67,3	67,6	67,6	68,0	66,1	65,3	63,8 ^{b)}	61,4	60,6
Rakousko	68,6	70,2	71,4	72,1	71,6	71,7	72,1	72,5	72,3
Rumunsko	57,6	58,8	58,8	59,0	58,6	58,8	58,5	59,5	59,7
Řecko	59,6	60,6	60,9	61,4	60,8	59,1	55,1	50,8	48,8
Slovensko	57,7	59,4	60,7	62,3	60,2	58,8	59,3 ^{b)}	59,7	59,9
Slovinsko	66,0	66,6	67,8	68,6	67,5	66,2	64,4	64,1	63,3
Španělsko	63,6 ^{b)}	65,0	65,8	64,5	60,0	58,8	58,0	55,8	54,8
Švédsko	72,5 ^{b)}	73,1	74,2	74,3	72,2	72,1	73,6	73,8	74,4
Velká Británie	71,7	71,6	71,5	71,5	69,9	69,5	69,5	70,1	70,5 ^{b)}

Poznámka: b – přerušeni časové řady, údaje za rok 2014 nebyly dostupné. Pramen: EUROSTAT, Population and Social Conditions – Labour Market, 27. 03. 2015.

Míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti vyjadřuje podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu ekonomicky aktivních osob (pracovní síla). Charakterizuje situaci na trhu práce a zprostředkovaně i výkonnost ekonomiky. Její výše odráží vztahy poptávky a nabídky, ale je rovněž ovlivněna demografickými faktory.

Míra nezaměstnanosti je vyjadřována na základě dat zjišťovaných **dvěma metodami**. První přístup vychází z evidence jednotlivých ekonomických subjektů a jiných administrativních zdrojů. Druhý přístup je založen na výběrovém šetření pracovních sil (VŠPS). Metodologie výběrového šetření je mezinárodně sladěna podle principů stanovených Mezinárodní organizací práce (ILO). Výběrová šetření publikují národní statistické úřady. Metoda založená na evidenci ekonomických subjektů (nejčastěji u úřadů práce) je do značné míry národně specifická a tudíž není mezinárodně srovnatelná. Údaje o míře nezaměstnanosti uváděné podle různých metod se mohou mnohdy významně lišit.

Pro výpočet míry nezaměstnanosti jsou obyvatelé určitého území rozděleni na ekonomicky aktivní (často je tato skupina označována jako disponibilní pracovní síla) a ekonomicky neaktivní. **Ekonomicky aktivní** (pracovní síla) je součet zaměstnaných a nezaměstnaných osob. Věkové vymezení osob při výpočtu ukazatele je různé. EUROSTAT používá (od roku 2001) věkové hranice od 15 do 74 let, definice ILO je 15 let a starší. **Ekonomicky neaktivní** jsou osoby mladší 15 let a starší 15 let, kteří nepatří mezi ekonomicky aktivní.

Nezaměstnaná osoba je definována různě podle použité metodiky výpočtu: buď jako registrovaný uchazeč o zaměstnání (např. na úřadu práce nebo pracovní agentu podle předpisů

v daném zemi) nebo z výběrového šetření pracovních sil. Ta chápe uchazeče o zaměstnání jako osobu v daném termínu zjišťování (definice v metodologii ILO): bez zaměstnání, aktivně práci hledající v předchozím období 4 týdnů a schopnou okamžitě nebo v krátkém časovém intervalu (zpravidla 14 dnů) nastoupit do práce. Při nesplnění některé z podmínek je osoba považována za zaměstnanou nebo ekonomicky neaktivní, Registrovaným nezaměstnaným je každá osoba, která se na příslušném úřadu práce zaregistruje, a to bez ohledu na skutečný pracovní stav. **Zaměstnaná osoba** je buď placený zaměstnanec (existuje právní vztah k zaměstnavateli) nebo zaměstnaný ve vlastním podniku.

Statistické úřady sledují nezaměstnanost členěnou podle celé řady (ekonomických a mimoekonomických) hledisek: a) podle věku; b) pohlaví; c) vzdělání; d) délky nezaměstnanosti; e) frekvence nezaměstnanosti; f) území (např. v definici regionů podle EU jde o NUTS 1–NUTS 3, resp. i podrobněji, na lokální úrovni – LAU1–LAU2). Hlediska registrované míry nezaměstnanosti jsou obvykle podrobnější oproti VŠPS. Liší se rovněž periodicitou publikování údajů o nezaměstnanosti – čtvrtletní (VŠPS) vs. měsíční (registrovaná).

Míra registrované nezaměstnanosti je podíl uchazečů o zaměstnání vůči disponibilní pracovní síle (součet nezaměstnaných osob v evidenci úřadů práce podle místa bydliště a zaměstnaných osob z VŠPS). **Míra nezaměstnanosti z VŠPS** je v procentech vyjádřený podíl osob nezaměstnaných a pracovních sil. Ukazatel je zjišťován na základě výběrového šetření a je prováděn nezávislou institucí (zpravidla národním statistickým orgánem).

Tabulka 6: Míra nezaměstnanosti (v % celkové pracovní síly)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	9,0	8,2	7,2	7,0	8,9	9,6	9,6	10,5	10,9	10,2
Eurozóna 19	9,1	8,4	7,5	7,6	9,6	10,2	10,2	11,4	12,0	11,6
Belgie	8,5	8,3	7,5	7,0	7,9	8,3	7,2	7,6	8,4	8,5
Bulharsko	10,1	9,0	6,9	5,6	6,8	10,3 ⁱ⁾	11,3	12,3	13,0	11,6
Česká republika	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1
Dánsko	4,8	3,9 ⁱ⁾	3,8	3,4	6,0	7,5	7,6	7,5	7,0	6,6
Estonsko	8,0	5,9	4,6	5,5 ⁱ⁾	13,5	16,7	12,3	10,0	8,6	7,4
Finsko	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4	7,8	7,7	8,2	8,7
Francie	8,9	8,8	8,0	7,4	9,1	9,3	9,2	9,8	10,3	10,2
Chorvatsko	13,0	11,6 ⁱ⁾	9,9	8,6	9,2	11,7	13,7	16,0	17,3	17,0
Irsko	4,4	4,5	4,7	6,4	12,0	13,9	14,7	14,7	13,1	11,3
Itálie	7,7	6,8	6,1	6,7	7,7	8,4	8,4	10,7	12,1	12,7
Kypr	5,3	4,6	3,9	3,7	5,4	6,3	7,9	11,9	15,9	16,1
Litva	8,3	5,8	4,3	5,8	13,8	17,8	15,4	13,4	11,8	10,7
Lotyšsko	10,0	7,0	6,1	7,7	17,5	19,5	16,2	15,0	11,9	10,8
Lucembursko	4,6	4,6 ⁱ⁾	4,2	4,9	5,1	4,6	4,8	5,1	5,9	6,0
Maďarsko	7,2	7,5	7,4	7,8 ⁱ⁾	10,0	11,2	11,0	11,0	10,2	7,7
Malta	6,9	6,8	6,5	6,0	6,9	6,9	6,4	6,3	6,4	5,9
Německo	11,2 ⁱ⁾	10,1	8,5	7,4	7,6	7,0	5,8	5,4	5,2	5,0
Nizozemsko	5,9	5,0	4,2	3,7	4,4	5,0	5,0	5,8	7,3	7,4
Polsko	17,9	13,9	9,6	7,1	8,1 ⁱ⁾	9,7	9,7	10,1	10,3	9,0
Portugalsko	8,8 ^{e)}	8,8 ^{e)}	9,2 ^{e)}	8,7 ^{e)}	10,7 ^{e)}	12,0 ^{e)}	12,9	15,8	16,4	14,1
Rakousko	5,2	4,8	4,4	3,8	4,8	4,4	4,2	4,3	4,9	..
Rumunsko	7,1	7,2	6,4	5,6	6,5	7,0	7,2	6,8	7,1	6,8
Řecko	10,0	9,0	8,4	7,8	9,6	12,7	17,9	24,5	27,5	26,5
Slovensko	16,4	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7 ⁱ⁾	14,0	14,2	13,2
Slovinsko	6,5	6,0	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9	10,1	9,8
Španělsko	9,2	8,5	8,2	11,3	17,9	19,9	21,4	24,8	26,1	24,5
Švédsko	7,7	7,1	6,1	6,2	8,3	8,6	7,8	8,0	8,0	7,9
Velká Británie	4,8	5,4	5,3	5,6	7,6	7,8	8,1	7,9	7,6	..

Poznámka: i – ukončení rekalkulace řady Eurostatem, e – odhadnuté hodnoty, .. – údaj nebyl dostupný. Pramen: EUROSTAT, Population and Social Conditions – Labour Market, 27. 03. 2015.

Dlouhodobá míra nezaměstnanosti

Dlouhodobá míra nezaměstnanosti je významným ukazatelem pro hodnocení strukturálních nerovnováh na trhu práce. Její dlouhodobě vysoká úroveň či dokonce nárůst v čase naznačuje nedostatečnou pružnost přizpůsobení jednotlivých subjektů trhu práce v ekonomice. Dalším problémem dlouhodobé nezaměstnanosti je její častá koncentrace v problémových skupinách trhu práce a regionech procházejících strukturální krizí.

Dlouhodobá míra nezaměstnanosti vyjadřuje podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu ekonomicky aktivních osob (pracovní síla). Ukazatel míry nezaměstnanosti je vymezen v souladu s definicí Mezinárodní organizace práce (ILO). Za dlouhodobě nezaměstnané se pokládají osoby ve věku 15–74 let, které byly v referenčním týdnu, kdy probíhalo zjišťování, bez práce po dobu 12 a více měsíců. Osoby bez práce jsou ty, které nemají práci, ani nebyly v placeném zaměstnání nebo sebezaměstnání (hodinu nebo více během referenčního týdne), aktivně hledají práci a jsou připravené pracovat.

Trvání nezaměstnanosti je vymezeno jako trvání hledání práce nebo jako období od posledního zaměstnání (sebezaměstnání), jestliže toto období je kratší než trvání hledání zaměstnání. Dlouhodobá míra nezaměstnanosti je míra nezaměstnanosti osob, které jsou bez práce déle než jeden rok vzhledem k počtu ekonomicky aktivních osob na pracovním trhu.

Oproti této definici existují národní koncepty, které pracují i s kratšími obdobími v podobě lhůty šesti měsíců. Mezi zeměmi se výpočet ukazatele dlouhodobé míry nezaměstnanosti liší, ale v rámci EUROSTATu je metodologie harmonizována (viz uka-

zatel míra nezaměstnanosti.) Vedle dlouhodobé míry nezaměstnanosti EUROSTAT sleduje i tzv. **velmi dlouhou míru nezaměstnanosti** (very long-term unemployment). Ta představuje ukazatel nezaměstnanosti osob, které jsou nezaměstnané déle než 24 měsíců, na celkovém počtu ekonomicky aktivních na trhu práce.

Dlouhodobou míru nezaměstnanosti sledujeme podle pohlaví, kde se ukazuje, že vyšší hodnoty jsou v případě žen (neplatí to však obecně, odlišná situace je např. ve skandinávských státech) nebo podle úrovně vzdělání (vyšší míru nezaměstnanosti vykazují osoby s nižší úrovní vzdělání). Zvláště je sledována dlouhodobá nezaměstnanost mladých osob (15–24 let), která se vztahuje k počtu osob stejné věkové skupiny.

Dopady dlouhodobé nezaměstnanosti mohou být v zásadě dvojího druhu: ekonomické a sociální. Prvé jsou spojeny především se ztrátou produkce a s náklady na sociální systém podporující nezaměstnané osoby. Sociální dopady se projevují ve snižující se kvalitaci nezaměstnaných osob, ve ztrátě pracovních návyků a v možných zdravotních problémech, což představuje potenciální omezení zaměstnatelnosti těchto osob. Specifickým problémem je skutečnost, že osoby dlouhodobě nezaměstnané mohou rezignovat na další hledání práce (to vede ke zkrácení ukazatele) a snažit se spíše využívat možnosti zaměstnání v šedé nebo černé ekonomice. Specifický problém představuje dlouhodobá nezaměstnanost u obou stran věkového spektra – velmi mladých pracovníků (často osoby s nedokončeným vzděláním, tzv. drop-outs), tak i starších pracovníků před důchodem.

Tabulka 7: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti (v % pracovní síly)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-28	4,1	3,7	3,1	2,6	3,0	3,8	4,1	4,7	5,1
Eurozóna-19	4,1	3,8	3,3	2,9	3,4	4,3	4,6	5,3	6,0
Belgie	4,4	4,2	3,8	3,3	3,5	4,1	3,5	3,4	3,9
Bulharsko	6,1	5,0	4,1	2,9	3,0	4,8	6,3	6,8	7,4
Česká republika	4,2	3,9	2,8	2,2	2,0	3,0	2,7	3,0	3,0
Dánsko	1,1	0,8	0,6	0,5	0,6	1,5	1,8	2,1	1,8
Estonsko	4,4	2,9	2,3	1,7	3,7	7,6	7,1	5,5	3,8
Finsko	2,2	1,9	1,6	1,2	1,4	2,0	1,7	1,6	1,7
Francie	3,7	3,7	3,2	2,8	3,2	3,7	3,8	4,0	4,2
Chorvatsko	7,6	7,0	6,1	5,6	5,4	7,0	8,8	10,4	11,0
Irsko	1,5	1,4	1,4	1,7	3,5	6,8	8,7	9,1	7,9
Itálie	3,9	3,4	2,9	3,1	3,5	4,1	4,4	5,7	6,9
Kypr	1,3	0,9	0,7	0,5	0,6	1,3	1,6	3,6	6,1
Litva	4,4 ^{e)}	2,6 ^{e)}	1,4 ^{e)}	1,3 ^{e)}	3,3 ^{e)}	7,4 ^{e)}	8,0	6,6	5,1
Lotyšsko	4,5	2,4	1,6	1,9	4,5	8,8	8,8	7,8	5,8
Lucembursko	1,2	1,4	1,2	1,6	1,2	1,3	1,4	1,6	1,8
Maďarsko	3,2	3,4	3,4	3,6	4,2	5,5	5,3	4,9	4,9
Malta	3,3	2,7	2,7	2,5	2,9	3,1	3,1	3,1	2,9
Německo	5,9 ^{b)}	5,7	4,8	3,9	3,5	3,3	2,8	2,4	2,3
Nizozemsko	2,1	1,9	1,4	1,1	0,9	1,2 ^{b)}	1,5	1,8	2,4
Polsko	10,3	7,8	4,9	2,4	2,5	3,0	3,6	4,1	4,4
Portugalsko	4,2 ^{e)}	4,5 ^{e)}	4,3 ^{e)}	4,1 ^{e)}	4,7 ^{e)}	6,3 ^{e)}	6,2 ^{b)}	7,7	9,3
Rakousko	1,3	1,3	1,2	0,9	1,0	1,1	1,1	1,1	1,2
Rumunsko	4,0	4,1	3,2	2,3	2,1	2,4	3,0	3,1	3,3
Řecko	5,2	4,9	4,2	3,7	3,9	5,7	8,8	14,5	18,5
Slovensko	11,8	10,3	8,3	6,7	6,5	9,3	9,3	9,4	10,0
Slovinsko	3,1	2,9	2,2	1,9	1,8	3,2	3,6	4,3	5,2
Španělsko	2,2 ^{b)}	1,8	1,7	2,0	4,3	7,3	8,9	11,0	13,0
Švédsko	1,0	1,0	0,9	0,8	1,1	1,6	1,5	1,5	1,5
Velká Británie	1,0	1,2	1,3	1,4	1,9	2,5	2,7	2,8	2,7

Poznámka: b – přerušení časové řady, e – odhadnuté hodnoty, údaje za rok 2014 nebyly dostupné. Pramen: EUROSTAT – Population and Social Conditions, Labour Market, 27. 03. 2015.

Nominální a reálné mzdové náklady

Mzdové náklady na zaměstnance jsou definovány jako průměrné náhrady zaměstnancům na jednoho pracovníka v celém národním hospodářství. Jedná se o poměrový ukazatel, jehož obě veličiny jsou položkami národního účetnictví. Mzdové náklady mohou být definovány v nominálním nebo reálném vyjádření. Reálné mzdové náklady jsou nominální náklady očištěné o vývoj cen. Jako deflátor se nejčastěji používá deflátor HDP nebo deflátor soukromé spotřeby. Na ukazatel reálných mzdových nákladů lze pohlížet ze strany spotřebitelů jako na ukazatel vývoje životní úrovně nebo ze strany producentů jako na ukazatel nákladovosti. Porovnáním s ukazatelem produktivity práce pak získáme ukazatel jednotkových pracovních nákladů jako indikátor nákladových a inflačních tlaků v ekonomice.

Náhrady zaměstnancům se podle standardu ESA 95 definují jako celková odměna, peněžní nebo naturální, kterou má platit zaměstnavatel zaměstnanci za jím provedenou práci v daném účetním období. Náhrady zaměstnancům se rozdělují na mzdy a platy a sociální příspěvky zaměstnavatelů. Kromě peněžních mezd a platů se do této položky zahrnují i naturální mzdy.

Mzdy a platy peněžní zahrnují též hodnotu všech sociálních příspěvků, daní z důchodu apod., které mají platit zaměstnanci, i když ve skutečnosti jsou sráženy zaměstnavatelem a placeny přímo do programů sociálního pojištění, daňovým úřadům atd. za zaměstnance. **Naturální mzdy a platy** se skládají z výrobků a služeb nebo jiných požitků poskytovaných zaměstnavatelem zdarma nebo za sníženou cenu, které mohou zaměstnanci použít ve svém volném čase a podle svého uvážení na uspokojení svých vlastních potřeb nebo přání nebo pro ostatní členy

svých domácností. Pro zaměstnavatelův výrobní proces nejsou tyto výrobky a služby nebo jiné požitky nezbytné. Pro zaměstnance představují naturální mzdy a platy dodatečný důchod; kdyby tyto výrobky a služby kupovali sami, museli by za ně platit tržní ceny.

V **České republice** jsou výchozím zdrojem údajů pro odhad náhrad zaměstnancům údaje z podnikového výkaznictví (statistického nebo účetního) a šetření úplných nákladů práce. Mzdy a platy jsou příjmy jednotlivců ze závislé práce a funkční požitky. V národních účtech jsou zachyceny v hrubých částkách, tj. před odečtením zákonných příspěvků zaměstnanců na sociální a zdravotní pojištění, daní a se zaměstnancem dohodnutých srážek. Při sestavování národních účtů se v počáteční fázi údaje o mzdách a platech přebírají ze statistického výkaznictví dopočteného na úplné soubory jednotek. Jedná se o účetní údaje o mzdách a platech, cestovním a o sociálních nákladech, které obsahují i část naturálních mezd. V další fázi jsou převzaté údaje o naturálních mzdách metodicky upraveny a navýšeny o naturální mzdy nezachycené v podnikovém účetnictví. Mzdy a platy jsou upraveny o záměrně nevykázané mzdy a platy, související se zaměstnáváním pracovníků načerno anebo vyplácením části mzdy mimo oficiální účetnictví. Odhad tohoto zkreslování byl proveden za malé a střední nefinanční podniky a za podnikatele – fyzické osoby.

Kromě mezd a platů jsou součástí náhrad zaměstnancům **sociální příspěvky**, které platí zaměstnavatelé, aby zajistili svým zaměstnancům nárok na sociální dávky. Sociální příspěvky zaměstnavatelů mohou být buď skutečné nebo imputované.

Tabulka 8: Vývoj nominálních a reálných mzdových nákladů na zaměstnance (roční tempa růstu v %)

	Nominální náklady							Reálné náklady						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Roční průměr	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Roční průměr
EU-28	3,9	4,5	-0,2	0,4	2,1	1,4	2,0	1,2	3,1	-1,3	-1,0	0,5	0,0	0,4
Eurozóna-19	3,8	4,5	-0,6	0,5	1,9	1,4	1,9	1,8	3,5	-1,4	-0,5	0,6	0,1	0,7
Belgie	4,4	3,7	-0,5	2,8	3,6	2,0	2,7	2,5	2,5	-2,4	0,6	1,5	0,4	0,8
Bulharsko	13,0	11,9	4,9	2,4	4,5	7,3	7,3	4,5	7,3	3,6	-4,3	2,9	8,1	3,6
Česká republika	3,5	2,6	0,0	0,6	2,6	0,5	1,6	1,4	0,0	1,4	0,8	1,1	-1,1	0,6
Dánsko	5,8	5,0	-0,8	0,0	2,0	1,4	2,2	1,7	4,5	-3,9	-0,6	-0,5	-0,2	0,1
Estonsko	16,0	2,3	-4,9	-0,8	3,4	6,8	3,6	8,0	1,9	-6,4	-3,7	0,7	2,2	0,4
Finsko	5,9	8,4	-1,4	2,3	5,2	1,8	3,7	2,7	6,5	-1,8	-0,3	2,5	-0,6	1,5
Francie	2,9	3,4	0,9	0,9	1,8	1,1	1,8	0,5	3,4	-0,2	-0,1	0,6	0,3	0,7
Chorvatsko	5,7	6,9	-1,6	-0,3	-0,5	1,5	1,9	-0,1	4,2	-2,4	-1,9	-2,0	0,6	-0,3
Irsko	7,4	-2,6	-7,4	-3,2	0,4	4,2	-0,3	10,1	1,4	-5,9	-4,1	-0,8	3,2	0,5
Itálie	4,4	5,2	0,1	0,7	2,3	1,4	2,3	1,8	3,2	-0,2	-0,8	0,6	0,1	0,8
Kypr	1,8	4,2	1,0	2,7	-2,6	-5,9	0,1	-2,7	4,1	-1,1	0,7	-4,6	-4,6	-1,4
Litva	9,6	-1,6	-7,0	0,7	2,2	3,0	1,0	-0,1	1,7	-9,0	-4,2	-0,5	1,4	-1,9
Lotyšsko	18,9	-11,6	-9,2	0,2	2,7	7,4	0,9	6,3	-2,1	-8,3	-5,8	-0,8	6,2	-0,9
Lucembursko	6,6	8,2	-1,1	2,4	4,2	3,6	3,9	2,7	6,5	-4,7	-2,4	0,6	2,1	0,8
Maďarsko	4,4	2,8	-0,3	1,6	3,4	0,8	2,1	-0,6	-1,2	-2,3	-0,6	0,1	-2,1	-1,1
Malta	3,3	5,6	0,2	4,1	4,2	0,9	3,0	0,3	2,8	-3,5	1,8	2,2	-1,2	0,4
Německo	2,4	6,3	-1,2	0,6	3,3	2,4	2,3	1,6	4,4	-1,9	-0,5	1,8	0,3	0,9
Nizozemsko	3,4	5,1	-1,1	1,3	3,7	1,6	2,3	1,1	4,6	-2,2	1,2	2,4	0,5	1,2
Polsko	8,5	1,2	1,6	0,9	1,8	1,0	2,5	4,8	-2,5	-0,2	-2,2	-0,4	-0,2	-0,2
Portugalsko	2,8	2,7	-1,3	-2,0	-2,9	1,9	0,2	1,0	1,6	-1,9	-1,7	-2,5	-0,3	-0,6
Rakousko	3,4	5,0	-0,2	0,8	3,1	2,6	2,4	1,6	3,1	-1,1	-1,0	1,2	1,1	0,8
Rumunsko	22,7	3,2	2,4	-5,8	2,7	4,1	4,5	6,0	-1,5	-2,8	-10,1	-2,1	0,6	-1,8
Řecko	5,1	7,3	0,3	-0,2	-3,3	-7,6	0,2	0,6	4,7	-0,5	-0,9	-3,4	-4,8	-0,8
Slovensko	4,4	6,1	-0,9	1,1	1,0	0,4	2,0	1,4	7,4	-1,4	-0,6	-0,2	-0,2	1,0
Slovinsko	6,5	8,5	0,5	-0,7	0,6	1,4	2,7	1,8	4,9	1,6	-1,8	0,3	0,0	1,1
Španělsko	5,8	1,7	-1,7	-1,1	-2,9	-0,4	0,2	3,6	1,4	-1,8	-1,2	-3,1	-1,1	-0,4
Švédsko	5,2	5,7	-2,6	2,6	4,2	1,1	2,7	1,8	3,2	-3,6	1,4	3,1	0,2	1,0
Velká Británie	2,3	4,8	1,7	-0,3	2,3	1,6	2,1	-0,6	2,7	-1,4	-2,4	0,7	-0,2	-0,2

Poznámka: reálné náhrady = nominální náhrady / deflátor soukromé spotřeby, údaje za rok 2014 nebyly dostupné, roční průměr – průměrné tempo růstu v letech 2008–2013. Pramen: Statistical Annex of European Economy, Autumn 2014, tab. 33–34, s. 74–77.

Index spotřebitelských cen

Index spotřebitelských cen je základním ukazatelem vývoje inflace. Inflaci rozumíme růst cenové hladiny v ekonomice (opakem je deflace). Inflace snižuje kupní sílu měny a ovlivňuje chování ekonomických subjektů. Na její vývoj působí řada faktorů jak na straně nabídky (světové ceny, kurz měny, jednotkové pracovní náklady), tak poptávky. Cenová stabilita patří mezi základní cíle centrálních bank, tudíž vývoj inflace je důležitým indikátorem pro měnovou politiku. Je také vodítkem pro indexaci mzdových sazeb a výdajů na sociální politiku.

Index spotřebitelských cen (CPI) sleduje vývoj spotřebitelských cen (životních nákladů) na spotřebním koši založeném na souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem. Za cenové reprezentanty jsou vybrány takové výrobky a služby, které se významně podílejí na výdajích obyvatelstva a svým rozsahem pokrývají celou sféru spotřeby.

V České republice je vybráno 699 reprezentantů (rok 2015). Jejich soubor je postupně agregován do 12 hlavních oddílů spotřebního koše, a to formou váženého aritmetického průměru individuálních cenových indexů. Do výběru jsou zařazeny ty výrobky a služby, o nichž lze předpokládat, že vývoj jejich cen bude s dostatečnou přesností vystihovat průměrnou změnu cen všech výrobků příslušné skupiny, z nichž byly vybrány. Ceny se zjišťují v prodejnách (vč. hypermarketů, supermarketů), provozních služeb a ostatních institucích poskytujících služby (cca 8 500 respondentů).

Váhy ve spotřebních koších byly pro výpočet indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) stanoveny na základě struktury výdajů domácností (úroveň COICOP 4) podle výsledků statistiky rodinných účtů v roce 2010, které byly korigovány údaji statistiky národních účtů za rok 2014 (váhové schéma se obměňuje zhruba každých pět let). Index spotřebi-

telských cen se používá na tzv. národním principu, tj. zahrnuje výdaje rezidentských domácností.

Výpočet bazických indexů spotřebitelských cen je prováděn podle Laspeyresova vzorce. Základním obdobím pro výpočet cenových indexů je prosinec 2013 a základním obdobím zůstává rok 2005. Z těchto bazických indexů jsou vypočítávány indexy spotřebitelských cen srovnávající dvě libovolná období.

Pro účely mezinárodního srovnávání se používá tzv. **harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP)**. Je určen pro měření inflace na daném teritoriu, zahrnuje i výdaje zahraničních návštěvníků, je to tedy koncept známý jako domácí. Tento koncept umožňuje bez duplicit agregovat indexy za seskupení zemí EU. Převod na nový základ indexu (rok 2005 = 100, viz Press Release 146/2005) znamená, že údaje s předchozím obdobím nejsou srovnatelné (rok 1996 = 100).

Významnějším rozdílem mezi **indexem spotřebitelských cen** počítaným ČSÚ a **HICP** je zahrnování vývoje cen bydlení soukromých vlastníků bytů a domů. V indexu ČSÚ je toto tzv. imputované nájemné zahrnováno do CPI vzhledem k jeho významu a vzhledem k potřebám statistiky národních účtů. Harmonizovaný index ceny bydlení vlastníků bytů nezahrnuje. Připravuje se však metodika zahrnování vývoje cen i do HICP, ale pouze u nových obydlí.

Míra inflace může být vyjádřena jako: a) meziměsíční (daný měsíc oproti předchozímu měsíci), b) meziroční (měsíc daného roku oproti stejnému měsíci roku předchozího), c) klouzavý průměr (poměr průměru za uplynulých 12 měsíců oproti předchozím 12 měsícům) anebo d) vzhledem k určitému období vychozímu období.

Tabulka 9: Harmonizovaný index spotřebitelských cen (roční tempo růstu v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Roční průměr
EU-28	2,3 ^{d)}	2,3	2,4	3,7	1,0	2,1	3,1	2,6	1,5	0,6	2,2
Eurozóna-19	2,2	2,2	2,2	3,3	0,3	1,6	2,7	2,5	1,3	0,4	1,9
Belgie	2,5	2,3	1,8	4,5	0,0	2,3	3,4	2,6	1,2	0,5	2,1
Bulharsko	6,0	7,4	7,6	12,0	2,5	3,0	3,4	2,4	0,4	-1,6	4,2
Česká republika	1,6	2,1	3,0	6,3	0,6	1,2	2,1	3,5	1,4	0,4	2,2
Dánsko	1,7	1,9	1,7	3,6	1,1	2,2	2,7	2,4	0,5	0,3	1,8
Estonsko	4,1	4,4	6,7	10,6	0,2	2,7	5,1	4,2	3,2	0,5	4,1
Finsko	0,8	1,3	1,6	3,9	1,6	1,7	3,3	3,2	2,2	1,2	2,1
Francie	1,9	1,9	1,6	3,2	0,1	1,7	2,3	2,2	1,0	0,6	1,6
Chorvatsko	3,0	3,3	2,7	5,8	2,2	1,1	2,2	3,4	2,3	0,2	2,6
Irsko	2,2	2,7	2,9	3,1	-1,7	-1,6	1,2	1,9	0,5	0,3	1,1
Itálie	2,2	2,2	2,0	3,5	0,8	1,6	2,9	3,3	1,3	0,2	2,0
Kypr	2,0	2,2	2,2	4,4	0,2	2,6	3,5	3,1	0,4	-0,3	2,0
Litva	2,7	3,8	5,8	11,1	4,2	1,2	4,1	3,2	1,2	0,2	3,7
Lotyšsko	6,9	6,6	10,1	15,3	3,3	-1,2	4,2	2,3	0,0	0,7	4,7
Lucembursko	3,8	3,0	2,7	4,1	0,0	2,8	3,7	2,9	1,7	0,7	2,5
Maďarsko	3,5	4,0	7,9	6,0	4,0	4,7	3,9	5,7	1,7	0,0	4,1
Malta	2,5	2,6	0,7	4,7	1,8	2,0	2,5	3,2	1,0	0,8	2,2
Německo	1,9	1,8	2,3	2,8	0,2	1,2	2,5	2,1	1,6	0,8	1,7
Nizozemsko	1,5	1,7	1,6	2,2	1,0	0,9	2,5	2,8	2,6	0,3	1,7
Polsko	2,2	1,3	2,6	4,2	4,0	2,7	3,9	3,7	0,8	0,1	2,5
Portugalsko	2,1	3,0	2,4	2,7	-0,9	1,4	3,6	2,8	0,4	-0,2	1,7
Rakousko	2,1	1,7	2,2	3,2	0,4	1,7	3,6	2,6	2,1	1,5	2,1
Rumunsko	9,1 ^{d)}	6,6	4,9	7,9	5,6	6,1	5,8	3,4	3,2	1,4	5,4
Řecko	3,5	3,3	3,0	4,2	1,3	4,7	3,1	1,0	-0,9	-1,4	2,2
Slovensko	2,8	4,3	1,9	3,9	0,9	0,7	4,1	3,7	1,5	-0,1	2,4
Šlovincko	2,5	2,5	3,8	5,5	0,9	2,1	2,1	2,8	1,9	0,4	2,4
Španělsko	3,4	3,6	2,8	4,1	-0,2	2,0	3,1	2,4	1,5	-0,2	2,2
Švédsko	0,8	1,5	1,7	3,3	1,9	1,9	1,4	0,9	0,4	0,2	1,4
Velká Británie	2,1	2,3	2,3	3,6	2,2	3,3	4,5	2,8	2,6	1,5	2,7

Poznámka: d – metodologie výpočtu je odlišná, výpočet vlastní časové řady HICP začal od ledna 1996, od ledna roku 2005 provedeno reškálování indexu (2005 = 100). Roční průměr – průměrné tempo růstu v letech 2005–2014. Pramen: EUROSTAT – Structural Indicators, General Economic Background, 27. 03. 2015.

Index cenové úrovně

Srovnatelná (relativní) cenová úroveň vyjadřuje poměr mezi paritami kupní síly a tržními měnovými kurzy v jednotlivých zemích. Udává vztah cenové úrovně příslušného agregátu ve zkoumané zemi k cenové úrovni v referenční zemi nebo skupině zemí. Nejčastěji se srovnává cenová úroveň celkového HDP nebo výdajů na spotřebu domácností. Údaje v národních měnách jsou přepočítány na společnou měnu pomocí parity kupní síly a tržního kurzu. Jako jednotky měnové konverze v rámci zemí EU jsou po-užívány tzv. standardy kupní síly (Purchasing Power Standards – PPS), které vyjadřují poměr cenové hladiny dané země k průměrné cenové úrovni zemí EU v příslušném složení.

Srovnatelné (relativní) cenové úrovně (Comparative Price Levels – CPL) neboli **indexy cenové úrovně** (Price Level Indices – PLI) jsou konstruovány jako podíl údajů za příslušný agregát (HDP, spotřeba domácností, tvorba hrubého fixního kapitálu apod. po metodologické revizi z roku 2014 na bázi ESA2010), který je přepočítán z národní měny měnovým kurzem a paritou kupní síly. Obvykle se udávají v procentech. Cenová úroveň dané země se vztahuje buď k jednotlivé referenční zemi nebo ke skupině zemí (EU v daném složení (28 zemí), ke 34 zemím OECD apod.).

Koeficient ERDI (Exchange Rate Deviation Index) představuje obrácenou hodnotu srovnatelné cenové hladiny (resp. podíl tržního a paritního měnového kurzu), obvykle se počítá na úrovni celkového HDP. Jeho hodnota vyjadřuje nadhodnocení nebo podhodnocení tržního kurzu oproti kurzu paritnímu (PPP).

Parity kupní síly (Purchasing Power Parities – PPPs) jsou jednotky měnové konverze, které vyjadřují poměr ceny stejného zboží a služeb v národní měně k jeho ceně v měnové jednotce

srovnávané země. Např. při ceně bochníku chleba ve Francii ve výši 1,87 euro a ve Velké Británii 0,97 liber činí PPP chleba ve Francii ve vztahu k Velké Británii 1,87/0,97, tj. 1,97 euro/libra. PPPs nejsou publikovány za jednotlivé výrobky a služby, ale propočítávají se na vyšší úrovni agregace až po výdaje na HDP celkem. Parity za jednotlivé agregáty jsou váženým průměrem relativních cenových poměrů za homogenní koše zboží a služeb, získané na základě cenových poměrů jednotlivých reprezentantů.

Parity jsou primárně konstruovány pro **prostorová srovnání**, nikoliv pro srovnání v čase. Jejich hlavním účelem je měřit a srovnávat ekonomickou úroveň (HDP na obyvatele) a cenovou úroveň mezi jednotlivými zeměmi. Vyjádření agregátů pomocí směnných a paritních kurzů se více liší u ekonomicky méně rozvinutých zemí, jejichž tržní kurz je oproti paritě výrazněji podhodnocen. Standardy kupní síly PPS jsou jednotky umělé společné měny v rámci EU na bázi eura, vyvozované z průměrných cen seskupení členských zemí (zde EU-28).

Srovnatelná cenová úroveň spotřeby domácností se propočítává jako poměr objemu konečných výdajů na spotřebu domácností přepočtených měnovým kurzem k objemu, přepočtenému paritou kupní síly. Srovnatelná cenová úroveň spotřeby domácností ve vztahu k EU-28 vychází ze srovnání údajů přepočtených měnovým kurzem (v běžných eurech pro země eurozóny) s údaji, přepočtenými standardy kupní síly PPS, které odrážejí průměrnou cenovou úroveň v zemích EU-28. Je-li index větší než 100, pak cenová úroveň v dané zemi je vyšší než průměr EU a obráceně. Relace cenové hladiny výdajů na konečnou spotřebu domácností se příliš neliší od CPL celkového HDP.

Tabulka 10: Index cenové úrovně konečné spotřeby domácností včetně nepřímých daní (EU-28 = 100)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-28	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Eurozóna-19	101,7	101,6	101,0	102,9	105,5	102,9	103,0	102,0	102,5
Belgie	106,5	107,8	107,5	110,5	112,3	110,2	110,2	109,8	110,8
Bulharsko	43,3	44,9	45,6	49,4	51,3	50,0	50,2	49,6	49,0
Česká republika	58,2	61,4	62,5	77,3	73,1	74,6	73,7	71,2	68,7
Dánsko	140,5	138,5	137,4	139,8	143,1	140,5	141,3	139,0	139,4
Estonsko	64,7	68,6	73,4	76,7	77,3	74,8	76,0	76,4	78,1
Finsko	123,8	122,8	119,7	120,8	124,1	121,7	122,1	121,3	123,1
Francie	108,3	108,6	108,2	110,8	112,3	110,1	109,9	109,0	109,8
Chorvatsko	64,9	66,6	68,8	72,6	72,0	74,2	76,4	75,2	72,6
Irsko	126,6	126,1	123,6	124,6	124,2	129,8	125,6	118,1	119,2
Itálie	103,8	105,1	104,8	104,3	102,6	102,5	104,9	101,2	103,1
Kypr	91,1	91,3	90,5	90,4	88,3	87,8	87,8	88,7	93,4
Litva	52,4	53,6	54,9	57,4	60,1	66,0	67,0	63,6	64,8
Lotyšsko	54,5	56,2	57,1	60,8	66,7	75,1	76,1	70,0	72,6
Lucembursko	103,4	103,2	111,7	111,4	114,9	117,3	121,6	122,3	120,6
Maďarsko	58,4	62,1	63,4	60,7	66,8	69,5	63,2	63,0	61,8
Malta	72,1	73,3	73,1	74,8	75,5	77,4	78,1	77,4	79,5
Německo	106,3	104,9	103,4	102,7	101,8	103,6	107,0	103,5	102,2
Nizozemsko	108,0	106,3	104,8	104,1	102,1	104,2	107,9	107,9	108,4
Polsko	54,5	53,3	61,1	62,5	61,8	69,3	58,2	60,4	58,5
Portugalsko	86,2	87,5	85,2	85,0	85,8	87,9	89,2	87,4	85,0
Rakousko	103,5	103,4	102,6	102,0	102,7	105,2	107,9	105,1	105,8
Rumunsko	43,5	43,4	54,5	57,7	63,8	63,1	57,6	57,4	55,2
Řecko	86,0	87,7	88,4	89,1	89,9	91,8	95,0	94,5	95,1
Slovensko	50,8	55,0	55,4	58,1	63,3	69,9	73,2	70,3	70,8
Slovinsko	76,4	75,6	76,1	76,7	79,0	82,9	88,0	86,1	85,4
Španělsko	88,5	91,1	91,2	91,8	92,9	95,2	97,7	96,6	97,0
Švédsko	123,7	121,6	119,2	118,6	115,7	113,0	107,6	119,7	125,8
Velká Británie	108,0	108,6	109,9	110,7	114,1	103,1	96,8	107,8	109,1

Poznámka: údaje za rok 2014 nebyly dostupné. Pramen: EUROSTAT – Structural Indicators, Economic Reform, 27. 03. 2015.

Jednotkové pracovní náklady

Jednotkové pracovní náklady (JPN) vyjadřují vztah pracovních nákladů k produktivitě práce. Celkové pracovní náklady, tj. mzdy a platy, příspěvky na sociální pojištění a ostatní vedlejší mzdové náklady se vztahují k vytvářenému produktu. Na úrovni národního hospodářství je produktivita práce charakterizována hrubým domácím produktem na pracovníka, v jednotlivých odvětvích obvykle přidanou hodnotou nebo celkovým výkonem na pracovníka. Úroveň a vývoj JPN jsou významnými charakteristikami cenové konkurenční schopnosti.

Ukazatel pracovních nákladů (PN) na úrovni celého národního hospodářství je charakterizován náhradami zaměstnancům, přebíranými z národních účtů. (Jiný přístup vychází ze součtu mezd a platů, příspěvků zaměstnavatelů na sociální pojištění a tzv. vedlejších mzdových nákladů.)

Náhrady zaměstnancům – v hotovosti i naturální – zahrnují mzdy a platy, sociální příspěvky placené zaměstnavateli a další vedlejší náklady. Do **mezd a platů** jsou zahrnuty důchody za práce konané podle pracovněprávních a jiných zvláštních předpisů. Obsahují mzdy a platy za vykonanou práci pro zaměstnavatele, platy společníků firmy nebo členů družstev, platy a uniformy vojáků z povolání a kapesné a stravné vojáků prezenční služby. Dále zahrnují i příspěvky věnované zaměstnancům na dopravu do práce a z práce, na stravování, na jejich kulturní vyžití aj. Do **sociálních příspěvků** placených zaměstnavateli za jejich zaměstnance se zahrnují příspěvky na všeobecné sociální a zdravotní pojištění, na penzijní a zdravotní připojištění a přímé sociální podpory od zaměstnavatelů. Objem pracovních nákladů v **propočtu na zaměstnance** se vztahuje k celkovému počtu zaměstnanců v národním hospodářství (na rozdíl od produktivity práce, měřené HDP na pracovníka, která

se vztahuje k celkovému počtu pracujících včetně podnikatelů a samostatně výdělečných osob).

Různé koncepty JPN se odlišují tím, zda vztahují objem nominálních PN k ukazatelům produkce, měřené v běžných nebo ve stálých cenách. **JPN nominální** na úrovni celého národního hospodářství se propočítávají jako náhrady na zaměstnance v nominálním vyjádření v poměru k HDP na pracovníka v reálném vyjádření, tj. ve stálých cenách. **JPN reálné** vztahují nominální náhrady na zaměstnance k HDP na pracovníka v běžných cenách, resp. nominální JPN jsou korigovány cenovým deflátorem HDP (viz metodický popis ECFIN; HDP je na bázi ESA2010). Definice nejsou zcela sjednoceny a rovněž měna srovnání se může lišit, a proto je nutno přihlídnout k metodické poznámce dané definice.

Tempa růstu JPN (nominálních) se získají jako poměr indexu růstu PN v propočtu na 1 zaměstnance v nominálním vyjádření k indexu růstu HDP na pracovníka ve stálých cenách. **Tempa růstu JPN (reálných)** se získají jako poměr indexu PN v propočtu na 1 zaměstnance v nominálním vyjádření k indexu HDP na pracovníka v běžných cenách, resp. korigováním temp růstu nominálních JPN cenovým deflátorem HDP. Tímto postupem je vliv rozdílu v okruhu zahrnovaných osob v čitateli a jmenovateli při propočtu náhrad a produktivity minimalizován.

Úroveň JPN v mezinárodním srovnání lze hodnotit jako poměr pracovních nákladů v referenční měně (např. v eurech) k HDP v paritě kupní síly (např. v PPS), resp. lze pracovní náklady na zaměstnance i produktivitu práce v domácí měně převést do referenční měny tržním kurzem (Exchange Rate Adjusted).

Tabulka 11: Jednotkové pracovní náklady (reálné) (roční tempa růstu v domácí měně, v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-28	-0.8	-1.1	-0.9	1.1	3.2	-1.4	-0.8	0.8	-0.4
Eurozóna-18	-0.7	-1.1	-1.0	1.8	3.2	-1.4	-0.4	0.6	-0.3
Belgie	-0.9	-0.4	-0.2	2.2	2.7	-2.3	0.7	2.1	0.3
Bulharsko	-1.7	-3.5	0.1	3.8	7.7	2.4	-2.2	1.3	6.1
Česká republika	-0.4	-0.1	-0.7	1.5	-0.1	1.2	1.4	1.7	-2.0
Dánsko	-0.7	0.1	2.4	1.8	5.1	-4.5	-0.7	-0.8	-0.2
Estonsko	-2.1	0.4	5.0	8.7	1.3	-6.3	-3.7	0.6	1.7
Finsko	1.7	-0.5	-2.4	3.7	7.4	-2.0	-0.8	1.6	0.2
Francie	0.0	-0.3	-0.9	0.7	3.0	-0.2	0.0	0.6	0.1
Chorvatsko	-1.4	-1.7	0.3	-0.2	3.6	-1.9	-2.0	-1.9	0.6
Irsko	2.0 ^{p)}	0.2 ^{p)}	3.2 ^{p)}	10.0 ^{p)}	1.3 ^{p)}	-5.3 ^{p)}	-4.6 ^{p)}	-0.6 ^{p)}	0.6 ^{p)}
Itálie	0.6	0.2	-0.7	2.0	1.9	-0.6	-0.3	0.6	-0.2
Kypr	-1.3	-2.4	-3.1	-2.7	4.0	-0.9	0.2	-4.2	-4.3
Litva	-0.6	3.3	-1.9	0.7	2.0	-9.1	-4.4	-0.7	2.1
Lotyšsko	4.7	4.6	6.0 ^{b)}	6.8 ^{b)}	-6.7 ^{b)}	-9.3 ^{b)}	-4.6 ^{b)}	0.1 ^{b)}	2.1 ^{b)}
Lucembursko	-2.4	-5.2	-2.0	8.9	7.9	-5.4	-0.7	1.6	-1.0
Maďarsko	0.2	-1.4	0.7	-0.9	-0.7	-3.0	-0.3	-0.6	1.3
Malta	-2.8	0.7	-1.5	-0.2	3.1	-4.4	0.7	2.0	-1.3
Německo	-1.5	-2.3	-2.3	1.5	4.4	-2.1	-0.2	1.6	-0.1
Nizozemsko	-2.8	-1.1	-0.2	0.9	5.2	-1.5	0.0	1.5	0.6
Polsko	-2.3	-2.5	-1.3	4.0	-1.4	0.0 ^{b)}	-2.0	-0.9	..
Portugalsko	1.0	-1.8	-1.6	1.9	2.2	-2.1	-1.1	-2.7	0.1
Rakousko	-0.8	-0.8	-0.8	2.0	3.4	-1.1	-1.3	1.3	0.8
Rumunsko	8.8	-5.1	1.5	6.6	-1.2	-7.7	-10.6	-0.2	-1.0
Řecko	2.5	-3.4	-0.7	0.3	3.8	-1.3	-2.9	-4.8	-4.9
Slovensko	1.5	-1.2	-0.6	1.5	7.0	-1.4	-0.8	-0.2	-1.4
Slovinsko	-0.2	-1.0	-1.6	2.1	5.1	1.5	-1.9	0.5	-1.8
Španělsko	-1.0	-1.0	0.8	3.2	1.3	-1.8	-1.0	-3.0	-2.3
Švédsko	-0.7	-2.4	1.4	-0.1	2.3	-3.1	-1.2	1.9	-0.2
Velká Británie	-0.6	0.5	-0.3	0.0	3.9	-1.4	-1.2	1.5	-0.4

Poznámka: p – prozatímní hodnota, b – přerušeni časové řady, .. – údaj nebyl dostupný, údaje za rok 2014 a za 19 zemí eurozóny nebyly dostupné. Pramen: EUROSTAT – Structural Indicators, General Economic Background, 27. 03. 2015; vlastní výpočty.

Soukromá spotřeba

Soukromá spotřeba (výdaje domácností na konečnou spotřebu) je základní složkou domácí poptávky (ve většině zemí představuje více než polovinu HDP) a na jejím vývoji závisí růst životní úrovně. Zpravidla platí pravidlo, že čím rychlejší je růst ekonomiky, tím rychlejší je i růst soukromé spotřeby a životní úrovně. Mezi základní faktory ovlivňující růst soukromé spotřeby patří výše a vývoj reálných disponibilních důchodů domácností, měnící se sklon k úsporám, reálná úroková míra, vývoj spotřebitelských úvěrů, hodnota majetku domácností, ale i demografické a regionální rozdíly. Podíl soukromé spotřeby na HDP se mezi zeměmi mnohdy významně liší a do značné míry odráží úroveň jejich ekonomického rozvoje.

Soukromá spotřeba je součástí **konečné spotřeby**, která je v posledních revizích národních účtů vymezena dvěma způsoby. První přístup sleduje hledisko výdajů na konečnou spotřebu (tedy kdo konečnou spotřebu hraří). Druhý přístup je založen na hledisku skutečné konečné spotřeby (tedy kdo ji skutečně uskutečňuje bez ohledu na to, kdo ji financuje).

Pojetí výdajů na konečnou spotřebu se vztahuje na výdaje tří institucionálních sektorů. Výdaje domácností na konečnou spotřebu se většinou označují jako soukromá spotřeba, výdaje sektoru vládních institucí na konečnou spotřebu se chápou jako veřejná spotřeba a výdaje sektoru neziskových institucí jsou relativně malé a pro účely analýz se přičítají k výdajům domácností.

Skutečná konečná spotřeba ukazuje, kdo výrobky a služby pro spotřebu získal bez ohledu na jejich financování. Rozlišuje se skutečná individuální spotřeba, která zahrnuje výdaje

domácností a neziskových institucí na konečnou spotřebu a individuální spotřebu vládních institucí, a skutečná kolektivní spotřeba, kam patří výdaje vládních institucí na kolektivní spotřebu.

Rozdíl mezi první koncepcí (výdaje na konečnou spotřebu) a druhou koncepcí (skutečná konečná spotřeba) spočívá v přístupu k některým druhům výrobků a služeb, které jsou financovány vládou, ale jsou poskytovány domácnostem jako naturální sociální transfer. Tak např. služby poskytnuté zdravotnictvím patří do skutečné individuální spotřeby bez ohledu na to, zda si je pacient platí či je dostane zadarmo.

Výdaje domácností na konečnou spotřebu se skládají z výdajů vynaložených rezidentskými institucionálními jednotkami za výrobky a služby, které jsou určeny pro přímé uspokojení individuálních potřeb. Většinou jde o nákupy v obchodě. Jako hraniční případy se zahrnují i služby bydlení poskytované vlastníky obydlí (imputované nájemné), naturální příjmy, finanční služby přímo účtované, služby pojišťoven a penzijních fondů, platby za licence a povolení. Nákupy obydlí se považují za tvorbu hrubého fixního kapitálu.

Údaje o soukromé spotřebě jsou publikovány ve čtvrtletních národních účtech spolu s údaji o HDP a složkách jeho užití a později jsou zpřesňovány v ročních národních účtech. Publikují je pravidelně národní statistické úřady a z mezinárodních organizací OSN, OECD a EUROSTAT. Mezinárodní srovnatelnost je zajištěna uplatňováním jednotných definic a metodiky podle standardů mezinárodně harmonizované soustavy národních účtů.

Tabulka 12: Soukromá spotřeba (roční reálná tempa růstu v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	2,2	2,3	2,3	0,4	-1,5	0,8	0,3	-0,7	-0,1	1,3
Eurozóna-19	1,9	2,1	1,8	0,3	-1,1	0,8	0,2	-1,3	-0,7	1,0
Belgie	1,3	1,5	1,8	1,8	0,2	2,8	0,6	0,8	0,3	1,0
Bulharsko	5,6	8,6	11,3	3,7	-6,4	0,5	1,8	3,9	-2,3	2,0
Česká republika	3,2	3,8	4,1	2,9	-0,7	1,0	0,2	-1,8	0,4	1,7
Dánsko	3,7	2,9	1,8	0,5	-3,4	0,8	0,2	0,4	0,0	0,3
Estonsko	9,3	12,7	9,0	-4,9	-15,3	-1,6	2,5	5,1	3,8	4,6
Finsko	3,2	4,1	3,5	2,1	-2,7	3,1	2,9	0,3	-0,6	-0,2
Francie	2,5	2,2	2,5	0,4	0,2	1,8	0,5	-0,4	0,2	0,6
Chorvatsko	3,9	3,3	6,3	1,3	-7,4	-1,5	0,3	-3,0	-1,2	-0,7
Irsko	7,1	6,7	6,7	-0,2	-5,8	0,4	-1,1	-1,4	-0,4	..
Itálie	1,3	1,4	1,2	-1,1	-1,6	1,2	0,0	-3,9	-2,8	0,3
Kypr	3,4	4,8	10,2	8,0	-6,6	1,3	1,8	-0,7	-6,0	-0,4
Litva	..	9,1	12,4	3,9	-17,4	-3,4	4,6	3,6	4,2	5,6
Lotyšsko	10,8	20,2	10,9	-8,0	-16,2	3,1	2,9	3,0	6,2	2,3
Lucembursko	3,2	3,8	2,6	0,0	0,8	2,0	1,2	1,9	1,5	..
Maďarsko	2,8	1,5	1,1	-1,1	-6,7	-2,8	0,8	-1,9	-0,1	1,6
Malta	2,8	2,9	0,7	-0,2	1,8	-0,2	2,7	0,6	1,6	3,4
Německo	0,4	1,5	-0,1	0,5	0,0	0,6	2,3	0,7	0,8	1,2
Nizozemsko	0,8	-0,6	2,1	1,0	-1,8	-0,1	0,2	-1,4	-1,6	0,1
Polsko	2,4	4,7	6,4	6,1	3,4	2,7	2,9	0,9	1,0	3,0
Portugalsko	1,6	1,5	2,5	1,4	-2,3	2,4	-3,6	-5,2	-1,4	2,1
Rakousko	2,2	2,1	1,1	0,8	0,6	1,5	0,7	0,6	-0,1	0,2
Rumunsko	10,1	12,7	14,1	7,1	-10,1	1,0	0,8	1,2	1,2	4,8
Řecko	4,6	2,9	3,6	3,0	-1,0	-7,1	-10,6	-7,8	-2,0	1,3
Slovensko	5,8	5,9	7,5	6,0	-0,5	0,1	-0,7	-0,4	-0,7	2,2
Slovinsko	2,2	1,2	6,4	2,4	0,9	1,0	-0,1	-3,0	-3,9	0,3
Španělsko	4,0	3,8	3,3	-0,7	-3,6	0,3	-2,0	-2,9	-2,3	2,4
Švédsko	2,8	2,7	3,8	0,2	0,4	3,9	1,9	0,8	1,9	2,4
Velká Británie	3,0	2,1	2,6	-0,5	-3,1	0,4	0,1	1,1	1,7	2,0

Poznámka: .. – údaj nebyl dostupný. Pramen: EUROSTAT, National Accounts (22. 3. 2015).

Míra investic

Akumulace fixního kapitálu (jeho růst, struktura a technická úroveň) se pokládá za důležitý růstový faktor, významný nejen pro ekonomický růst, ale i pro růst životní úrovně. Investice do fixního kapitálu mohou svým důchodotvorným efektem a multiplikačními účinky silně ovlivnit ekonomický růst jednotlivých zemí. Vztah investic a ekonomického růstu však není bezprostřední, ale je zprostředkovaný řadou faktorů, jako je struktura investic, jejich technická úroveň a efektivnost jejich využití. Podíl investic na HDP patří z dlouhodobého hlediska ke klíčovým faktorům růstu konkurenceschopnosti ekonomiky, protože je v nich ztělesněn technický pokrok. Srovnání míry investic s mírou úspor ukazuje významný zdroj vnější ekonomické nerovnováhy, který byl způsoben nedostatkem národních úspor ve vztahu k investicím a musel být pokryt zahraničními úsporami (přílivem zahraničního kapitálu).

Tvorba hrubého fixního kapitálu představuje základní složku celkové tvorby hrubého kapitálu (celkových investic), do které se navíc zahrnuje změna zásob a čisté pořízení cenností. Tvorba hrubého fixního kapitálu se skládá z čistého pořízení hmotných a nehmotných fixních aktiv, které mají charakter dlouhodobé spotřeby a jejichž cena převyšuje stanovenou hranici. Do hmotných fixních aktiv patří investice do budov a staveb, strojů a zařízení, změny stavu pěstovaných aktiv a velká zlepšení půdy. Nově podle ESA 2010 patří do hmotných aktiv zbrojní systémy. Nezahrnují se sem předměty dlouhodobé spotřeby nakoupené domácnostmi (s výjimkou obydlí), průzkum trhu a podobně. Do nehmotných fixních aktiv se zahrnuje geologický průzkum, software, výdaje na výzkum a vývoj a původní kulturní a umělecká díla. Investice na rozdíl od úspor jsou vždy

chápany jako domácí investice (investice rezidentů, mezi něž patří i investice podniků pod zahraniční kontrolou).

Metodologie tvorby hrubého fixního kapitálu a HDP je stanovena mezinárodně harmonizovaným systémem národních účtů. Pro země EU je to Evropský systém účtů (ESA 1995, nově ESA 2010). Mezinárodní a časová srovnatelnost dat je podmíněna dodržováním této metodologie. Jejich zpřesňování na základě revize již publikovaných dat ztěžuje zkoumání vývoje v čase i mezinárodní srovnání.

Při analýze ukazatele **míry investic** (v % HDP), především v mezinárodních srovnáních, je nutné brát v úvahu řadu faktorů, které mohou vysvětlit rozdíly v jednotlivých zemích. Např. aktivity velkých nadnárodních společností a s nimi spojený příliv přímých zahraničních investic mohou významně ovlivnit míru investic v dané zemi. Vývoj investic podléhá poměrně značným výkyvům v jednotlivých fázích ekonomického cyklu. V období recese zpravidla dochází k silnému útlumu investiční aktivity, zatímco ve fázi konjunktury růst investic bývá nejdynamičtější složkou finální poptávky.

Na míru investic mají vliv i různé cenové relace jednotlivých zemí. Např. v méně vyspělých zemích jsou investice do fixního kapitálu relativně drahé, protože jejich značná část pochází z dovozu. Cenová úroveň tvorby hrubého fixního kapitálu dané země je pak v relaci k cenové úrovni EU vyšší než cenová úroveň HDP. To zvyšuje míru investic. Proto mezinárodní srovnávací programy prováděné EUROSTATem a OECD uvádějí i alternativní vyjádření míry investic počítané v paritách kupní síly.

Tabulka 13: Míra investic (tvorba hrubého fixního kapitálu v % HDP)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	21,4	22,0	22,6	22,5	20,6	20,1	20,2	19,7	19,2	19,3
Eurozóna-19	22,0	22,7	23,1	23,0	21,1	20,6	20,7	20,1	19,5	19,5
Belgie	22,2	22,6	23,4	24,3	22,9	22,3	23,0	23,0	22,3	22,9
Bulharsko	26,0	27,8	28,6	33,5	28,7	22,9	20,8	21,5	21,3	21,0
Česká republika	28,3	28,0	29,6	29,0	27,1	27,0	26,6	26,1	24,9	25,4
Dánsko	21,1	23,5	23,7	23,0	19,9	18,3	18,3	18,3	18,3	18,6
Estonsko	32,9	36,7	36,6	31,2	22,7	21,2	25,7	27,0	27,3	25,8
Finsko	23,0	22,8	24,2	24,4	22,8	21,9	22,2	22,3	21,1	20,0
Francie	21,7	22,4	23,1	23,6	22,0	22,1	22,4	22,5	22,1	21,6
Chorvatsko	25,4	26,6	26,8	28,1	25,2	21,3	20,3	19,6	19,3	18,6
Irsko	28,9	29,1	27,6	24,2	19,7	15,8	14,5	15,6	15,2	..
Itálie	21,1	21,5	21,6	21,2	20,0	19,9	19,6	18,3	17,4	16,8
Kypr	21,5	25,2	25,6	27,3	23,5	21,8	19,1	15,2	13,4	10,8
Litva	23,4	26,0	28,6	26,0	17,9	16,9	18,4	17,3	18,2	19,2
Lotyšsko	31,3	34,2	36,5	32,0	22,5	19,1	22,1	25,2	23,3	23,2
Lucembursko	19,0	17,6	18,0	19,4	18,0	16,7	18,0	18,4	17,1	..
Maďarsko	23,9	23,6	23,7	23,3	22,9	20,4	19,8	19,1	19,9	21,3
Malta	22,0	22,0	22,4	19,6	18,2	21,4	17,6	17,4	17,4	18,8
Německo	19,1	19,7	20,1	20,3	19,1	19,3	20,2	20,0	19,8	20,0
Nizozemsko	20,4	21,2	21,6	22,1	21,0	19,7	20,3	19,1	18,2	18,3
Polsko	18,6	19,8	21,9	22,6	21,1	19,8	20,3	19,4	18,8	19,6
Portugalsko	23,1	22,5	22,5	22,8	21,1	20,5	18,4	16,3	15,1	15,0
Rakousko	23,1	22,7	23,0	23,4	22,5	21,6	22,6	22,6	22,2	22,1
Rumunsko	24,3	26,4	36,0	38,4	26,0	25,9	27,1	27,5	23,8	21,8
Řecko	20,7	23,1	25,7	23,7	20,9	17,3	15,4	11,7	11,2	11,6
Slovensko	27,4	27,3	26,9	25,7	21,8	22,2	24,2	21,3	20,4	21,1
Slovinsko	26,6	27,8	28,8	29,6	24,3	21,2	20,2	19,2	19,7	20,1
Španělsko	29,9	31,1	31,0	29,2	24,3	23,0	21,4	19,7	18,5	18,9
Švédsko	22,1	23,0	23,9	24,3	22,3	22,3	21,7	22,6	22,1	..
Velká Británie	18,0	18,2	18,5	17,9	16,1	16,1	16,1	16,2	16,5	17,0

Poznámka: .. – údaj nebyl dostupný. Pramen: EUROSTAT, National Accounts, 17. 3. 2015.

Míra úspor

Tvorbu úspor a jejich přeměnu na investice je možno považovat za klíčový motor růstové výkonnosti každé ekonomiky. Je tomu tak proto, že na růstu investic do značné míry závisí hospodářský růst země a zvyšování životní úrovně jejích obyvatel. Úspory zvyšují národní bohatství (jmění) země, ať již ve formě finančních aktiv či v podobě nefinančních aktiv (např. přírůstek fixního kapitálu). Vztah mezi národními úsporami a domácími investicemi je podstatný i z hlediska hodnocení makroekonomické rovnováhy. Tento vztah odhaluje klíčový zdroj vnější ekonomické nerovnováhy, který spočívá v nedostatečném krytí domácích investic národními úsporami. Analýza míry úspor je předmětem značného zájmu především mezinárodních organizací, protože umožňuje posuzovat jednu z příčin rozdílného hospodářského vývoje různých zemí.

Míra úspor je poměr hrubých národních úspor k hrubému národnímu disponibilnímu důchodu. Alternativně je možné míru úspor počítat jako poměr hrubých národních úspor k hrubému domácímu produktu. V systému národních účtů se úspory chápou jako národní úspory a jsou definovány jako ta část hrubého národního disponibilního důchodu, která není použita na výdaje na konečnou spotřebu. Úspory jsou tokovou a nikoliv stavovou veličinou (nejde tedy o vklady či jiné formy finančních aktiv). Jejich přímé vyčíslení je obtížné, a proto se v národních účtech vypočtou nepřímo jako bilanční (zbytková) veličina.

V systému národních účtů jsou je tvorba národních úspor zachycena podle institucionálních sektorů ekonomiky. U domácností, vládních institucí a soukromých neziskových institucí sloužících obyvatelstvu se jejich úspory rovnají rozdílu mezi

jejich disponibilním důchodem a konečnou spotřebou. U sektorů nefinančních a finančních podniků, které nerealizují konečnou spotřebu, se jejich disponibilní důchod rovná úsporám.

Z hlediska analýzy je důležité rozlišovat soukromé a veřejné úspory. Do úspor soukromého sektoru se zahrnují nefinanční podniky, finanční instituce, domácnosti a soukromé neziskové instituce sloužící domácnostem. Do veřejných úspor patří úspory vládních institucí.

Protože disponibilní důchody se počítají pouze jako národní (se zohledněním toku prvotních a druhotných důchodů ve vztahu k zahraničí), jsou i úspory chápány jako úspory národní. Úspory nabývají různých forem finančních aktiv a proměňují se v nefinanční aktiva prostřednictvím investic. Úspory spolu s kapitálovými transfery představují základní zdroj růstu čistého jmění jednotlivých sektorů a celého národního hospodářství. Země, sektory i jednotlivé subjekty bohatnou prakticky pouze vytvářením úspor, které zvyšují jejich čisté jmění.

Důležité je rozlišování kategorie hrubých a čistých národních úspor. Hrubé úspory, které obsahují i hodnotu spotřeby fixního kapitálu, jsou důležité především z hlediska jejich vazby na celkové investice (tvorbu hrubého kapitálu), zatímco čisté úspory jsou určující pro růst čistého jmění (spotřeba fixního kapitálu představuje přenesenou hodnotu, nikoliv hodnotu nově vytvořenou). Z důvodu metodologických problémů s odhadem spotřeby fixního kapitálu jsou ukazatele míry úspor převážně publikovány v hrubém vyjádření.

Tabulka 14: Míra úspor (v % HDP)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-27	20,3	21,0	21,8	20,9	18,2	18,7	19,3	18,9	19,0
EU-15	21,3	22,4	23,1	21,5	18,9	19,5	20,0	20,2	20,4
Belgie	25,1	25,8	26,9	25,1	20,5	23,3	22,5	20,7	19,7
Bulharsko	15,9	14,5	8,8	14,4	20,4	22,5	22,0	20,9	22,8
Česká republika	24,5	25,1	24,7	26,0	20,6	19,8	21,0	20,7	21,1
Dánsko	25,2	25,7	24,7	25,2	20,3	22,7	23,7	23,4	24,7
Estonsko	23,8	23,1	23,0	21,5	22,8	23,3	26,2	26,2	26,0
Finsko	25,3	25,9	27,1	25,4	20,5	20,2	19,1	18,1	17,0
Francie	19,3	20,0	20,6	20,1	17,2	17,4	18,3	17,7	17,7
Chorvatsko
Irsko	23,6	24,6	21,4	16,2	12,3	13,9	13,2	14,5	..
Itálie	20,0	20,3	20,8	18,8	16,9	16,5	16,7	17,6	18,1
Kypr	13,6	13,4	10,0	11,1	8,6	10,6	13,1	8,2	9,1
Litva	16,6	15,8	16,2	14,0	13,5	16,9	17,4	17,2	19,2
Lotyšsko	21,0	16,5	17,6	18,1	29,1	22,8	22,7	22,5	22,0
Lucembursko	..	23,4	29,6	25,6	10,7	17,5	17,1	15,7	..
Maďarsko	16,4	16,6	15,0	16,6	17,9	19,6	19,8	18,6	..
Malta
Německo	22,4	24,6	26,8	25,4	22,5	23,7	24,5	24,3	24,5
Nizozemsko	26,5	29,0	28,8	25,2	21,6	22,8	25,5	25,2	24,1
Polsko	17,0	17,0	18,4	18,3	17,3	16,7	17,6	17,4	..
Portugalsko	13,2	12,3	12,7	10,6	9,4	9,8	11,3	14,4	15,7
Rakousko	24,8	25,7	27,3	27,6	23,7	24,7	24,8	24,5	24,0
Rumunsko	14,4	15,9	17,4	19,8	21,2	21,2	22,4
Řecko	10,6	10,9	9,1	6,0	4,2	4,8	4,4	9,1	10,6
Slovensko	20,3	19,7	22,2	21,4	17,1	18,8	21,3	21,1	20,8
Slovinsko	25,5	26,6	27,4	25,7	21,7	20,4	20,4	20,6	22,4
Španělsko	22,1	21,9	21,0	19,5	19,1	18,4	17,3	18,5	19,0
Švédsko	24,8	26,6	28,9	29,0	23,4	25,6	26,1	25,3	25,2
Velká Británie	15,3	14,7	16,0	16,2	12,7	12,3	13,5	10,7	9,6

Poznámka: údaje jsou podle ESA 1995, .. – údaj nebyl dostupný, údaje za rok 2014 nebyly dostupné. Pramen: EUROSTAT, National Accounts, 22. 3. 2015.

Dlouhodobé úrokové sazby

Úrok je především cena za půjčení disponibilních prostředků (peněz). Změna úrokových sazeb může významně ovlivnit ekonomickou aktivitu. V případě EU jsou dlouhodobé výnosové sazby z desetiletých vládních dluhopisů jedním z maastrichtských konvergenčních kritérií (čl. 121 Smlouvy o vzniku Evropského Společenství), která musí splnit členská země EU před přijetím společné evropské měny.

Výnos z jistiny (obecně z nominální hodnoty aktiva) je rozdílný podle typu aktiva (finančního instrumentu). **Celkový výnos** z aktiva se skládá ze dvou částí, které mají odlišný význam v celkovém získaném výnosu v daném období (zpravidla jeden rok) pro investora (věřitele). Podle typu instrumentu rozlišujeme: a) důchodový výnos (např. dividendy, kuponová platba) a b) kapitálový výnos. Dluhové instrumenty (např. dluhopisy, hypoteční zástavní listy) jsou spojeny s ročními důchody (platby příslušných kuponů), případně druhá část výnosu není realizována, pokud nebyl nástroj v daném období prodán. Při pohybu úrokových měr v ekonomice se mění ceny dluhových instrumentů (v závislosti na délce jejich splatnosti, výši pravidelných plateb atd.) a při jejich prodeji je možné realizovat případně kapitálové zisky nebo ztráty ve srovnání s nákupní cenou.

Obecně je **úroková míra** chápána jako cena za půjčení peněz vyjádřená v roční procentní výši. Úroková sazba (kuponová míra pro dluhopis) z daného instrumentu je definována jako podíl plateb za dané období k nominální hodnotě instrumentu. Stanovena může být ve vazbě k nominální hodnotě instrumentu nebo jako pevná částka. Někdy není míra stanovena (bez kuponový dluhopis) a instrument je prodáván za nižší než nominální hodnotu (pod pari). Rozdíl tržní a nákupní hodnoty po převedení dává roční výnos z daného instrumentu.

Reálná výnosová míra dluhového nástroje (např. dluhopisu) reflektuje nejen reálnou bezrizikovou úrokovou míru (rizikově očištěná), ale i riziko, které je s daným dlužníkem spojeno. Obě tyto veličiny tvoří tzv. reálnou úrokovou míru. Při zohlednění výše míry inflace v daném období získáme nominální úrokovou míru. Jako bezrizikové dluhopisy jsou považovány státní dluhopisy, kde je nejnižší pravděpodobnost jejich nesplacení (za standardních podmínek, tj. v běžném ekonomickém prostředí) a jejich výnos je používán jako referenční pro ostatní (po započtení příslušné rizikové prémie emitenta).

Instrumenty dluhového charakteru jsou prodávány za určitou cenu v primární emisi (první prodej instrumentu). Dále jsou obchodovány na sekundárních trzích a jejich aktuální cena (a tedy i případný výnos) je závislá na vývoji nabídky a poptávky po daném instrumentu.

Desetileté vládní dluhopisy jsou často používány jako měřítko pro dlouhodobý výnos v ekonomice, který představuje důležitou informaci pro podniky, spotřebitele a investory. Je to jednak z důvodu nízkého rizika emitenta, které je spojené s tímto instrumentem, jednak likviditou a velikostí dané emise.

V případě zemí EU jsou stanovena konvergenční kritéria pro země usilující o přijetí společné měny (euro). Jedno z nich je vztaheno k výnosům desetiletých vládních dluhopisů. Maastrichtské konvergenční kritérium je vymezeno v čl. 4 Protokolu o kritériích konvergence (viz ECB, 2006). Země usilující o společnou měnu musí před přijetím společné měny vykazovat průměrnou dlouhodobou úrokovou sazbu na úrovni tří členských zemí s nejnižší mírou inflace zvýšenou maximálně o dva procentní body.

Tabulka 15: Vývoj výnosů z dlouhodobých dluhopisů (desetileté vládní dluhopisy, výnos v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	3,7	4,1	4,6	4,6	4,2	3,8	4,3	3,7	3,0	2,2
Eurozóna-19	3,4	3,8	4,3	4,3	3,9	3,6	4,3	3,8	3,0	..
Belgie	3,4	3,8	4,3	4,4	3,9	3,5	4,2	3,0	2,4	1,7
Bulharsko	3,9 ¹⁾	4,2	4,5	5,4	7,2	6,0	5,4	4,5	3,5	3,4
Česká republika	3,5	3,8	4,3	4,6	4,8	3,9	3,7	2,8	2,1	1,6
Dánsko	3,4	3,8	4,3	4,3	3,6	2,9	2,7	1,4	1,8	1,3
Estonsko	4,2 ¹⁾	5,0 ¹⁾	6,1 ¹⁾	8,2 ¹⁾	7,8 ¹⁾	5,9 ¹⁾
Finsko	3,4	3,8	4,3	4,3	3,7	3,0	3,0	1,9	1,9	1,5
Francie	3,4	3,8	4,3	4,2	3,7	3,1	3,3	2,5	2,2	1,7
Chorvatsko	..	4,4	4,9	6,0	7,8	6,3	6,5	6,1	4,7	4,1
Irsko	3,3	3,8	4,3	4,5	5,2	5,7	9,6	6,1	4,7	4,1
Itálie	3,6	4,1	4,5	4,7	4,3	4,0	5,4	6,2	3,8	2,4
Kypr	5,2	4,1	4,5	4,6	4,6	4,6	5,8	5,5	4,3	2,9
Litva	3,7 ¹⁾	4,1 ¹⁾	4,6 ¹⁾	5,6	14,0	5,6	5,2	7,0	6,5	6,0
Lotyšsko	3,9	4,1	5,3	6,4	12,4	10,3	5,9	4,8	3,8	2,8
Lucembursko	2,4 ¹⁾	3,3 ¹⁾	4,5 ¹⁾	4,6 ¹⁾	4,2 ¹⁾	3,2 ¹⁾	2,9	4,6	3,3	2,5
Maďarsko	6,6	7,1	6,7	8,2	9,1	7,3	7,6	1,8	1,9	1,3
Malta	4,6	4,3	4,7	4,8	4,5	4,2	4,5	7,9	5,9	4,8
Německo	3,4	3,8	4,2	4,0	3,2	2,7	2,6	4,1	3,7	2,6
Nizozemsko	3,4	3,8	4,3	4,2	3,7	3,0	3,0	1,5	1,6	1,2
Polsko	5,2	5,2	5,5	6,1	6,1	5,8	6,0	1,9	2,0	1,5
Portugalsko	3,4	3,9	4,4	4,5	4,2	5,4	10,2	5,0	4,0	3,5
Rakousko	3,4	3,8	4,3	4,4	3,9	3,2	3,3	10,6	6,3	3,8
Rumunsko	..	7,2	7,1	7,7	9,7	7,3	7,3	2,4	2,0	1,5
Řecko	3,6	4,1	4,5	4,8	5,2	9,1	15,8	6,7	5,4	4,5
Slovensko	3,5	4,4	4,5	4,7	4,7	3,9	4,5	22,5	10,1	6,9
Slovinsko	3,8	3,9	4,5	4,6	4,4	3,8	5,0	4,6	3,2	2,1
Španělsko	3,4	3,8	4,3	4,4	4,0	4,3	5,4	5,8	5,8	3,3
Švédsko	3,4	3,7	4,2	3,9	3,3	2,9	2,6	5,6	4,6	2,7
Velká Británie	4,5	4,4	5,1	4,5	3,4	3,4	2,9	1,6	2,1	1,7

Poznámka: i – pro Estonsko údaje nejsou zcela srovnatelné, pro Lucembursko srovnatelné údaje jsou k dispozici až od května 2010, pro Bulharsko, Litvu, Kypr, Rumunsko a Slovinsko jsou uvedeny výnosy primárního trhu, .. – údaj nebyl dostupný. Pramen: EUROSTAT, Economy and Finance, Interest Rates, 27. 03. 2012; ECFIN: Statistical Annex of European Economy, Autumn, 2014, tab. 49, s. 106–107.

Bilance rozpočtů vládních institucí

Bilance rozpočtů (rozpočtový schodek nebo přebytek) patří k základním makroekonomickým ukazatelům charakterizujícím hospodaření vládních institucí. Tato bilance výrazným způsobem ovlivňuje makroekonomickou rovnováhu země. Přijatelný schodek rozpočtů vládních institucí (definovaný jako čisté půjčky/výpůjčky sektoru vládních institucí do výše 3 % HDP) je jedním z maastrichtských kritérií podmiňujících vstup země do eurozóny.

Používány jsou dva základní způsoby vykazování **vládního deficitu**. První vychází z metodiky vládní finanční statistiky (Government Finance Statistics) zpracované Mezinárodním měnovým fondem (GFS 2001 a nově připravovaná GFS 2014 harmonizovaná s revidovaným systémem národních účtů SNA 2008). Druhý způsob vychází z metodologie národních účtů jak v pojetí základních kategorií, tak i ve vymezení institucionálních sektorů a účetních pravidel. Snahou je oba makroekonomické statistické systémy sblížit, nicméně určité rozdíly zůstávají. Za vykazování deficitu v pojetí GFS je v ČR zodpovědné Ministerstvo financí a za vládní deficit v pojetí národních účtů ČSÚ, který provádí notifikaci vládního deficitu a dluhu a dvakrát do roka ji předkládá Evropské komisi. Pod pojmem vládní deficit se rozumí čisté výpůjčky sektoru vládních institucí definované v ESA 1995 a nově v systému v ESA 2010. Tyto údaje slouží k monitorování fiskálního vývoje zemí Evropské unie.

Sektor vládních institucí (vládní sektor) zahrnuje institucionální jednotky všech úrovní vlád (ústřední vládní instituce, místní vládní instituce, mimorozpočtové fondy a fondy sociálního zabezpečení).

Účetní operace v národních účtech se zachycují na aktuální bázi, což znamená, že transakce a ostatní ekonomické toky

jsou zaznamenány v okamžiku, kdy se ekonomická hodnota vytváří, transformuje a zaniká a také tehdy, když se pohledávky a závazky zvyšují, zanikají nebo transformují.

Čisté půjčky/výpůjčky jsou výsledným ukazatelem hospodaření vládního sektoru a vyjadřují schopnost sektoru vládních institucí financovat jiné sektory (+) nebo potřebu být jimi financován (-). Rovnají se rozdílu mezi úsporami a investicemi tohoto sektoru a navíc jsou ovlivněny saldem kapitálových transferů a čistým pořízením nevyřáběných nefinančních aktiv. Kapitálové transfery se týkají jednostranného předání aktiv buď v penězích nebo naturálně a zahrnují kapitálové daně, investiční dotace a ostatní kapitálové transfery jako např. platby vlády ostatním sektorům na úhradu ztrát či zničeného majetku při pohromách. V systému národních účtů se úspory vypočtou nepřímým odečtením výdajů na konečnou spotřebu od disponibilního důchodu. V GFS se úspory vládního sektoru rovnají rozdílu mezi příjmy a výdaji u běžných transakcí (bez kapitálových výdajů).

Z **analytického hlediska** je třeba obezřetně posuzovat a mezinárodně porovnávat schodky rozpočtů nejen pro různé institucionální pokrytí rozpočtů (státní rozpočet, veřejné rozpočty zahrnující i místní rozpočty a mimorozpočtové fondy a vládní rozpočty v pojetí národních účtů), pro rozdílné metody výpočtu deficitů rozpočtů (problém činí příjmy z privatizace a náklady transformačních institucí), ale i pro postupně zpřesňovanou metodologii.

Údaje o **bilanci rozpočtů vládních institucí v % HDP** publikuje EUROSTAT ve skupině ukazatelů Government Finance Statistics.

Tabulka 16: Saldo rozpočtů vládních institucí (v % HDP)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014(f)
EU-28	-2,5	-1,5	-0,9	-2,4	-6,9	-6,4	-4,5	-4,2	-3,2	-3,0
Eurozóna -18	-2,5	-1,3	-0,7	-2,1	-6,3	-6,1	-4,1	-3,6	-2,9	-2,6
Belgie	-2,6	0,3	0,0	-1,1	-5,5	-4,0	-3,9	-4,1	-2,9	-3,2
Bulharsko	1,0	1,8	1,1	1,6	-4,2	-3,2	-2,0	-0,5	-1,2	-3,4
Česká republika	-3,1	-2,3	-0,7	-2,1	-5,5	-4,4	-2,9	-4,0	-1,3	-1,3
Dánsko	5,0	5,0	5,0	3,2	-2,8	-2,7	-2,1	-3,9	-0,7	-2,8
Estonsko	0,2	1,0	-0,3	-0,5	-0,4
Finsko	2,6	3,9	5,1	4,2	-2,5	-2,6	-1,0	-2,1	-2,4	-2,7
Francie	-3,2	-2,3	-2,5	-3,2	-7,2	-6,8	-5,1	-4,9	-4,1	-4,3
Chorvatsko	-3,7	-3,3	-2,5	-2,7	-5,9	-6,0	-7,7	-5,6	-5,2	-5,0
Irsko	1,6	2,8	0,2	-7,0	-13,9	-32,4	-12,6	-8,0	-5,7	-4,0
Itálie	-4,2	-3,6	-1,5	-2,7	-5,3	-4,2	-3,5	-3,0	-2,8	-3,0
Kypr	-2,2	-1,1	3,2	0,9	-5,6	-4,8	-5,8	-5,8	-4,9	-3,0
Litva	-0,5	-0,4	-1,0	-3,3	-9,3	-6,9	-9,0	-3,2	-2,6	-1,2
Lotyšsko	-0,4	-0,6	-0,6	-4,0	-8,9	-8,2	-3,4	-0,8	-0,9	-1,5
Lucembursko	0,2	1,4	4,2	3,3	-0,5	-0,6	0,3	0,1	0,6	0,5
Maďarsko	-7,9	-9,4	-5,1	-3,7	-4,6	-4,5	-5,5	-2,3	-2,4	-2,6
Malta	-2,7	-2,6	-2,3	-4,2	-3,3	-3,3	-2,6	-3,7	-2,7	-2,3
Německo	-3,3	-1,5	0,3	0,0	-3,0	-4,1	-0,9	0,1	0,1	0,4
Nizozemsko	-0,3	0,2	0,2	0,2	-5,5	-5,0	-4,3	-4,0	-2,3	-2,8
Polsko	-4,0	-3,6	-1,9	-3,6	-7,3	-7,6	-4,9	-3,7	-4,0	-3,6
Portugalsko	-6,2	-4,3	-3,0	-3,8	-9,8	-11,2	-7,4	-5,5	-4,9	-4,6
Rakousko	-2,5	-2,5	-1,3	-1,5	-5,3	-4,5	-2,6	-2,3	-1,5	-2,9
Rumunsko	-1,2	-2,2	-2,9	-5,6	-8,9	-6,6	-5,5	-3,0	-2,2	-1,8
Řecko	..	-6,1	-6,7	-9,9	-15,2	-11,1	-10,1	-8,6	-12,2	-2,5
Slovensko	-2,9	-3,6	-1,9	-2,4	-7,9	-7,5	-4,1	-4,2	-2,6	-3,0
Slovinsko	-1,5	-1,3	-0,1	-1,8	-6,1	-5,7	-6,2	-3,7	-14,6	-5,4
Španělsko	1,2	2,2	2,0	-4,4	-11,0	-9,4	-9,4	-10,3	-6,8	-5,6
Švédsko	1,8	2,2	3,3	2,0	-0,7	0,0	-0,1	-0,9	-1,3	-2,2
Velká Británie	-3,5	-2,9	-3,0	-5,1	-10,8	-9,6	-7,6	-8,3	-5,8	-5,4

Poznámka: .. – údaj nebyl dostupný, (f) je předpověď Evropské komise z ledna 2015. Pramen: EUROSTAT, Government Finance Statistics, 18. 2. 2015.

Vládní dluh

Vládní dluh vzniká akumulací schodků rozpočtů vládních institucí. Existuje proto úzká souvislost mezi schodky rozpočtů vládních institucí a nárůstem vládního dluhu. Podíl vládního dluhu na HDP je významným makroekonomickým ukazatelem charakterizujícím hospodaření sektoru vládních institucí a důležitou oblastí makroekonomické rovnováhy země. Růst vládního dluhu musí být financován půjčkami od ostatních institucionálních sektorů ekonomiky či zahraničními zdroji. Obsluha vládního dluhu (úroky a splátky závazků) zvyšuje výdaje běžných rozpočtů a představuje zatížení budoucích generací minulými vládními deficity. Výše vládního dluhu (maximálně 60 % HDP) představuje jedno z maastrichtských konvergenčních kritérií, jehož splnění je podmínkou vstupu země do eurozóny.

Podobně jako u vládního deficitu existují dva **způsoby vykazování** vládního dluhu: metodika vládní finanční statistiky (Government Finance Statistics – GFS) a metodologie EUROSTATu (ESA 2010). Systém národních účtů neobsahuje specifickou definici vládního dluhu. Nicméně jeho vymezení je v souladu s ustanoveními národních účtů, která se týkají vládního sektoru a finančních závazků. Vládní dluh je stavová veličina zaznamenaná v rozvaze sektoru vládních institucí a rovná se stavu závazků vládního sektoru na konci účtovaného období. Dluh je oceňován tržními cenami platnými k datu, k němuž se dluh vztahuje.

Definice vládního dluhu pro účely posuzování nadměrného deficitu v Ekonomické a měnové unii (Excessive Deficit Procedure), stejně jako pro účely Paktu stability a růstu (Growth

and Stability Pact) přičleněnému k maastrichtské smlouvě, je následující: dluh znamená hrubý dluh v nominální hodnotě na konci roku, který je konsolidovaný mezi a uvnitř subsektorů vládních institucí a zahrnuje oběživo a vklady, cenné papíry jiné než účasti a půjčky.

Vymezení sektoru vládních institucí odpovídá systému národních účtů. Do tohoto sektoru jsou zahrnuty instituce centrální vlády, místní vlády a fondy sociálního zabezpečení.

Konsolidace vládního dluhu znamená, že ty závazky, které jsou zároveň pohledávkami ostatních subsektorů vládních institucí, musí být z dluhu vyloučeny.

Změna vládního dluhu mezi začátkem a koncem roku je způsobena dvěma základními faktory: čistými výpůjčkami vládního sektoru během období (ty se rovnají rozdílu mezi celkovými příjmy a výdaji vládního sektoru a jde vlastně o deficity veřejných financí) a čistým pořízením finančních aktiv. Určité úpravy se provádějí při výpočtu dluhu pro posuzování plnění maastrichtského kritéria (např. přínosy či ztráty z držby, zejména ve vztahu k zahraničnímu dluhu).

Za dodržování metodologie národních účtů, která je relevantní pro výpočet maastrichtských kritérií, je v ČR zodpovědný ČSÚ. To se týká např. zohlednění státních garancí, které jsou zahrnuty do dluhu v okamžiku jejich první platby ze státního rozpočtu (splácení úroku či jistiny), a to v celkové výši poskytnuté garance. O tuto částku se v daném roce zvyšuje nejen vládní dluh, ale také vládní deficit. Údaje o vládním dluhu v % HDP publikuje EUROSTAT ve skupině ukazatelů Government Finance Statistics.

Tabulka 17: Vládní dluh (v % HDP)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014(f)
EU-28	62,8	61,6	59,0	62,2	74,6	78,2	80,8	83,5	85,4	..
Eurozóna -19	70,3	68,6	66,4	70,2	80,0	83,7	85,8	89,0	90,9	..
Belgie	94,8	90,8	86,9	92,2	99,3	99,6	102,1	104,0	104,5	106,4
Bulharsko	27,1	21,3	16,6	13,3	14,2	15,9	15,7	18,0	18,3	27,0
Česká republika	28,0	27,9	27,8	28,7	34,1	38,2	41,0	45,5	45,7	44,1
Dánsko	37,4	31,5	27,3	33,4	40,4	42,9	46,4	45,6	45,0	45,0
Estonsko	6,5	6,0	9,7	10,1	9,8
Finsko	40,0	38,2	34,0	32,7	41,7	47,1	48,5	53,0	56,0	58,9
Francie	67,0	64,2	64,2	67,8	78,8	81,5	85,0	89,2	92,2	95,3
Chorvatsko	38,6	36,1	34,4	36,0	44,5	52,8	59,9	64,4	75,7	81,4
Irsko	26,2	23,8	24,0	42,6	62,2	87,4	111,1	121,7	123,3	110,8
Itálie	101,9	102,5	99,7	102,3	112,5	115,3	116,4	122,2	127,9	131,9
Kypr	63,3	58,9	53,7	44,7	53,5	56,5	66,0	79,5	102,2	107,5
Litva	18,3	18,0	16,7	15,4	29,0	36,3	37,3	39,9	39,0	41,1
Lotyšsko	11,7	9,9	8,4	18,6	36,4	46,8	42,7	40,9	38,2	40,4
Lucembursko	6,3	7,0	7,2	14,4	15,5	19,6	18,5	21,4	23,6	22,7
Maďarsko	60,8	65,0	65,9	71,9	78,2	80,9	81,0	78,5	77,3	77,7
Malta	70,1	64,6	62,4	62,7	67,8	67,6	69,8	67,9	69,8	68,6
Německo	66,8	66,3	63,5	64,9	72,4	80,3	77,6	79,0	76,9	74,2
Nizozemsko	49,4	44,9	42,7	54,8	56,5	59,0	61,3	66,5	68,6	69,5
Polsko	46,7	47,1	44,2	46,6	49,8	53,6	54,8	54,4	55,7	48,6
Portugalsko	67,4	69,2	68,4	71,7	83,6	96,2	111,1	124,8	128,0	128,9
Rakousko	68,3	67,0	64,8	68,5	79,7	82,4	82,1	81,7	81,2	86,8
Rumunsko	15,7	12,3	12,7	13,2	23,2	29,9	34,2	37,3	37,9	38,7
Řecko	..	103,4	103,1	109,3	126,8	146,0	171,3	156,9	174,9	176,3
Slovensko	33,8	30,7	29,8	28,2	36,0	41,1	43,5	52,1	54,6	53,6
Slovinsko	26,3	26,0	22,7	21,6	34,5	37,9	46,2	53,4	70,4	82,2
Španělsko	42,3	38,9	35,5	39,4	52,7	60,1	69,2	84,4	92,1	98,3
Švédsko	48,2	43,2	38,2	36,8	40,3	36,7	36,1	36,4	38,6	41,4
Velká Británie	41,5	42,5	43,6	51,6	65,9	76,4	81,9	85,8	87,2	88,7

Poznámka: .. – údaj nebyl dostupný, (f) je předpověď Evropské komise z ledna 2015. Pramen: EUROSTAT, Government Finance Statistics, 19. 3. 2015.

Vývoz a dovoz zboží a služeb

Ukazatele vývozu a dovozu zboží a služeb charakterizují celkový rozsah zahraniční směny dané země. Údaje za vývoz a dovoz zboží vycházejí z obchodní bilance, za vývoz a dovoz služeb z bilance služeb na běžném účtu platební bilance. Součástí dovozu je spotřeba občanů dané země v cizině a součástí vývozu je spotřeba cizinců v dané zemi, a dále přímé obchodní náklady v zahraničí. Dynamika vývozu je jednou z charakteristik konkurenceschopnosti dané země na světovém trhu. Dynamika dovozu odráží jak změny domácí poptávky po zahraničním zbožím a službách, tak i náročnost vývozu na dovoz.

Vývoz a dovoz zboží a služeb jsou zachycovány v národních účtech podle metodiky ESA 2010. Uplatňuje se národní pojetí zahraničního obchodu, podle kterého není rozhodující přechod zboží a služeb přes hranice, ale změna vlastnictví. Způsob oceňování vývozu a dovozu se liší, zejména podle zohlednění souvisejících nákladů.

Vývoz zboží je oceňován franko hranice exportující země (f.o.b.). Tato veličina obsahuje hodnotu zboží v základních cenách, navazující dopravní a obchodní služby na hranici vyvážející země, a též daně (po odečtení subvencí) na vyvážené zboží. Pokud jde o dodávky v rámci EU, zahrnuje též DPH a ostatní daně na zboží, placené v exportující zemi.

Dovoz zboží je oceňován včetně nákladů na dopravní a pojištění na hranice dovážející země (c.i.f.). Cena c.i.f. představuje cenu zboží dodaného na hranice dovážející země před zaplacením jakýchkoliv dovozních cel nebo jiných daní, vztahujících

se na obchodování a dovoz, jakož i dopravních nákladů v rámci dovážející země.

Vývoz služeb sestává ze všech služeb poskytnutých rezidenty dané země nerezidentům. Zahrnuje rovněž výdaje zahraničních turistů a účastníků služebních cest, honoráře a licenční poplatky, instalaci zařízení v zahraničí (v případě, když projekt je dočasné povahy) atd. **Dovoz služeb** se skládá ze všech služeb, poskytnutých nerezidenty rezidentům dané země.

Tempa růstu vývozu a dovozu ve stálých cenách se získávají dělením údajů v běžných cenách příslušnými cenovými indexy (deflátoři). V současnosti se jako stálé ceny uvádějí ceny předchozího roku. Statistika národních účtů (NÚ) – na rozdíl od cenové statistiky zahraničního obchodu – nepoužívá pro agregáty dovozu a vývozu čisté souhrnné cenové indexy na vahách bazického roku, ale snaží se respektovat změny struktury v dostupném podrobnějším členění.

Ve většině zemí se používá v národních účtech **metoda řetězení**, založená na srovnání údajů za běžný rok v cenách předchozího roku s údaji za předchozí rok v běžných cenách. V zemích, které tuto metodu dosud nepoužívají, jsou propočty v důsledku změn struktury výroby i vývozu zatíženy tzv. Gerschenkronovým efektem. Z těchto důvodů se též liší propočty směnných relací (T/T) ze statistiky zahraničního obchodu od cenových deflátorů dovozu a vývozu ze statistiky národních účtů (používaných mimo jiné při propočtu reálného hrubého domácího důchodu).

Tabulka 18: Tempa růstu vývozu a dovozu zboží a služeb (roční tempa růstu v %)

	Vývoz							Dovoz						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	1,4	-11,9	10,5	6,6	2,2	2,2	3,5	1,0	-11,7	9,7	4,3	-0,4	1,4	4,0
Eurozóna-19	1,0	-12,7	11,1	6,6	2,5	2,1	3,7	0,7	-11,5	9,8	4,4	-1,0	1,3	3,8
Belgie	1,6	-9,5	10,0	6,6	1,9	2,9	3,3	3,5	-9,2	9,6	7,2	1,9	1,8	2,8
Bulharsko	2,5	-11,7	17,2	12,3	0,1	9,2	2,2	4,9	-21,5	4,1	8,5	4,5	4,9	3,8
Česká republika	4,2	-9,8	14,8	9,3	4,1	0,3	8,8	3,2	-11,0	14,9	6,7	2,4	0,3	9,5
Dánsko	1,6	-9,5	10,0	6,6	1,9	2,9	3,3	4,3	-12,4	0,9	7,1	0,9	1,5	4,0
Estonsko	0,9	-20,3	24,0	24,9	6,2	2,4	2,6	-6,2	-30,6	21,2	26,5	11,8	3,3	2,7
Finsko	2,0	-14,5	11,9	6,1	1,0	-0,2	3,3	7,9	-16,9	6,5	6,0	1,6	-1,6	-1,4
Francie	0,4	-11,3	9,0	6,9	1,1	2,2	2,7	1,3	-9,4	8,9	6,3	-1,3	1,7	3,6
Chorvatsko	0,8	-14,1	6,2	2,2	-0,1	3,0	6,3	4,0	-20,4	-2,5	2,5	-3,0	3,2	3,0
Irsko	-0,9	-4,0	6,2	5,5	4,7	1,1	..	-2,6	-9,2	3,0	-0,6	6,9	0,6	..
Itálie	-3,1	-18,1	11,8	5,2	2,3	0,5	2,7	-3,7	-12,9	12,4	0,5	-8,1	-2,3	1,8
Kypr	-1,7	-7,3	2,6	4,2	-1,7	-5,0	5,7	7,7	-16,0	4,5	-0,6	-4,6	-13,6	8,1
Litva	13,4	-12,8	18,9	14,9	12,2	9,4	3,4	12,2	-28,0	18,7	14,2	6,6	9,0	5,4
Lotyšsko	2,4	-12,9	13,4	12,0	9,8	1,4	1,9	-10,7	-31,7	12,4	22,0	5,4	-0,2	1,5
Lucembursko	7,3	-12,7	8,2	5,0	2,9	5,6	..	9,2	-14,0	9,6	6,9	3,8	5,8	..
Maďarsko	6,9	-11,4	11,3	6,6	-1,5	5,9	8,7	6,0	-14,7	10,1	4,5	-3,3	5,9	10,0
Malta	19,4	-0,4	6,9	2,3	6,6	-1,0	-0,2	19,5	0,3	7,6	-0,3	4,7	-1,1	0,1
Německo	1,9	-14,3	14,5	8,0	2,8	1,6	3,9	2,2	-9,6	12,9	7,2	0,0	3,1	3,4
Nizozemsko	1,5	-8,0	8,9	4,4	3,3	2,0	3,9	1,8	-7,5	8,3	3,5	2,8	0,8	3,8
Polsko	7,0	-6,3	12,9	7,9	4,3	5,0	5,6	9,4	-12,4	14,0	5,5	-0,6	1,8	8,7
Portugalsko	-0,3	-10,2	9,5	7,0	3,1	6,4	3,4	2,5	-9,9	7,8	-5,8	-6,6	3,6	6,2
Rakousko	2,3	-15,0	12,8	6,6	1,3	1,4	1,5	0,9	-12,0	11,3	6,4	0,7	-0,3	2,4
Rumunsko	-3,2	-5,3	15,2	11,9	1,0	16,2	8,1	0,2	-20,7	12,6	10,2	-1,8	4,2	7,7
Řecko	3,5	-18,5	4,6	0,0	1,2	2,1	9,0	2,6	-19,6	-5,5	-9,0	-9,1	-1,6	7,4
Slovensko	3,0	-17,0	15,7	12,0	9,3	5,2	4,6	3,6	-19,1	14,7	9,7	2,6	3,8	5,0
Slovinsko	4,2	-16,6	10,1	7,0	0,3	2,6	6,3	3,8	-18,8	6,6	5,0	-3,9	1,4	4,1
Španělsko	-0,8	-11,0	9,4	7,4	1,2	4,3	4,2	-5,6	-18,3	6,9	-0,8	-6,3	-0,5	7,6
Švédsko	2,0	-14,5	11,9	6,1	1,0	-0,2	3,3	3,8	-14,1	12,8	7,3	0,5	-0,7	6,5
Velká Británie	1,6	-8,2	6,2	5,6	0,7	1,5	0,4	-1,8	-9,8	8,7	1,0	3,1	1,4	1,8

Poznámka: .. – údaj nebyl dostupný. Pramen: EUROSTAT – National Accounts, GDP and Main Components, Volumes, 20. 3. 2015.

Bilance běžného účtu platební bilance

Běžný účet platební bilance (BÚ) poskytuje základní informace o transakcích národní ekonomiky se světem (transakce mezi rezidenty a nerezidenty). Jde o transakce ve zboží a službách, důchodech a běžných transferech. Saldo BÚ ukazuje nesoulad mezi příjmy a výdaji země souvisejícími s těmito transakcemi. V případě záporného salda (schodek BÚ) země potřebuje zahraniční zdroje k financování běžných transakcí a naopak, v případě kladného salda může poskytovat zdroje jiným zemím. BÚ tak vyjadřuje vnější nerovnováhu země, která úzce souvisí s vnitřní nerovnováhou. Platí rovnice, podle které se saldo BÚ rovná rozdílu mezi národními úsporami a investicemi. Převis investic nad úsporami se tak projeví v deficitu BÚ. K financování schodku BÚ dochází buď přílivem zahraničního kapitálu nebo čerpáním devizových rezerv centrální banky. BÚ je proto významným zdrojem informací pro tvorbu hospodářské politiky, pro analytické studie, projekce a pro mezinárodní srovnávání vnější ekonomické nerovnováhy.

Metodologie platební bilance vychází ze šestého vydání manuálu Mezinárodního měnového fondu (Balance of Payments and International Investment Position Manual 2009). Základní kategorie, definice a klasifikace odpovídají národním účtům. Běžný účet má čtyři základní části:

- **Bilance zboží** (obchodní bilance) zahrnuje všechno dovozené a vyvážené zboží, ale i zboží určené k zúšlechťení a opravám lodí, letadel apod. Obchodní bilance má v běžném účtu největší váhu a zpravidla je určující z hlediska celkového deficitu BÚ. Bilance zboží přibližuje konkurenceschopnost domácích výrobců na zahraničních trzích.
- **Bilance služeb** zahrnuje příjmy a výdaje spojené s dopravou, cestovním ruchem a ostatními službami. Tato složka BÚ se může vyvíjet jinak než obchodní bilance. Schodek obchodní bilance může být kompenzován přebytkem bilance služeb.

- **Bilance výnosů** obsahuje výnosy a náklady spojené s prvotním rozdělením důchodů. Patří sem náhrady zaměstnanců a důchody z vlastnictví (z přímých zahraničních investic, portfoliových investic a ostatních investic). S volným pohybem pracovní síly a kapitálu mezi zeměmi význam této části BÚ silně vzrostl. Týká se to zejména přílivu a odlivu důchodů spojených s přímými zahraničními investicemi, jako jsou repatriované zisky (dividendy) či reinvestované zisky. V ČR je to právě záporná bilance výnosů, která je rozhodující pro výši deficitu BÚ.

- **Běžné transfery** zahrnují příjmy a výdaje druhotných důchodů (transferů) vztahujících se k vládě (dary, granty, platby mezinárodním organizacím) a ostatní transfery jako platby pojistného, penze apod. Váha této části BÚ je relativně malá.

Bilance BÚ je součtem schodků či přebytků všech čtyř částí BÚ a musí se rovnat součtu sald ve zbývajících částech platební bilance (kapitálový účet, finanční účet, saldo chyb a opomenutí, kurzové rozdíly a změna devizových rezerv).

Bilance BÚ (schodek či přebytek) se vyjadřuje v národních měnách, případně je přepočtena na USD či EUR pomocí oficiálního směnného kurzu. Pro potřeby mezinárodního srovnání se bilance BÚ vyjadřuje v relaci k HDP a tento ukazatel se nejčastěji používá k charakteristice vnější ekonomické nerovnováhy země (za přijatelnou hranici nerovnováhy je považováno 4–6 % HDP).

Údaje o bilanci BÚ v % HDP vycházejí z údajů platebních bilancí, které sestavují národní centrální banky (v ČR je to ČNB). Mezinárodně srovnatelné údaje publikuje Mezinárodní měnový fond (MMF), OECD a EUROSTAT.

Tabulka 19: Bilance běžného účtu platební bilance (v % HDP)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Belgie	2,0	1,9	1,9	-1,3	-0,6	1,9	-1,1	-1,9	-1,9
Bulharsko	-11,6	-17,6	-25,2	-23,1	-8,9	-1,5	0,1	-0,8	1,9
Česká republika	-1,0	-2,0	-4,3	-2,1	-2,4	-3,9	-2,7	-1,3	-1,4
Dánsko	4,3	3,0	1,4	2,9	3,4	5,8	5,9	6,0	7,3
Estonsko	-10,0	-15,3	-15,9	-9,2	2,7	2,8	1,8	-1,8	-1,1
Finsko	3,4	4,2	4,3	2,6	1,8	1,5	-1,5	-1,4	-1,1
Francie	-0,5	-0,6	-1,0	-1,7	-1,3	-1,3	-1,8	-2,2	-1,3
Chorvatsko	-5,3	-6,6	-7,2	-8,8	-4,9	-0,9	-0,8	0,0	1,2
Irsko	-3,5	-3,6	-5,3	-5,6	-2,3	1,1	1,2	4,4	6,3
Itálie	-0,9	-1,5	-1,3	-2,9	-1,9	-3,4	-3,0	-0,3	1,0
Kypr	-5,9	-7,0	-11,8	-15,6	-10,7	-9,8	-3,4	-6,9	-1,9
Litva	-7,1	-10,6	-14,4	-12,9	3,7	0,1	-3,7	-0,2	1,5
Lotyšsko	-12,6	-22,5	-22,4	-13,1	8,6	3,0	-2,2	-2,5	-0,8
Lucembursko	11,5	10,4	10,1	5,4	7,3	7,7	6,6	5,8	5,2
Maďarsko	-7,5	-7,4	-7,3	-7,3	-0,2	0,2	0,4	0,8	3,1
Malta	-8,5	-9,5	-6,2	-4,8	-8,9	-6,0	-0,8	2,1	1,6
Německo	5,1	6,3	7,4	6,2	5,9	6,4	6,8	7,4	7,5
Nizozemsko	7,4	9,4	6,7	4,3	5,2	7,4	9,1	9,5	10,9
Polsko	-2,4	-3,8	-6,2	-6,6	-3,9	-5,1	-5,0	-3,7	-1,4
Portugalsko	-10,3	-10,7	-10,1	-12,6	-10,9	-10,6	-7,0	-2,0	0,5
Rakousko	2,2	2,8	3,5	4,9	2,7	3,4	1,6	2,4	2,7
Rumunsko	-8,6	-10,4	-13,5	-11,5	-4,2	-4,4	-4,5	-4,4	-1,1
Řecko	-7,6	-11,4	-14,6	-14,9	-11,2	-10,1	-9,9	-2,4	0,7
Slovensko	-8,5	-7,8	-5,3	-6,2	-2,6	-3,7	-3,8	2,2	2,1
Slovinsko	-1,7	-1,8	-4,2	-5,4	-0,5	-0,1	0,4	2,9	6,0
Španělsko	-7,4	-9,0	-10,0	-9,6	-4,8	-4,5	-3,7	-1,2	0,8
Švédsko	6,8	8,7	9,3	9,0	6,3	6,3	6,1	6,0	6,2
Velká Británie	-2,5	-3,4	-2,4	-0,9	-1,2	-3,0	-1,3	-3,8	-4,5

Poznámka: údaje za rok 2014 nebyly dostupné. Pramen: EUROSTAT, Balance of Payments, 18. 3. 2015.

Přímé zahraniční investice

Příliv přímých zahraničních investic (PZI) může být významným faktorem růstu ekonomiky, a to zvyšování její exportní výkonnosti a tvorby pracovních míst, případně i zvyšování její technologické úrovně. Příliv PZI rovněž ukazuje na míru začlenění dané ekonomiky do mezinárodní dělby práce a její přitažlivost pro mezinárodní kapitál. Příliv investic je dále významnou položkou platební bilance představující způsob financování deficitu běžného účtu nezvyšující zahraniční dluh.

Přímé zahraniční investice jsou v platební bilanci po revizi manuálu mezinárodního měnového fondu (IMF, 1993, resp. IMF, 2008) vykazované samostatně v rámci finančního účtu. Příliv mezinárodního kapitálu je na tomto účtu sledován v rámci tří dílčích položek – přímé zahraniční investice, portfoliové investice a ostatní kapitál. PZI se člení na: vklady do základního kapitálu, reinvestované zisky a ostatní kapitál (např. pro účely vnitřofiremní půjčky).

Pro **vklady do kapitálu** podniku je limitem získání alespoň 10% podílu na základním jmění firmy (v podobě kmenových akcií, hlasovacích práv nebo jejich ekvivalentu) v případě nového vkladu nebo pro případ jeho rozšíření. Naopak nejsou zachyceny jiné způsoby řízení podniku, tj. kapitálové formy investování (např. franšiza, licence). Tyto transakce se ve statistice platební bilance separátně neidentifikují. Zachyceny jsou pouze honoráře a poplatky za licence, tj. transakce (příjmy a výdaje) rezidentů a nerezidentů za: autorizovaná používání nehmotných nevyroběných aktiv, nefinančních aktiv, vlastnických práv (obchodní známky, patenty, franšizy apod.) a za používání (na základě licenčních smluv) vyrobených originálů nebo prototypů (manuskripty, filmy apod.).

Zisk z PZI může investor použít k výplatě zisku nebo pro navýšení dosavadní investice (reinvestovaný zisk). Vyplacený a **reinvestovaný zisk** je zachycen jak na finančním účtu (příliv kapitálu), tak i na běžném účtu (bilance výnosů) z důvodu podvojného zachycení operací v platební bilanci. Při reinvestování zisků firem se zvyšuje kladné saldo finančního účtu při shodně významném prohloubení salda na běžném účtu. Výše reinvestovaného zisku je závislá na fázi životního cyklu investice (vstup, růst, repatriace investice). Reinvestovaný zisk nepředstavuje faktickou poptávku po zahraniční měně, nýbrž pouze potenciální.

Poslední složkou PZI je **ostatní kapitál**. Jeho hodnota mezi lety výrazně kolísá, a to z důvodu různé výše poskytovaných finančních prostředků (krátkodobých i dlouhodobých) mateřskými společnostmi ze zahraničí dceřiným firmám.

Velkým problémem je způsob sledování a statistického zjišťování údajů o přímých zahraničních investicích (většinou neexistuje informační povinnost subjektů), kdy ani světové instituce nejsou schopné poskytovat srovnatelné údaje za jednotlivé země světa. Proto časové řady nejsou zcela spolehlivé a tím i srovnatelné. Nový manuál týkající se PZI publikovala OECD v dubnu 2008 a je sladěn s 6. vydáním manuálu platební bilance IMF (z prosince 2008).

Kumulace přílivu nebo odlivu PZI vyjadřuje zásobu (stav), rozdíl poté čistý příliv (saldo) PZI v dané zemi. Změny stavu PZI jsou při přepočtu na domácí měnu ovlivněny změnami směnných kurzů. Stavové veličiny aktiv a pasiv z PZI jsou součástí **investiční pozice země**. Data o PZI nejčastěji publikují centrální banky v údajích o platební bilanci.

Tabulka 20: Salda přímých zahraničních investic (čistá pozice, v % HDP)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-28	-7.3	-8.1	-6.8	-8.1	-10.0	-12.2	-11.5	-10.9	-11.7
Eurozóna-19	13.0	14.8	19.7	7.6	10.2	10.6	14.4	11.0	7.6
Belgie	-26.5	-34.3	35.3	7.9	5.6	-16.4	-11.7	-11.8	-16.8
Bulharsko	47.5	69.3	88.1	82.2	98.5	95.7	85.4	92.7	94.9
Česká republika	43.9	50.4	57.5	44.6	56.3	57.2	49.7	61.7	57.8
Dánsko	-5.0	-4.8	-6.7	-10.8	-16.9	-22.9	-24.0	-27.3	-29.3
Estonsko	67.2	54.2	48.2	41.1	52.4	57.3	54.3	60.2	60.5
Finsko	-13.8	-12.3	-10.1	-11.3	-18.8	-21.5	-17.0	-22.1	-23.8
Francie	-16.0	-22.2	-21.1	-12.8	-20.7	-20.5	-19.0	-20.6	-20.3
Chorvatsko	27.9	50.1	69.5	37.3	48.8	52.1	42.6	48.4	48.4
Irsko	29.3	16.1	20.7	7.3	-20.1	-26.0	-17.8	-19.1	-57.5
Itálie	-0.4	0.0	-1.9	-5.0	-5.8	-7.9	-7.5	-8.5	-9.4
Kypr	29.0	37.6	41.1	23.5	28.1	23.8	32.6	60.1	59.0
Litva	28.7	32.9	34.3	23.1	29.5	30.5	28.3	31.8	29.9
Lotyšsko	29.2	35.3	34.6	31.3	41.4	41.0	39.4	43.9	45.8
Lucembursko	9.2	38.5	39.1	-68.2	-18.9	-38.3	41.6	-76.0	-67.2
Maďarsko	48.3	60.2	57.4	45.7	62.4	55.2	44.4	54.9	53.9
Malta	54.0	82.1	90.1	76.4	88.4	171.5	152.6	169.1	139.7
Německo	-16.3	-16.9	-19.1	-18.2	-21.6	-22.6	-20.9	-23.1	-23.6
Nizozemsko	-25.8	-36.6	-22.4	-28.1	-38.7	-47.6	-44.9	-47.6	-50.2
Polsko	27.8	32.6	37.0	26.5	36.2	36.4	29.1	36.3	38.2
Portugalsko	11.1	17.1	20.5	14.7	19.7	19.6	16.6	20.6	21.2
Rakousko	3.5	2.3	3.6	-0.1	2.5	-4.1	-8.8	-13.9	-13.1
Rumunsko	25.8	36.3	36.2	32.5	43.0	41.7	38.3	45.3	43.8
Řecko	6.5	7.2	7.1	0.3	0.8	-2.6	-6.5	-7.8	-7.7
Slovensko	60.2	66.4	60.9	50.4	56.6	53.7	50.0	56.3	56.9
Slovinsko	11.1	11.4	13.4	12.7	12.6	13.7	14.6	17.8	16.0
Španělsko	7.0	2.1	0.3	-0.1	0.4	-1.8	-1.9	0.6	5.4
Švédsko	-9.7	-8.8	-8.1	-9.1	-5.2	-5.6	-5.3	-5.9	-10.4
Velká Británie	-15.7	-12.3	-20.0	-22.1	-21.5	-21.8	-20.8	-10.3	-11.0

Poznámka: jde o rozdíl inward a outward zásoby zahraničních investic použitý HDP je v metodologii ESA1995. Údaj pro 19 zemí eurozóny je prostým průměrem hodnot členských zemí, údaje za rok 2013 jsou předběžné, pro rok 2014 nebyly k dispozici. Pramen: UNCTAD, World Investment Report 2014.

Směnné relace zboží a služeb

Směnné relace zahraničního obchodu (Terms of Trade – T/T) vyjadřují vzájemný vztah změn cen vývozu k cenám dovozu a ukazují, zda se cenové podmínky v zahraničním obchodě zlepšily či zhoršily. Změny T/T ovlivňují obchodní bilanci země a vnější rovnováhu. V případě, že se T/T zlepšují, pak při stejném fyzickém objemu vývozu je možné dovést více zboží a služeb a zvýšit tak domácí užití (spotřebu či investice), aniž by se zhoršila makroekonomická rovnováha. Změny T/T tak mají kromě svého cenového efektu i reálný efekt, který se projeví v růstu či poklesu tzv. reálného hrubého domácího důchodu. Jeho odlišnost od tradičního ukazatele HDP může být výrazná zejména v malých otevřených ekonomikách.

Směnné relace se určí jako podíl indexu cen vývozu dělený indexem cen dovozu, násobený stem. V případě, že ceny vývozu rostou rychleji (nebo klesají pomaleji) než ceny dovozu, pak je index směnných relací vyšší než 100, což znamená, že se cenové podmínky na zahraničních trzích pro danou zemi zlepšily. Je-li index T/T menší než 100, pak ceny dovozu rostly rychleji (nebo klesaly pomaleji) než ceny vývozu.

Ceny v zahraničním obchodě (dovozní a vývozní ceny) se v České republice vypočítávají pomocí tzv. cenových reprezentantů, které jsou zjišťovány měsíčně na základě údajů vybraných ekonomických subjektů. Vykazované ceny jsou průměrné ceny reprezentantů srovnatelných technických a užitných parametrů z významnějších obchodních případů a jsou to smluvní ceny mezi tuzemským právním subjektem a zahraničním dovozcem či vývozcem podle dohodnutých, pokud možno stejných kvalitativních, platebních a dodacích podmínek. Jsou to tedy smluvní ceny.

Přepočtení na národní měnu (na koruny) se provádí pomocí průměrného měnového kurzu ČNB. Do cenových indexů se tudíž promítá kromě cenového vývoje i vliv změn kurzů zahraničních měn. Růst (pokles) dovozních a vývozních cen udává o kolik procent se v daném období zvýšila či snížila průměrná cenová hladina dovozu či vývozu v porovnání s průměrnou cenovou hladinou ve stejném období předchozího roku.

Cenové indexy vývozu a dovozu se vykazují i v členění podle hlavních skupin klasifikace SITC Rev. 3 a pro potřeby národních účtů a EUROSTATu v členění Standardní klasifikace produkce (SKP). Údaje o směnných relacích uváděné ve statistice zahraničního obchodu se týkají pouze zboží (výrobních, surovin či materiálů, případně jejich zušlechtnění), zatímco T/T vypočtené z deflátorů vývozu a dovozu v národních účtech se vztahují ke zboží a službám. Kromě toho T/T ve statistice zahraničního obchodu vycházejí ze stálých vah roku 1999, zatímco v národních účtech z běžných vah. Údaje o T/T převzaté ze statistiky zahraničního obchodu nebo vypočtené z národních účtů se proto budou lišit. Protože neexistuje mezinárodně harmonizovaná statistika cen zahraničního obchodu, je třeba při mezinárodním srovnávání postupovat obezřetně.

Údaje o směnných relacích publikuje ČSÚ ve statistice zahraničního obchodu. Směnné relace vycházející z deflátorů vývozu a dovozu zboží a služeb je možné vypočítat z národních účtů, které obsahují údaje o vývozech a dovozech zboží a služeb v běžných a stálých cenách, jejichž dělením získáme příslušné deflátoři.

Tabulka 21: Směnné relace (index, 2010 = 100)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-28	99,2	99,0	99,9	99,1	100,8	100,0	99,0	98,3	98,9
Eurozóna-19	100,8	100,2	100,7	99,6	101,3	100,0	98,8	98,0	98,7
Belgie	101,3	100,7	101,0	98,3	101,6	100,0	99,0	98,7	98,8
Bulharsko	87,6	93,0	95,6	96,7	98,9	100,0	103,8	101,5	101,0
Česká republika	102,2	100,2	101,3	100,0	102,0	100,0	98,5	97,9	99,0
Dánsko	96,7	96,3	95,9	97,5	97,7	100,0	97,7	97,8	99,3
Estonsko	97,3	99,6	101,6	101,8	102,2	100,0	99,1	98,5	100,0
Finsko	106,2	102,9	102,8	100,8	102,1	100,0	98,4	97,1	97,4
Francie	99,8	98,3	99,5	98,8	101,4	100,0	97,6	97,3	98,5
Chorvatsko	94,7	96,0	97,0	98,2	99,4	100,0	100,2	99,6	99,7
Irsko	104,8	104,0	102,3	99,9	101,5	100,0	97,2	97,6	97,6
Itálie	102,2	99,1	100,1	98,0	104,2	100,0	97,4	96,1	97,7
Kypr	99,9	99,8	101,4	99,7	100,1	100,0	99,6	99,5	98,8
Litva	102,2	99,3	100,2	103,9	99,9	100,0	98,9	98,2	98,2
Lotyšsko	97,5	96,9	101,5	99,7	99,9	100,0	103,0	100,2	100,8
Lucembursko	96,7	98,2	97,0	98,4	99,9	100,0	100,9	101,2	101,2
Maďarsko	100,8	99,4	99,9	98,6	99,9	100,0	98,6	97,7	98,4
Malta	98,5	98,9	99,5	99,0	98,9	100,0	99,8	99,6	100,0
Německo	101,1	99,4	99,6	97,9	102,4	100,0	97,6	97,1	98,5
Nizozemsko	100,4	100,4	100,1	100,0	100,6	100,0	98,5	98,1	98,4
Polsko	98,2	98,1	99,8	98,2	101,4	100,0	98,2	96,9	98,4
Portugalsko	97,9	98,5	99,0	96,7	101,4	100,0	98,0	98,2	99,8
Rakousko	102,5	101,4	101,0	99,6	101,8	100,0	98,2	97,7	98,0
Rumunsko	81,1	85,9	94,4	97,5	98,7	100,0	101,8	100,9	99,7
Řecko	100,9	100,9	101,4	100,2	99,5	100,0	99,5	97,9	99,5
Slovensko	106,1	104,6	103,4	101,7	100,6	100,0	98,7	97,5	97,0
Slovinsko	101,6	101,0	102,0	100,7	104,2	100,0	98,6	97,6	98,5
Španělsko	99,0	99,2	99,8	97,4	102,4	100,0	96,3	94,8	96,2
Švédsko	98,9	98,6	100,0	99,6	100,5	100,0	99,2	99,3	99,7
Velká Británie	102,1	101,4	100,7	97,3	98,9	100,0	98,8	99,2	99,8

Poznámka: údaje za rok 2014 nebyly dostupné. EU-28 a eurozóna-19 jsou prosté průměry údajů za členské státy. Pramen: ECFIN – Statistical Annex of European Economy, Autumn 2014, tab. 28, s. 64–65, vlastní výpočet.

Reálný efektivní měnový kurz

Měna je jedním z aktiv v ekonomice s vlastní cenou a tou je měnový kurz, při kterém dochází ke směně platebních jednotek různých zemí. Ukazatel reálného efektivního kurzu (REER) je složený ukazatel zohledňující vývoj nominálního měnového kurzu a cenových hladin. Je důležitým souhrnným ukazatelem ovlivňujícím zahraniční obchod a konkurence-schopnost dané země. Jeho vývoj má bezprostřední dopad na exportní a importní možnosti země. Reálným zhodnocováním měny dochází k přibližování cenových hladin.

Hodnota měnového nominálního kurzu je určována **režimem devizového kurzu**, který daná země přijala. V prosinci 2010 se podle údajů Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v 84 zemích světa používal režim floatingu (řízeného či čistého) a v 95 zemích se používala některá z forem pevného kurzu; 24 států používalo jiné než vlastní měny. Specifickým případem fixního kurzu je pevný směnný poměr mezi národní a světovou měnou, tzv. měnový výbor (currency board), který je v současnosti zaveden v 11 zemích světa.

V České republice byl do roku 1997 používán režim pevného kurzu s vazbou na měnový koš s flukuačním pásmem, které se rozšířilo z $\pm 0,5\%$ na $\pm 7,5\%$ v únoru 1996. Tento režim byl při měnové krizi v roce 1997 (květen) opuštěn a nahrazen řízeným (managed) floatingem, který přetrvává dodnes. V současnosti již 19 členů EU používá společnou měnu euro, z nových členských zemí jsou to Slovinsko, Malta, Kypr, Slovensko, Estonsko, Lotyšsko a od roku 2015 Litva.

V přípravné fázi na vstup do eurozóny, tj. v mechanismu směnných kurzů ERM II jsou měny zemí nacházejících se v mechanismu ERM II navázány na euro, ale kurz zatím není pevně stanoven, je pouze určeno pásmo oscilace ($\pm 15\%$). Jednotná měna euro byla zavedena v rámci bezhoto-vostního platebního styku v roce 1999, hotovostně pak k 1. lednu 2002. Před jeho vznikem byly kurzy zemí vztaženy k umělé košové jednotce ECU (1979–1998).

Základem pro výpočet REER je **nominální efektivní kurz** (NEER). Efektivní kurz měny je vypočten ve vztahu k měnám hlavních obchodních partnerů. NEER je publikován v podobě indexu NEER, který je určen jako vážený geometrický průměr kurzu domácí měny a měn zahraničních. Váhy jsou stanoveny na základě mezinárodní obchodní výměny země s jednotlivými obchodními partnery (zeměmi, resp. skupinami zemí). Vzorec pro výpočet REER má tedy podobu:

$$I_{REER} = \prod_{i=1}^N \left(\frac{P_{EURO}}{P_i} \cdot \epsilon_{i,EURO} \right)^{w_i}$$

kde N je počet obchodních partnerů, P_{EURO} a P_i jsou deflátoři pro eurozónu a zemi i , $\epsilon_{i,EURO}$ je index měnového kurzu země i vis-à-vis euru a w_i je váha měny příslušného partnera i v rámci koše obchodních partnerů.

Index REER je určen na základě NEER a navíc dochází k zohlednění tempa růstu cen v domácí ekonomice a v ekonomice zahraniční (skupině zahraničních ekonomik). EU-ROSTAT používá údaje za 37 zemí (EU-28 a 9 průmyslových zemí), resp. 42 zemí a pro deflování vývoj jednotkových nákladů práce v celé ekonomice, resp. HICP/CPI pro 42 zemí. Definice je odlišná od propočtů ECB a ECFINu (koš 23 nebo 42 zemí). Pro výpočet cenového diferenciálu se používají různé cenové indexy podle účelu použití REER. Nejčastěji to je vývoj spotřebitelských cen (CPI), vývoj cen výrobců (PPI), deflátor HDP nebo vývoj jednotkových nákladů práce (ULC). Vývoj reálného efektivního kurzu je ovlivněn dvěma hlavními vlivy: jedním je vývoj běžného směnného kurzu, druhým je vývoj cenové hladiny. Vývoj REER nad úroveň 100 indikuje zhodnocování měnového kurzu a zhoršování cenové konkurenční schopnosti vývozců. Novými koncepty je např. value-adjusted-REER index, který je založen na deflátoru HDP a je očištěn o vliv vertikální specializace mezinárodního obchodu (import je používán pro export).

Tabulka 22: Vývoj reálného efektivního měnového kurzu (index 2005 = 100)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU-28	100,0	99,2	103,3	103,5	100,0	91,5	91,4	86,8	89,9
Eurozóna-18	100,0	99,1	101,1	104,0	106,2	97,3	96,8	92,1	95,2
Belgie	100,0	100,0	100,6	103,4	103,9	101,2	101,8	99,4	100,9
Bulharsko	100,0	104,1	109,0	118,5	123,2	119,6	120,7	118,3	118,4
Česká republika	100,0	104,4	107,3	123,3	118,7	120,1	122,6	119,1	116,4
Dánsko	100,0	99,4	100,1	102,1	104,8	100,2	99,6	96,7	97,6
Estonsko	100,0	101,1	105,7	112,6	114,9	110,6	111,7	110,8	114,0
Finsko	100,0	97,9	98,1	99,6	102,7	96,9	96,8	94,3	97,0
Francie	100,0	99,3	99,9	101,5	101,9	97,7	97,0	93,9	95,4
Chorvatsko	100,0	101,1	101,4	105,3	106,9	103,4	100,7	98,1	99,3
Irsko	100,0	100,5	103,6	107,3	105,6	98,1	96,9	92,8	94,2
Itálie	100,0	99,5	100,4	101,8	103,1	98,5	98,5	96,7	98,5
Kypr	100,0	99,7	99,1	102,2	103,3	99,1	99,2	97,2	98,2
Litva	100,0	99,7	102,7	108,9	116,3	110,2	110,7	108,5	109,4
Lotyšsko	100,0	102,8	109,6	120,8	126,9	116,9	117,7	116,0	114,9
Lucembursko	100,0	100,5	101,4	103,4	104,3	102,7	103,4	101,8	103,4
Maďarsko	100,0	94,9	105,2	108,1	102,3	104,0	103,5	101,3	99,8
Malta	100,0	100,7	102,1	105,8	106,6	101,3	100,5	98,5	100,0
Německo	100,0	99,1	100,3	100,9	101,9	96,6	95,9	92,8	94,8
Nizozemsko	100,0	99,2	99,4	99,9	101,8	97,8	97,5	95,7	98,2
Polsko	100,0	101,5	104,8	114,3	97,5	103,4	101,1	98,7	98,9
Portugalsko	100,0	100,4	101,4	102,1	101,4	98,3	99,0	97,4	97,7
Rakousko	100,0	99,1	99,6	99,9	101,0	97,6	98,0	96,3	98,2
Rumunsko	100,0	106,8	115,5	109,5	101,5	103,1	106,0	99,5	103,4
Řecko	100,0	100,0	100,7	102,3	104,8	103,6	104,2	99,6	99,0
Slovensko	100,0	105,2	115,2	124,9	133,5	127,8	129,1	129,3	130,5
Slovinsko	100,0	99,3	100,6	102,1	104,5	101,8	101,0	99,8	101,1
Španělsko	100,0	101,0	102,6	105,2	105,6	102,3	102,5	100,1	101,9
Švédsko	100,0	99,3	100,1	98,0	90,8	96,8	100,8	100,0	101,8
Velká Británie	100,0	100,3	101,8	88,8	80,3	81,0	81,5	85,0	83,7

Poznámka: index na bázi CPI/HICP, .. – údaj nebyl dostupný, údaje za rok 2014 a pro 19 zemí eurozóny nebyly dostupné. Pramen: EUROSTAT, Economy and Finance, Exchange Rates, 27. 03. 2015.

2. Institucionální kvalita

Index lidského rozvoje

Index lidského rozvoje představuje snahu o rozšířené pojetí ekonomické úrovně vyjádřené jedním souhrnným ukazatelem. Tato snaha odráží přesvědčení, že záběr standardně používaného ukazatele HDP je příliš úzký a nezohledňuje význam dalších, zejména kvalitativních charakteristik. V pojetí indexu lidského rozvoje je zdůrazněn význam těch hledisek, vedle HNP na hlavu, která přibližují rovněž kvalitu života z pohledu lidských zdrojů – vzdělání a délku života.

Metodologie

Index lidského rozvoje (Human Development Index – HDI) je vypočítáván ze tří dílčích indexů: **faktor přístupu ke vzdělání** je zjišťován pomocí indexu vzdělání, který je vyjadřován s využitím ukazatelů očekávaných let školní docházky dětí školního věku a průměrného počtu let školní docházky v dospělé populaci; **faktor délky života a úrovně zdravotní péče** je získáván pomocí indexu střední délky života a jako **ukazatel životního standardu** se používá index hrubého národního důchodu na 1 obyvatele v paritě kupní síly v USD. Pro hodnoty jednotlivých dílčích indexů jsou stanoveny maximální (zjištěné)

a minimální hranice, vůči nimž jsou skutečně vykazované hodnoty za jednotlivé země normalizovány. Výsledné hodnoty dílčích indexů se pohybují v intervalu od 1 (nejlepší výsledek) do 0 (nejhorší výsledek) a jejich geometrickým průměrem vzniká hodnota HDI.

Index lidského rozvoje je sledován od roku 1975 a od roku 1990 publikován v periodických **Zpráвах o lidském rozvoji** v rámci programu rozvoje OSN (United Nations Development Programme) je od roku 2008 poprvé zveřejňován odděleně od Zprávy o lidském rozvoji a zahrnuje 194 zemí a teritorií. Podle hodnoty HDI jsou země rozděleny do čtyř skupin podle kvartilů s následující úrovní lidského rozvoje: velmi vysokou (HDI $\geq 0,75$), vysokou ($0,75 \leq \text{HDI} < 0,51$), střední ($0,5 \leq \text{HDI} < 0,26$) a nízkou (HDI $< 0,25$). Vztah mezi úrovní důchodu na hlavu a úrovní lidského rozvoje, tj. mezi prvními dvěma složkami a třetí složkou indexu HDI, obecně ukazuje silnou závislost mezi oběma veličinami. Vývoj ukazuje, že změny v HDI mohou být krátkodobé, u ostatních, spíše institucionálních faktorů, jsou dlouhodobějšího charakteru a jsou stabilnější.

Tabulka1: Index lidského rozvoje, jeho vývoj a složky 2013

	1990	2000	2005	2011	2013	Vývoj v %		
	HDI	HDI	HDI	HDI	HDI	dlouhodobý (1980–2013)	střednědobý (1990–2013)	krátkodobý (2000–2013)
EU-28	0,754	0,796	0,822	0,854	0,857	0,569	0,578	0,451
EU-15	0,779	0,836	0,854	0,881	0,882	0,580	0,579	0,327
Belgie	0,805	0,863	0,858	0,886	0,881	0,520	0,440	0,070
Bulharsko	0,696	0,693	0,724	0,771	0,777	0,493	0,455	0,660
Česká republika	0,762	0,801	0,838	0,865	0,861	..	0,540	0,520
Dánsko	0,806	0,842	0,86	0,895	0,900	0,437	0,500	0,370
Estonsko	0,730	0,762	0,805	0,835	0,840	..	0,610	0,610
Finsko	0,792	0,825	0,863	0,882	0,879	0,487	0,470	0,340
Francie	0,779	0,834	0,856	0,884	0,884	0,647	0,590	0,330
Chorvatsko	0,689	0,748	0,781	0,812	0,812	..	0,730	0,640
Irsko	0,775	0,855	0,886	0,908	0,899	0,647	0,700	0,320
Itálie	0,763	0,825	0,838	0,874	0,872	0,603	0,605	0,430
Kypr	0,726	0,768	0,793	0,840	0,845	0,780	0,695	0,430
Litva	0,737	0,73	0,775	0,805	0,834	..	0,515	0,750
Lotyšsko	0,710	0,709	0,763	0,810	0,810	..	0,540	0,820
Lucembursko	0,786	0,845	0,856	0,867	0,881	0,620	0,555	0,130
Maďarsko	0,701	0,767	0,798	0,816	0,818	0,500	0,710	0,430
Malta	0,730	0,783	0,806	0,832	0,829	0,520	0,550	0,570
Německo	0,782	0,854	0,878	0,905	0,911	..	0,700	0,510
Nizozemsko	0,826	0,868	0,877	0,910	0,915	0,483	0,460	0,350
Polsko	0,714	0,753	0,775	0,813	0,834	0,600	0,710	0,480
Portugalsko	0,708	0,774	0,775	0,809	0,822	0,780	0,690	0,410
Rakousko	0,786	0,826	0,841	0,885	0,881	0,563	0,510	0,410
Rumunsko	0,703	0,69	0,733	0,781	0,785	0,373	0,435	0,820
Řecko	0,749	0,784	0,839	0,861	0,853	0,547	0,575	0,510
Slovensko	0,747	0,764	0,796	0,834	0,830	..	0,450	0,510
Slovinsko	0,769	0,78	0,813	0,884	0,874	..	0,570	0,480
Španělsko	0,755	0,828	0,848	0,878	0,869	0,677	0,645	0,390
Švédsko	0,807	0,889	0,883	0,904	0,898	0,480	0,530	0,080
Velká Británie	0,768	0,823	0,845	0,863	0,892	0,627	0,715	0,250

Poznámka: 1 – nejlepší výsledek, 0 – nejhorší výsledek. HDI – Human Development Index, HND – hrubý národní důchod. Hodnoty EU-15 a EU-28 jsou nevážené průměry, které nezahrnují země, pro které nejsou dostupná data. Pramen: UNDP – Human Development Report 2014, vlastní propočty.

Index demokracie

Britský týdeník The Economist hodnotil v roce 2014 167 zemí světa (165 nezávislých zemí a 2 teritoria) na základě **Indexu demokracie** (The Economist Intelligence Unit's Index of Democracy). Economist Intelligence Unit je jedním z nejpřednějších světových poskytovatelů analýz zemí, průmyslových odvětví a managementu. Organizace byla založena již v roce 1946 a v současné době je přední výzkumnou a poradenskou firmou s pobočkami po celém světě. Výsledky hodnocení poukazují na zastavení jednu dekádu trvajícího globálního trendu demokratizace.

Metodologie

Výsledné hodnoty Indexu demokracie se pohybují v intervalu od 0 (nejhorší výsledek) do 10 (nejlepší výsledek). Index demokracie je založený na hodnocení 60 ukazatelů seskupených v 5 hlavních kategoriích: volební proces a pluralita, fungování vlády, politická participace, politická kultura a občanské svobody. Podle hodnoty Indexu demokracie jsou země rozděleny do jedné ze čtyř

skupin následovně: země s úplnou demokracií (Index v intervalu 8,0 až 10,0), neúplnou demokracií „flawed“ (Index 6,0 až 7,9), hybridní režimy (Index v intervalu 4,0 až 5,9) a autoritativní režimy (Index demokracie < 4,0). Hraniční hodnoty jednotlivých režimů závisí na souhrnném Indexu demokracie, který se zokrouhluje na jedno desetinné místo.

Důležitým aspektem při sestavování Indexu demokracie jsou vedle expertních ohodnocení také průzkumy veřejného mínění (World Values Survey, Eurobarometer, průzkumy Gallupova ústavu aj.). Ukazatele založené na průzkumech silně převažují v případě kategorie politické participace a kultury. Rozvinuté demokracie mají až na výjimky vysokou volební účast (více jak 70 %) oproti méně demokratickým zemím - je však nutno mít na paměti, že v některých zemích je zavedena povinná volební účast. Přiměřená rovnováha mezi legislativní a výkonou mocí je nejspornějším bodem politické teorie. V modelu Indexu demokracie je převaha legislativy hodnocena pozitivně vzhledem k tomu, že existuje velmi silná korelace mezi legislativní převahou a měřením celkové demokracie.

Tabulka 2: Index demokracie 2014

	Pořadí zemí 2014	Index demokracie 2014	Výsledky podle kategorií 2014				
			Volební proces a pluralita	Fungování vlády	Politická participace	Politická kultura	Občanské svobody
EU - 28	28,32	7,97	9,51	7,24	6,77	7,15	9,18
EU - 15	17,67	8,47	9,61	7,83	7,52	7,96	9,41
Belgie	26	7,93	9,58	8,21	5,56	6,88	9,41
Bulharsko	55	6,73	9,17	5,71	5,56	5,00	8,24
Česká rep.	25	7,94	9,58	7,14	6,67	6,88	9,41
Dánsko	5	9,11	9,17	9,29	8,33	9,38	9,41
Estonsko	34	7,74	9,58	7,86	5,56	6,88	8,82
Finsko	8	9,03	10,00	8,93	7,78	8,75	9,71
Francie	23	8,04	9,58	7,14	7,78	6,88	8,82
Chorvatsko	50	6,93	9,17	6,07	5,56	5,63	8,24
Irsko	12	8,72	9,58	7,50	7,78	8,75	10,00
Itálie	29	7,85	9,58	6,43	7,22	7,50	8,53
Kypr	42	7,40	9,17	6,43	6,67	5,63	9,12
Litva	38	7,54	9,58	6,07	6,11	6,25	9,71
Lotyšsko	39	7,48	9,58	5,71	6,11	6,88	9,12
Lucembursko	11	8,88	10,00	9,29	6,67	8,75	9,71
Maďarsko	51	6,90	9,17	6,07	4,44	6,88	7,94
Malta	15	8,39	9,17	8,21	6,11	8,75	9,71
Německo	13	8,64	9,58	8,57	7,78	8,13	9,12
Nizozemsko	10	8,92	9,58	8,57	8,89	8,13	9,41
Polsko	40	7,47	9,58	5,71	6,67	6,25	9,12
Portugalsko	33	7,79	9,58	6,43	6,67	6,88	9,41
Rakousko	14	8,54	9,58	7,86	8,33	7,50	9,41
Rumunsko	57	6,68	9,17	5,71	5,00	5,00	8,53
Řecko	41	7,45	9,58	5,36	6,67	6,25	9,41
Slovensko	45	7,35	9,58	7,50	5,56	5,00	9,12
Slovinsko	37	7,57	9,58	7,14	6,67	5,63	8,82
Španělsko	22	8,05	9,58	7,14	7,22	6,88	9,41
Švédsko	2	9,73	9,58	9,64	9,44	10,00	10,00
Velká Británie	16	8,31	9,58	7,14	6,67	8,75	9,41

Poznámka: 10,00 – nejlepší výsledek, 0,00 – nejhorší výsledek. Hodnoty EU-15 a EU-28 jsou nevážené průměry, které nezahrnují země, pro které nejsou dostupná data. Pramen: EIU – Economist Intelligence Unit Democracy Index 2014, vlastní propočty.

Legatum Prosperity Index

Index prosperity Legatum Institute (LPI) je dalším z indexů založených na pokrocích v oblastech výzkumu blahobytu jednotlivců – tato oblast analýzy je někdy označovaná jako „ekonomika štěstí, resp. věda o štěstí“ a je výsledkem pokroku v behaviorální ekonomice a pozitivní psychologii. Kvantitativní povaha ukazatelů použitých v tomto výzkumu umožňuje posoudit některé „měkké“ aspekty kvality života pomocí „tvrdých“ statistických dat.

Metodologie

Již od roku 2007 každoročně sestavovaný Index prosperity hodnotí nejenom ekonomickou vyspělost, ale i kvalitu života občanů po celém světě. Britský Legatum Institute definuje prosperitu jako kombinaci ekonomického bohatství a kvalitního života. Žebříček ukazuje, že nejvíce prosperujícími národy na světě nemusí být nutně ty, které mají vysoký HDP, ale ty, které mají šťastné, zdravé a svobodné občany. Index prosperity je sestavován na základě 89 různých proměnných, z nichž každá má prokazatelný vliv na ekonomický růst nebo osobní pohodu jednotlivců. Jednotlivé proměnné jsou kombinací objektivních dat (cca dvě třetiny dat získaných z průzkumů, národních statistik a expertních odhadů) a subjektivních odpovědí z průzkumů veřejného mínění.

Index se skládá z osmi subindexů, z nichž každý představuje jeden ze zásadních aspektů prosperity: **I. Ekonomika** (16 vysvětlujících proměnných); **II. Podnikatelské prostředí a příležitosti pro podnikání** (12 proměnných); **III. Veřejná správa** (17 proměnných); **IV. vzdělání** (10 proměnných); **V. zdraví** (18 proměnných); **VI. bezpečnost** (11 proměnných); **VII. osobní svoboda** (5 proměnných); **VIII. sociální kapitál** (8 vysvětlujících proměnných).

Každý subindex má stejnou váhu a je vytvořen pomocí analýzy toho, co zvyšuje jak příjem na osobu, tak i životní spokojenost občanů. Finální pořadí zemí je vytvořeno na základě neváženého průměru hodnocení osmi základních subindexů - pilířů prosperity. Data jsou čerpána z mezinárodních institucí jako je WTO, Světová banka, OECD, průzkumy Gallupova ústavu s názvem „Life Today“ atd. a do hodnocení Indexu prosperity jsou zahrnuté jenom ty proměnné, které se pomocí regresní analýzy ukázaly být statisticky významné pro vysvětlení rozdílu v úrovni příjmů na osobu nebo průměrném osobním blahobytu.

Legatum Institute přikládá důležitost zejména těmto třem otázkám: a) Procento respondentů, kteří se domnívají, že společnost je meritokratická (tj. funkce jsou přidělovány na základě schopností); b) Procento respondentů, kteří se cítí bezpečně; c) Procento respondentů, kteří důvěřují ostatním.

Tabulka 3: Legatum Prosperity Index 2014

	LPI 2014	Umístění v dílčích kategoriích LPI 2014							
		Ekonomika	Podnikání a příležitosti	Veřejná správa	Vzdělání	Zdraví	Bezpečnost	Osobní svoboda	Sociální kapitál
EU-28	27,8	44,8	26,4	29,1	26,7	25,5	25,8	42,3	46,1
EU-15	18,8	30,7	17,9	18,5	21,0	15,0	18,9	25,3	28,9
Belgie	17	23	23	16	19	10	19	13	20
Bulharsko	48	82	42	74	48	47	33	72	87
Česká rep.	29	36	26	35	23	27	20	65	57
Dánsko	4	18	2	3	3	13	8	9	3
Estonsko	32	58	27	26	40	39	36	70	39
Finsko	8	26	4	5	6	15	3	16	5
Francie	21	22	22	20	24	9	30	17	56
Chorvatsko	50	73	53	51	36	36	39	85	119
Irsko	12	29	16	14	8	17	5	11	10
Itálie	37	45	41	43	38	24	38	63	41
Kypr	40	64	34	24	35	32	53	53	86
Litva	42	79	39	40	29	43	35	95	50
Lotyšsko	44	49	33	41	34	50	44	86	90
Lucembursko	16	11	5	6	45	2	17	32	29
Maďarsko	39	69	47	37	32	35	37	42	75
Malta	23	32	19	21	41	28	28	19	18
Německo	14	8	14	17	10	7	22	14	17
Nizozemsko	9	25	10	11	4	6	18	7	8
Polsko	31	41	40	39	31	33	24	58	47
Portugalsko	27	53	30	33	47	30	13	20	46
Rakousko	15	19	15	15	25	8	15	18	14
Rumunsko	60	88	50	70	58	65	46	71	109
Řecko	59	103	48	53	33	31	42	121	129
Slovensko	35	59	37	45	14	29	32	64	51
Slovinsko	24	63	25	34	12	25	12	24	30
Španělsko	26	46	29	27	17	22	29	22	32
Švédsko	4	4	1	4	16	12	4	6	11
Velká Británie	13	28	8	10	20	19	21	10	12

Poznámka: průměrné umístění zemí EU-28 a EU-15 jsou nevážené průměry. Umístění z celkového počtu 111 zemí. Pramen: Legatum Institute – The 2014 Legatum Prosperity Index.

Index šťastné planety

Index šťastné planety publikuje The New Economics Foundation (NEF) založená již v roce 1986 vedoucími představiteli The Others Economic Summit (TOES). NEF je nezávislou organizací, která podněcuje a vysvětluje reálný ekonomický blahobyt. Jejím hlavním cílem je zlepšení kvality života propagací inovativních řešení, která kriticky rozebírají myšlení ekonomie hlavního proudu, a klade environmentální a sociální otázky, kde na prvním místě jsou lidé a planeta. Index tak představuje jistou alternativu k hodnocení země podle HDP, který se podle tvůrců Indexu vyznačuje mnohými nedostatky.

Metodologie

The Happy Planet Index (HPI) měří to, na čem skutečně lidem záleží – blahobyt ve smyslu dlouhého, šťastného a smysluplného života a míru spotřeby vzácných zdrojů. Tato dvě hlediska spojuje Index šťastné planety dohromady ve formě, která zachycuje ekologickou efektivitu, se kterou jsme schopni dosáhnout kvalitního života. Výsledné hodnoty se pohybují v intervalu od 0 do 100, kde nejvyšší skóre je dosaženo jen v případě, že tři hlavní dílčí ukazatele: průměrná délka života, spokojenost se životem a nízká ekologická stopa odpovídají cílové hodnotě. HPI potvrzuje, že země, kde se lidé těší šťastnému a zdravému životu, jsou v převážné většině bohaté rozvinuté země. Také ukazuje, že ekologické náklady na takový život jsou neudržitelné. HPI dále odkrývá pozoruhodné výjimky – jmenovitě méně bohaté

země s výrazně menší ekologickou stopou (ecological footprint) na hlavu a vysokou jak průměrnou délkou života, tak i spokojeností se životem. Jinak řečeno, Index se snaží ukázat dosažitelnost kvalitního života i bez vysokých nákladů pro naši planetu. Při hodnocení dílčích ukazatelů HPI vychází NEF ze schématu „dopravní světelné signalizace“. Úroveň spokojenosti se životem se nachází v intervalu od 0 do 10, když hodnota přesahuje 7,0 bodů, jedná se již o velmi pozitivní hodnocení a tudíž zelenou barvu. Oranžovou představuje interval 5,5 až 7 bodů a červenou méně než 5,5 bodů. Pro průměrnou délku života představuje zelenou věk nad 75 let, oranžovou 60 až 75 let a průměrný věk pod 60 let je červená. Poslední z trojice ukazatelů HPI je ekologická stopa měřená v globálních hektarech (g/he). Jeden globální hektar je rovný 10 tisícům m². NEF uvádí celou řadu položek běžné spotřeby jakými jsou potraviny, elektronika, energie a další, které lze z jednoho g/he získat. Každá země by měla udržet svoji ekologickou stopu pod úroveň, která koresponduje přiměřenému podílu objemu světové bio-kapacity a populace, aby byla zachována efektivita. Tahle úroveň v roce 2005 představovala 2,1 globálních hektarů. Oranžovou představuje ekologická stopa v intervalu mezi 2,1 až 4,2 g/he, červenou v intervalu 4,2 až 8,4 g/he. V tomto ukazateli najdeme i silně červenou při hodnocení ekologické stopy vyšší než 8,4 g/he. Kromě těchto tří ukazatelů zakotvených v HPI pracuje Index i s pojmem roky šťastného života (happy life years), který vzniká kombinací ukazatele spokojenosti se životem a průměrné délky života. Souhrnný HPI získáme podílem roků šťastného života a ekologické stopy.

Tabulka 4: Index šťastné planety 2012

	HPI				2012			Roky šťastného života
	1990	2000	2005	2012	Průměrná délka života	Spokojenost se životem	Ekol. Stopa (g/he)	
EU - 28	40,30	44,72	42,13	40,90	78,34	6,19	5,12	53,33
EU - 15	44,00	45,89	42,87	42,37	80,48	6,84	5,89	59,00
Belgie	„	„	45,40	37,10	80,00	6,90	7,11	60,00
Bulharsko	29,63	42,96	42,04	34,10	73,40	4,20	3,56	39,80
Česká rep.	„	„	38,30	39,40	77,70	6,20	5,27	52,00
Dánsko	„	„	35,50	36,60	78,80	7,80	8,25	62,90
Estonsko	„	„	26,40	34,90	74,80	5,10	4,73	40,40
Finsko	41,95	47,27	47,23	42,70	80,00	7,40	6,21	63,30
Francie	39,95	42,02	43,86	46,50	81,50	6,80	4,91	56,60
Chorvatsko	„	„	„	40,60	76,60	5,60	4,19	50,50
Irsko	„	„	42,60	42,40	80,60	7,30	6,22	63,80
Itálie	46,29	46,13	44,02	46,40	81,90	6,40	4,52	55,70
Kypr	„	„	46,20	45,50	79,60	6,40	4,44	56,60
Litva	„	„	40,90	34,90	73,30	4,70	3,95	41,80
Lotyšsko	„	„	36,70	34,60	72,20	5,10	4,38	39,10
Lucembursko	„	„	28,50	29,00	80,00	7,10	10,72	60,10
Maďarsko	„	„	38,90	37,40	74,40	4,70	3,59	41,80
Malta	„	„	50,40	43,10	79,60	5,80	4,26	56,00
Německo	37,18	46,45	48,07	47,20	80,40	6,70	4,57	56,80
Nizozemsko	47,04	46,05	50,60	43,10	80,70	7,50	6,34	61,10
Polsko	34,07	37,10	42,75	42,60	76,10	5,80	3,94	48,70
Portugalsko	„	„	37,50	38,70	79,50	4,90	4,12	45,50
Rakousko	„	„	47,70	47,10	80,90	7,30	5,29	61,90
Rumunsko	35,96	42,91	43,89	42,20	74,00	4,90	2,84	42,60
Řecko	„	„	37,60	40,50	79,90	5,80	4,92	54,00
Slovensko	„	„	43,50	40,10	75,40	6,10	4,66	45,10
Slovinsko	31,91	46,64	44,53	40,20	79,30	6,10	5,21	54,20
Španělsko	46,36	40,90	43,19	44,10	81,40	6,20	4,74	61,20
Švédsko	52,11	56,47	47,99	46,20	81,40	7,50	5,71	63,20
Velká Británie	41,12	41,79	43,31	47,90	80,20	7,00	4,71	58,60

Poznámka: Hodnoty EU-15 a EU-28 jsou nevážené průměry, které nezahrnují země, pro které nejsou dostupná data. Pramen: New Economics Foundation – The Happy Planet Index 2,0, 2014.

Index kvality života

Index kvality života (Quality of Life Index) hodnotí 194 zemí tak, aby odhalil nejlepší místa z celého světa pro život v roce 2011. Index je publikován organizací International Living, která se také měsíčně zabývá otázkami, kde lidé mohou žít s menšími náklady na život, platit nižší daně, těšit se z lepšího počasí a využít svých šancí v podnikání na trzích. Jde o místa vhodná pro nový život, podnikání nebo i odchod do důchodu. Index kvality života představuje k těmto měsíčním zprávám odlišnou perspektivu, analyzuje téměř všechny země světa a zahrnuje i všechny země Evropské unie.

Metodologie

Při sestrovování každoročního Indexu kvality života organizace International Living zohledňuje pro každou z hodnocených zemí devět kategorií: I. Životní náklady, II. Volný čas a kultura, III. Ekonomika, IV. Životní prostředí, V. Svoboda, VI. Zdravotnictví, VII. Infrastruktura, VIII. Riziko a bezpečnost a IX. Klima. Zdrojem dat jsou oficiální zdroje, jako například webové stránky jednotlivých zemí, data publikovaná Světovou zdravotnickou organizací (WHO), britským týdeníkem The Economist a mnoha dalšími. Kromě těchto dat International Living také zohledňuje komentáře a postřehy svých editorů pracujících a žijících v daných zemích k sesbíraným hodnotám.

Váhy jednotlivých devíti složek Indexu kvality života jsou rozdílné. I. Životní náklady (20 %) jsou ukazatelem životních nákladů nezbytných k dosažení porovnatelné nebo lepší kvality života

než je v USA. Základním zdrojem této kategorie je Index životních nákladů v zahraničí pocházející z Ministerstva zahraničí USA, který se používá pro výpočet životních nákladů pro západní styl života v různých zemích. II. Volný čas a kultura (10 %) zahrnuje hodnoty podílu gramotné populace v zemi, náklad novin na 1 000 obyvatel, podíl zapsaných žáků na základních a středních školách, počet obyvatel na jedno muzeum. III. Ekonomika (15 %) zahrnuje úrokovou míru, HDP, růst HDP, HDP na obyvatele a míru inflace. IV. Životní prostředí (5 %) využívá Index vlivu na životní prostředí (Environmental Performance Index – EPI) sestrojený univerzitou v Yale. V. Svoboda (10 %) vychází zejména z dat Freedom House s důrazem na občanská politická práva a občanské svobody. VI. Zdravotnictví (10 %) obsahuje kalorický příjem, počet obyvatel na jednoho lékaře, počet nemocničních lůžek na 1 000 obyvatel, procento obyvatel s přístupem k pitné vodě, novorozeneckou úmrtnost, průměrnou délku života a veřejné výdaje na zdravotnictví jako procento HDP. VII. Infrastruktura (10 %) bere v úvahu délku železniční sítě, dálnic a splavných řek v poměru k počtu obyvatel a rozloze. Předposlední kategorie VIII. Riziko a bezpečnost (10 %) vychází z The U.S. Department of State's Hardship Differentials and Danger Allowances, které je zaměřeno na mimořádně těžké, nezdravé nebo pro život nebezpečné podmínky v jednotlivých zemích. IX. Klima (10 %) hodnotí podnebí v dané zemi průměrným ročním množstvím srážek, průměrnou teplotou a pravděpodobností živelných pohrom.

Tabulka 5: Index kvality života 2011

	Životní náklady	Volný čas a kultura	Ekonomika	Životní prostředí	Svoboda	Zdravotnictví	Infrastruktura	Riziko a bezpečnost	Klima	Souhrnný index
EU-28	60,4	85,9	56,0	61,1	97,6	83,0	58,3	96,4	80,1	70,6
EU-15	53,0	88,5	61,0	64,0	98,9	89,6	61,5	99,7	82,1	71,7
Belgie	65	80	60	42	100	95	66	100	86	75
Bulharsko	80	80	48	50	83	73	56	86	81	69
Česká republika	64	84	51	64	100	81	65	100	69	70
Dánsko	48	92	59	60	100	81	70	100	79	71
Estonsko	76	81	35	52	100	69	73	86	75	69
Finsko	57	73	52	69	100	85	68	100	76	69
Francie	58	100	65	75	100	100	55	100	88	75
Chorvatsko	54	80	48	60	92	80	51	100	96	68
Irsko	51	84	59	57	100	85	65	100	85	71
Itálie	54	97	60	67	92	90	60	100	88	73
Kypr	61	77	63	39	100	85	40	100	35	65
Litva	70	78	36	59	100	74	63	93	80	68
Lotyšsko	67	85	63	66	92	71	55	86	73	69
Lucembursko	0	82	71	58	100	86	73	100	84	63
Maďarsko	79	87	48	60	100	72	57	95	77	72
Malta	68	94	62	72	100	83	61	93	100	76
Německo	50	97	65	67	100	93	70	100	80	74
Nizozemsko	52	95	60	56	100	88	72	100	85	73
Polsko	67	85	58	50	100	72	55	86	77	70
Portugalsko	72	71	56	67	100	86	55	100	94	73
Rakousko	58	95	60	75	100	94	68	100	76	74
Rumunsko	73	81	43	57	83	60	42	93	84	65
Řecko	59	94	58	47	92	93	50	96	81	71
Slovensko	70	80	49	69	100	80	29	86	82	67
Slovinsko	66	86	49	54	100	80	62	100	84	72
Španělsko	62	97	60	63	100	92	33	100	76	71
Švédsko	49	92	58	88	100	94	47	100	69	69
Velká Británie	60	78	72	69	100	82	71	100	84	74

Poznámka: 100 – nejlepší výsledek, 0 – nejhorší výsledek. Hodnoty EU-15 a EU-28 jsou nevážené průměry. Pramen: International Living – 2011 Quality of Life Index.

Index lepšího života

OECD rozpracovala měření pokroku a blahobytu jednotlivých zemí prostřednictvím Indexu lepšího života (Better Life Index), který zahrnuje do měření úroveň ekonomického rozvoje i sociální a environmentální dimenzi. Jedná se o jeden z dalších pokusů měřit na mezinárodní úrovni pokrok s důrazem na jednotlivce a domácnosti a přesahuje standardní způsob měření ekonomické výkonnosti ve formě HDP na obyvatele. Index v současné době pokrývá 34 členských zemí OECD. Kromě Bulharska, Rumunska, Litvy, Lotyšska, Malty a Kypru Index lepšího života hodnotí zbylých 21 členských států EU.

Metodologie

OECD se intenzivně zapojila do diskuse o měření blahobytu. Vypracovala index srovnávající blahobyt svých členských zemí a stanovila 11 témat, která považuje za zásadní pro kvalitu života (komunita, školství, životní prostředí, veřejná správa, zdravotnictví, spokojenost se životem, bezpečnost a pracovní život) obyvatel a zabezpečení jejich materiálních životních podmínek (bydlení, příjem, zaměstnání). Každé téma je postaveno na ukazatelích specifických pro danou kategorii: I. **bydlení** - % obyvatel bez základního vybavení bytu (splachovací toaleta) a průměrný počet místností na osobu; II. **příjem** – finanční

bohatství domácnosti v PPP (parita kupní síly) a čistý disponibilní příjem domácnosti v PPP; III. **pracovní místa** – míra zaměstnanosti a dlouhodobá míra nezaměstnanosti; IV. **komunita** – % obyvatel, kteří mají známé, na které se mohou v případě nouze obrátit; V. **vzdělání** – % obyvatel s dosaženým alespoň sekundárním vzděláním a čtenářské schopnosti studentů podle PISA. VI. **životní prostředí** – znečištění ovzduší (měřeno jako průměrná koncentrace částic PM10 v mikrogramech na metr krychlový vzduchu ve městech s více než 100 tisíci obyvatel); VII. **vláda** – transparentnost vlády při přípravě nařízení a volební účast; VIII. **zdraví** – střední délka života a % respondentů, kteří označili svůj stav za „dobrý nebo velmi dobrý“; IX. **spokojenost se životem** – průměrné hodnocení spokojenosti s vlastním životem na škále od 0 do 10. X. **bezpečnost** – míra násilných napadení a počet vražd na 100 tisíc obyvatel; XI. **vyváženost pracovního a osobního života** - % zaměstnanců s víc než padesátihodinovým pracovním týdnem, % zaměstnanosti matek s dětmi školního věku a čas věnovaný osobní péči a odpočinku. Index je zcela inovativní v tom, že umožňuje přiřazovat každé z jedenácti kategorií různé váhy a tudíž umožňuje každému uživateli samostatně rozhodnout, co nejvíce přispívá ke kvalitě našeho života.

Tabulka 6: Index lepšího života 2014

	Průměr	Díličí kategorie										
		Bydlení	Příjem	Prac. místa	Komunita	Vzdělání	Životní prostředí	Vláda	Zdraví	Spokojenost	Bezpečnost	Vyváženost
EU-28	6,6	5,7	3,5	6,3	7,9	6,8	7,6	5,2	7,1	5,7	8,7	7,6
EU-15	6,9	6,2	4,4	6,6	8,0	6,6	7,8	5,5	7,9	6,6	8,7	7,8
Belgie	7,4	7,3	6,5	6,8	8,5	7,5	7,5	5,8	7,9	7,3	6,9	8,9
Bulharsko
Česká rep.	6,0	4,7	2,0	6,0	7,7	7,5	8,0	4,2	6,3	4,9	9,0	6,1
Dánsko	7,8	6,0	4,0	7,7	9,4	7,4	9,3	6,7	7,0	10,0	8,5	9,7
Estonsko	4,7	2,4	1,3	3,9	7,5	7,9	6,8	2,1	4,4	1,9	6,7	6,5
Finsko	7,5	6,3	3,7	6,6	8,6	9,4	9,2	6,4	7,1	8,4	9,0	7,6
Francie	6,8	6,4	5,4	6,4	8,0	5,8	7,8	4,5	7,6	7,1	7,8	7,7
Chorvatsko
Irsko	7,3	7,8	3,6	6,2	9,9	6,6	8,8	5,6	8,7	7,0	9,1	7,0
Itálie	6,2	5,3	5,3	5,8	7,7	5,0	6,8	5,0	7,6	3,9	8,0	7,5
Kypr
Litva
Lotyšsko
Lucembursko	7,5	6,1	8,1	8,5	8,4	4,7	9,2	6,6	7,9	7,4	7,9	7,5
Maďarsko	5,0	3,0	1,4	4,3	7,0	6,9	7,4	4,8	3,9	0,0	8,5	7,3
Malta
Německo	7,2	6,1	5,2	7,3	9,0	7,7	9,3	4,4	7,0	6,0	8,6	8,1
Nizozemsko	7,7	7,0	5,9	8,9	8,6	7,2	7,8	5,5	8,1	9,0	7,9	8,7
Polsko	5,3	3,4	1,3	5,3	7,4	7,9	5,3	5,2	4,9	2,5	9,5	6,0
Portugalsko	5,3	6,0	3,0	5,3	5,7	4,5	7,9	4,0	5,4	1,0	7,4	7,7
Rakousko	7,3	6,0	5,4	8,0	8,8	6,3	7,8	6,2	7,4	8,8	9,0	6,2
Rumunsko
Řecko	5,3	3,8	3,1	5,4	5,5	5,7	3,9	4,7	7,9	1,5	8,5	7,9
Slovensko	5,4	4,0	1,3	4,0	7,8	6,6	8,4	3,1	4,9	3,4	8,8	6,8
Slovinsko	6,3	5,2	2,7	6,7	8,3	7,7	7,1	5,9	6,1	3,8	8,5	6,9
Španělsko	6,5	7,1	3,6	4,1	8,8	4,8	6,6	5,6	8,3	5,5	8,3	8,8
Švédsko	7,8	6,6	4,9	7,2	8,0	8,1	10,0	8,2	8,5	8,3	7,8	8,2
Vel. Británie	7,4	6,2	6,0	7,9	9,2	5,9	9,7	6,3	7,9	6,7	9,4	6,5

Poznámka: hodnoty EU-28 a EU-15 jsou nevážené průměry. Sloupec „Průměr“ je výsledkem neváženého průměru jedenácti kategorií. Výsledky v intervalu 0 (nejhorší) až 10 (nejlepší). Pramen: OECD – Your Better Life Index, 2014.

Index ekonomické svobody – Heritage Foundation
Indexy ekonomické svobody

Komplexní pojetí hodnocení institucionální kvality s důrazem na úlohu vlády v ekonomice ve vztahu k domácím a zahraničním subjektům představují indexy ekonomické svobody publikované třemi organizacemi – **Heritage Foundation, Fraser Institute a Freedom House**. Údaje jsou k dispozici již v delších časových řadách. Indexy jsou konstruovány ze širšího spektra dílčích ukazatelů, jejichž hodnoty jsou zjišťovány ze statistických zdrojů (tvrdá data) a na základě šetření názoru respondentů (měkká data). Používané přístupy se od sebe liší metodologií, geografickým záběrem i frekvencí publikace mezinárodních srovnání. Také jejich aktuální zprávy z roku 2011 přinášejí tři různé pohledy na vývoj ekonomické svobody nejen v uplynulém roce. Co všechny ukazatele spojuje, je pokles v ekonomické svobodě, a to hlavně v zemích, které byly až dosud považovány za lídry v úrovni ekonomických svobod a hlavní proklamátory liberalizace.

Ekonomickou svobodu v pojetí **Heritage Foundation** vnímají její autoři tak, jak ji definuje Milton Friedman v knize *Kapitalismus a svoboda*: „Jednotlivci jsou ekonomicky svobodní, pokud můžou svobodně kontrolovat svou vlastní pracovní sílu a vlastnictví“. Autoři Indexu ekonomické svobody dokazují, že ekonomická svoboda je pozitivně korelovaná s výkonností ekonomiky a množstvím dalších socioekonomických indikátorů. Ekonomická svoboda je také silně korelovaná s celkovým blahobytem

země, pokud jsou brány v úvahu i další faktory jako například zdraví, vzdělání, bezpečnost a politická situace země.

Index ekonomické svobody sestavovaný Heritage Foundation (ve spolupráci s Wall Street Journal) je publikován od roku 1995 každoročně. Ekonomická svoboda je hodnocena podle deseti klíčových hledisek (dílčích svobod) v intervalu 0 (minimální svoboda) až po 100 (maximální svoboda). Výsledný Index ekonomické svobody je pak neváženým průměrem hodnocení dílčích svobod, mezi něž jsou zahrnuty: svoboda podnikání, svoboda obchodování, fiskální svoboda, výše státních výdajů, měnová svoboda, investiční svoboda, finanční svoboda, svoboda soukromého vlastnictví, minimalizace přítomnosti korupce a svoboda na trhu práce. Hodnocení těchto dílčích svobod je uvedeno na následující stránce. Vzhledem k požadavku dlouhodobé srovnatelnosti údajů byly hodnoty z předchozích let přepočítány podle nové metodologie.

. Ekonomická svoboda v Evropě je podkopána zejména vyšší vládních výdajů, omezováním fiskální svobody a svobody práce, což odráží vysoké náklady sociálních států. Komplikovanost pracovně-právních předpisů brání v růstu produktivity a dynamické tvorbě pracovních míst, což způsobuje nezaměstnanost a zpomaluje hospodářský růst.

Tabulka 7: Index ekonomické svobody - Heritage Foundation 2014

	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014
EU-28	64,2	67,1	67,7	68,8	69,6	69,6	68,43	69,02
EU-15	67,1	70,0	70,1	70,7	71,5	71,2	69,25	69,8
Belgie	63,5	67,6	68,7	71,8	71,7	70,1	69,0	68,8
Bulharsko	47,3	57,1	59,2	64,1	63,7	62,3	64,7	66,8
Česká rep.	68,6	66,5	67,0	66,4	68,1	69,8	69,9	72,5
Dánsko	68,3	71,1	72,4	75,4	79,2	77,9	76,2	76,3
Estonsko	69,9	77,6	77,4	74,9	77,9	74,7	73,2	76,8
Finsko	64,3	73,6	73,4	72,9	74,6	73,8	72,3	73,4
Francie	57,4	58,0	60,9	61,1	64,7	64,2	63,2	62,5
Chorvatsko	61,5
Irsko	76,1	80,5	80,3	82,2	82,5	81,3	76,9	76,6
Itálie	61,9	63,6	64,2	62,0	62,6	62,7	58,8	61,7
Kypr	67,2	73,0	74,1	71,8	71,3	70,9	71,8	67,9
Litva	61,9	66,1	72,4	71,8	70,9	70,3	65,2	74,7
Lotyšsko	63,4	65,0	67,4	66,9	68,3	66,2	71,5	69,7
Lucembursko	76,4	79,4	78,9	75,3	74,7	75,4	74,5	73,2
Maďarsko	64,4	64,5	62,7	65,0	67,6	66,1	67,1	66,8
Malta	58,3	62,2	63,3	67,3	66,0	67,2	67,0	66,5
Německo	65,7	70,4	69,5	70,8	70,6	71,1	71,0	73,8
Nizozemsko	70,4	75,1	74,5	75,4	77,4	75,0	73,3	73,7
Polsko	60,0	65,0	58,7	59,3	60,3	63,2	64,2	68,6
Portugalsko	65,5	65,4	64,9	62,9	63,9	64,4	63,0	65,3
Rakousko	68,4	67,4	67,6	71,1	71,4	71,6	70,3	71,2
Rumunsko	52,1	48,7	50,0	58,2	61,7	64,2	64,4	66,6
Řecko	61,0	59,1	59,1	60,1	60,6	62,7	55,4	54,0
Slovensko	53,8	59,8	64,6	69,8	70,0	69,7	67,0	67,2
Slovinsko	58,3	57,8	59,2	61,9	60,2	64,7	62,9	60,3
Španělsko	65,9	68,8	68,9	68,2	69,1	69,6	69,1	67,6
Švédsko	65,1	70,8	70,1	70,9	70,8	72,4	71,7	72,7
Velká Británie	77,3	78,5	77,7	80,4	79,4	76,5	74,1	75,8

Poznámka: 100 – nejlepší výsledek, 0 – nejhorší výsledek. Pramen: Heritage Foundation – Index of Economic Freedom 2015.

Metodologie jednotlivých ukazatelů

Prvním hlediskem je **svoboda podnikání** (I.) charakterizovanou podle administrativní obtížnosti a finanční nákladnosti zahájení, provádění a ukončení podnikání. Druhé představuje **svobodu obchodování** (II.) vyjádřenou jako kombinaci průměrné celní sazby a necelních překážek, a to jak u vývozu, tak i dovozu zboží a služeb. Netarifní bariéry jsou popsány jako restrikce množství; cenová kontrola; regulační, investiční a celní zátěž a přímé zasahování státu. Třetí je **fiskální svoboda** (III.) vymezená daňovými sazbami (daňovými kvótami) a podílem vládních příjmů z daní na HDP (přibližujících daňovou zátěž). Čtvrté jsou **výdaje státu** (IV.), charakterizované jako podíl celkových vládních výdajů na HDP a významem příjmů ze státního vlastnictví v ekonomice. Pátým je **měnová svoboda** (V.) stanovená váženou průměrnou mírou inflace za poslední tři roky upravenou o význam cenových regulací (cenových kontrol), které jsou chápány jako projevy míry (ne)závislosti centrálních bank. **Investiční svoboda** (VI.) hodnotí míru omezení pro příliv zahraničního kapitálu a další charakteristiky investičního klimatu. Specifická pozornost je věnována srovnatelnosti podmínek pro domácí a zahraniční investory, právní ochraně a byrokratickým procedurám včetně ochrany investorů, pobídek a míry restrikcí při investování.

Sedmým hlediskem je **svoboda finanční** (VII.). Ta měří otevřenost a rozvinutost bankovního a finančního systému, přiměřenost bankovního dohledu či případná omezení spektra produktů nabízených finančními institucemi. Základem měření je vyjádření míry zásahů vlády do fungování těchto institucí na škále od bezvýznamného vlivu (nejlepší hodnocení) až po represivní vliv, při kterém je fungování soukromých finančních institucí zakázáno. Osmým je **svoboda soukromého vlastnictví** (VIII.) hodnocená podle míry ochrany a vynutitelnosti vlastnických práv, rizika vyvlastnění a nezávislosti soudnictví. Devátou svobodou je **minimalizace přítomnosti korupce** (IX). Hledisko kontroly korupce je hodnoceno podle tradičního ukazatele organizace Transparency International (Index vnímání korupce) za poslední rok. Poslední je **svoboda trhu práce** (X.), kterou charakterizuje regulace a náklady přijímání a propouštění zaměstnanců a ostatní vládní omezení (minimální mzda, zdravotní a bezpečnostní omezení, povinná finanční kompenzace atd.).

Na základě celkového hodnocení, které vznikne neváženým průměrem deseti hledisek, jsou pak země rozděleny na svobodné (nad 80 bodů), téměř svobodné (70–80 bodů), mírně svobodné (60–70 bodů), nesvobodné (50–60 bodů) a utlačované (pod 50 bod

Tabulka 8: Index ekonomické svobody – Heritage Foundation 2012 - dílčí ukazatele

	2000	2005	2010	2012	DÍLČÍ UKAZATELE 2012				
					I.	II.	III.	IV.	V.
EU-28	6,95	7,29	7,37	7,39	5,38	6,88	9,37	7,92	7,34
EU-15	7,54	7,46	7,48	7,43	4,75	7,49	9,47	8,05	7,25
Belgie	7,74	7,23	7,47	7,27	3,9	7,1	7,6	8,0	7,7
Bulharsko	5,27	6,94	7,23	7,39	7,0	5,0	9,5	7,6	7,9
Česká rep.	6,48	6,70	7,08	7,38	5,7	6,1	9,4	7,9	7,7
Dánsko	7,65	7,72	7,76	7,66	4,6	8,0	9,6	8,2	7,9
Estonsko	7,36	7,84	7,75	7,61	5,9	7,2	8,8	8,2	7,8
Finsko	7,51	7,72	7,89	7,84	4,9	8,9	9,4	8,4	7,6
Francie	7,06	6,97	7,39	7,21	4,2	7,2	9,7	8,0	7,1
Chorvatsko	6,35	6,75	7,03	7,04	5,3	5,7	9,6	7,7	7,0
Irsko	8,16	8,07	7,92	7,80	5,2	7,9	9,7	8,7	7,5
Itálie	7,11	7,01	6,73	6,92	4,1	5,9	9,7	7,6	7,3
Kypr	6,17	7,34	7,55	7,45	6,8	6,4	9,5	7,7	6,8
Litva	6,28	7,11	7,12	7,56	7,1	6,4	8,9	7,6	7,8
Lotyšsko	6,62	7,18	7,00	7,36	5,7	6,5	9,0	8,1	7,6
Lucembursko	7,87	7,47	7,59	7,40	4,0	8,2	9,3	8,1	7,4
Maďarsko	6,55	7,39	7,10	7,30	5,7	6,1	9,5	7,6	7,5
Malta	6,45	7,10	7,62	7,63	5,8	7,2	9,5	8,1	7,6
Německo	7,52	7,64	7,53	7,55	5,4	7,9	9,5	7,8	7,1
Nizozemsko	8,05	7,59	7,58	7,45	3,6	8,2	9,5	8,5	7,5
Polsko	6,19	6,78	7,29	7,31	5,8	6,4	9,6	7,4	7,5
Portugalsko	7,37	7,11	7,22	7,37	5,7	6,9	9,7	7,9	6,7
Rakousko	7,37	7,70	7,55	7,48	4,9	8,0	9,5	7,8	7,1
Rumunsko	5,19	6,82	7,27	7,57	7,4	5,6	9,4	7,8	7,7
Řecko	6,66	7,00	6,73	6,87	6,1	5,4	9,6	7,6	5,7
Slovensko	6,16	7,67	7,46	7,34	6,4	5,6	9,5	7,9	7,3
Slovinsko	6,36	6,41	6,62	6,57	4,6	6,1	8,2	7,4	6,5
Španělsko	7,31	7,35	7,40	7,29	5,7	6,7	9,7	7,7	6,6
Švédsko	7,44	7,35	7,62	7,47	3,7	8,2	9,7	7,9	7,9
Velká Británie	8,25	8,04	7,87	7,81	5,3	7,8	9,8	8,6	7,6

Poznámka: 100 – nejlepší výsledek, 0 – nejhorší výsledek. Změna charakterizuje změnu v indexu ekonomické svobody země vůči stejnému období předchozího roku. Pramen: Heritage Foundation – Index of Economic Freedom 2015

Index ekonomické svobody – Fraser Institute

Index ekonomické svobody **Fraser Institute** je publikován od roku 1970 a metodologie jeho sestavování je postupně a průběžně aktualizována. V současné podobě je publikován jako „**Zpráva o ekonomické svobodě světa**“ a pro přibližně 100 zemí zahrnuje spolehlivá data již od roku 1980. Index měří úroveň, na jaké vládní politiky a instituce v dané zemi podporují ekonomickou svobodu. Základními stavebními kameny ekonomické svobody podle Fraser Institute jsou: možnost individuální volby, dobrovolná směna, svoboda soutěže a ochrana soukromého majetku.

Metodologie

Sestrojení Indexu ekonomické svobody organizace Fraser Institute je založeno na třech důležitých metodologických principech. Za prvé, objektivní složky hodnocení jsou preferovány před těmi, které zahrnují průzkumy mínění nebo hodnotové soudy. Za druhé, data čerpá organizace Fraser Institute především z externích zdrojů jako je Mezinárodní měnový fond, Světová banka a Světové ekonomické fórum, které zajišťují data pro velký soubor zemí. Data získávaná přímo uvnitř dané země jsou použita jen výjimečně, a to jen když potřebná data nejsou dostupná z mezinárodních zdrojů. A za třetí, důraz je kladen na transparentnost celého procesu. Zpráva poskytuje

informace o zdrojích dat, použité metodologii při transformaci souboru prvotních dat do jednotlivých komponent hodnocení ekonomické svobody a samotného celkového hodnocení.

V poslední zprávě za rok 2012 je hodnoceno 141 zemí na základě 42 proměnných rozdělených do pěti základních oblastí. Podle jejich neváženého průměru je stanoveno pořadí sledovaných zemí podle ekonomické svobody (maximální hodnota a nejvyšší úroveň ekonomické svobody je rovna 10). Hodnocené oblasti jsou následující: I. **velikost vlády** – výdaje na spotřebu vlády v % celkové spotřeby, transfery a dotace v % HDP, státní podniky a investice, nejvyšší mezní daňová sazba; II. **právní řád a ochrana soukromého vlastnictví** – nezávislost a nestrannost soudů, ochrana duševního vlastnictví, vojenské zásahy do právního řádu a politického procesu, integrita právního systému, vynutitelnost smluv, regulace prodeje nemovitého majetku; III. **přístup ke zdravým penězům** („Access to Sound Money“) – růst peněžní zásoby, variabilita inflace, současná míra inflace, možnost vlastnictví devizových účtů v domácích a zahraničních bankách; IV. **svoboda zahraničního obchodu** – daně z mezinárodního obchodu, regulační překážky obchodu, skutečná velikost obchodu oproti očekávané, rozdíl mezi oficiálním měnovým kurzem a kurzem na černém trhu, omezení mezinárodního kapitálového trhu; V. **regulace na dílčích trzích** – regulace úvěrového trhu, trhu práce a podnikání.

Tabulka 9: Index ekonomické svobody – Fraser Institute 2012

	2000	2005	2010	2012	DÍLČÍ UKAZATELE 2012				
					I.	II.	III.	IV.	V.
EU-28	6,95	7,29	7,37	7,39	5,38	6,88	9,37	7,92	7,34
EU-15	7,54	7,46	7,48	7,43	4,75	7,49	9,47	8,05	7,25
Belgie	7,74	7,23	7,47	7,27	3,9	7,1	7,6	8,0	7,7
Bulharsko	5,27	6,94	7,23	7,39	7,0	5,0	9,5	7,6	7,9
Česká rep.	6,48	6,70	7,08	7,38	5,7	6,1	9,4	7,9	7,7
Dánsko	7,65	7,72	7,76	7,66	4,6	8,0	9,6	8,2	7,9
Estonsko	7,36	7,84	7,75	7,61	5,9	7,2	8,8	8,2	7,8
Finsko	7,51	7,72	7,89	7,84	4,9	8,9	9,4	8,4	7,6
Francie	7,06	6,97	7,39	7,21	4,2	7,2	9,7	8,0	7,1
Chorvatsko	6,35	6,75	7,03	7,04	5,3	5,7	9,6	7,7	7,0
Irsko	8,16	8,07	7,92	7,80	5,2	7,9	9,7	8,7	7,5
Itálie	7,11	7,01	6,73	6,92	4,1	5,9	9,7	7,6	7,3
Kypr	6,17	7,34	7,55	7,45	6,8	6,4	9,5	7,7	6,8
Litva	6,28	7,11	7,12	7,56	7,1	6,4	8,9	7,6	7,8
Lotyšsko	6,62	7,18	7,00	7,36	5,7	6,5	9,0	8,1	7,6
Lucembursko	7,87	7,47	7,59	7,40	4,0	8,2	9,3	8,1	7,4
Maďarsko	6,55	7,39	7,10	7,30	5,7	6,1	9,5	7,6	7,5
Malta	6,45	7,10	7,62	7,63	5,8	7,2	9,5	8,1	7,6
Německo	7,52	7,64	7,53	7,55	5,4	7,9	9,5	7,8	7,1
Nizozemsko	8,05	7,59	7,58	7,45	3,6	8,2	9,5	8,5	7,5
Polsko	6,19	6,78	7,29	7,31	5,8	6,4	9,6	7,4	7,5
Portugalsko	7,37	7,11	7,22	7,37	5,7	6,9	9,7	7,9	6,7
Rakousko	7,37	7,70	7,55	7,48	4,9	8,0	9,5	7,8	7,1
Rumunsko	5,19	6,82	7,27	7,57	7,4	5,6	9,4	7,8	7,7
Řecko	6,66	7,00	6,73	6,87	6,1	5,4	9,6	7,6	5,7
Slovensko	6,16	7,67	7,46	7,34	6,4	5,6	9,5	7,9	7,3
Slovinsko	6,36	6,41	6,62	6,57	4,6	6,1	8,2	7,4	6,5
Španělsko	7,31	7,35	7,40	7,29	5,7	6,7	9,7	7,7	6,6
Švédsko	7,44	7,35	7,62	7,47	3,7	8,2	9,7	7,9	7,9
Velká Británie	8,25	8,04	7,87	7,81	5,3	7,8	9,8	8,6	7,6

Poznámka: 10 - nejlepší výsledek, 1 – nejhorší výsledek. Pramen: Fraser Institute – Economic Freedom of the World: 2010 Annual Report.

Index ekonomické svobody – Freedom House

Freedom House je neziskovou organizací, která iniciuje pestrou škálu programů s cílem posilovat celosvětovou demokracii a svobodu. Hlavní důraz klade na rozšíření politických a ekonomických svobod. Vlajkovou lodí všech publikací Freedom House je **Freedom in the World**. Tato publikace je vydávána každoročně od roku 1972 a zahrnuje i indexy ekonomické svobody, vždy s ročním zpožděním.

Metodologie

Freedom in the World poskytuje každoroční ocenění stavu celosvětové svobody na základě zkušeností jednotlivců v daných zemích. Průzkum měří svobodu jako možnost spontánního jednání v různých oblastech mimo kontrolu vlády a dalších centrálních autorit s potenciálem dominujícího postavení podle dvou klíčových kategorií: I. Politická práva a II. Občanské svobody. Politická práva dávají občanům možnost svobodně se účastnit politického procesu, včetně práva svobodné volby rozdílných alternativ v zákonných volbách, ucházet se o veřejné funkce, vstupovat do politických stran a organizací a volit si zástupce, kteří mají vliv na veřejnou politiku a nesou odpovědnost vůči svým voličům. Občanské svobody zase uznávají svobodu vyjadřování a vyznání, shromažďovací a sdružovací práva, právní řád a osobní autonomii bez státních zásahů.

Průzkum nehodnotí vlády anebo výkony těchto vlád jako takové, ale raději se zaměřuje na práva občanů v reálném životě a svobody, kterým se jedinci můžou těšit a užívat jich. I když

Freedom House bere v úvahu přítomnost zákonných práv, větší důraz je kladen na to, zda jsou tato práva realizována i v praxi. Kromě toho osobní svobody můžou být ovlivněny jak vládními představiteli, tak i nestátními aktéry (jako jsou například povstalci a jiné ozbrojené síly). Freedom House nezastává názor kulturně omezeného pohledu na svobodu. Metodologie této zprávy je zakotvena v základních standardech politických práv a občanských svobod odvozených ve velké míře z klíčových částí Všeobecné deklarace lidských práv. Tyto standardy se vztahují na všechny země a teritoria bez ohledu na geografickou polohu, etnickou nebo náboženskou skladbu obyvatelstva anebo úroveň ekonomického rozvoje. Průzkum vychází dále z předpokladu, že svoboda pro všechny lidi může být nejlépe dosažena v liberálních, demokratických společnostech.

Při konstrukci **Indexu ekonomické svobody** je pro každou zemi stanoveno číselné hodnocení od jedné do sedmi pro politická práva a analogicky i pro občanské svobody. Hodnocení jedním bodem znamená nejvyšší možný stupeň svobody a sedmi nejnižší stupeň. Toto hodnocení určí, zda je země jako celek hodnocena jako svobodná, částečně svobodná či nesvobodná (průměr hodnocení 1,0 až 2,5 svobodná země; 3,0 až 5,0 částečně svobodná; 5,5 až 7,0 nesvobodná). Status země je tedy vyjádřením celkového stavu svobody v dané zemi na základě kombinace hodnocení ve dvou výše zmíněných kategoriích. Přestože se se závěry průzkumu spojuje i element subjektivity, autoři zdůrazňují rozumovou přísnost a objektivní a nezaujaté soudy.

Tabulka 10: Index ekonomické svobody – Freedom House 2012

	2000	2005	2010	2012	DÍLČÍ UKAZATELE 2012				
					I.	II.	III.	IV.	V.
EU-28	6,95	7,29	7,37	7,39	5,38	6,88	9,37	7,92	7,34
EU-15	7,54	7,46	7,48	7,43	4,75	7,49	9,47	8,05	7,25
Belgie	7,74	7,23	7,47	7,27	3,9	7,1	7,6	8,0	7,7
Bulharsko	5,27	6,94	7,23	7,39	7,0	5,0	9,5	7,6	7,9
Česká rep.	6,48	6,70	7,08	7,38	5,7	6,1	9,4	7,9	7,7
Dánsko	7,65	7,72	7,76	7,66	4,6	8,0	9,6	8,2	7,9
Estonsko	7,36	7,84	7,75	7,61	5,9	7,2	8,8	8,2	7,8
Finsko	7,51	7,72	7,89	7,84	4,9	8,9	9,4	8,4	7,6
Francie	7,06	6,97	7,39	7,21	4,2	7,2	9,7	8,0	7,1
Chorvatsko	6,35	6,75	7,03	7,04	5,3	5,7	9,6	7,7	7,0
Irsko	8,16	8,07	7,92	7,80	5,2	7,9	9,7	8,7	7,5
Itálie	7,11	7,01	6,73	6,92	4,1	5,9	9,7	7,6	7,3
Kypr	6,17	7,34	7,55	7,45	6,8	6,4	9,5	7,7	6,8
Litva	6,28	7,11	7,12	7,56	7,1	6,4	8,9	7,6	7,8
Lotyšsko	6,62	7,18	7,00	7,36	5,7	6,5	9,0	8,1	7,6
Lucembursko	7,87	7,47	7,59	7,40	4,0	8,2	9,3	8,1	7,4
Maďarsko	6,55	7,39	7,10	7,30	5,7	6,1	9,5	7,6	7,5
Malta	6,45	7,10	7,62	7,63	5,8	7,2	9,5	8,1	7,6
Německo	7,52	7,64	7,53	7,55	5,4	7,9	9,5	7,8	7,1
Nizozemsko	8,05	7,59	7,58	7,45	3,6	8,2	9,5	8,5	7,5
Polsko	6,19	6,78	7,29	7,31	5,8	6,4	9,6	7,4	7,5
Portugalsko	7,37	7,11	7,22	7,37	5,7	6,9	9,7	7,9	6,7
Rakousko	7,37	7,70	7,55	7,48	4,9	8,0	9,5	7,8	7,1
Rumunsko	5,19	6,82	7,27	7,57	7,4	5,6	9,4	7,8	7,7
Řecko	6,66	7,00	6,73	6,87	6,1	5,4	9,6	7,6	5,7
Slovensko	6,16	7,67	7,46	7,34	6,4	5,6	9,5	7,9	7,3
Slovinsko	6,36	6,41	6,62	6,57	4,6	6,1	8,2	7,4	6,5
Španělsko	7,31	7,35	7,40	7,29	5,7	6,7	9,7	7,7	6,6
Švédsko	7,44	7,35	7,62	7,47	3,7	8,2	9,7	7,9	7,9
Velká Británie	8,25	8,04	7,87	7,81	5,3	7,8	9,8	8,6	7,6

Poznámka: 1 – nejvyšší možný stupeň svobody, 7 – nejnižší stupeň svobody. Hodnoty EU-15 a EU-28 jsou nevážené průměry. Pramen: Freedom House – Freedom in the World 2014.

Ukazatel jakosti životního prostředí

Ukazatel jakosti životního prostředí 2014 identifikuje všeobecně uznávané normy a hodnoty stavu životního prostředí a měří, nakolik jsou jednotlivé země vzdálené od dosažení ekologických cílů současnosti. Jako kvantitativní měřítko kontroly znečištění a managementu přírodních zdrojů představuje tento ukazatel efektivní nástroj pro ekologicky zodpovědná politická rozhodnutí postavená na pevnějších analytických základech. Hodnocení vzniklo ve výzkumných centrech Yale (Yale Center for Environmental Law & Policy) a Columbia Univerzity (Center for International Earth Science Information Network) ve spolupráci se Světovým ekonomickým fórem a výzkumným centrem Evropské komise.

Metodologie

EPI poskytuje komplexní přehled týkající se životního prostředí 132 zemí světa na základě kvantitativní analýzy. Hodnocené země sleduje v 22 ukazatelích seřazených do deseti kategorií. Index vychází každé dva roky. Srovnatelnosti jednotlivých ukazatelů je docíleno převedením metrické soustavy každého z měřených faktorů na škálu od 0 do 100, kde hodnota 100 bodů představuje největší možné přiblížení k cílové hodnotě.

Cílovými hodnotami jsou pevně stanovené cíle diplomatických a strategických vyjednávání na mezinárodní úrovni, expertní odhady, standardy akceptované mezinárodními organizacemi, existující regulační opatření a obecně převládající vědecký konsenzus. Ukazatel jakosti životního prostředí staví na dvou hlavních prioritách. Jsou jimi **redukce zátěže ŽP na lidský organismus** (kategorie Vliv ŽP na zdraví) a **ochrana ekosystému a přírodních zdrojů** (kategorie Vitalita ekosystému). Obě z hlavních kategorií mají v souhrnném hodnocení váhu 50 %.

Různé faktory plynoucí z kvality ŽP značně ovlivňují lidské zdraví. Podle zprávy Světové zdravotnické organizace z roku 2006 redukují environmentální faktory, které lze ovlivnit, počet zdravých roků života člověka o celou čtvrtinu. Ukazatel jakosti ŽP zpracovává celou řadu indikátorů, aby zachytil roční environmentální zátěž na zdraví člověka, a seskupuje je do tří subkategorií. Patří sem: I. **Kvalita vody**, II. **Kvalita ovzduší** a III. **Onemocnění vlivem ŽP** (25 %). Druhá z hlavních kategorií, Vitalita ekosystému, zahrnuje IV. **Lesní hospodářství**, V. **Rybolov**, VI. **Zemědělství** a VII. **Změna klimatu**, VIII. **Znečištění ovzduší**, IX. **Vodní hospodářství** a X. **Biodiverzita a habitat**.

Tabulka 11: Ukazatel kvality životního prostředí 2014

	Pořadí 2014	EPI 2014	Dílčí ukazatele stavu životního prostředí								
			Zdraví	Vzduch	Voda	Vodní zdroje	Zemědělství	Lesy	Rybolov	Bio-diverzita	Klima a energie
EU-28	24	72	97	85	88	67	64	38	14	75	62
EU-15	15	76	99	88	96	87	65	33	15	69	65
Belgie	36	66,61	99,65	69,79	100,00	60,00	65,33	23,54	0,00	57,56	64,47
Bulharsko	41	64,01	87,46	77,23	95,02	28,86	81,62	84,12	0,00	68,85	48,18
Česká rep.	5	81,47	100,00	73,99	97,91	75,68	67,07	45,05	..	98,35	65,82
Dánsko	13	76,92	100,00	92,82	100,00	93,45	66,06	18,52	8,66	67,74	67,22
Estonsko	20	74,66	93,47	96,21	77,67	75,27	67,12	9,02	27,66	100,00	56,71
Finsko	18	75,72	100,00	98,33	100,00	84,25	66,99	11,77	32,89	61,86	62,24
Francie	27	71,05	100,00	89,44	100,00	83,80	65,55	37,94	0,00	54,45	49,83
Chorvatsko	45	62,23	95,79	76,67	77,71	13,23	60,99	63,12	19,30	70,87	63,26
Irsko	19	74,67	100,00	98,33	90,47	87,47	66,39	100,00	16,49	18,74	75,01
Itálie	22	74,36	100,00	80,85	63,51	91,44	58,87	55,41	24,93	79,77	63,41
Kypr	38	66,23	100,00	85,68	100,00	9,44	61,34	35,07	32,32	77,03	61,92
Litva	49	61,26	92,69	85,09	43,81	45,82	66,61	23,64	0,00	91,83	51,02
Lotyšsko	40	64,05	91,58	96,29	53,69	49,62	64,57	3,30	0,00	95,17	53,27
Lucembursko	2	83,29	94,79	81,98	100,00	95,00	65,33	33,76	..	100,00	56,75
Maďarsko	28	70,28	96,71	70,24	99,99	58,62	65,34	100,00	..	29,57	66,87
Malta	34	67,42	85,76	98,33	100,00	37,01	19,66	..	0,00	80,96	55,32
Německo	6	80,47	100,00	78,50	100,00	95,18	65,31	31,35	13,40	100,00	62,77
Nizozemsko	11	77,75	100,00	75,57	100,00	98,82	65,36	33,76	0,00	94,69	53,32
Polsko	30	69,53	98,71	70,74	59,31	60,73	64,98	58,94	26,52	91,76	60,53
Portugalsko	17	75,80	100,00	97,97	96,75	70,33	64,30	7,75	30,07	64,36	80,68
Rakousko	8	78,32	100,00	76,45	100,00	79,05	65,49	19,87	..	86,59	62,09
Rumunsko	86	50,52	85,36	68,88	31,32	13,05	72,13	45,05	0,00	63,51	62,82
Řecko	23	73,28	100,00	85,88	87,76	87,33	61,01	22,83	25,86	66,49	59,79
Slovensko	21	74,45	93,13	73,12	97,43	57,64	63,85	21,31	..	84,33	72,48
Slovinsko	15	76,43	100,00	78,13	95,96	53,99	63,43	45,05	..	100,00	54,59
Španělsko	7	79,79	96,17	97,37	99,33	92,83	65,19	45,05	23,24	56,56	81,84
Švédsko	9	78,09	100,00	97,13	100,00	87,86	65,18	14,35	25,30	62,38	77,34
Velká Británie	12	77,35	100,00	95,82	100,00	97,93	66,03	43,06	0,00	70,11	54,24

Poznámka: hodnoty EU-27 a EU-15 jsou nevážené průměry. Výsledky v intervalu 0 (nejhorší) až 100 (nejlepší). Pramen: Yale Center for Environmental Law and Policy – 2012 Environmental Performance Index.

Index vnímání korupce

Korupce (definovaná jako zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu) projevující se v politickém procesu, soudním systému aj. je rovněž ekonomickým jevem. V ekonomické sféře především odráží neschopnost státu realizovat základní funkce, čímž oslabuje účinnost hospodářských politik. Korupční prostředí snižuje důvěryhodnost země pro zahraniční investory, snižuje efektivnost využití zdrojů a tím i ekonomickou výkonnost. Dále pak odráží a současně prohlubuje morální úpadek společnosti. Korupčnost prostředí a korupční chování jsou podporovány nedostatečně jasným oddělením státu a trhu, veřejné a soukromé sféry, nadměrnou a nesystémovou regulací.

Metodologie

Pro přiblížení rozsahu korupce veřejného sektoru v mezinárodním srovnání je používán **Index vnímání korupce** (Corruption Perception Index – CPI) publikovaný organizací **Transparency International**. Počínaje letošním rokem mění TI metodologii sestavování indexu CPI. Opticky nejvýraznější změnou je přechod hodnoty indexu z hodnotové škály 0-10 na škálu 0-100. Index CPI 2014 vychází ze zdrojových průzkumů nezávislých institucí, které se specializují na analýzy efektivnosti fungování veřejné správy a hodnocení podnikatelského prostředí. CPI zahrnuje pouze průzkumy, které sestavují hodnocení (žebříčky) zemí a

kteří měří vnímání korupce ve veřejném sektoru. První index CPI byl publikován v roce 1995. Od té doby se z něj stal cenný nástroj, který pomáhá upozorňovat na korupci jako celosvětový problém. Vládám jednotlivých zemí poskytuje žebříček CPI motivaci, aby se snažily zlepšit pozici své země a proti korupci bojovaly. Index také poskytuje širší kontext pro podrobnější analýzy korupčního prostředí a jednání a poskytuje cenné kvantitativní údaje o fenoménu, který je velmi obtížné měřit.

S ohledem na důležitost tohoto nástroje a stále rostoucí požadavky, které jsou na něj kladeny, se TI v roce 2012 rozhodla upravit metodologii používanou při sestavování indexu. Stručně řečeno, TI začala používat jednodušší přístup, který je lépe aplikovatelný, je srozumitelnější a dokáže lépe zachytit změny, k nimž dochází ve vnímání míry korupce v průběhu času. To je umožněno větším počtem a vyšší kvalitou dostupných zdrojových průzkumů, které sledují vnímání korupce v různých zemích světa. Index CPI 2014 pracuje přímo s bodovým hodnocením, jaké příslušná země získá v každém zdrojovém průzkumu, a toto bodové hodnocení přepočítává tak, aby odpovídalo hodnotící stupnici CPI. Díky této změně metodologie je možné na úrovni jednotlivých zemí srovnávat vývoj v čase. Upravená metodologie navíc používá při hodnocení každé země z každého zdroje jen údaje za jeden rok, což umožňuje lépe zachycovat změny v čase.

Tabulka 12: Index vnímání korupce 2014 (v závorce počet zemí)

	1997 (52)	2000 (90)	2002 (102)	2004 (146)	2006 (163)	2008 (180)	2010 (178)	2012 (176)	2014 (175)
EU-28	7,1	6,1	6,2	6,3	6,4	6,4	6,2	6,3	6,4
EU-15	7,6	7,6	7,6	7,7	7,7	7,5	7,3	7,2	7,3
Belgie	5,3	6,1	7,1	7,5	7,3	7,3	7,1	7,5	7,6
Bulharsko	..	3,5	4,0	4,1	4,0	3,6	3,6	4,1	4,3
Česká rep.	5,2	4,3	3,7	4,2	4,8	5,2	4,6	4,9	5,1
Dánsko	9,9	9,8	9,5	9,5	9,5	9,3	9,3	9,0	9,2
Estonsko	..	5,7	5,6	6,0	6,7	6,6	6,5	6,4	6,9
Finsko	9,5	10,0	9,7	9,7	9,6	9,0	9,2	9,0	8,9
Francie	6,7	6,7	6,3	7,1	7,4	6,9	6,8	7,1	6,9
Chorvatsko	..	3,7	3,8	3,5	3,4	4,4	4,1	4,6	4,8
Írsko	8,3	7,2	6,9	7,5	7,4	7,7	8,0	6,9	7,4
Itálie	5,3	4,6	5,2	4,8	4,9	4,8	3,9	4,2	4,3
Kypr	5,4	5,6	6,4	6,3	6,6	6,3
Litva	..	4,1	4,8	4,6	4,8	4,6	5,0	5,4	5,8
Lotyšsko	..	3,4	3,7	4,0	4,7	5,0	4,3	4,9	5,5
Lucembursko	8,6	8,6	9,0	8,4	8,6	8,3	8,5	8,0	8,2
Maďarsko	5,2	5,2	4,9	4,8	5,2	5,1	4,7	5,5	5,4
Malta	6,8	6,4	5,8	5,6	5,7	5,5
Německo	8,2	7,6	7,3	8,2	8,0	7,9	7,9	7,9	7,9
Nizozemsko	9,3	8,9	9,0	8,7	8,7	8,9	8,8	8,4	8,3
Polsko	5,8	4,1	4,0	3,5	3,7	4,6	5,3	5,8	6,1
Portugalsko	7,0	6,4	6,3	6,3	6,6	6,1	6,0	6,3	6,3
Rakousko	7,6	7,7	7,8	8,4	8,6	8,1	7,9	6,9	7,2
Rumunsko	3,4	2,9	2,6	2,9	3,1	3,8	3,7	4,4	4,3
Řecko	5,4	4,9	4,2	4,3	4,4	4,7	3,5	3,6	4,3
Slovensko	..	3,5	3,7	4,0	4,7	5,0	4,3	4,6	5,0
Slovinsko	..	5,5	6,0	6,0	6,4	6,7	6,4	6,1	5,8
Španělsko	5,9	7,0	7,1	7,1	6,8	6,5	6,1	6,5	6,0
Švédsko	9,4	9,4	9,3	9,2	9,2	9,3	9,2	8,8	8,7
Velká Británie	8,2	8,7	8,7	8,6	8,6	7,7	7,6	7,4	7,8

Poznámka: Korupce: 0 – maximální, 10 – žádná. Pramen: Transparency International – CPI 2014.

Globální barometr korupce

Globální barometr korupce publikovaný organizací Transparency International (TI) prezentuje klíčová zjištění průzkumů veřejného mínění zkoumajících pohled široké veřejnosti na korupci. Šetření hodnotí míru, v jaké jsou klíčové instituce a státní správa pokládány za zkorumpované a také posuzuje názory občanů na snahy vlády bojovat proti korupci. Barometr je navržený tak, aby doplňoval expertní posudky zaměřené na korupci veřejného sektoru (publikované pod záštitou TI v rámci Indexu vnímání korupce) a názory vyššího managementu na mezinárodní toky úplatků zpracované TI v Indexu platičů úplatků (Bribe Payer Index). Dalším z cílů je poskytnout informace týkající se trendů ve vnímání korupce veřejností.

Metodologie

Značná část průzkumů veřejného mínění na úrovni jednotlivých zemí, jejichž výsledky jsou zahrnuté v Globálním barometru korupce, byla prováděna pro TI Gallupovým ústavem. Například v období od 1. června 2010 do 30. září 2010 pro potřeby Globálního barometru korupce dotázáno přes 91,7 tisíc lidí v 86 zemích a teritoriích. Otázky kladené v Globálním barometru korupce se mohou měnit, proto časové srovnání mezi jednotlivými edicemi je limitované.

Obecně se jedná o otázky tohoto typu :I. Jak byste ohodnotili činnost vaší nynější vlády v boji proti korupci? II. Procento občanů, kteří v posledních 12 měsících platili úplatek alespoň u jednoho z devíti různých poskytovatelů služeb. III. Do jaké míry vnímáte následující instituce (politické strany, legislativa, policie, soukromý sektor, média, státní správa, soudnictví, nevládní organizace, náboženská uskupení, armáda a školství) v dané zemi ovlivněné korupcí?

Globální barometr korupce odpovídá i na otázku, zda indikátory založené na expertních názorech souvisejí s názory široké veřejnosti. K testování této hypotézy byly použity výsledky veřejných průzkumů zahrnutých v Barometru 2012 a expertní odhady z Indexu vnímání korupce (CPI) 2012 s výsledkem, že mezi vnímáním korupce širokou veřejností a mezi jejím vnímáním experty je korelace: čím větší je rozsah korupce v klíčových veřejných institucích tak, jak jej vnímá veřejnost, tím více i experti vnímají míru korupčnosti státního sektoru. Globální barometr korupce rovněž srovnává expertní odhady vnímání korupce s procentem lidí, kteří se přiznali ke zkušenosti s placením úplatků. Výsledky jsou jasné a přesvědčivé: v zemích, kde respondenti CPI vnímají korupci jako rozšířenou, se k ní přiznávají i více respondenti.

Tabulka 13: Globální barometr korupce 2014

	II. (v %)	III.											
		Polit. strany	Legislativa	Armáda	ONG	Média	Nábož. uskup.	Soukr. sektor	Školství	Soudnictví	Zdravotnictví	Policie	Stát. správa
EU-28	10,3	4,0	3,7	2,7	2,7	3,3	2,9	3,5	2,8	3,3	3,2	3,2	3,5
EU-15	5,4	3,9	3,5	2,7	2,7	3,4	3,1	3,5	2,6	3,0	2,8	2,9	3,3
Belgie	4,0	3,9	3,5	3,0	2,7	3,2	3,6	3,3	2,5	3,3	2,7	3,2	3,5
Bulharsko	8,0	4,2	4,0	2,9	3,2	3,5	3,5	3,8	3,4	4,4	4,2	3,9	3,9
Česká rep.	15,0	4,1	3,8	3,4	2,5	2,9	2,4	3,4	3,0	3,5	3,3	3,6	4,0
Dánsko	1,0	2,9	2,4	2,3	2,4	2,9	3,1	3,0	2,0	1,7	2,2	2,0	2,2
Estonsko	6,0	3,7	3,1	2,0	2,4	2,6	2,1	3,3	2,3	2,8	2,7	2,6	3,2
Finsko	1,0	3,4	2,9	1,9	2,4	3,1	2,3	3,3	2,1	2,0	2,4	1,8	2,8
Francie	..	4,0	3,5	2,5	2,8	3,6	2,8	3,7	2,3	3,0	2,8	3,3	3,4
Chorvatsko	4,0	4,0	3,8	2,6	2,8	3,4	2,8	3,5	3,5	4,0	3,8	3,5	3,9
Irsko
Itálie	5,0	4,5	4,1	2,8	2,8	3,4	3,2	3,6	3,0	3,4	3,6	2,9	3,8
Kypr	19,0	4,4	4,0	3,6	2,6	3,9	3,3	3,2	2,9	3,1	3,6	4,1	3,7
Litva	26,0	4,2	4,3	2,4	2,6	3,3	2,5	3,6	3,2	4,3	4,1	3,9	3,9
Lotyšsko	19,0	4,0	3,7	2,3	2,4	3,0	2,1	3,4	2,5	3,5	3,4	3,5	3,8
Lucembursko	..	3,6	3,1	2,7	2,6	3,2	3,3	3,4	2,6	2,7	2,6	2,9	3,2
Maďarsko	12,0	3,9	3,6	2,5	2,7	3,5	2,4	3,8	2,6	3,1	3,2	3,2	3,1
Malta
Německo	..	3,8	3,4	2,9	3,0	3,6	3,1	3,7	2,7	2,6	3,4	2,7	3,4
Nizozemsko
Polsko
Portugalsko	3,0	4,1	3,9	3,9	3,2	3,2	3,0	3,5	3,1	3,9	3,0	3,2	3,4
Rakousko
Rumunsko	17,0	4,2	4,0	2,5	2,7	3,1	2,5	3,5	2,9	3,7	3,6	3,5	3,4
Řecko	22,0	4,6	4,3	2,9	3,1	4,4	3,4	3,8	3,3	3,9	4,1	3,6	3,9
Slovensko	21,0	3,9	3,7	3,0	2,7	3,2	2,9	3,4	3,2	4,0	3,8	3,8	3,9
Slovinsko	6,0	4,2	3,9	2,7	2,8	3,4	3,2	3,3	2,8	3,6	3,3	3,2	3,5
Španělsko	2,0	4,4	3,9	2,6	2,4	3,2	3,1	3,3	2,1	3,5	2,3	3,1	3,3
Švédsko
Velká Británie	5,0	3,9	3,6	2,5	2,6	3,9	3,0	3,5	2,6	2,7	2,6	3,0	3,3

Poznámka: II. Procento respondentů, kteří se přiznali k zaplacení úplatku (posledních 12 měsíců). III. 5,0 – extrémně zkorumpovaný, 1,0 – zcela nezkorumpovaný. Hodnoty EU-15 a EU-28 jsou nevážené průměry, které nezahnují země, pro které nejsou dostupná data. Pramen: Transparency International – 2015 Global Corruption Barometer.

Index neprůhlednosti

Kurtzman Group byla založena v roce 1995 obchodním stratémem Joelem Kurtzmanem, který od roku 2005 působí také jako Senior Fellow v Milken Institute a je spoluvůdcem Indexu neprůhlednosti (Opacity Index). Milken Institute se prohlašuje za neziskovou, nestrannou a jen veřejně podporovanou organizaci. Index neprůhlednosti jako takový byl poprvé koncipovaný v roce 1999 a veřejnosti představen o rok později. Poslední vydání Indexu z roku 2009 zahrnuje 17 členských zemí EU (48 zemí světa) a nese podtitul „Měření globálních rizik“.

Neprůhlednost definují tvůrci Indexu jako „nedostatek jasných, přesných, formálních a nesporných praktik v rozsáhlé sféře, kde se setkává podnikání, finance a vláda dohromady“. Index je všestranným měřením efektivnosti ekonomických a finančních institucí země, jakož i měřením celkového rizika v dané zemi. Na rozdíl od ostatních analýz, které zkoumají celkové riziko v zemi pomocí sumarizace znaleckých posudků vědeckých pracovníků, analytiků, vládních představitelů a médií, Index neprůhlednosti je založen výhradně na empirických pozorováních.

Metodologie

Index neprůhlednosti měří pět komponent, které se dají pokládat za „negativní sociální kapitál“. Jsou jimi: I. Korupce, II. Nedostatek právního systému, III. Nátlaková hospodářská politika, IV. Účetní standardy a corporate governance a V. Regulace. Vyšší dosažené skóre indikuje vyšší úroveň neprůhlednosti dané komponenty. Všechny pět hledisek, kterými se Index neprůhlednosti zabývá, může být extrémně důležitý z pohledu podnikatelských subjektů, ale i politických aktivit v dotyčné zemi. Index je tak užitečným nástrojem pro obchodní činnost, při rozhodování, výpočtu budoucích nákladů a předpovědi rizik. Prospěšným se Index ukázal také ve společnostech, které chtěly investovat ve vysoce rizikových oblastech, a proto potřebovaly rozpracovat plán pro mimořádné případy. Z hlediska vlád poskytuje Index užitečné informace pro státy, které si přejí udělat změny k dobrému. Většina jiných indexů, které analyzují rizikovitost zemí, se zaměřuje na politické faktory. Naproti tomu Index neprůhlednosti zaostřuje na podnikatelská a ekonomická rizika v zemi. Je faktem, že změny, které vláda provádí, mění relativní přitažlivost země pro zahraniční investice. V průběhu let výzkumy prokázaly, že snížení úrovně neprůhlednosti taktéž snižuje náklady podnikání. Pokles korupčních praktik má zase například stejný účinek jako snížení daně z podnikání. A podle J. Kurtzmana (2002) je celkový pokles úrovně neprůhlednosti vysoce korelován se zvýšením konkurenční schopnosti.

Tabulka 14: Index neprůhlednosti 2009

	2009					Souhrnný index		Pozice (ze 48 zemí)	
	I.	II.	III.	IV.	V.	2009	2008	2009	2007–08
EU-27
EU-15	24	22	33	11	13	21	21
Belgie	30	19	34	2	11	19	21	11 (-)	11
Bulharsko
Česká republika	49	40	36	3	19	29	32	22 (↑)	25
Dánsko	7	18	26	11	16	15	16	6 (-)	6
Estonsko
Finsko	4	11	21	1	6	9	9	1 (-)	1
Francie	22	37	34	2	22	23	24	15 (↓)	14
Irsko	29	15	25	1	5	15	16	6 (-)	6
Itálie	50	38	52	22	16	36	38	31 (↑)	34
Kypr
Litva
Lotyšsko
Lucembursko
Maďarsko	51	34	37	13	12	30	30	25 (↓)	22
Malta
Německo	16	12	31	10	18	17	17	9 (-)	9
Nizozemsko	13	24	31	32	19	24	25	16 (-)	16
Polsko	52	34	45	13	17	32	35	27 (↑)	29
Portugalsko	32	29	31	16	15	25	25	18 (↓)	16
Rakousko	15	10	29	10	14	16	16	8 (↓)	6
Rumunsko
Řecko	53	34	39	12	15	31	32	26 (↓)	25
Slovensko
Slovinsko
Španělsko	33	26	40	18	12	26	27	21 (-)	21
Švédsko	10	21	29	2	8	14	15	3 (↑)	4
Velká Británie	24	9	35	11	10	18	17	10 (↓)	9

Poznámka: vyšší dosažené skóre indikuje vyšší úroveň neprůhlednosti daného komponentu. Hodnoty EU-15 a EU-27 jsou nevážené průměry, které nezahrnují země, pro které nejsou dostupná data. Pramen: Kurtzman Group (Milken Institute) – 2009 Opacity Index.

Index otevřeného rozpočtu

Index otevřeného rozpočtu (The Open Budget Survey 2012) byl vytvořen organizací International Budget Partnership a v roce 2012 jde již o čtvrté hodnocení. Prostřednictvím Indexu otevřeného rozpočtu je hodnocena transparentnost státních rozpočtů na světě v podobě měření rozsahu informací o hospodaření státu, které jsou vládou poskytované široké veřejnosti. Po indexech měřících míru korupce země jako celku, jako je např. dobře známý Index vnímání korupce (Corruption Perception Index) organizace Transparency International), Index otevřeného rozpočtu se řadí k nové generaci sektorově specifických hodnocení. Jde o zcela nový přístup k měření a zatím se jedná o jediné pravidelné, nezávislé a srovnatelné měření tohoto druhu.

Metodologie

Index otevřeného rozpočtu zahrnuje 94 zemí světa, z toho 13 zemí (včetně ČR) jsou členské země EU. Index otevřeného rozpočtu je stanoven na základě odpovědí na 92 otázek v dotazníku, který podrobně zkoumá osm klíčových rozpočtových dokumentů z hlediska rozsahu poskytovaných informací a jejich dostupnosti pro širokou veřejnost. Současně je zkoumána i efektivnost kontrolních orgánů jako je legislativa a Nejvyšší kontrolní úřad při kontrole nakládání s prostředky státního rozpočtu a možnost občanů podílet se na procesu rozhodování

o rozpočtu. Nejedná se o výzkum názorů, ale o hodnocení na základě mezinárodně uznávaných kritérií. Dotazník vyplňují nezávislí odborníci. Objektivnost výsledků zvyšuje dále účast dvou recenzentů a v případě České republiky i vyjádření zástupce ministerstva financí.

Hodnotí se zejména dostupnost a úplnost těchto osmi klíčových složek rozpočtu: **I. předběžný rozpočtový výkaz** (Pre-Budget Statement), **II. vládní návrh státního rozpočtu** (Executive's Budget Proposal), **III. schválený rozpočet** (Enacted Budget) – zákon o státním rozpočtu, **IV. rozpočet pro občany** (Citizens Budget), **V. plnění státního rozpočtu** (In-Year Reports) – měsíční a čtvrtletní zprávy o pokladním plnění státního rozpočtu, **VI. pololetní zpráva** (Mid-Year Review) o plnění státního rozpočtu, **VII. státní závěrečný účet** (Year-End Report) a **VIII. zpráva auditora** (Audit Report) – v ČR stanovisko Nejvyššího kontrolního úřadu k návrhu státního závěrečného účtu.

Podle celkové hodnoty Indexu otevřeného rozpočtu, a tedy podle rozsahu informací poskytovaných o hospodaření státu, jsou země rozděleny do pěti skupin, a to následovně: A - země, které poskytují rozsáhlé informace (81 až 100 bodů), B - značné informace (61 až 80 bodů), C - některé informace (41 až 60 bodů), D - minimální informace (21 až 40 bodů) a E - nedostávající nebo žádné informace (0 až 20 bodů).

Tabulka 15: Index otevřeného rozpočtu 2012

	2006	2008	2010	2012	Dostupnost a úplnost osmi klíčových složek rozpočtu								Efektivnost kontrolních orgánů	
					I. předb. rozpočtový výkaz	II. vládní návrh rozpočtu	III. schválený rozpočet	IV. rozpočet pro občany	V. plnění státního rozpočtu	VI. pololetní zpráva	VII. státní závěrečný účet	VIII. zpráva auditora	legislativa	NKÚ
EU-28	71,17	71,00	67,08	68,50	A	A	B	A	A	B	A	A	64,62	88,79
EU-15	84,33	79,25	72,00	73,00	A	A	A	A	A	B	A	A	67,86	87,00
Belgie
Bulharsko	47	57	56	65	A	A	C	A	A	A	A	A	30	67
Česká rep.	61	62	62	75	A	A	C	A	A	A	A	A	76	92
Dánsko
Estonsko
Finsko
Francie	89	87	87	83	A	A	A	A	A	A	A	A	85	92
Chorvatsko	61	A	A	C	A	A	C	A	A	67	75
Irsko
Itálie	58	60	A	A	A	A	A	A	A	A	70	67
Kypr
Litva
Lotyšsko
Lucembursko
Maďarsko
Malta
Německo	..	64	68	71	A	A	C	A	A	A	A	A	82	100
Nizozemsko
Polsko	..	67	64	59	A	A	C	A	A	A	A	A	48	100
Portugalsko	58	62	A	A	C	A	A	C	A	A	58	75
Rakousko
Rumunsko	66	62	59	47	A	A	C	A	A	A	A	A	58	100
Řecko
Slovensko	57	67	A	A	A	A	A	A	A	A	37	100
Slovinsko	..	74	70	74	A	A	C	A	A	A	A	A	79	100
Španělsko	63	63	C	A	C	A	A	C	A	A	40	75
Švédsko	76	78	83	84	A	A	A	A	A	C	A	A	91	100
Velká Británie	88	88	87	88	A	A	A	A	A	A	A	A	49	100

Poznámka: hodnoty EU-28 a EU-15 jsou nevážené průměry. Výsledky v intervalu 0 (nejhorší) až 100 (nejlepší). Pramen: International Budget Partnership – The Open Budget Survey 2013.

Kvalita veřejné správy

Hodnocení kvality správy v mezinárodním srovnání se věnuje zejména Světová banka (WB), jež definuje **kvalitu správy** jako tradice a instituce, jejichž prostřednictvím je země spravována.

Metodologie

Světová banka hodnotí **kvalitu správy** od roku 1996 v rámci projektu Worldwide Governance Indicators (dříve Governance Matters, GM). Původně hodnocení probíhalo v pravidelných dvouletých intervalech, od roku 2002 se koná šetření každoročně (je však publikováno s ročním až dvouletým zpožděním). Při hodnocení je použito šest agregovaných ukazatelů, které zahrnují několik stovek dílčích ukazatelů, jež pocházejí z 31 zdrojů vedených institucemi s mezinárodní působností. Do srovnání bylo v roce 2014 zahrnuto 213 zemí. I když zdrojem jsou ve většině případů měkká data, ukazatele jsou agregovány robustní statistickou metodou zvanou „Unobserved Components Model“ a výsledkem je kromě agregovaného ukazatele i jeho směrodatná odchylka, díky níž můžeme stanovit signifikanci samotného agregovaného ukazatele. Agregované ukazatele jsou normalizovány a nacházejí se v intervalu od -2,5 (nejhorší výsledek) do +2,5 (nejlepší výsledek).

Komplexní hodnocení kvality správy v mezinárodním a časovém srovnání je v uvedeném projektu WB rozděleno do tří základních hledisek (vždy hodnocených dvojicí ukazatelů agregovaných výše uvedeným způsobem): (1)

procesy, jimiž jsou vlády vybírány, kontrolovány a obměňovány, (2) schopnost vlády efektivně formulovat a realizovat přiměřené politiky a (3) stav institucí a respektování institucí občany.

První dvojice ukazatelů kvality správy hodnotí kvalitu politického procesu a zahrnuje hlediska rozsahu **demokracie a politické stability**. Demokracie je posuzována charakterem politického procesu, občanskými svobodami, a politickými právy a nezávislostí médií. Politická stabilita vyjadřuje pravděpodobnost destabilizace vlády či jejího svržení, včetně hrozby terorismu.

Druhá dvojice ukazatelů hodnotí efektivnost vládních politik a zahrnuje hlediska **efektivnosti fungování vlády a regulační kvality**. Efektivita vlády je hodnocena předpoklady pro formulaci a realizaci odpovídajících politik, zahrnuje kvalitu veřejných služeb, kvalitu byrokracie, kompetentnost úředníků, nezávislost úřadů na politických tlacích a důvěryhodnost vlády. Regulační kvalita hodnotí vládu z hlediska zásahů narušujících funkčnost trhů (regulace cen, neadekvátní bankovní dohled), obchod a podnikání.

Třetí dvojice ukazatelů kvality správy hodnotí kvalitu institucionálních interakcí, a to z pohledu **právního řádu a kontroly korupce**. Kvalita právního řádu je hodnocena podle důvěry ve společenská pravidla a podle míry jejich respektování, mj. vnímání výskytu kriminality, účinnosti soudních rozhodnutí a vynutitelnosti smluv. Poslední ukazatel měří vnímání korupce.

Tabulka 16: Kvalita veřejné správy a její složky 2013

2013 (%)	Demokracie	Politická stabilita	Efektivita vlády	Regulační kvalita	Právní řád	Kontrola korupce	Průměr
EU-28	82,11	72,94	81,87	83,94	81,13	77,84	79,97
EU-15	89,76	74,51	89,17	89,09	88,94	87,05	86,42
Belgie	92,90	75,40	93,30	87,60	89,10	91,90	88,37
Bulharsko	58,30	54,50	59,30	67,90	51,20	49,80	56,83
Česká rep.	76,80	84,40	75,10	81,80	82,50	62,70	77,22
Dánsko	99,50	78,20	99,00	97,60	98,60	100,00	95,48
Estonsko	84,80	68,20	78,50	90,40	86,30	81,30	81,58
Finsko	97,20	97,20	100,00	98,60	99,10	98,10	98,37
Francie	88,60	61,60	89,50	85,20	88,20	88,00	83,52
Chorvatsko	63,00	66,40	70,80	66,00	60,20	61,20	64,60
Irsko	91,90	73,90	89,00	93,80	94,30	90,90	88,97
Itálie	75,80	64,50	67,50	74,60	62,10	57,40	66,98
Kypr	77,70	64,90	88,50	78,00	81,50	84,20	79,13
Litva	75,40	76,30	73,70	84,20	73,90	67,00	75,08
Lotyšsko	70,10	65,40	76,10	80,40	73,00	64,10	71,52
Lucembursko	97,60	95,30	94,30	95,70	96,20	97,10	96,03
Maďarsko	69,70	69,70	70,30	77,50	67,30	64,60	69,85
Malta	86,30	82,50	86,60	87,10	87,20	80,90	85,10
Německo	93,80	76,80	91,40	92,80	91,90	94,30	90,17
Nizozemsko	96,70	89,60	96,70	96,70	97,20	96,20	95,52
Polsko	78,20	78,70	71,30	80,90	73,50	70,80	75,57
Portugalsko	80,10	68,70	85,60	75,60	82,90	78,90	78,63
Rakousko	96,20	96,70	92,80	91,40	97,60	90,00	94,12
Rumunsko	57,30	52,60	52,60	69,40	56,40	52,60	56,82
Řecko	67,30	39,30	67,00	72,70	63,50	55,50	60,88
Slovensko	76,30	88,60	73,20	78,50	64,00	60,80	73,57
Slovinsko	78,70	72,50	78,90	71,80	80,60	73,70	76,03
Španělsko	77,30	46,90	82,80	78,90	81,00	75,10	73,67
Velká Británie	1,27	0,37	1,55	1,62	1,67	1,54	1,34

Poznámka: označuje nesignifikantní hodnoty. Signifikance hodnoty byla zjišťována pomocí T-ratia na 10% hladině významnosti po zohlednění počtu zdrojů dat. Průměry za jednotlivé země jsou počítány jako nevážené průměry všech dílčích ukazatelů - jsou zahrnuty i nesignifikantní hodnoty. Totéž platí i pro průměry EU-15 a EU-28. Výsledky v intervalu +2,5 (nejlepší) až -2,5 (nejhorší). Pramen: World Bank – Databáze Worldwide Governance Indicators 2013.

Kvalita veřejných institucí

Alternativní pojetí hodnocení kvality správy se soustřeďuje na vybrané aspekty fungování **veřejných institucí** podle výsledků mezinárodních expertních šetření. Podrobněji jsou sledovány charakteristiky ochrany a vynutitelnosti vlastnických práv a rozsah neefektivnosti vládních aktivit a politik. Důraz na hledisko vlastnických práv odráží jejich význam pro tvorbu bohatství jako záruky získání výnosu investic či pro efektivní fungování trhů jako záruky vynutitelnosti plnění dohodnutých transakcí. Vedle kvality právního rámce je pozornost věnována rovněž vlivu vlády na tržní rozhodování a na svobodu a efektivnost a bezpečnost tržních operací.

Metodologie

K hodnocení kvality veřejných institucí je použito 16 ukazatelů obsažených ve výsledcích šetření **Světového ekonomického fóra** (World Economic Forum – WEF) za rok 2013–14 – **The Global Competitiveness Report 2013–14**), do něhož bylo zahrnuto 142 zemí. Při hodnocení kvality veřejných institucí jsou sledované dílčí ukazatele rozděleny do pěti skupin: vlastnická práva, etika a korupce, vliv státu v oblasti justice a rozhodování, neefektivnost vlády a bezpečnostní situace. Z dílčích ukazatelů je vyjádřena celková průměrná hodnota kvality veřej-

ných institucí. První skupina ukazatelů hodnotící systém vlastnických práv zahrnuje v první řadě kvalitu vymezení a zákonné ochrany samotných vlastnických práv (1.01) a hodnocení přislušnosti ochrany duševního vlastnictví (1.02). Ve druhé skupině se hodnotí možnost zneužití veřejných fondů (1.03), důvěra veřejnosti v politiky (1.04) a četnost výskytu nepřímých plateb a úplatků (1.05). Třetí skupina zahrnuje nezávislost soudů (1.06) a upřednostňování při vládních rozhodnutích (1.07). Čtvrtou skupinu tvoří ukazatele mamotratnost vládních výdajů (1.08) a regulační zátěž (1.09). Efektivnost tvorby legislativního řádu je rozdělena na dva ukazatele: efektivnost právního rámce v urovnávání sporů (1.10) a efektivnost právního rámce v otázkách zpochybňování zákonnosti vládních úkonů a regulace ze strany podniků (1.11). Posledním zahrnutým ukazatelem neefektivnosti vládnutí je transparentnost hospodářské politiky vlády (1.12). Pátá skupina s názvem „bezpečnost“ se vztahuje k ochraně podniků před kriminálními aktivitami. Tvoří ji ukazatele protiteroristických nákladů podnikatelů (1.14), ukazatele nákladů, které musí podnikatelé vynaložit, aby zabránili kriminalitě a násilným činům (1.15), indikátory nákladů, které podnikatelé mají kvůli organizovanému zločinu (1.16) a ukazatele hodnověrnosti policejních složek (1.17).

Tabulka 17: Kvalita veřejných institucí (vážený průměr období 2013–2014)

	Vlastnická práva		Etika a korup.			Ovlivňování		Neefektivnost vládnutí					Bezpečnost				Průměr
	1.0 1	1.0 2	1.0 3	1.0 4	1.0 5	1.0 6	1.07	1.0 8	1.0 9	1.1 0	1.1 1.11	1.1 2	1.14	1.15	1.16	1.1 7	
EU-28	4,8	4,6	4,2	3,3	5,0	4,6	3,5	3,3	3,2	3,9	3,6	4,3	5,2	5,5	5,1	4,7	4,3
EU-15	5,4	5,2	4,9	4,0	5,4	5,3	4,2	3,6	3,4	4,4	4,2	4,5	5,3	5,7	5,7	5,3	4,8
Belgie	5,4	5,3	5,3	4,2	5,8	5,7	4,1	3,3	2,6	4,2	4,1	4,1	5,5	6,1	5,7	5,5	4,8
Bulharsko	3,5	3,0	2,5	1,9	4,2	2,3	2,1	2,6	3,1	2,8	2,5	3,3	4,3	4,0	3,3	3,7	3,1
Česká rep.	4,0	3,9	2,7	1,7	3,9	3,9	2,6	5,0	2,6	3,3	2,7	3,7	4,8	5,0	4,1	3,7	3,6
Dánsko	5,7	5,3	6,4	4,7	6,2	6,5	4,6	3,8	3,4	5,0	3,7	4,5	4,7	5,5	6,0	6,2	5,1
Estonsko	5,2	4,9	4,7	3,6	5,8	5,7	4,1	4,3	4,3	4,3	4,3	5,0	5,5	6,3	5,3	4,9	4,9
Finsko	6,4	6,2	6,3	5,7	6,6	6,6	5,3	4,8	4,5	6,0	5,6	5,8	6,3	6,6	6,7	6,4	6,0
Francie	5,5	5,6	4,7	3,5	5,3	5,0	3,9	3,1	2,8	4,2	4,2	4,0	4,3	4,9	5,3	5,1	4,5
Chorvatsko	3,8	3,6	3,3	2,0	4,0	3,2	2,5	2,2	2,2	2,5	2,1	3,3	5,2	5,4	4,4	3,9	3,4
Irsko	5,9	5,6	5,6	4,5	6,3	6,3	4,5	3,8	4,0	4,9	4,7	5,1	5,5	5,9	6,1	5,6	5,3
Itálie	4,0	3,7	2,8	1,7	3,8	3,5	2,1	1,9	1,9	2,0	2,2	2,5	4,3	3,3	4,8	3,6	3,0
Kypr	4,3	4,3	4,3	3,2	5,0	4,5	3,2	3,4	4,1	4,0	4,1	4,7	5,7	5,7	4,7	4,2	4,3
Litva	4,2	3,8	3,3	2,7	4,6	3,6	3,2	2,8	3,0	3,5	2,8	4,7	4,8	5,1	4,3	4,3	3,8
Lotyšsko	4,6	4,0	3,3	2,7	4,8	4,0	3,1	3,0	3,4	3,0	3,0	4,4	5,2	5,7	4,6	4,1	3,9
Lucembursko	6,1	6,1	6,1	5,4	6,3	6,0	4,7	4,5	4,3	5,4	5,1	5,6	6,1	6,3	6,1	6,0	5,6
Maďarsko	3,7	3,7	2,6	2,2	4,2	4,0	2,4	2,6	2,6	3,3	2,5	3,4	4,8	4,9	4,1	3,7	3,4
Malta	5,0	4,5	4,1	3,5	4,1	4,6	3,0	3,8	3,4	4,3	3,6	4,0	5,7	5,8	5,3	4,3	4,3
Německo	5,6	5,4	5,3	4,7	5,6	5,9	4,7	4,2	3,6	5,4	4,8	4,8	5,2	5,5	5,9	5,6	5,1
Nizozemsko	5,8	5,7	5,7	5,3	5,3	6,0	6,1	5,1	4,3	3,9	5,5	5,2	5,2	6,0	6,0	5,9	5,4
Polsko	4,3	3,7	3,8	2,4	4,7	4,1	3,1	2,9	2,9	2,9	2,8	3,6	5,4	5,6	4,1	4,1	3,8
Portugalsko	4,8	4,6	4,0	3,0	5,2	4,5	3,3	2,8	3,0	3,1	3,3	3,9	6,0	6,3	5,3	4,5	4,2
Rakousko	5,8	5,5	4,6	3,7	5,5	5,2	4,0	3,4	3,4	4,9	4,1	4,8	6,1	6,5	5,9	5,5	4,9
Rumunsko	4,0	3,4	3,0	2,3	3,9	3,5	2,5	2,5	3,2	3,2	3,1	3,8	4,4	4,1	4,2	3,5	3,4
Řecko	3,9	3,9	3,0	2,3	3,8	3,7	2,6	2,2	2,4	2,7	2,7	3,4	4,9	5,5	4,4	3,7	3,4
Slovensko	3,8	3,8	2,2	2,1	3,4	2,3	1,9	2,3	2,4	2,4	2,2	3,9	4,5	4,6	3,6	3,4	3,1
Slovinsko	4,2	4,1	3,1	1,9	4,7	3,4	2,6	2,2	2,5	2,6	2,3	4,2	5,5	5,5	4,9	3,8	3,6
Španělsko	4,3	3,6	2,8	2,2	4,4	3,2	3,0	2,5	2,8	3,4	3,2	3,6	5,2	5,5	5,8	3,8	3,7
Švédsko	5,7	5,5	5,5	5,3	5,7	5,7	5,0	4,8	4,0	5,4	4,7	5,2	5,2	5,6	5,7	5,8	5,3
Velká Británie	6,2	5,9	5,6	4,5	5,9	6,2	4,5	3,8	3,9	5,7	5,1	5,2	5,0	5,8	5,6	5,6	5,3

Poznámka: 7 – nejlepší výsledek, 1 – nejhorší výsledek. EU-28 a EU-15 nevážené průměry. Pramen: Global Competitiveness Report 2013–2014.

Zahájení a ukončení podnikání

Podmínky pro zahájení, realizaci a ukončení podnikání významně a bezprostředně ovlivňují intenzitu podnikatelských aktivit a tím i celkovou ekonomickou výkonnost. Podmínky pro podnikání jsou hodnoceny na základě srovnávací metodiky Světové banky, která v rámci projektu **Doing Business (DB)** 2014 hodnotí již 183 světových ekonomik v deseti základních oblastech. Hodnocení je založeno na srovnání souvisejících právních předpisů, délky a nákladnosti soudních a správních procedur. Hodnoty ukazatelů jsou získávány na základě šetření místních a zahraničních expertů.

Metodologie

Při hodnocení podmínek **zahájení podnikání** je zjišťována administrativní náročnost podle počtu podstupovaných procedur a počtu dní odhadovaných pro jejich absolvování. Dále jsou vyjádřeny finanční náklady zahá-

jení podnikání (v % průměrného ročního příjmu na obyvatele). V případě podmínek **ukončení podnikání** je hodnocena časová a finanční náročnost konkurzního řízení. Časová náročnost řízení je vyjádřena v průměrném počtu let a zahrnuje i možná zdržení ve formě obstrukcí. Finanční náročnost řízení je hodnocena podle jeho nákladů v % majetku a podle míry návratnosti prostředků.

V případě **udělování povolení** jsou zaznamenány všechny procedury požadované na modelovém příkladu stavebnictví. Zjišťována je administrativní náročnost všech souvisejících úkonů podle počtu procedur, počtu dní a jejich finančních nákladů. Nově je zařazena oblast **připojení na elektřinu**. Podmínky **registrace vlastnictví** jsou hodnoceny podle počtu dnů nutných pro uskutečnění a relativní výše nákladů na související platby v % ceny majetku. Pro zajištění mezinárodní srovnatelnosti je stanovena základní společná charakteristika pro podnikatelský subjekt, který chce koupit již registrovaný pozemek a nemovitost.

Tabulka 18: Podmínky zahájení a ukončení podnikání 2014

	I. Zahájení podnikání			II. Ukončení podnikání			III. Udělování povolení		IV. Připojení na elektřinu		V. Registrace vlastnictví	
	dny	náklady (%)	min.kapitál (%)	návratnost (%)	roky	náklady (%)	dny	náklady (%)	dny	náklady (%)	dny	náklady (%)
EU-28	11,57	4,07	11,26	62,10	2,01	10,39	174,41	2,30	104,96	141,74	25,57	4,45
EU-15	9,90	3,17	9,21	75,73	1,49	8,87	146,60	2,64	71,27	85,73	23,63	5,67
Belgie	4	5,00	18,2	89,1	0,9	4,0	212	1,1	88	92,3	64	12,7
Bulharsko	18	0,80	0,0	33,2	3,3	9,0	110	4,5	130	320,4	10	2,9
Česká rep.	19	8,00	0,0	65,6	2,1	17,0	143	0,3	129	175,8	24	4,0
Dánsko	5,5	0,20	14,5	87,5	1,0	4,0	64	2,3	38	114,9	4	0,6
Estonsko	4,5	1,40	18,6	39,3	3,0	9,0	103	0,3	111	169,2	17,5	0,4
Finsko	14	1,10	7,0	90,2	0,9	4,0	64	0,8	42	29,7	32	4,0
Francie	4,5	0,90	0,0	77,2	1,9	9,0	183	4,7	79	42,9	49	6,1
Chorvatsko	15	3,50	26,6	30,5	3,1	15,0	188	10,9	70	316,7	72	5,0
Irsko	6	0,30	0,0	87,7	0,4	9,0	150	9,5	85	83,3	32	2,6
Itálie	5	14,10	0,0	62,8	1,8	22,0	233	3,7	124	212,6	16	4,4
Kypr	8	12,60	0,0	70,5	1,5	15,0	677	1,2	247	102,1	8	10,4
Litva	3,5	0,70	0,0	43,6	2,3	10,0	91	0,3	137	45,5	2,5	0,8
Lotyšsko	12,5	3,60	0,0	48,2	1,5	10,0	149	0,3	108	308,2	18	2,0
Lucembursko	18,5	2,00	22,5	44,0	2,0	15,0	157	0,7	56	40,1	26,5	10,1
Maďarsko	5	8,30	54,0	40,2	2,0	15,0	91	0,2	252	111,5	16,5	5,0
Malta	34,5	11,00	1,5	39,6	3,0	10,0	167	2,8	136	440,2	15	5,1
Německo	14,5	8,80	35,8	83,4	1,2	8,0	96	1,1	28	44,4	40	6,7
Nizozemsko	4	5,00	0,0	88,9	1,1	4,0	161	3,8	117	33,5	2,5	6,1
Polsko	30	12,90	12,3	57,0	3,0	15,0	212	0,3	161	20,8	33	0,3
Portugalsko	3	2,30	0,0	72,2	2,0	9,0	113	1,4	64	52,9	1	7,3
Rakousko	22	0,30	13,6	82,6	1,1	10,0	192	1,1	23	101,6	20,5	4,6
Rumunsko	8	2,10	0,7	30,7	3,3	11,0	255	2,3	223	496,1	19	1,5
Řecko	13	2,20	0,0	34,3	3,5	9,0	124	0,6	62	69,7	20	4,9
Slovensko	11,5	1,50	19,2	54,4	4,0	18,0	286	0,1	128	56,9	17	0,0
Slovinsko	6	0,00	44,1	50,1	2,0	4,0	212,5	1,3	38	119,3	109,5	2,0
Španělsko	13	4,60	13,8	71,3	1,5	11,0	229	5,2	85	242,0	12	6,1
Švédsko	16	0,50	12,8	76,1	2,0	9,0	116	2,4	52	36,0	14	4,3
Velká Británie	6	0,30	0,0	88,6	1,0	6,0	105	1,2	126	90,1	21,5	4,6

Poznámka: náklady na zahájení podnikání, minimální kapitál a náklady na získání licencí, náklady na připojení na elektřinu jsou vyjádřeny v % HND na obyvatele; náklady na ukončení podnikání a registrace vlastnictví jsou vyjádřeny v % hodnoty majetku. EU-15 a EU-28 jsou nevážené průměry, které nezahnují země, pro které nejsou dostupná data. Pramen: World Bank – Doing Business 2015, vlastní propočty.

Zdanění a zahraniční obchod

Podmínky pro podnikání jsou hodnoceny na základě srovnávací metodiky Světové banky **Doing Business** (viz předchozí ukazatel). Rovněž obchodování se zahraničím může být spojeno s řadou administrativních překážek, které ztěžují a prodražují vývozní a dovozní aktivity a motivují korupční chování. Cla, kvóty a vzdálenost od velkých trhů výrazně zvyšují náklady, někdy až na prohibivní úroveň.

Metodologie

Hodnocení **daňové regulace** zahrnuje daně a povinné příspěvky, které středně velký podnik odvádí v daném roce, a hodnotí administrativní zátěž placení daní. Vyčíslení daně a vyjádření související administrativní zátěže je založeno na případové studii se stanovenými předpoklady o souboru finančních výkazů a prováděných transakcích. Hodnocen je počet daňových procedur, a to počet daňových plateb, jejich způsob, frekvence plateb a počet zúčastněných úřadů za rok. Časová náročnost je vyjádřena v počtu hodin za rok, které vyžaduje příprava, po-

dání daňového přiznání a platba daní. Daňová zátěž měří všechny daně, které podnik platí. Jde o daň ze zisku, daně a povinné příspěvky za zaměstnance (zahrnuje sociální příspěvky placené zaměstnavatelem státním i soukromým entitám, jakož i další daně a příspěvky související se zaměstnáváním pracovníků) a všechny ostatní daně. Daňová zátěž je vyjádřena jako podíl hrubého obchodního zisku společnosti.

Podmínky **zahraničního obchodu** jsou hodnoceny na základě počtu a nákladnosti všech procedurálních požadavků vývozu a dovozu standardizované zásilky zboží námořní dopravou, jehož zasilatelem (příjemcem) je podnik, který má nejméně 60 zaměstnanců, sídlí v největším obchodním městě dané země, nemá zvýhodněné podmínky dovozu a vývozu, je to společnost s ručením omezeným, jež je plně v domácím vlastnictví a exportuje více než 10 procent svého prodeje. Započítává se doba a veškeré dokumenty, včetně smluv, na základě kterých k obchodu dochází, počínaje balením až po vypravení lodi z přístavu (export) či od přijezdu lodi až po doručení zásilky do obchodu (import). Náklady a doba přepravy nejsou započítány.

Tabulka 19: Regulace zdanění a podmínky zahraničního obchodu 2014

	VI. Daňová regulace			VII. Zahraniční obchod			
	počet		daňová zátěž	export		import	
	platby	hodin		dny	dokumenty	dny	dokumenty
EU-28	11,7	189,2	41,9	11,6	4,1	10,6	4,6
EU-15	9,6	140,3	41,7	9,1	3,3	8,1	3,3
Belgie	11	160	57,8	9	4	8	4
Bulharsko	13	454	27,0	18	4	17	5
Česká rep.	8	413	48,5	17	4	17	6
Dánsko	10	130	26,0	6	4	5	3
Estonsko	7	81	49,3	6	3	5	4
Finsko	8	93	40,0	9	4	7	5
Francie	8	137	66,6	10	2	11	2
Chorvatsko	19	208	18,8	16	6	14	7
Irsko	9	80	25,9	8	2	9	2
Itálie	15	269	65,4	19	3	18	3
Kypr	29	146	23,2	7	5	5	7
Litva	11	175	42,6	10	4	9	5
Lotyšsko	7	193	35,0	10	5	11	5
Lucembursko	23	55	20,2	8	5	7	4
Maďarsko	11	277	48,0	17	6	19	6
Malta	7	139	41,6	11	5	9	7
Německo	9	218	48,8	9	4	7	4
Nizozemsko	9	123	39,0	7	4	6	4
Polsko	18	286	38,7	15	5	14	4
Portugalsko	8	275	42,4	15	4	13	4
Rakousko	12	166	52,0	10	3	9	4
Rumunsko	14	159	43,2	13	5	13	6
Řecko	8	202	49,9	15	4	14	6
Slovensko	20	207	48,6	16	5	16	5
Slovinsko	11	260	32,0	16	5	14	7
Španělsko	8	167	58,2	10	4	9	4
Švédsko	6	122	49,4	9	3	6	3
Velká Británie	8	110	33,7	8	4	6	4

Poznámka: daňová zátěž je vyjádřena v % zisku. EU-15 a EU-28 jsou nevážené průměry, které nezahrnují země, pro které nejsou dostupná data. Pramen: World Bank – Doing Business 2015, vlastní propočty.

Smlouvy, ochrana investic, přístup k úvěrům

Podmínky pro podnikání jsou hodnoceny na základě srovnávací metodiky Světové banky **Doing Business** (viz předchozí ukazatele). Účinný systém vynutitelnosti smluv má řadu příznivých dopadů na ekonomickou výkonnost. Zjednodušený a předvídatelný systém soudního projednávání zvyšuje jeho důvěryhodnost a omezuje prostor pro korupční chování. Kompetentní soudy jsou klíčovou podmínkou účinného vynucení smluv. Ochrana (minoritních) investorů má řadu příznivých dopadů zejména na výši kapitálových investic a koncentraci vlastnictví díky větší diverzifikaci investičního portfolia a podnikatelé mají snadnější přístup k investičním zdrojům. Odpovídající ochrana investorů také příznivě ovlivňuje zhodnocení investic. Pokud nejsou práva investorů dostatečně chráněna, většinové vlastnictví představuje jediný způsob odstranění rizika vyvlastnění či zneužití investic. Rada potenciálně ziskových projektů tak zůstane nerealizována (či je realizována v zahraničí), což se nepříznivě dotýká zejména menších podniků.

Metodologie

Podmínky **vynutitelnosti smluv** hodnotí efektivnost soudního (nebo administrativního) systému při vymáhání splatného dluhu, a to podle počtu procedur (vyžadujících interakci mezi zúčastněnými stranami řízení), časové náročnosti celého řízení od podání žaloby až po zaplacení dluhu (včetně čekacích lhůt

mezi jednotlivými fázemi řízení) a podle nákladů řízení (zahrnující všechny výdaje) v % hodnoty dluhu.

Podmínky **ochrany investorů** hodnotí sílu ochrany minoritních investorů vůči zneužití podnikových aktiv ze strany manažerů pro jich osobní obohacení. Ukazatele rozlišují tři klíčové oblasti ochrany investorů: průhlednost transakcí (index otevřenosti), odpovědnost manažerů za vlastní operace (index odpovědnosti) a možnost žaloby manažerů akcionáři (index žalovatelnosti). Hodnocení probíhá na škále 0 až 10, kde 10 představuje nejvyšší míru průhlednosti, odpovědnosti a žalovatelnosti. Data pocházejí z dotazování firemních právníků a z bezpečnostních regulací, firemních zákonů a soudní evidence v dané zemi.

Podmínky **přístupu k úvěrům** jsou hodnoceny podle dvou hlavních hledisek, a to efektivnosti zástavního a konkurzního zákona v usnadňování poskytování půjček a dostupnosti registrů úvěrových informací. Index zákonných práv věřitelů a dlužníků je konstruován na základě hodnocení vybraných hledisek související legislativy v oblastech konkurzu a vyrovnání a zástavního práva. Hloubka úvěrových informací hodnotí zákony ovlivňující rozsah, dostupnost a kvalitu úvěrových informací pocházejících z veřejného nebo soukromého úvěrového registru.

Tabulka 20: Vynutitelnost smluv, ochrana investic, přístup k úvěrům 2014

	VIII. Vynutitelnost smluv			IX. Ochrana investorů			X. Přístup k úvěrům		
	procedury	dny	náklady (%)	otevřenost (0-10)	zodpovědnost (0-10)	žalovatelnost (0-10)	zákonná práva (0-12)	informace (0-8)	veřejný registr (%)
EU-28	32,36	576,04	21,54	5,89	6,29	6,10	5,75	5,89	18,29
EU-15	30,73	569,40	20,37	6,01	6,44	6,25	4,80	6,20	21,25
Belgie	26	505	17,7	7,0	5,3	6,2	4	5	96,4
Bulharsko	38	564	23,8	6,3	7,3	6,8	9	5	62,9
Česká rep.	27	611	33,0	5,3	5,5	5,4	7	7	6,4
Dánsko	35	410	23,3	6,7	6,8	6,8	8	6	0,0
Estonsko	35	425	21,9	5,7	6,0	5,8	7	7	0,0
Finsko	33	375	13,3	6,0	5,2	5,6	7	6	0,0
Francie	29	395	17,4	5,7	7,8	6,8	4	6	44,5
Chorvatsko	38	572	13,8	5,0	6,5	5,8	5	6	0,0
Írsko	21	650	26,9	8,3	6,3	7,3	7	7	0,0
Itálie	37	1185	23,1	6,0	7,3	6,7	2	7	24,6
Kypr	43	735	16,4	6,7	7,0	6,8	7	4	0,0
Litva	31	300	23,6	6,0	5,0	5,5	6	8	28,8
Lotyšsko	27	469	23,1	5,7	6,3	6,0	9	5	76,8
Lucembursko	26	321	9,7	4,3	5,0	4,7	3	0	0,0
Maďarsko	34	395	15,0	4,0	5,5	4,8	10	5	0,0
Malta	40	505	35,9	5,7	6,2	5,9	2	0	0,0
Německo	31	394	14,4	5,0	6,8	5,9	6	8	1,3
Nizozemsko	26	514	23,9	4,7	5,7	5,2	3	7	0,0
Polsko	33	685	19,4	6,0	6,5	6,3	7	8	0,0
Portugalsko	34	547	13,8	6,0	5,8	5,9	2	7	100,0
Rakousko	25	397	18,0	5,3	7,3	6,3	5	7	2,0
Rumunsko	34	512	28,9	6,3	6,0	6,2	10	7	12,3
Řecko	38	1580	14,4	5,3	6,2	5,8	3	7	0,0
Slovensko	33	545	30,0	4,7	5,5	5,1	7	6	2,8
Slovinsko	32	1270	12,7	7,3	6,3	6,8	3	4	3,2
Španělsko	40	510	18,5	5,3	7,5	6,4	5	7	50,0
Švédsko	31	321	31,2	6,3	6,3	6,3	6	5	0,0
Velká Británie	29	437	39,9	8,3	7,3	7,8	7	8	0,0

Poznámka: náklady vynutitelnosti smluv v % žalované částky, ochrana investorů – indexy (10 nejlepší), získávání úvěrů – práva věřitelů (10 nejlepší), úvěrové informace (6 nejlepší), veřejný registr – pokrytí dospělé populace v %. EU-15 a EU-28 jsou nevážené průměry, které nezahrnují země, pro které nejsou dostupná data. Pramen: World Bank – Doing Business 2015, vlastní propočty.

Kvalita podnikové správy

Problém kvality a fungování systémů podnikové správy je diskutovaným tématem zejména v méně rozvinutých zemích včetně zemí tranzitivních. Nicméně i v zemích rozvinutějších se tento problém dostal v poslední době do popředí zájmu v souvislosti s řadou závažných selhání správy a řízení v několika významných (nadnárodních) korporacích, zejména v USA.

Kvalitní podniková správa (corporate governance) či správa řízení obchodních společností zahrnuje pravidla a praktiky, které určují vztah mezi manažery a akcionáři a dalšími zainteresovanými subjekty (stakeholders) jako jsou např. zaměstnanci a věřitelé. Integrita firem a trhů představuje významnou podmínku životaschopnosti a stability výkonné ekonomiky. Kvalitě podnikové správy se ve svých programech dlouhodobě věnuje zejména OECD ve spolupráci se Světovou bankou s cílem formulovat obecně platné principy podnikové správy při současném respektování jejich národních či regionálních systémových specifik (v rámci ekonomického, právního a sociálního kontextu). Vedle OECD se tématu věnuje např. i analytická společnost Economic Intelligence Unit (EIU) či World Economic Forum (WEF) a Institute of Management and Development (IMD) v šetřeních v rámci ročenek, ze kterých je čerpáno v této publikaci.

V Evropské unii se úsilí soustřeďuje na proces **konvergence a harmonizace** národních kodexů podnikové správy jako součásti procesu integrace vnitřního trhu, a

to v rámci modernizace podnikového práva a zlepšování kvality podnikové správy s konečným cílem zvýšení konkurenceschopnosti.

Metodologie

Klíčové sledované a hodnocené oblasti podnikové správy zahrnují v první řadě zajištění základních rámcových předpokladů, její účinné fungování v souladu se zákonnými pravidly a jasné formulace rozdělení odpovědností mezi různými dohlížecími, regulačními a exekutivními orgány. Další oblast představuje zajištění odpovídající ochrany a výkonu práv všech akcionářů včetně menšinových a zahraničních. Pozornost je věnována rovněž úloze a spolupráci zainteresovaných subjektů v podnikové správě. Dále je důraz kladen na otevřenost a průhlednost všech podnikových aktivit včetně finanční situace, hospodářských výsledků, vlastnictví a správy podniku. Posledním sledovaným principem je odpovědnost správních rad při zajištění strategického vedení podniku, účinného monitoringu managementu a zajištění odpovědnosti správních orgánů akcionářům. Relativně novým aspektem je téma společenské odpovědnosti firem znamenající integraci zájmů v mimo ekonomických otázkách (sociální, environmentální apod.).

V prezentovaném srovnání jsou pro hodnocení kvality podnikové správy použity vybrané výsledky šetření WEF, a to etického chování firem (1.18), dále je hodnocena přísnost auditorských a účetních standardů (1.19), odpovědnost správních rad (1.20) a ochrana zájmů minoritních akcionářů (1.21).

Tabulka 21: Hodnocení kvality podnikové správy (vážený průměr období 2013-2014)

	1.		2.			Průměr
	1.18	1.19	1.20	1.21	Průměr	
EU-28	4,74	5,20	4,71	4,36	4,76	4,75
EU-15	5,04	5,48	4,97	4,88	5,11	5,09
Belgie	5,18	5,53	5,07	5,11	5,24	5,22
Bulharsko	4,37	4,71	4,31	3,27	4,10	4,17
Česká rep.	4,53	5,02	4,62	4,07	4,57	4,56
Dánsko	5,29	5,85	5,11	5,19	5,38	5,36
Estonsko	4,71	5,54	4,73	4,14	4,80	4,78
Finsko	5,50	5,97	5,27	5,57	5,60	5,58
Francie	5,08	5,42	5,07	4,86	5,12	5,11
Chorvatsko	4,13	4,66	4,11	3,47	4,08	4,09
Irsko	4,98	5,19	4,97	4,85	5,00	5,00
Itálie	4,42	4,82	4,35	4,26	4,48	4,46
Kypr	4,31	4,73	4,28	4,06	4,36	4,35
Litva	4,51	5,08	4,54	3,97	4,53	4,53
Lotyšsko	4,50	5,14	4,60	3,68	4,47	4,48
Lucembursko	5,17	6,02	4,97	4,93	5,31	5,27
Maďarsko	4,28	4,71	4,30	3,62	4,21	4,23
Malta	4,45	5,13	4,43	4,03	4,53	4,51
Německo	5,49	5,91	5,28	5,56	5,58	5,56
Nizozemsko	5,45	5,95	5,28	5,41	5,55	5,52
Polsko	4,48	4,80	4,64	3,66	4,37	4,40
Portugalsko	4,54	5,00	4,57	4,19	4,59	4,58
Rakousko	5,16	5,71	4,96	5,11	5,26	5,24
Rumunsko	4,30	4,48	4,32	3,53	4,11	4,16
Řecko	4,04	4,50	4,15	3,55	4,07	4,06
Slovensko	4,15	4,58	4,31	3,59	4,16	4,16
Slovinsko	4,22	4,86	4,17	3,88	4,30	4,28
Španělsko	4,55	4,98	4,67	4,06	4,57	4,57
Švédsko	5,41	5,86	5,25	5,38	5,50	5,48
Velká Británie	5,41	5,49	5,51	5,21	5,40	5,41

Poznámka: 7 – nejlepší výsledek, 1 – nejhorší výsledek. EU-28 a EU-15 jsou nevážené průměry. Pramen: Global Competitiveness Report 2013 – 2014. World Economic Forum 2014

Efektivnost produktových trhů

V Evropské unii je téma efektivnosti produktových trhů významně spojeno s procesem prohlubování jednotného vnitřního trhu, přičemž pozornost je zaměřena zejména na postup integrace síťových odvětví a přeshraničních toků produktů a služeb. Význam efektivnosti produktových trhů pro ekonomickou výkonnost lze obecně rozlišit podle tří hledisek. Funkční trhy vyžadují takové vládní zásahy, které způsobí co nejmenší narušení efektivnosti rozhodování zúčastněných ekonomických subjektů. Efektivnost trhů je podmíněna rovněž odpovídajícím konkurenčním prostředím, které nutí firmy k soustavnému přizpůsobování ceny a kvality nabídky tržnímu tlaku. Rozlišena je přítomnost otevřenost trhů domácí i zahraniční konkurenci.

Pro hodnocení efektivnosti **produktových trhů** je použito 11 ukazatelů vybraných kapitol šetření WEF, které hodnotí narušující vládní zásahy a kvalitu konkurenčního prostředí (sofistikovanost poptávky je součástí hodnocení efektů inovační výkonnosti).

Metodologie

První skupina ukazatelů efektivnosti produktových trhů charakterizuje domácí konkurenci a hodnotí narušení způsobené **vládními zásahy**. Jde o tyto ukazatele: intenzita konkurence na místních trzích (6.01); rozsah monopolizace trhů (6.02); efektivnost politiky na ochranu hospodářské soutěže (6.03); rozsah zdanění (6.04), tzn. zda rozsah zdanění má motivující efekt na pracovní nasazení a investice; náklady zemědělské politiky (6.08), tj. zda zemědělská politika zatěžuje národní ekonomiku

nebo vyrovnává zájmy daňových poplatníků, spotřebitelů a producentů. Ve druhé skupině jsou zahrnuty charakteristiky zahraniční konkurence, tedy ukazatele rozsahu obchodních bariér (6.09), jež hodnotí zda dovážené zboží může volně konkurovat domácímu či nikoliv; rozsah zahraničního vlastnictví (6.11), který identifikuje rozsah zahraničního vlastnictví na území hodnoceného státu; dopady pravidel přímých zahraničních investic na podniky (6.12) a ukazatel celního zatížení (6.13).

Třetí skupina hodnotí podmínky poptávky a zabývá se kvalitou tržního prostředí. Jsou zde zahrnuty ukazatele, které hodnotí strategie orientace na zákazníka (6.15), tj. jak si firmy zákazníků váží a jak reagují na jejich potřeby. Tato skupina dále zahrnuje ukazatel, který porovnává náročnost a sofistikovanost kupujících v mezinárodním kontextu (6.16).

Efektivnost produktových trhů je vyjadřována i pomocí tzv. tvrdých dat, a to např. ve skupině **strukturálních ukazatelů** vykazovaných EUROSTATem v rámci kapitoly ekonomické reformy. Pozornost je zaměřena především na ceny služeb v síťových odvětvích (elektroenergetika, plynárenství, telekomunikace), na tržní koncentraci v těchto odvětvích a dále na rozsah vládní pomoci v % HDP, kdy je specificky sledována sektorová a ad hoc pomoc, která je vnímána jako nevhodná forma zásahů (oproti horizontální pomoci). Další hlediska efektivnosti produktových trhů představují integrace obchodu se zbožím a službami, který EUROSTAT vyjadřuje jako podíl na HDP, a sblížení cenových úrovní v rámci EU-28.

Tabulka 22: Efektivnost produktových trhů (vážený průměr období 2014-2015)

	A										Prům.	B			Prům.	
	1					2						Prům.	6.15	6.16		Prům.
	6.01	6.02	6.03	6.04	6.08	6.09	6.11	6.12	6.13							
Belgie	6,00	5,40	5,20	3,10	4,10	4,70	5,40	4,70	5,20	4,87	5,60	4,30	4,95	4,91		
Bulharsko	5,00	3,20	3,40	3,60	3,20	4,10	4,00	3,80	4,10	3,82	5,00	2,90	3,95	3,89		
Česká rep.	5,70	4,20	4,10	3,30	3,40	4,40	6,00	4,50	4,50	4,46	4,70	3,40	4,05	4,25		
Dánsko	5,40	5,10	4,70	3,20	4,20	4,50	5,40	4,70	5,20	4,71	5,50	3,70	4,60	4,66		
Estonsko	5,50	4,10	4,70	4,90	4,50	4,80	5,80	5,30	5,30	4,99	5,10	3,00	4,05	4,52		
Finsko	4,60	4,50	5,60	3,90	4,00	5,10	5,10	5,00	6,00	4,87	5,20	4,60	4,90	4,88		
Francie	5,50	4,40	4,90	2,80	3,80	4,30	5,40	4,50	4,70	4,48	5,00	3,90	4,45	4,46		
Chorvatsko	4,90	3,30	3,70	2,10	2,50	4,60	4,30	2,60	4,60	3,62	4,60	2,70	3,65	3,64		
Irsko	5,20	4,70	4,80	4,50	4,70	4,90	6,10	6,60	5,50	5,22	5,30	4,20	4,75	4,99		
Itálie	5,20	5,30	3,70	2,00	3,40	4,30	3,50	2,70	4,00	3,79	5,00	3,80	4,40	4,09		
Kypr	5,40	3,90	4,70	4,40	4,10	5,00	4,40	4,60	4,90	4,60	5,10	3,80	4,45	4,53		
Litva	5,60	3,60	4,00	3,10	3,80	4,10	4,40	4,00	4,60	4,13	5,20	3,20	4,20	4,17		
Lotyšsko	5,60	3,80	4,20	3,80	4,00	4,70	5,30	4,80	4,50	4,52	5,00	3,10	4,05	4,29		
Lucembursko	5,20	4,80	5,20	5,30	5,00	5,30	6,30	5,90	5,50	5,39	5,40	5,70	5,55	5,47		
Maďarsko	5,30	3,50	3,90	2,80	3,60	4,70	5,50	4,30	4,80	4,27	4,40	2,70	3,55	3,91		
Malta	6,10	4,10	4,80	4,30	4,30	4,40	4,80	5,30	4,70	4,76	4,40	3,90	4,15	4,45		
Německo	5,90	5,70	5,20	4,10	4,20	4,30	5,00	4,80	4,70	4,88	5,30	4,30	4,80	4,84		
Nizozemsko	5,90	5,30	5,50	4,60	4,80	4,80	5,50	5,40	5,60	5,27	5,30	4,30	4,80	5,03		
Polsko	5,30	4,80	4,20	3,30	3,60	4,40	4,90	4,40	4,30	4,36	4,90	3,20	4,05	4,20		
Portugalsko	5,10	3,90	4,30	2,90	3,70	5,20	4,40	4,30	5,10	4,32	5,10	3,50	4,30	4,31		
Rakousko	5,80	5,50	4,80	3,60	4,20	4,50	4,90	4,60	5,20	4,79	5,80	4,00	4,90	4,84		
Rumunsko	4,40	3,80	3,80	2,90	3,80	4,00	4,30	4,00	3,70	3,86	4,40	3,00	3,70	3,78		
Řecko	5,10	3,90	3,80	2,40	3,00	5,00	4,50	3,00	4,20	3,88	4,60	3,30	3,95	3,91		
Slovensko	5,50	3,50	3,70	3,20	3,30	4,60	6,00	4,50	4,50	4,31	4,60	2,70	3,65	3,98		
Slovinsko	5,10	3,70	3,90	2,80	3,40	4,60	3,20	2,90	4,90	3,83	4,90	2,90	3,90	3,87		
Španělsko	5,50	4,30	4,30	2,90	3,70	4,40	4,90	4,20	4,80	4,33	4,50	3,40	3,95	4,14		
Švédsko	5,40	4,50	5,20	4,30	4,60	4,60	5,20	5,00	5,20	4,89	5,40	4,50	4,95	4,92		
Velká Británie	6,00	5,00	5,10	4,30	4,30	4,70	6,10	5,60	5,30	5,16	5,20	4,60	4,90	5,03		

Poznámka: 7 – nejlepší výsledek, 1 – nejhorší výsledek. EU-28 a EU-15 jsou nevážené průměry. Pramen: Global Competitiveness Report 2014 – 2015 World Economic Forum 2015.

Efektivnost finančních trhů

Efektivnost finančních trhů sehrává klíčovou úlohu při produktivní **alokaci zdrojů** v ekonomice. Naplnění této funkce podporuje i proces globalizace, který zvyšuje dostupnost zahraničních finančních zdrojů. Rozvoj sektoru služeb (v kombinaci s využitím informačních a komunikačních technologií) rozšiřuje spektrum nabízených produktů a nástrojů pro specifické potřeby investorů včetně financování projektů s vyšší rizikovostí. Proces nadnárodní integrace probíhá nejrychleji právě v případě finančních trhů. Současně se však zvyšují nároky na průhlednost a důvěryhodnost finančních transakcí a institucí. V EU je integrace finančních služeb součástí procesu prohlubování jednotného vnitřního trhu v rámci specifického akčního plánu.

Metodologie

V hodnocení efektivnosti finančních trhů je použito šest ukazatelů vybraných kapitol šetření WEF, které se vztahují k efektivnosti finančních trhů a k důvěryhodnosti jejich fungování.

V případě **efektivnosti** fungování finančních trhů (A.) je kladen důraz na hlediska efektivního systému alokace zdrojů a jejich dostupnosti, přičemž specifická pozornost je zaměřena na

dostupnost zdrojů pro financování projektů s vyšší rizikovostí. Jsou sledovány následující ukazatele: nabídka finančních služeb (8.01), dostupnost finančních služeb (8.02), možnost financování prostřednictvím místních akciových trhů (8.03), snadnost přístupu k úvěrům pouze na základě kvalitního podnikatelského záměru a bez záruky (8.04) a dostupnost rizikového kapitálu (8.05).

Z hlediska **důvěryhodnosti (B.)** je sledováno zdraví bank (8.06), tj. zda nejsou insolventní a nepotřebují státní podporu, což je považováno za jednu z klíčových podmínek efektivnosti finančních trhů. Dále je sledována efektivita regulace trhu cenných papírů (8.07). Hodnocení efektivnosti finančních trhů výše uvedenými ukazateli vychází z předpokladu, že pokud se bankovní sektor potýká s výraznějšími problémy, bývá přístup firem ke kapitálu omezen.

Integrace finančních trhů v EU je hodnocena i pomocí tzv. tvrdých dat, např. ve skupině **strukturálních ukazatelů**, které vykazuje EUROSTAT v rámci kapitoly ekonomické reformy. Je sledován ukazatel konvergence (sbližování) bankovních úrokových sazeb, a to u půjček domácnostem a ne-finančním korporacím (v rozdělení podle doby splatnosti do jednoho roku a nad jeden rok).

Tabulka 23: Efektivnost finančních trhů (vážený průměr období 2012-2013)

	A.						B.			Průměr
	8,01	8,02	8,03	8,04	8,05	Průměr	8,06	8,07	Průměr	
Belgie	6,00	5,10	4,10	3,80	3,50	4,50	4,40	5,00	4,70	4,60
Bulharsko	3,80	3,40	3,20	3,30	2,80	3,30	4,60	3,60	4,10	3,70
Česká rep.	5,00	3,60	3,30	2,90	2,40	3,44	5,90	4,60	5,25	4,35
Dánsko	5,30	4,60	3,80	3,10	2,60	3,88	4,80	5,40	5,10	4,49
Estonsko	5,00	4,30	3,60	2,80	3,20	3,78	5,70	4,70	5,20	4,49
Finsko	5,90	5,50	4,50	4,40	3,90	4,84	6,50	6,10	6,30	5,57
Francie	5,60	5,00	4,70	3,00	2,80	4,22	5,40	5,10	5,25	4,74
Irsko	4,50	3,80	3,10	1,80	2,40	3,12	1,80	4,00	2,90	3,01
Itálie	4,70	3,40	3,40	2,00	2,00	3,10	5,20	4,10	4,65	3,88
Kypr	5,20	4,50	3,20	3,40	2,90	3,84	4,90	4,50	4,70	4,27
Litva	4,70	4,40	3,00	2,80	2,90	3,56	4,50	4,20	4,35	3,96
Lotyšsko	4,50	4,10	3,20	2,30	2,40	3,30	4,80	4,50	4,65	3,98
Lucembursko	6,20	5,90	4,40	4,10	3,90	4,90	6,10	5,90	6,00	5,45
Maďarsko	4,90	3,70	2,70	2,30	2,10	3,14	4,90	4,80	4,85	4,00
Malta	5,30	4,90	4,40	3,90	3,10	4,32	6,20	5,60	5,90	5,11
Německo	5,80	5,10	4,30	3,20	3,20	4,32	5,10	4,80	4,95	4,64
Nizozemsko	6,20	5,20	4,40	3,70	3,80	4,66	5,60	5,50	5,55	5,11
Polsko	4,80	4,40	3,70	2,50	2,40	3,56	5,40	5,00	5,20	4,38
Portugalsko	5,30	4,60	3,00	2,30	2,30	3,50	4,30	4,70	4,50	4,00
Rakousko	5,90	5,20	3,80	3,20	3,00	4,22	5,40	4,70	5,05	4,64
Rumunsko	3,80	3,70	3,30	2,70	2,50	3,20	4,40	3,50	3,95	3,58
Řecko	4,20	3,70	2,50	1,70	1,80	2,78	3,10	3,90	3,50	3,14
Slovensko	5,10	4,10	2,60	3,00	2,80	3,52	5,80	3,90	4,85	4,19
Slovinsko	4,10	3,80	2,70	2,20	2,10	2,98	3,40	4,00	3,70	3,34
Španělsko	5,40	4,60	3,00	2,10	2,50	3,52	4,50	3,70	4,10	3,81
Švédsko	6,00	5,10	4,80	4,60	4,40	4,98	6,10	5,60	5,85	5,42
Velká Británie	6,40	5,30	5,00	3,10	3,80	4,72	4,60	5,20	4,90	4,81

Poznámka: 7 – nejlepší výsledek, 1 – nejhorší výsledek. EU-27 a EU-15 jsou nevážené průměry. Pramen: Global Competitiveness Report 2012–2013. World Economic Forum 2013.

Efektivnost trhu práce

Téma efektivnosti trhu práce je v politických diskusích v Evropské unii velmi frekventované, zejména v souvislosti s pocítovaným konfliktem mezi požadavky na zachování výhod sociálního státu a cílem zvýšení zaměstnanosti. Značně odlišné míry (ne)zaměstnanosti v rámci zemí EU přitom poukazují na převažující národně specifické charakteristiky pracovních trhů. Tradiční pojetí efektivnosti trhu práce zdůrazňuje zejména vztah mezi daňovými a transferovými systémy a pobídkami k práci a zaměstnávání a dále význam regulačních uspořádání vztahů mezi zaměstnavateli a zaměstnanci a daňového zatížení ve formě odvodů, které způsobují nadměrné náklady firem. Komplexnější pojetí efektivnosti trhu práce zahrnuje vedle veřejných zásahů a jejich dopadů i charakteristiky vztahů mezi zaměstnavateli a zaměstnanci na podnikové úrovni. K narušení efektivnosti trhu práce přispívá i diskriminace podle pohlaví, náboženství, rasy či dalších individuálních charakteristik.

Metodologie

K hodnocení efektivnosti trhu práce je použito sedm ukazatelů vybraných kapitol šetření WEF, které se vztahují k pružnosti trhu práce. První skupina ukazatelů zkoumá pružnost a efektivnost pracovních trhů. Ukazatel úrovně spolupráce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli (7.01) sleduje charakter vztahů, tj. jedná-li se o kooperační styl či konfrontační jednání. Ukazatel pružnosti mzdové politiky (7.02) sleduje, zda se jedná o centrální stanovení mezd v ekonomice či jsou-li mzdy

v kompetenci každého zaměstnavatele. Další ukazatel hodnotí praxi při přijímání a propouštění zaměstnanců (7.03), tj. zda je proces regulován či nikoliv. V neposlední řadě je mezi ukazatele pružnosti a efektivnosti pracovních trhů zahrnuto hodnocení dopadů rozšiřování daní a hodnocení efektivnosti daňového systému (6.04), tj. působí-li daňový systém motivujícím či demotivujícím způsobem na aktivitu na trhu práce.

Druhá skupina ukazatelů se zabývá problémem efektivního využití talentů - hodnotí vztah mezi výkonností a odměnou (7.06); sleduje, zda jsou na manažerských pozicích zaměstnávání kvalifikovaní jedinci či zda jsou tato místa obsazována na základě protekce a konexí (7.07). Posledním ukazatelem je odliv mozků do zahraničí (7.08), který vzniká právě v důsledku narušení vztahů mezi výkonností a odměnou a jako důsledek protekčního obsazování manažerských pozic. Špatné výsledky v těchto dvou oblastech totiž působí negativně na produktivitu v ekonomice, a tudíž způsobují odliv kvalifikované pracovní síly.

Efektivnost trhu práce je také vyjadřována pomocí tzv. tvrdých dat ve skupině strukturálních ukazatelů, které vykazuje EUROSTAT zejména v rámci kapitoly zaměstnanosti a zčásti i sociální koheze. V rámci sledovaných ukazatelů lze vydělit specifická hlediska přímo se vztahující k pobídkovým strukturám u pracovníků s nízkými příjmy a hlediska přibližující samotné efekty fungování trhu práce, jimiž jsou údaje o zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Jde zejména o strukturálně specifické ukazatele dlouhodobé nezaměstnanosti či (ne)zaměstnanosti problémových skupin. Regionální hledisko pružnosti trhu práce je vyjadřováno mírou rozptylu regionálních měr nezaměstnanosti.

Tabulka 24: Efektivnost trhu práce (vážený průměr období 2014-2015)

	A.									
	7.01	7.02	7.03	7.04	Průměr	7.05	7.06	7.07	Průměr	
Belgie	4,20	3,80	2,60	7,20	4,45	2,30	3,60	5,70	3,87	4,16
Bulharsko	3,90	5,40	3,60	7,50	5,10	3,40	4,10	3,60	3,70	4,40
Česká rep.	4,50	5,40	3,20	20,20	8,33	3,10	4,60	4,50	4,07	6,20
Dánsko	6,00	4,50	5,30	0,00	3,95	2,70	4,00	6,00	4,23	4,09
Estonsko	4,90	6,20	4,80	12,90	7,20	4,30	4,90	5,40	4,87	6,03
Finsko	5,00	2,40	3,50	10,10	5,25	3,60	3,90	6,20	4,57	4,91
Francie	3,60	4,80	2,70	11,80	5,73	2,90	3,90	4,50	3,77	4,75
Chorvatsko	3,70	5,50	2,90	15,10	6,80	2,20	3,90	3,80	3,30	5,05
Irsko	5,40	4,90	4,20	12,20	6,68	3,40	4,50	5,60	4,50	5,59
Itálie	3,40	3,00	2,40	7,20	4,00	1,90	2,60	3,40	2,63	3,32
Kypr	4,80	4,50	4,20	5,70	4,80	4,40	4,00	3,90	4,10	4,45
Litva	4,10	6,00	3,00	24,60	9,43	2,60	4,80	4,50	3,97	6,70
Lotyšsko	4,80	6,00	4,10	9,70	6,15	3,30	4,80	4,80	4,30	5,23
Lucembursko	5,40	4,70	3,70	21,70	8,88	5,10	4,30	5,50	4,97	6,92
Maďarsko	4,30	5,10	4,20	13,40	6,75	2,80	4,00	3,50	3,43	5,09
Malta	4,80	5,30	3,70	7,30	5,28	4,20	4,10	4,00	4,10	4,69
Německo	5,20	3,40	3,40	21,60	8,40	3,70	4,30	5,50	4,50	6,45
Nizozemsko	5,50	3,50	3,10	8,70	5,20	3,70	3,70	6,10	4,50	4,85
Polsko	4,00	5,60	3,40	18,80	7,95	3,40	4,10	4,20	3,90	5,93
Portugalsko	4,30	4,70	3,30	23,10	8,85	2,80	3,40	4,20	3,47	6,16
Rakousko	5,40	2,50	3,50	2,00	3,35	2,90	3,90	5,30	4,03	3,69
Rumunsko	3,70	5,00	4,10	4,00	4,20	2,50	4,00	3,30	3,27	3,73
Řecko	3,90	4,20	3,60	15,90	6,90	2,50	3,30	3,80	3,20	5,05
Slovensko	4,00	4,60	2,90	18,80	7,58	2,90	4,40	4,20	3,83	5,70
Slovinsko	3,70	3,90	2,40	10,70	5,18	2,50	3,50	3,80	3,27	4,22
Španělsko	4,10	4,20	3,30	17,40	7,25	2,80	3,20	4,30	3,43	5,34
Švédsko	5,40	3,60	3,50	14,40	6,73	4,20	3,80	5,90	4,63	5,68

Poznámka: 7 – nejlepší výsledek, 1 – nejhorší výsledek. EU-28 a EU-15 jsou nevážené průměry. Pramen: Global Competitiveness Report 2014–2015. World Economic Forum 2015.

Ukazatel potenciální konkurenceschopnosti

Ukazatel potenciální konkurenceschopnosti (2010 **Potential Competitiveness Rankings 2010**) byl vytvořen nezávislým, neziskovým výzkumným centrem se sídlem v Japonsku. Výzkumné centrum bylo založeno roku 1963 pod názvem „Japan Center for Economic Research“.

Metodologie

Hodnocení potenciální konkurenceschopnosti pro rok 2010 zahrnuje 50 zemí světa (včetně ČR a dalších 16 zemí EU). Potenciální konkurenceschopnost jednotlivých zemí vyjadřuje, do jaké míry ekonomiky daných zemí budou moci zvýšit HDP na obyvatele v nadcházející době. V hodnocení za rok 2010 jsou použita data roku 2008 a 2009 tak, aby zachytila dopady globální finanční krize. Podle japonského výzkumného centra vykázaly dílčí ukazatele velkou změnu v každé zemi. Navzdory tomu se vzájemné postavení zemí výrazně nezměnilo.

Ukazatel potenciální konkurenceschopnosti, pocházející z japonského ekonomického výzkumného centra, nabízí alternativní pohled na měření konkurenceschopnosti zemí světa. Pořadí 50 zemí bylo určeno na základě údajů předcházejících „Velkému Tóhoku Kantó zemětřesení“, jak se ujal název ničivého zemětřesení a následných vln tsunami, které Japonsko

postihly 11. března 2011. Pořadí zemí v ukazateli tak není ovlivněno zemětřesením a jeho dopady na japonskou ekonomiku. Pro hodnocení konkurenceschopnosti zemí EU ukazatel neztrácí na vypovídající hodnotě i navzdory nezachycení vlivu zemětřesení.

Potenciální konkurenceschopnost je kvantifikována na škále 0 až 100, kde 0 představuje odhadovaný nulový nárůst (resp. pokles) HDP na obyvatele v dané kategorii v průběhu nadcházejících deseti let. Výhodou tohoto měření je délka časového horizontu, který je analyzován, stabilní set 50 zemí světa pro celou zkoumanou dobu a analýzy založené na tvrdých socioekonomických datech. Jednou z hlavních nevýhod je nedostatek informací o přesném výpočtu indikátoru a chybějící vyjasnění dalších metodologických otázek.

Délka analyzovaného období umožňuje zachytit zhoršující se situaci v zemích EU-15 s pokračujícím trendem i do budoucna. V posledním hodnocení se nejlépe umístili Německo následované těsně Švédskem. Vysokou potenciální konkurenceschopnost s výhledem na příštích deset let dosahuje i Nizozemsko, Velká Británie a Belgie. Z 16 hodnocených zemí si hůř než ČR vedly jenom tři země: Řecko, Polsko a Portugalsko.

Tabulka 25: Ukazatel potenciální konkurenceschopnosti 2010

	1980	1990	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU-27	55,42	54,83	55,03	54,91	54,81	54,59	54,64	54,64	54,78	54,54
EU-15	57,05	56,66	56,71	56,50	56,43	56,01	56,02	55,86	56,01	55,62
Belgie	57,2	59,4	58,2	58,3	58,6	60,1	59,0	58,7	58,6	58,4
Bulharsko
Česká republika	53,7	48,8	48,5	49,1	48,2	49,4	49,3	50,0	50,5	50,0
Dánsko	61,4	58,7	58,0	58,7	58,2	57,7	57,7	57,4	58,0	57,2
Estonsko
Finsko	60,0	57,7	60,7	59,2	58,0	57,1	57,2	56,8	57,6	56,3
Francie	59,9	59,7	57,5	57,6	57,4	57,3	57,2	57,0	57,6	57,6
Irsko	52,8	57,9	59,4	59,3	58,9	58,3	58,6	58,5	58,4	57,9
Itálie	55,3	53,3	53,6	53,2	53,1	52,8	53,2	53,0	52,2	51,6
Kypr
Litva
Lotyšsko
Lucembursko
Maďarsko	47,1	45,4	46,6	46,9	47,5	47,6	48,1	49,1	49,7	51,1
Malta
Německo	62,6	62,8	60,7	60,5	60,6	59,5	59,8	60,3	60,7	60,6
Nizozemsko	61,9	61,6	61,1	61,1	60,3	60,0	60,4	59,9	59,9	59,5
Polsko	42,6	44,6	46,5	46,5	46,1	46,9	47,2	47,6	47,0	47,3
Portugalsko	45,8	45,1	46,9	46,6	46,4	46,9	46,3	45,8	45,7	46,1
Rakousko	59,3	55,0	54,2	55,3	55,3	54,2	54,1	53,4	53,7	53,5
Rumunsko
Řecko	49,0	46,9	48,5	47,9	48,1	47,6	47,7	49,1	49,2	48,3
Slovensko
Slovinsko
Španělsko	49,4	51,0	52,6	53,6	53,6	53,1	53,2	53,1	53,6	53,1
Švédsko	63,6	61,1	61,4	59,5	61,0	59,7	59,4	59,8	60,1	60,0
Velká Británie	60,5	63,1	61,1	60,2	60,5	59,8	60,5	59,3	58,8	58,6

Poznámka: hodnoty EU-27 a EU-15 jsou nevážené průměry. Výsledky v intervalu 0 (nejhorší) až 100 (nejlepší). Pramen: Japan Center for Economic Research – Potential Competitiveness Ranking 2010.

Na rozdíl od jiných přístupů k měření konkurenční výhody zemí světa pro hospodářskou soutěž. Ukazatel potenciální konkurenceschopnosti Japonského výzkumného ekonomického centra vychází z dostupných socio-ekonomických dat a ne manažerských průzkumů. Empirické ukazatele jsou rozděleny do osmi kategorií, které zároveň představují hlavní determinanty konkurenceschopnosti. Jsou jimi: (1) internacionalizace, (2) podniky, (3) vzdělání, (4) finance, (5) orgány státní správy (resp. vláda), (6) věda a technika, (7) infrastruktura, a (8) informační technologie. Pomocí analýzy těchto osmi hlavních komponent je vytvořen souhrnný index potenciální konkurenceschopnosti.

Kategorie I. Internacionalizace je průměrem dílčích ukazatelů. Měří se poměr HDP a celkové hodnoty vývozu a dovozu zboží a služeb a také odlivu a přílivu přímých investic. Pro odhad **II. kategorie – Podniky** – se stanovuje poměr kombinovaného vývozu a dovozu k HDP a produktivita práce ve zpracovatelském průmyslu. Použita je i binární (0 nebo 1) proměnná pro rozvojové země (pro analýzu zemí EU ztrácí význam). Odhad potenciální konkurenceschopnosti v **kategorii III. Vzdělání** je opřen o procentuální vyjádření studentů zapsaných na vysokých školách, průměrné výsledky zkoušky TOEFL, průměrný počet roků školní docházky a vyjádření poměru vládních výdajů na školství k HDP. **Kategorie IV. Finance** sleduje podíl likvidních rezerv bank na jejich majetku, podíl úvěrů soukromého sektoru na celkových domácích úvěrech a kapitalizaci akciových trhů v poměru k nominálnímu HDP. Odhad potenciální konkurenceschopnosti **kategorie V. Orgány státní správy** je výsledkem analýzy makroekonomických dat (poměr rozpočtového salda k HDP a Inflace) a fiskálních ukazatelů (podíl příjmů z celních poplatků na daňových příjmech). V **kategorii VI. Věda a technika** je analyzován kumulativní počet udělených patentů a počet výzkumných pracovníků R&D na celkovém počtu obyvatel. **Kategorie VII. Infrastruktura** je vyjádřena počtem odletů na jednoho obyvatele, počtem odbavených kontejnerů na obyvatele, množstvím přenesené energie, resp. distribučními ztrátami a podílem zpevněných komunikací. Potenciální konkurenceschopnost **kategorie VIII. Informační technologie** vzniká analýzou hlavních komponent: míra rozšíření pevné linky, mobilních telefonů, osobních počítačů, internetu a širokopásmového připojení. Podrobný přehled jednotlivých kategorií a jejich měření je k nalezení v analytické části kapitoly institucionální kvalita.

Tabulka 26: Ukazatel potenciální konkurenceschopnosti 2015

	SPI 2015	Lidské potřeby	Index pohody	Příležitosti	Lékařská péče	Voda a hygiena	Přístřeší	Osobní bezpečnost	Základní vzdělání	Přístup k informacím	Zdraví	Udržitelnost ekosystému	Osobní práva	Svoboda a volba	Tolerance a integrace	Vyšší vzdělání
EU-28	79,8	90,4	77,9	71,5	99,1	97,2	82,5	83,1	97,5	86,7	68,1	59,5	81,6	75,7	65,3	63,4
EU-15	83,1	92,9	79,8	77,2	99,3	99,9	87,3	85,2	98,5	89,3	74,6	56,9	86,0	81,4	74,0	67,5
Belgie	82,83	93,73	76,57	78,19	99,15	100	89,01	86,78	98,79	90,17	68,43	48,89	85,59	82,16	76,56	68,45
Bulharsko	70,19	84,73	69,57	56,29	98,4	98,76	65,41	76,33	94,02	75,02	48,8	60,42	62,48	54,35	49,39	58,93
Česká rep.	80,59	94,23	79,04	68,49	99,25	98,48	87,1	92,11	97,41	89,08	61,13	68,53	76,35	75,82	60,73	61,06
Dánsko	86,63	96,03	82,63	81,23	99,23	100	92,25	92,66	99,27	95,63	74,04	61,57	89,07	89,87	79,33	66,63
Etonsko	80,49	88,44	79,61	73,42	99,28	96,05	79,13	79,28	97,89	90,83	68,14	61,58	97,68	76,55	54,33	65,11
Finsko	86,75	95,05	82,58	82,63	99,58	99,84	91,49	89,29	99,4	95,2	75,8	59,94	87,91	91,54	80,69	70,38
Francie	80,82	91,16	78,83	72,46	99,2	100	85,09	80,35	99,4	86,02	75,36	54,55	80,47	81,02	62,01	66,34
Chorvatsko	73,3	87,49	76,09	56,32	99,22	94,48	75,69	80,59	95,58	80,51	61,64	66,63	68,23	58,51	46,33	52,23
Irsko	84,66	93,68	76,34	83,97	99,23	99,44	87,65	88,41	98,4	89,87	76,95	40,15	86,75	85,97	85,74	77,41
Itálie	77,38	88,39	77	66,76	99,4	99,93	83,62	70,62	98,27	79,49	76,55	53,7	79,79	63,44	64,21	59,6
Kypr	77,45	89,3	75,95	67,11	99,3	100	80,26	77,62	97,95	83,4	76,98	45,47	93,04	73,55	44,14	57,73
Litva	74	83,75	74,79	63,47	99,05	90,69	73,53	71,75	97,22	83,96	51,38	66,6	72,87	63,32	52,29	65,39
Lotyšsko	74,12	83,84	77,76	60,75	98,67	86,11	75,53	75,07	97,54	85,04	57,18	71,29	67,12	68,02	51,27	56,58
Lucembursko	82,42	81,95	99,39	99,9	88,79	..	96,06	95,69	75,25	62,68	97,68	88,89	83,24	58,01
Maďarsko	74,8	88,8	70,4	65,21	98,99	98,42	78,75	79,06	96,4	82,13	49,13	53,95	68,28	70,7	60,13	61,72
Malta	73,61	70,38	98,99	100	81,15	..	93,37	82,26	72,35	46,47	84,43	74,36	74,11	48,63
Německo	84,04	94,12	81,5	76,49	99,25	100	88,8	88,41	97,62	91,66	71,24	65,48	79,83	84,85	70,56	70,73
Nizozemsko	86,5	94,8	83,81	80,88	99,21	100	91,19	88,79	98,94	95,83	75,6	64,89	87,91	89	74,46	72,14
Polsko	77,98	86,67	77,19	70,07	99,18	93,67	70,96	82,86	97,67	85,67	59,37	66,06	80,95	75,41	59,23	64,67
Portugalsko	81,91	92,81	76,17	76,76	99,03	99,91	85,2	87,11	98,76	82,83	73,25	49,83	93,04	79,92	80,11	53,98
Rakousko	84,45	95,04	82,53	75,77	99,41	100	88,99	91,75	96,82	90,85	73,21	69,24	87,91	83,31	70,19	61,67
Rumunsko	68,37	77,35	71,53	56,24	97,86	69,05	66,55	75,94	92,74	77,25	55,09	61,03	64,8	62,64	40,9	56,6
Řecko	74,03	87,64	74,53	59,91	99,21	99,15	81,03	71,16	98,7	76,88	71,87	50,67	64,8	50,96	56,94	66,92
Slovensko	78,45	92,19	78,8	64,35	98,77	98,22	85,63	86,16	96,67	89,57	59,7	69,23	78,63	65,92	59,49	53,34
Slovin-sko	81,62	92,88	80,87	71,12	99,42	99,61	81,01	91,47	97,91	84,64	66,92	73,99	80,95	79,88	64,49	59,15
Španělsko	81,17	91,09	76,79	75,62	99,3	99,8	84,44	80,83	99,69	84,24	77,17	46,08	83,27	74,67	76,34	68,22
Švédsko	88,06	94,83	86,43	82,93	99,42	100	86,42	93,48	98,89	95,07	80,22	71,54	87,91	88,98	80,43	74,38
Velká Británie	84,68	92,22	79,04	82,78	99,09	99,89	86,13	83,79	98,17	89,43	74,01	54,53	97,68	85,83	69,68	77,91

Poznámka: hodnoty EU-28 a EU-15 jsou nevážené průměry. Výsledky v intervalu 0 (nejhorší) až 100 (nejlepší).

Pramen: Japan Center for Economic Research – Potential Competitiveness Ranking 2015

3. Strukturální konkurenceschopnost

Statistická část

Část **STRUKTURÁLNÍ KONKURENCESCHOPNOST** je rozdělena do dvou kapitol zabývajících se samostatně odvětvovou a regionální konkurenceschopností. Cílem kapitoly je za pomoci odvětvové charakteristiky České republiky přiblížit strukturální pohled na jednotlivá odvětví.

Statistická část – odvětvová konkurenceschopnost zahrnuje odvětvové charakteristiky ekonomické výkonnosti konkurenceschopnosti v České republice, které přibližují strukturální pohled na nabídkovou stranu, tj. která odvětví a do jaké míry se podílejí na celkovém výkonu ekonomiky. Vedle výkonnostních hledisek odvětví jsou zahrnuty i ukazatele kvalitativní. Na základě vybraných ukazatelů je sestaveno celkové pořadí odvětví podle tzv. souhrnného indikátoru konkurenceschopnosti. Ukazatele je možné tematicky rozdělit do následujících částí: (1) **ukazatele vyjadřující ekonomickou výkonnost** a produktivitu práce – zahrnují úroveň a dynamiku produktivity práce, podíl přidané hodnoty na produkci odvětví a multiplikátor produkce jako míru schopnosti multiplikovat poptávkové impulsy, (2) **ukazatele internacionalizace produkce a spotřeby** – patří sem ukazatele vývozní výkonnosti a pronikání dovozů vyjadřující míru otevřenosti odvětví vůči vnějšímu světu, podíl vývozu a dovozu jako relativní saldo obchodní bilance odvětví a intraodvětvový obchod signalizující míru zapojení odvětví do nadnárodního produkčního řetězce, (3) **ukazatele zaměstnanosti a pracovních nákladů** – vývoj zaměstnanosti v odvětví ukazuje, do jaké míry má dynamika produkce v odvětví extenzivní charakter, úroveň a tempo růstu jednotkových pracovních nákladů je významnou charakteristikou cenové konkurenceschopnosti odvětví, naopak podíl zaměstnanců s vyšší kvalifikací aproximuje kvalitativně založenou konkurenční výhodu, (4) **ukazatele vědy, výzkumu a inovací** vyjadřují konkurenční výhodu založenou na investicích do výzkumu a vývoje a podíl výzkumných pracovníků v odvětví, (5) **ukazatele investic a kapitálu** – zahrnují ukazatele vyjadřující míru financování tvorby fixního kapitálu přílivem PZI a také náročnost odvětví na kapitálovou vybavenost vyjádřenou kapitálovým koeficientem.

V části **regionální konkurenceschopnost** je představen výběr ukazatelů zachycujících postavení jednotlivých regionů NUTS 3 v České republice (tj. krajů). Tato regionální úroveň byla zvolena, protože představuje jediný administrativní stupeň územní samosprávy v ČR mezi obcemi a státem a současně je za ni dostupná již dostatečná šíře ukazatelů. Kapitola zahrnuje regionální ukazatele z okruhu makroekonomické výkonnosti, inovačního potenciálu a kvality života obyvatelstva krajů, které jsou současně dostupné v delší časové řadě (u makroekonomické výkonnosti jsou údaje dostupné od roku 1995, u inovačního potenciálu a kvality života obyvatelstva od roku 2000 případně 2002). Ukazatele byly vybrány s ohledem na regionální reprezentativnost, tzn. do jaké míry je lze považovat za významné a metodu jejich regionálního zjišťování za dostatečně vypovídající s ohledem na územní příslušnost údajů.

Ukazatele regionální konkurenceschopnosti je možné tematicky rozdělit do tří částí: (1) **ukazatele regionální ekonomické výkonnosti** – zahrnují indikátory jako regionální struktura HDP, reálný růst HDP, regionální HDP na obyvatele, produktivita práce (HDP na zaměstnanou osobu), podíl nezaměstnaných osob, podíl dlouhodobě nezaměstnaných, čistý disponibilní důchod domácností a tvorba hrubého fixního kapitálu, (2) **ukazatele regionální inovační výkonnosti** – jejich součástí jsou stav přímých zahraničních investic, podíl technologicky náročných odvětví na HDP, výdaje na výzkum a vývoj na HDP, podíl zaměstnanosti ve výzkumu a vývoji, podíl zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním, podíl zaměstnanců podle nejvyšší

klasifikace zaměstnání (dle CZ-ISCO), podíl podnikatelů a podíl zaměstnaných žen, (3) **ukazatele regionální kvality života** – zahrnují ukazatele migrace obyvatelstva, podíl cizinců na populaci, počet lékařů na počet obyvatel, průměrné procento pracovní neschopnosti pracovníků v krajích, počet obyvatel ve věku 65 let a více, míra kriminality, investice na ochranu životního prostředí a emise znečištění ovzduší.

Odvětvová konkurenceschopnost

Odvětvové charakteristiky konkurenceschopnosti v České republice přibližují strukturální pohled na nabídkovou stranu, tj. která odvětví a do jaké míry se podílejí na celkovém výkonu ekonomiky. Vedle výkonnostních hledisek odvětví jsou zahrnuty i ukazatele kvalitativní. Na základě vybraných ukazatelů je sestaveno celkové pořadí odvětví podle konkurenceschopnosti. Časové řady sahají až do roku 1995, což umožňuje sledovat rovněž změnu konkurenční pozice odvětví v čase. Ukazatele založené na národním účetnictví jsou již propočteny na základě revidovaného standardu ESA 2010.

Kvalitativně založená konkurenční výhoda se bude vyznačovat relativně vysokou mírou výdajů na výzkum a vývoj, případně inovační výkonností nebo vysokým podílem kvalifikovaných zaměstnanců. Naopak nákladově založená konkurenční výhoda bude charakterizována nízkou úrovní a dynamikou jednotkových pracovních nákladů. Část ukazatelů je spojena s projevy globalizace ekonomických aktivit, a to buď s komoditními toky (dovoz a vývoz) nebo přílivem zahraničních investic. Jednotlivé strukturální ukazatele lze rozdělit do několika oblastí:

- ukazatele vyjadřující ekonomickou výkonnost a produktivitu práce,
- ukazatele internacionalizace produkce a spotřeby,
- ukazatele zaměstnanosti a pracovních nákladů,
- ukazatele vědy, výzkumu a inovací,
- ukazatele investic a kapitálu.

V rámci těchto oblastí je sledováno 17 ukazatelů, u nichž je uvedena metodika jejich vyjádření a analytický význam sledované charakteristiky při hodnocení odvětvové konkurenceschopnosti.

1) **Úroveň produktivity práce** vyjadřuje relativní úroveň hrubé přidané hodnoty (HPH) na zaměstnance v daném odvětví vůči průměru celé ekonomiky (ČR = 100 %). Úroveň produktivity je klíčovým faktorem určujícím průměrnou mzdou a také ziskovost odvětví.

2) **Dynamika produktivity práce** jako průměrné tempo reálné hrubé přidané hodnoty na zaměstnance vyjadřuje rychlost konvergence produktivity v jednotlivých odvětvích.

3) **Podíl hrubé přidané hodnoty na produkci** v pojetí národních účtů vyjadřuje míru přidané hodnoty odvětví na jeho celkovém výstupu. Rozdílem mezi produkcí a hrubou přidanou hodnotou je mezispotřeba. Tento podíl bývá vyšší v sektoru služeb než v průmyslu vlivem vyššího podílu lidské práce (a tedy mzdových nákladů) na vytvořené přidané hodnotě. V rámci průmyslu je vysoký podíl HPH spíše v kapitálově náročných odvětvích, naopak relativně nízký je v odvětvích, která mají montážní charakter, resp. tam, kde velkou část produkce tvoří práce ve mzdě (např. výroba počítačů nebo textilní průmysl).

4) **Multiplikátor produkce** je ukazatel odvozený ze symetrické input-output tabulky a vyjadřuje schopnost daného odvětví přenášet poptávkový impuls na další odvětví v ekonomice. Čím vyšší je jeho hodnota, tím větší celkový dopad bude mít peněžní jednotka utracená konečnými uživateli na celkovou produkční výkonnost dané ekonomiky. Hodnota multiplikátoru je ovlivněna zejména pozicí odvětví v produkčním řetězci, tj. čím blíže je ve fázi výroby produktu určeného pro konečnou spotřebu, tím větší je hodnota multiplikátoru. Naopak negativně působí dovozní náročnost mezispotřeby.

5) **Ukazatel vývozní výkonnosti** jako podíl vývozu na produkci vyjadřuje schopnost odvětví uplatnit svou produkci na zahranič-

ních trzích. Tento ukazatel je počítán za všechna odvětví, v sektoru služeb jsou však jeho hodnoty relativně nízké vůči primárnímu a sekundárnímu sektoru, což je dáno neobchodovatelným charakterem většiny služeb. Produkce i vývoz je definován v pojetí národních účtů a je získán z tabulek dodávek a užití v komoditním pojetí, tj. jako „čisté“ odvětví.

6) **Ukazatel pronikání dovozů** vyjadřuje podíl zahraniční konkurence na daném trhu (odvětví). Je definován jako podíl dovozu na domácím užití (tuzemská produkce plus dovoz mínus vývoz) v dané komoditní skupině klasifikace SKP. Ukazatele jsou definovány v pojetí národních účtů a získány z tabulek dodávek a užití.

7) **Podíl vývozu a dovozu** je v zásadě relativní saldo obchodní bilance v určitém odvětví. Hodnota > 100 znamená, že v určité skupině výrobků nebo služeb klasifikace SKP daná země více vyváží než dováží a obráceně.

8) **Intraodvětvový obchod** je definován jako podíl obchodu uvnitř daného odvětví (vyjádřeného komoditní skupinou v klasifikaci SKP). Tento podíl může nabývat hodnot ve škále od 0 % v případě nulového dovozu nebo vývozu výrobků daného odvětví až 100 % v případě vyrovnané obchodní bilance. Uvedený ukazatel signalizuje míru zapojení odvětví do nadnárodního produkčního řetězce.

9) **Dynamika zaměstnanosti** je meziroční tempo růstu zaměstnaných osob (tj. zaměstnanců a sebezaměstnaných) podle metodiky národních účtů (včetně např. šedé ekonomiky). Tento ukazatel indikuje, do jaké míry byl růst produkce odvětví založen na extenzivním vývoji (na rozdíl od intenzivního vývoje, který se odráží v růstu produktivity práce).

10) **Úroveň jednotkových pracovních nákladů** jako podíl náhrad zaměstnancům na hrubé přidané hodnotě v pojetí národních účtů vyjadřuje míru přidané hodnoty odvětví na jeho celkovém výstupu. Tento podíl bývá vyšší v sektoru služeb než v průmyslu vlivem vyššího podílu lidské práce (a tedy mzdových nákladů) na vytvořené přidané hodnotě.

11) **Dynamika jednotkových pracovních nákladů** v nominálním vyjádření je definována jako meziroční tempo podílu náhrad zaměstnancům na jednotku hrubé přidané hodnoty. Tento ukazatel vyjadřuje nákladovou konkurenční schopnost odvětví.

12) **Podíl více kvalifikovaných zaměstnanců** je vyjádřen jako podíl zaměstnanců v kategorii KZAM 1–3 (tj. vedoucí a řídicí pracovníci, odborní duševní pracovníci apod.) na celkovém počtu zaměstnanců v odvětví. Tento ukazatel přibližuje míru náročnosti odvětví na kvalifikovanou pracovní sílu.

13) **Podíl výdajů na výzkum a vývoj na hrubé přidané hodnotě** odvětví vyjadřuje náročnost přidané hodnoty na výzkum a vývoj. Tento ukazatel může být do určité míry podhodnocen vůči skutečnosti a není zcela srovnatelný v časové řadě, protože zjištěné údaje o výdajích na VaV nejsou dopočítávány na základní soubor.

14) **Podíl výzkumných pracovníků** na celkovém počtu zaměstnanců v odvětví je jedním z ukazatelů náročnosti odvětví na aktivity výzkumu a vývoje. Je definován jako podíl výzkumníků (tj. pracovníků zabývajících se koncepcí nebo tvorbou nových znalostí, výrobků, procesů, metod a systémů) v přepočtených osobách k celkovému počtu zaměstnanců v osobách v daném odvětví ke konci příslušného období.

15) **Podíl podniků pod zahraniční kontrolou** vyjadřuje míru přítomnosti zahraničních investic v daném odvětví, která je obecně provázána vyšší produktivitou, inovační aktivitou a

konkurenceschopností na globálním trhu. Tento podíl lze sledovat podle různých ukazatelů, např. hrubé přidané hodnoty, produkce, mezd, zaměstnanosti nebo tvorby kapitálu.

16) **Podíl stavu přímých zahraničních investic** na stavu čistého fixního kapitálu ukazuje, do jaké míry jsou investice do fixního kapitálu v daném odvětví financovány přílivem zahraničních investic. Platí to však pouze u investic „na zelené louce“ a u reinvestic zisku, u investic do stávajících aktiv dochází pouze ke změně vlastnictví.

17) **Kapitálový koeficient** jako stav hrubého fixního kapitálu na jednotku hrubé přidané hodnoty vyjadřuje kapitálovou náročnost odvětví. Čím vyšší je hodnota tohoto ukazatele, tím vyšší je množství kapitálových statků potřebných k vytvoření jednotky finální produkce.

Specifická pozornost je věnována odvětvovým charakteristikám rozlišeným podle **vlastnictví** na veřejné, soukromé domácí a soukromé pod zahraniční kontrolou.

V tomto srovnání jsou zahrnuty ukazatele:

- podíl na HPH a zaměstnanosti v odvětví,
- produktivita práce v tisících Kč,
- podíl náhrad zaměstnanců na HPH,
- podíl tvorby hrubého fixního kapitálu na HPH,
- podíl hrubé přidané hodnoty na produkci.

Souhrnný ukazatel konkurenceschopnosti odvětví vyjadřuje jejich průměrnou pozici v české ekonomice. Je konstruován jako aritmetický průměr pořadí vybraných osmi ukazatelů na odvětvové úrovni:

- úroveň produktivity práce,
- dynamika produktivity práce (průměr 3 let),
- vývozní výkonnost,
- podíl více kvalifikovaných zaměstnanců,
- podíl výdajů na výzkum a vývoj na hrubé přidané hodnotě,
- dynamika jednotkových pracovních nákladů (průměr 3 let),
- podíl hrubé přidané hodnoty vytvářené podniky pod zahraniční kontrolou,
- multiplikátor produkce.

Souhrnný ukazatel do značné míry reprezentuje míru kvalitativně založené konkurenční schopnosti (kvalifikovaní zaměstnanci, výdaje na výzkum a vývoj) ve vztahu k cílovým charakteristikám konvergence, tj. úrovni a dynamice produktivity práce. Míru participace na globálních trzích reprezentuje zejména v průmyslovém sektoru ukazatel vývozní výkonnosti. V sektoru služeb však zahraniční poptávka hraje jen málo významnou roli a podíl přidané hodnoty v podnicích pod zahraniční kontrolou je tak výstižnějším ukazatelem míry globalizace. Vývoj nákladové konkurenceschopnosti vyjadřuje ukazatel jednotkových pracovních nákladů.

Pozice odvětví podle indikátorů konkurenceschopnosti

Na základě tzv. **Souhrnného indikátoru konkurenceschopnosti odvětví** (SIKO) za rok 2012 se na první příčce umístil **chemický průmysl**, který v posledních letech výrazně zvýšil podíl produkce určené na vývoz na více než 90 % a je z tohoto pohledu na čtvrtém místě. V rámci zpracovatelského průmyslu má chemický průmysl třetí nejvyšší podíl výdajů na výzkum a vývoj na přidané hodnotě a současně i nízký růst jednotkových pracovních nákladů, což znamená příznivý vývoj cenové konkurenční výhody. Oproti průměru zpracovatelského průmyslu má chemický průmysl o 60 % vyšší úroveň produktivity práce, přestože celkově je až na sedmém místě. Její dynamika však byla v tříletém průměru podprůměrná, když dosáhla pouze 1,7 %. Po propadu v roce

2009 se sice vzpamatovala, v roce 2012 však opět klesla. Relativně nízký je také multiplikační efekt především vlivem vysokého podílu surovinových vstupů s nízkou přidanou hodnotou a vysokou dovozní náročností. V ostatních ukazatelích se toto odvětví umístilo v první třetině žebříčku.

Na druhém místě se nacházelo odvětví **výroby dopravních prostředků**. Nadprůměrných hodnot dosahovalo ve většině dílčích ukazatelů. Oproti předchozím letům již nebyl tak patrný předstih v intenzitě výdajů na výzkum a vývoj v poměru k vytvořené hrubé přidané hodnotě (3,5 %), což byla až šestá nejvyšší hodnota ze srovnávaných odvětví. Čelní příčky patří tomuto odvětví v dynamice produktivity práce, jejíž 3-letý průměr byl pětikrát vyšší než v národním hospodářství jako celku. Ukazatele vyjadřující míru internacionalizace dosahovaly také vysokých hodnot, a to jak z hlediska podílu zahraničního kapitálu na tvorbě přidané hodnoty (zhruba 90 %), tak také podílu produkce určené na zahraniční trhy, kam směřují více než tři čtvrtiny její hodnoty.

Cenová konkurenceschopnost měřená vývojem jednotkových pracovních nákladů se pohybovala zhruba obdobně jako průměr zpracovatelského průmyslu. Podprůměrný je multiplikační potenciál tohoto odvětví – tj. schopnost přenášet poptávkové impulsy na další odvětví v ekonomice. Slabší stránkou je rovněž podíl zaměstnanců s vyšší kvalifikací, který dosahuje pouze čtvrtiny, což odpovídá průměru zpracovatelského průmyslu.

Na třetím místě žebříčku konkurenceschopnosti se nachází **elektrotechnický průmysl**, a to zejména díky nejrychleji rostoucí produktivitě práce ze všech odvětví (v tříletém průměru o 18 %), což vysoce převyšovalo průměr jak zpracovatelského průmyslu, tak celé ekonomiky. Nejvyšší (s výjimkou textilního a oděvního průmyslu) byl rovněž podíl produkce určený na vývoz, který převyšoval 100 % vlivem reexportů. Současně zhruba 80 % přidané hodnoty je vytvářeno v podnicích se zahraniční kontrolou, což je třetí nejvyšší podíl po rafinářském průmyslu a výrobě dopravních prostředků.

Navzdory pověsti o montovnách je v tomto odvětví v rámci průmyslu vysoký podíl pracovníků s vyšší kvalifikací (35 %) a ani z hlediska intenzity výzkumu a vývoje nepatří k nejnižším (srovnatelný s průměrem národního hospodářství). Vlivem vysoké dovozní náročnosti produkce je však velmi nízký multiplikační efekt tohoto odvětví.

Na posledních příčkách žebříčku se umístila **veřejná správa** a z tržních odvětví **pohostinství a ubytování**. Pohostinství a ubytování se na poslední příčce umístilo zejména kvůli nízké úrovni (60 % průměru ČR) a také záporné dynamice produktivity práce (přidaná hodnota klesala při mírném růstu počtu pracovníků). Prakticky nulové jsou v tomto odvětví investice do výzkumu a vývoje a podíl pracovníků s vyšší kvalifikací je druhý nejnižší ze všech odvětví. Relativně nízký je také multiplikační efekt těchto služeb a cenovou konkurenceschopnost snižuje nadprůměrná dynamika jednotkových pracovních nákladů.

STRUKTURÁLNÍ KONKURENCESCHOPNOST

Tabulka 1: Pořadí odvětví podle dílčích ukazatelů souhrnného indikátoru konkurenceschopnosti odvětví (rok 2012)

	Úroveň PP	Vývoj PP	Vývoz. výkon.	Více kvalif.	Výdaje na VaV	Vývoj JPN	HPH pod ZK	Multiplikátor	Průměr
Chemický průmysl	7	15	4	10	3	3	8	21	8,9
Výroba dopravních prostředků	9	2	5	16	6	14	2	24	9,8
Elektrotechnický průmysl	8	1	2	11	8	21	3	27	10,1
Informační a komunikační činnosti	14	12	17	2	7	15	6	13	10,8
Profesní, vědecké a technické činnosti	17	13	19	4	2	16	20	1	11,5
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	2	10	10	22	25	7	13	5	11,8
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	16	3	3	12	5	25	7	25	12,0
Ostatní zpracovatelský průmysl	12	7	13	21	4	10	16	15	12,3
Výroba ost. nekov. minerálních výr.	13	18	8	23	9	13	4	11	12,4
Velkoobchod a maloobchod	1	5	27	14	18	17	11	8	12,6
Rafinérský průmysl, výroba koksu	11	19	14	7	17	29	1	6	13,0
Výroba pryžových a plastových výr.	6	17	7	17	11	26	5	18	13,4
Administrativní a podpůrné činnosti	5	9	21	20	23	18	10	2	13,5
Hutnický a kovodělný průmysl	26	4	6	19	12	20	9	16	14,0
Stavebnictví	3	21	25	18	20	1	17	12	14,6
Potravinářský a tabákový průmysl	22	8	11	25	16	9	12	19	15,3
Peněžnictví a pojišťovnictví	18	16	24	1	15	19	28	3	15,5
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	21	28	1	27	13	8	14	20	16,5
Vzdělávání	25	14	26	3	1	12	26	26	16,6
Ostatní činnosti	20	24	22	13	10	5	24	22	17,5
Zemědělství, lesnictví, rybolov	15	26	18	26	22	2	25	10	18,0
Doprava a skladování	10	23	16	29	29	6	22	9	18,0
Zásobování vodou, odpady	24	29	15	15	19	11	18	14	18,1
Těžba nerostných surovin	23	20	9	24	26	27	19	4	19,0
Zdravotní a sociální péče	4	25	23	6	14	24	27	29	19,0
Činnosti v oblasti nemovitostí	28	6	29	5	24	23	23	17	19,4
Výroba elektřiny, plynu a tepla	19	27	20	8	27	28	21	7	19,6
Veřejná správa	29	11	28	9	21	4	29	28	19,9
Ubytování, stravování, pohostinství	27	22	12	28	28	22	15	23	22,1

Tabulka 2: Produktivita práce (ČR = 100)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Zemědělství, lesnictví, rybolov	84	73	64	65	65	65	66	55	53	73	79
Těžba nerostných surovin	133	108	131	141	146	157	165	164	172	191	172
Zpracovatelský průmysl	90	95	94	94	96	96	92	91	96	96	97
Potravinářský a tabákový průmysl	99	107	98	95	90	90	88	94	92	92	89
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	51	50	45	43	48	49	55	58	49	50	50
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	74	77	71	71	70	75	72	67	66	65	62
Rafinérský průmysl, výroba koksu	244	313	281	267	260	330	334	83	72	72	150
Chemický průmysl	242	193	162	167	156	157	152	125	141	152	158
Výroba pryžových a plastových výr.	47	107	107	104	113	98	92	112	112	107	108
Výroba ost. nekov. minerálních výr.	111	123	110	106	109	116	112	108	103	105	100
Hutnický a kovodělný průmysl	104	81	88	91	91	89	84	72	74	76	78
Elektrotechnický průmysl	88	110	133	134	137	138	122	129	158	156	168
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	81	83	79	80	87	86	83	87	94	95	98
Výroba dopravních prostředků	93	135	150	138	138	132	125	128	144	139	139
Ostatní zpracovatelský průmysl	76	76	74	79	78	79	77	73	77	74	76
Výroba elektřiny, plynu a tepla	450	346	408	412	504	534	661	740	665	608	622
Zásobování vodou, odpady	111	90	109	105	102	98	100	102	103	101	101
Stavebnictví	72	73	74	74	71	75	75	74	74	69	66
Velkoobchod a maloobchod	76	84	82	80	82	81	78	72	71	72	73
Doprava a skladování	110	110	106	104	104	103	102	97	102	95	96
Ubytování, stravování, pohostinství	100	91	67	59	56	56	54	49	52	48	47
Informační a komunikační činnosti	190	217	226	241	226	226	211	203	204	209	204
Peněžnictví a pojišťovnictví	242	172	202	191	188	216	242	258	251	269	242
Činnosti v oblasti nemovitostí	548	548	481	487	421	410	419	428	472	459	444
Profesní, vědecké a technické činnosti	104	97	99	98	93	92	97	95	88	94	92
Administrativní a podpůrné činnosti	75	61	61	60	62	66	68	64	60	62	59
Veřejná správa	106	97	110	112	108	107	108	114	112	110	116
Vzdělávání	76	68	69	72	70	69	70	76	73	76	76
Zdravotní a sociální péče	59	65	73	68	70	65	65	70	68	69	69
Ostatní činnosti	103	90	77	84	78	74	69	68	69	65	62

Pramen: ČSÚ, roční národní účty, vlastní výpočty.

STRUKTURÁLNÍ KONKURENCESCHOPNOST

Tabulka 3: Produktivita práce (meziroční reálná tempa růstu v %)

	Prům. 96 - 02	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	2,4	4,3	5,1	5,2	6,9	3,2	1,3	-3,7	3,6	2,3	-0,8
Zemědělství, lesnictví, rybolov	3,1	5,9	8,9	14,2	-3,1	-23,4	10,3	20,9	-12,4	-0,2	1,7
Těžba nerostných surovin	2,1	2,0	10,4	-11,3	12,0	3,3	-15,8	4,3	-0,3	-0,5	-0,5
Zpracovatelský průmysl	5,8	5,2	7,5	13,3	20,4	3,9	7,9	-4,9	14,7	6,0	-1,9
Potravinářský a tabákový průmysl	4,2	-0,2	-8,2	19,7	16,0	-4,3	-5,9	-4,3	7,3	8,6	-7,9
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	4,0	2,5	3,1	21,8	29,2	-9,9	33,0	-5,3	-17,5	-1,2	-4,1
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	8,4	-4,0	9,8	10,0	11,1	9,1	7,7	-5,9	9,7	0,1	-3,1
Rafinérský průmysl, výroba koksu	7,6	16,9	-141,8	56,1	328,0	-59,9	92,7	112,3	-637,8	-84,3	495,5
Chemický průmysl	1,7	-0,2	-9,5	10,1	-3,1	9,6	15,6	-6,8	1,3	2,4	-0,9
Výroba pryžových a plastových vyr.	18,3	19,0	13,6	3,3	24,3	-2,9	8,6	18,9	12,7	-2,2	-7,4
Výroba ost. nekov. minerálních vyr.	4,6	3,0	12,6	6,9	14,5	13,4	4,0	-6,8	1,2	8,1	-6,7
Hutnický a kovodělný průmysl	0,4	5,3	-11,8	9,1	14,0	-8,2	-9,6	-4,8	15,6	1,1	0,4
Elektrotechnický průmysl	13,6	46,0	16,9	20,8	19,3	16,9	-1,7	-0,2	64,5	4,7	-4,6
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	5,0	8,5	24,2	16,7	23,4	7,6	11,7	-6,5	18,5	10,0	-0,2
Výroba dopravních prostředků	12,4	-2,0	34,9	7,2	24,3	7,0	21,4	-14,5	27,1	12,5	-5,0
Ostatní zpracovatelský průmysl	4,9	5,4	4,1	15,1	8,4	8,6	1,6	-12,7	7,5	-1,8	3,4
Výroba elektřiny, plynu a tepla	1,8	12,4	9,4	3,5	11,1	6,0	17,8	-16,7	-0,7	-12,3	1,2
Zásobování vodou, odpady	-2,0	-2,3	12,7	-5,0	0,7	-3,7	-1,8	7,5	-20,5	-3,1	-7,9
Stavebnictví	-2,6	3,3	7,2	0,7	0,5	5,6	-3,4	-5,8	3,7	-3,3	-2,1
Velkoobchod a maloobchod	7,7	10,5	13,9	9,6	8,4	8,7	-4,3	-6,6	3,5	7,5	1,1
Doprava a skladování	0,8	6,6	-4,6	-0,1	8,3	-0,3	-3,0	-10,5	4,3	-7,4	-2,2
Ubytování, stravování, pohostinství	-5,8	-6,4	5,7	-18,9	-3,8	7,8	-6,4	-15,8	4,0	-2,3	-6,0
Informační a komunikační činnosti	2,9	11,1	-0,2	11,9	-0,7	5,8	-4,9	-5,6	4,4	4,2	-3,7
Peněžnictví a pojišťovnictví	-1,3	28,3	4,2	-4,1	5,1	16,3	8,1	8,4	-6,5	8,6	0,8
Činnosti v oblasti nemovitostí	-3,3	-1,6	3,7	2,9	-11,0	-0,8	-3,0	-6,0	13,1	1,8	-3,6
Profesní, vědecké a technické činnosti	1,2	-7,0	3,1	0,3	-5,9	2,8	1,1	-6,1	-3,4	8,6	-1,6
Administrativní a podpůrné činnosti	-1,9	-4,4	8,4	-2,6	4,4	11,3	0,7	-9,8	-5,0	13,3	-0,6
Veřejná správa	0,7	8,3	3,2	1,2	0,9	2,6	3,2	2,5	2,1	1,2	2,4
Vzdělávání	0,3	1,0	1,2	4,3	-1,4	0,1	1,4	3,2	-2,3	5,7	-0,5
Zdravotní a sociální péče	-1,0	0,9	-6,0	-9,8	-2,3	-6,9	-7,6	0,1	-3,4	-2,3	-1,8
Ostatní činnosti	-5,3	-5,7	2,7	8,3	-1,9	-2,3	-11,3	-5,9	1,9	-4,1	-4,4

Tabulka 4: Podíl hrubé přidané hodnoty na produkci (%)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	42	41	39	39	38	38	38	40	39	38	38
Zemědělství, lesnictví, rybolov	44	43	41	43	42	39	38	37	34	38	39
Těžba nerostných surovin	53	45	48	51	51	49	49	50	51	52	48
Zpracovatelský průmysl	29	30	27	27	26	26	26	28	26	25	25
Potravinářský a tabákový průmysl	21	26	26	25	25	23	23	26	26	25	24
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	31	35	32	33	34	33	38	40	35	33	33
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	34	31	32	31	30	29	29	30	29	27	27
Rafinérský průmysl, výroba koksu	14	13	11	5	6	6	6	2	1	1	2
Chemický průmysl	33	29	26	28	25	26	24	25	26	24	24
Výroba pryžových a plastových vyr.	18	33	26	25	27	26	28	34	30	28	28
Výroba ost. nekov. minerálních vyr.	37	40	35	34	33	35	34	36	35	35	34
Hutnický a kovodělný průmysl	32	29	26	28	27	27	25	29	25	25	26
Elektrotechnický průmysl	38	29	15	18	17	17	16	17	17	19	20
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	35	36	32	32	32	30	30	33	32	31	31
Výroba dopravních prostředků	25	24	25	23	22	22	23	23	22	22	21
Ostatní zpracovatelský průmysl	41	41	38	39	38	39	38	41	39	39	39
Výroba elektřiny, plynu a tepla	42	28	32	34	31	34	38	44	38	34	34
Zásobování vodou, odpady	42	38	44	41	38	38	38	41	37	35	36
Stavebnictví	31	29	30	30	27	25	26	28	29	28	29
Velkoobchod a maloobchod	48	51	49	52	51	50	49	47	46	44	46
Doprava a skladování	50	49	45	44	43	41	40	41	40	38	38
Ubytování, stravování, pohostinství	55	53	52	47	45	43	44	44	46	46	46
Informační a komunikační činnosti	47	48	50	51	51	53	54	53	52	52	53
Peněžnictví a pojišťovnictví	51	46	46	43	42	46	52	54	54	54	52
Činnosti v oblasti nemovitostí	58	57	56	58	58	57	54	56	53	52	52
Profesní, vědecké a technické činnosti	45	40	42	41	41	38	37	39	38	38	39
Administrativní a podpůrné činnosti	37	37	38	37	37	37	38	36	37	36	35
Veřejná správa	66	66	63	65	64	66	64	65	66	65	67
Vzdělávání	72	75	75	76	75	76	76	76	75	76	77
Zdravotní a sociální péče	55	59	63	63	63	59	60	60	60	60	60
Ostatní činnosti	54	49	50	50	49	50	47	48	48	49	49

Tabulka 5: Vývozní výkonnost (%)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	19	22	25	27	28	28	27	26	29	30	33
Zemědělství, lesnictví, rybolov	12	11	11	17	14	16	16	19	19	17	20
Těžba nerostných surovin	30	25	28	26	26	27	35	36	48	45	46
Zpracovatelský průmysl	39	47	57	61	61	61	60	63	66	67	72
Potravinářský a tabákový průmysl	17	16	18	22	23	25	26	26	30	31	38
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	55	62	69	82	85	86	87	89	98	119	127
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	37	39	35	34	34	35	33	34	38	38	43
Rafinérský průmysl, výroba koksu	25	27	32	25	26	26	29	28	33	32	32
Chemický průmysl	52	53	68	66	66	75	75	79	83	91	94
Výroba pryžových a plastových výr.	47	50	47	46	45	47	47	48	55	55	61
Výroba ost. nekov. minerálních výr.	56	51	48	49	46	48	42	44	50	48	54
Hutnický a kovodělný průmysl	39	45	46	48	47	52	51	53	55	58	63
Elektrotechnický průmysl	46	59	98	112	97	95	95	112	105	106	109
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	50	81	112	124	124	105	102	105	104	100	106
Výroba dopravních prostředků	59	66	76	76	74	73	72	71	72	73	77
Ostatní zpracovatelský průmysl	19	20	22	27	24	26	26	28	30	30	35
Výroba elektřiny, plynu a tepla	1	3	7	7	6	7	7	11	9	10	13
Zásobování vodou, odpady	28	21	22	21	23	25	23	21	30	30	30
Stavebnictví	0	1	0	1	1	1	1	1	1	2	2
Velkoobchod a maloobchod	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Doprava a skladování	22	23	21	21	22	22	22	23	24	24	25
Ubytování, stravování, pohostinství	38	32	24	29	33	32	29	32	37	37	38
Informační a komunikační činnosti	17	10	10	15	16	18	17	17	20	19	21
Peněžnictví a pojišťovnictví	3	13	7	7	6	5	4	3	4	4	4
Činnosti v oblasti nemovitostí	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Profesní, vědecké a technické činnosti	17	17	10	11	13	13	14	13	13	14	14
Administrativní a podpůrné činnosti	18	9	5	5	7	7	7	8	7	7	9
Veřejná správa	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vzdělávání	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zdravotní a sociální péče	5	4	4	5	6	5	5	4	4	4	5
Ostatní činnosti	11	12	8	10	10	10	10	7	9	8	8

Tabulka 6: Pronikání dovozů (%)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	20	22	25	27	27	27	26	25	28	29	31
Zemědělství, lesnictví, rybolov	17	16	18	22	22	20	20	21	25	21	22
Těžba nerostných surovin	57	69	68	73	75	70	78	73	82	83	85
Zpracovatelský průmysl	42	48	57	59	59	60	59	62	65	66	70
Potravinářský a tabákový průmysl	18	17	21	25	27	30	30	32	35	37	43
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	53	61	71	83	86	89	90	91	98	114	121
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	29	33	31	31	30	31	31	32	35	35	39
Rafinérský průmysl, výroba koksu	25	42	50	39	42	46	40	44	40	42	41
Chemický průmysl	64	67	79	77	77	85	84	87	89	94	96
Výroba pryžových a plastových výr.	54	52	48	48	46	48	48	48	54	52	58
Výroba ost. nekov. minerálních výr.	31	26	31	31	30	33	29	30	37	37	43
Hutnický a kovodělný průmysl	33	42	45	48	49	55	53	54	59	60	64
Elektrotechnický průmysl	80	79	98	111	98	96	96	110	104	105	106
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	62	84	113	129	132	106	102	106	105	99	108
Výroba dopravních prostředků	54	54	66	64	61	61	60	56	57	58	62
Ostatní zpracovatelský průmysl	23	19	21	23	20	24	24	27	29	29	33
Výroba elektřiny, plynu a tepla	1	1	1	2	3	4	5	6	6	9	8
Zásobování vodou, odpady	7	6	7	8	9	11	9	6	10	11	15
Stavebnictví	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1
Velkoobchod a maloobchod	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Doprava a skladování	11	8	8	8	7	8	7	10	11	11	11
Ubytování, stravování, pohostinství	18	12	14	18	19	18	18	21	25	24	26
Informační a komunikační činnosti	18	9	10	11	13	14	13	14	15	14	15
Peněžnictví a pojišťovnictví	7	13	15	15	15	10	8	8	7	7	7
Činnosti v oblasti nemovitostí	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1
Profesní, vědecké a technické činnosti	16	20	12	13	13	12	11	13	12	12	16
Administrativní a podpůrné činnosti	17	22	13	12	14	13	13	15	15	13	14
Veřejná správa	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0
Vzdělávání	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zdravotní a sociální péče	0	1	1	1	1	2	3	1	2	2	2
Ostatní činnosti	4	4	3	3	4	3	3	2	3	2	3

Tabulka 7: Podíl vývozu a dovozu (%)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	93	96	101	104	104	104	104	107	105	106	107
Zemědělství, lesnictví, rybolov	65	65	55	73	60	75	79	87	68	77	86
Těžba nerostných surovin	31	15	18	13	12	15	16	21	20	17	15
Zpracovatelský průmysl	86	96	103	106	107	103	105	107	106	108	110
Potravinářský a tabákový průmysl	95	89	81	83	79	78	82	74	79	75	84
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	107	105	89	90	88	80	76	79	78	80	82
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	145	130	120	115	120	120	111	112	112	113	118
Rafinérský průmysl, výroba koksu	100	51	47	51	49	41	60	48	73	65	68
Chemický průmysl	62	56	55	56	56	55	57	57	59	60	64
Výroba pryžových a plastových vyr.	75	93	96	92	94	98	98	100	103	110	112
Výroba ost. nekov. minerálních vyr.	283	290	204	206	202	186	182	180	170	159	157
Hutnický a kovodělný průmysl	129	116	106	101	93	88	93	97	88	95	96
Elektrotechnický průmysl	22	38	94	92	89	81	84	82	77	77	73
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	60	82	105	115	125	127	131	133	129	139	139
Výroba dopravních prostředků	124	171	161	176	181	176	176	198	200	201	203
Ostatní zpracovatelský průmysl	80	102	110	122	123	112	115	105	107	104	108
Výroba elektřiny, plynu a tepla	116	266	462	340	232	200	140	197	154	113	172
Zásobování vodou, odpady	514	389	357	314	293	286	303	380	389	350	245
Stavebnictví	40	119	58	124	122	175	122	132	159	159	137
Velkoobchod a maloobchod	43	184	4 861	1 043	1 699	1 739	1 494	1 605	147	138	105
Doprava a skladování	234	325	305	309	363	345	351	275	257	248	253
Ubytování, stravování, pohostinství	285	327	191	188	208	208	185	177	173	186	178
Informační a komunikační činnosti	89	114	102	131	126	133	135	127	136	141	147
Peněžnictví a pojišťovnictví	43	97	43	44	38	43	42	38	52	59	60
Činnosti v oblasti nemovitostí	75	139	76	62	47	46	43	102	79	86	88
Profesní, vědecké a technické činnosti	114	82	76	86	95	103	125	102	113	111	89
Administrativní a podpůrné činnosti	112	37	36	37	47	50	49	48	42	51	59
Veřejná správa	406	122	93	91	127	134	123	108	138	147	154
Vzdělávání	312	181	153	195	150	141	147	250	112	150	135
Zdravotní a sociální péče	5 440	476	331	430	513	281	178	300	261	261	302
Ostatní činnosti	314	355	251	387	302	351	294	317	325	377	358

Tabulka 8: Intraodvětvový obchod (%)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	96	98	99	98	98	98	98	97	98	97	97
Zemědělství, lesnictví, rybolov	57	67	54	73	63	74	78	84	72	76	84
Těžba nerostných surovin	15	8	14	8	9	13	15	18	20	19	18
Zpracovatelský průmysl	77	77	85	84	82	82	82	81	81	80	80
Potravinářský a tabákový průmysl	84	80	83	86	84	84	82	80	84	82	87
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	76	80	79	89	88	84	81	79	73	81	81
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	72	79	81	80	80	84	84	85	84	83	85
Rafinérský průmysl, výroba koksu	100	68	64	68	66	58	75	65	84	79	81
Chemický průmysl	77	72	71	72	72	71	73	73	74	75	78
Výroba pryžových a plastových vyr.	86	97	98	96	97	99	99	100	99	95	94
Výroba ost. nekov. minerálních vyr.	52	51	66	65	66	70	71	71	74	77	78
Hutnický a kovodělný průmysl	87	82	83	81	79	79	80	81	79	82	81
Elektrotechnický průmysl	36	55	97	96	94	89	92	90	87	87	85
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	75	90	97	93	89	88	87	86	87	84	84
Výroba dopravních prostředků	89	74	77	71	71	73	72	67	67	67	66
Ostatní zpracovatelský průmysl	89	92	95	90	90	95	93	96	95	96	96
Výroba elektřiny, plynu a tepla	93	55	36	45	60	67	83	67	79	94	74
Zásobování vodou, odpady	33	41	44	48	50	51	49	41	41	45	58
Stavebnictví	29	42	37	48	52	51	43	57	77	77	84
Velkoobchod a maloobchod	32	70	3	18	11	11	12	12	81	84	98
Doprava a skladování	48	43	42	44	39	40	38	47	48	51	51
Ubytování, stravování, pohostinství	52	47	69	69	65	65	70	72	73	70	72
Informační a komunikační činnosti	77	76	81	87	89	85	85	87	79	80	78
Peněžnictví a pojišťovnictví	52	52	60	59	55	60	60	55	69	65	75
Činnosti v oblasti nemovitostí	86	84	87	77	64	63	60	99	89	92	94
Profesní, vědecké a technické činnosti	88	89	86	85	88	90	85	83	82	86	83
Administrativní a podpůrné činnosti	56	43	43	42	53	51	55	47	44	44	57
Veřejná správa	40	90	97	95	88	85	90	96	84	81	79
Vzdělávání	49	71	79	68	80	83	81	57	94	80	85
Zdravotní a sociální péče	4	35	46	38	33	53	72	50	56	55	50
Ostatní činnosti	48	44	51	39	45	44	51	48	47	42	42

Tabulka 9: Dynamika zaměstnanosti (%)

	Prům. 96 - 02	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	-0,5	-1,3	-0,1	1,4	0,6	2,0	2,3	-1,8	-0,7	-0,3	0,1
Zemědělství, lesnictví, rybolov	-4,5	-2,8	2,0	-3,4	-5,6	-2,9	-1,3	-0,1	-4,4	2,0	0,9
Těžba nerostných surovin	-7,6	-8,8	-2,0	-2,9	1,3	-6,4	5,4	-12,9	-3,5	-5,1	-1,3
Zpracovatelský průmysl	-0,1	-3,4	1,2	2,0	0,1	2,7	0,5	-7,5	-3,1	3,8	0,5
Potravinářský a tabákový průmysl	-0,7	-8,2	5,4	-4,5	-4,7	-6,3	1,1	2,1	-4,0	-1,5	1,8
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	-3,9	-6,2	-11,3	-2,2	-14,3	-6,2	-8,9	-13,0	-5,5	-1,3	-1,3
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	-0,7	-0,6	5,0	-3,7	0,6	-3,4	1,1	-5,0	-0,8	-4,5	-1,1
Rafinérský průmysl, výroba koksu	-25,9	67,9	70,3	-17,3	-0,1	-25,9	28,7	-16,2	-6,9	-8,6	-0,1
Chemický průmysl	0,7	3,3	1,1	2,8	-2,7	-4,2	-1,7	5,5	3,0	-6,5	1,6
Výroba pryžových a plastových výr.	4,2	1,4	0,9	7,5	10,9	9,3	7,1	-12,2	-5,4	6,5	-0,3
Výroba ost. nekov. minerálních výr.	0,8	-6,1	-2,9	0,0	-1,5	-7,1	-2,0	-11,2	-6,6	1,6	-0,5
Hutnický a kovodělný průmysl	-0,9	-3,9	4,4	5,0	-2,9	1,6	1,2	-8,4	-1,5	5,9	-0,2
Elektrotechnický průmysl	5,5	-4,1	0,1	5,3	9,5	9,1	3,4	-15,1	-10,1	-0,4	14,3
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	-0,2	-1,8	1,8	4,1	4,8	11,3	-1,0	-12,7	-1,4	6,0	0,9
Výroba dopravních prostředků	4,8	-4,2	0,6	11,6	4,3	10,7	1,6	-7,8	0,7	11,1	-1,0
Ostatní zpracovatelský průmysl	0,1	-2,1	0,4	-2,9	2,1	4,1	1,2	0,0	-9,6	7,8	0,7
Výroba elektřiny, plynu a tepla	-2,3	-7,9	-4,0	0,8	-9,3	-5,6	-0,9	2,3	-6,2	4,8	-0,6
Zásobování vodou, odpady	3,2	-3,3	7,1	-6,0	-0,9	5,7	2,3	1,2	-2,0	3,3	0,4
Stavebnictví	-3,2	-0,1	1,0	2,0	-0,7	-0,8	3,5	2,5	0,3	-3,4	-1,8
Velkoobchod a maloobchod	-0,2	0,0	-5,1	5,1	-1,0	0,7	4,6	-1,1	4,8	-3,3	-0,3
Doprava a skladování	-0,2	-2,4	-0,5	-1,6	0,5	2,1	0,3	0,5	-3,8	1,3	-1,9
Ubytování, stravování, pohostinství	1,2	5,7	-0,6	-2,8	4,4	3,6	3,1	5,5	-7,7	6,1	-1,2
Informační a komunikační činnosti	3,0	-2,7	2,1	2,7	11,3	5,8	8,0	5,0	-4,5	-2,3	1,9
Peněžnictví a pojišťovnictví	2,2	-3,3	0,4	2,8	0,3	3,6	2,8	0,7	7,4	-7,9	6,6
Činnosti v oblasti nemovitostí	4,1	-0,2	-1,1	3,6	15,6	4,0	6,2	3,6	-10,3	0,1	5,2
Profesní, vědecké a technické činnosti	0,1	4,6	-0,8	4,0	2,5	5,3	0,8	0,9	4,6	-8,2	3,5
Administrativní a podpůrné činnosti	0,8	0,7	3,9	-0,9	1,1	6,2	5,2	-2,9	0,2	-3,9	0,3
Veřejná správa	0,0	-7,6	-1,7	0,1	0,4	0,1	-0,1	-1,0	0,5	-4,7	-5,2
Vzdělávání	-0,3	6,2	1,9	-1,7	2,2	1,6	0,0	-3,5	2,3	-2,1	0,7
Zdravotní a sociální péče	-1,9	-2,7	1,2	10,1	-5,1	3,1	8,5	-0,2	2,1	0,3	0,6
Ostatní činnosti	2,7	4,3	-0,2	-11,4	11,0	3,5	2,7	0,9	-3,4	8,7	2,3

Tabulka 10: Úroveň jednotkových pracovních nákladů (%)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	43	42	44	44	44	44	44	44	44	45	45
Zemědělství, lesnictví, rybolov	46	46	49	47	49	49	50	55	55	40	37
Těžba nerostných surovin	51	66	55	50	47	46	44	44	42	42	47
Zpracovatelský průmysl	48	46	48	48	47	47	50	50	49	49	50
Potravinářský a tabákový průmysl	40	39	43	43	45	47	48	45	47	46	47
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	68	64	70	69	62	62	55	51	61	60	59
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	47	42	43	45	46	44	46	47	48	49	51
Rafinérský průmysl, výroba koksu	25	17	21	26	25	23	23	92	110	114	62
Chemický průmysl	24	30	36	35	36	37	41	50	42	39	38
Výroba pryžových a plastových výr.	90	45	49	50	44	49	51	41	43	46	47
Výroba ost. nekov. minerálních výr.	45	40	46	48	46	46	47	48	50	50	54
Hutnický a kovodělný průmysl	46	56	50	47	48	49	53	60	59	58	59
Elektrotechnický průmysl	49	39	38	38	37	36	42	39	32	34	33
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	55	54	62	61	57	55	59	56	53	54	55
Výroba dopravních prostředků	53	40	39	43	42	43	47	46	42	44	44
Ostatní zpracovatelský průmysl	56	54	55	53	54	52	56	57	59	56	55
Výroba elektřiny, plynu a tepla	16	25	21	20	17	16	13	11	13	15	15
Zásobování vodou, odpady	45	53	44	48	49	49	48	49	48	50	50
Stavebnictví	57	48	43	42	44	44	44	43	42	44	45
Velkoobchod a maloobchod	45	41	44	44	44	46	49	51	52	52	52
Doprava a skladování	38	42	45	47	46	45	47	50	48	50	49
Ubytování, stravování, pohostinství	25	26	35	41	43	41	41	41	42	43	46
Informační a komunikační činnosti	36	33	35	34	34	34	37	38	39	39	40
Peněžnictví a pojišťovnictví	40	49	44	45	47	40	36	33	31	33	37
Činnosti v oblasti nemovitostí	4	5	5	5	6	5	6	5	5	5	6
Profesní, vědecké a technické činnosti	38	42	39	41	42	43	43	45	48	47	49
Administrativní a podpůrné činnosti	45	51	53	57	53	47	47	52	58	58	60
Veřejná správa	59	60	61	62	62	63	63	62	61	60	60
Vzdělávání	67	65	70	71	71	71	70	71	71	71	72
Zdravotní a sociální péče	64	62	65	65	67	69	70	67	70	73	74
Ostatní činnosti	30	31	36	36	34	35	40	41	43	42	44

Tabulka 11: Dynamika jednotkových pracovních nákladů (meziroční růst v %)

	Prům. 96 - 02	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	8,5	6,8	8,5	5,7	6,7	6,5	4,4	-1,2	2,0	2,7	1,9
Zemědělství, lesnictví, rybolov	6,7	1,3	4,9	1,8	10,7	6,6	6,2	-7,0	-2,8	1,7	0,5
Těžba nerostných surovin	9,1	5,1	11,8	2,5	5,5	10,8	2,6	-0,8	2,2	11,8	1,9
Zpracovatelský průmysl	8,8	6,7	9,2	5,3	7,6	7,0	4,9	-2,2	3,7	3,3	1,9
Potravinářský a tabákový průmysl	9,4	7,4	6,9	1,8	6,0	12,6	2,4	-1,3	3,3	-0,1	-0,2
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	7,1	1,0	11,7	-0,5	8,1	6,3	4,1	-3,1	1,5	1,8	-0,6
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	7,4	3,8	5,3	9,4	7,2	11,0	1,6	-3,2	0,1	1,9	0,0
Rafinérský průmysl, výroba koksu	7,0	8,8	12,8	21,1	1,0	27,3	5,1	-2,8	5,3	5,5	14,0
Chemický průmysl	9,4	2,1	5,3	4,8	3,3	12,0	7,7	-0,4	-4,0	4,4	0,0
Výroba pryžových a plastových vyr.	10,6	9,2	14,3	2,9	2,5	3,9	1,3	-2,9	5,0	5,7	2,2
Výroba ost. nekov. minerálních vyr.	8,3	8,7	8,8	4,5	5,8	12,6	3,2	-3,7	1,1	4,8	1,9
Hutnický a kovodělný průmysl	7,1	4,8	9,6	1,5	8,5	7,1	4,3	-3,9	3,5	4,2	2,9
Elektrotechnický průmysl	8,9	11,0	18,8	6,4	4,9	6,0	4,0	0,4	1,2	6,2	3,5
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	9,7	9,2	6,6	5,1	10,0	0,5	6,4	-0,6	3,2	6,2	3,3
Výroba dopravních prostředků	10,5	9,1	9,5	7,4	4,3	5,5	6,0	-1,8	5,1	1,9	1,2
Ostatní zpracovatelský průmysl	8,0	3,6	9,9	7,5	8,2	3,6	7,0	-2,8	9,8	-6,3	0,9
Výroba elektřiny, plynu a tepla	10,5	7,1	10,3	2,0	8,7	8,1	1,2	-3,1	6,1	6,0	4,5
Zásobování vodou, odpady	8,4	4,5	5,5	10,5	5,7	3,6	2,1	3,6	0,3	3,4	0,9
Stavebnictví	4,8	4,2	8,8	4,0	8,4	10,7	3,9	-5,9	-0,3	-0,9	-0,8
Velkoobchod a maloobchod	8,3	5,0	17,6	3,9	8,6	9,2	5,3	-4,9	2,2	5,1	1,6
Doprava a skladování	10,6	9,2	7,2	5,7	6,0	4,1	5,6	-0,2	1,5	-0,9	0,7
Ubytování, stravování, pohostinství	7,9	2,0	9,4	9,1	5,3	4,7	-2,7	-8,7	8,8	-2,1	5,0
Informační a komunikační činnosti	10,6	8,2	8,2	7,5	0,4	8,1	4,0	-1,6	4,3	2,7	1,5
Peněžnictví a pojišťovnictví	7,6	6,9	4,3	1,3	9,9	5,6	3,6	-4,4	-4,9	14,7	1,1
Činnosti v oblasti nemovitostí	8,6	5,0	10,5	12,7	-3,3	-5,8	13,4	-2,8	12,9	-7,9	8,2
Profesní, vědecké a technické činnosti	8,4	4,4	8,7	8,9	3,2	7,3	9,8	0,8	0,5	6,4	1,8
Administrativní a podpůrné činnosti	7,6	5,8	9,3	10,3	4,7	0,1	5,6	5,1	4,6	4,4	0,1
Veřejná správa	9,1	14,7	4,3	6,9	5,6	6,2	3,6	4,1	-1,6	-3,1	5,2
Vzdělávání	7,9	10,0	3,2	10,7	4,5	5,9	2,5	8,8	-2,3	5,4	2,1
Zdravotní a sociální péče	11,4	13,1	5,0	-1,2	14,0	2,0	3,0	3,1	3,1	7,3	2,3
Ostatní činnosti	6,7	6,3	8,9	15,2	-4,6	4,2	6,1	1,9	7,2	-5,0	-1,6

Tabulka 12: Podíl více kvalifikovaných zaměstnanců (%)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	34	35	37	39	39	40	40	42	41	37	37
Zemědělství, lesnictví, rybolov	15	18	20	20	20	21	21	22	20	16	17
Těžba nerostných surovin	15	20	21	22	20	22	17	21	19	18	17
Zpracovatelský průmysl	23	22	24	25	26	25	26	28	26	24	25
Potravinářský a tabákový průmysl	21	23	21	20	17
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	16	18	15	16	16
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	22	24	20	20	22
Rafinérský průmysl, výroba koksu	49	61	54	60	54
Chemický průmysl	50	46	44	38	43
Výroba pryžových a plastových vyr.	23	28	27	22	24
Výroba ost. nekov. minerálních vyr.	21	24	21	22	21
Hutnický a kovodělný průmysl	24	25	24	21	23
Elektrotechnický průmysl	36	36	34	32	35
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	33	34	34	32	34
Výroba dopravních prostředků	24	29	26	24	24
Ostatní zpracovatelský průmysl	23	24	22	18	22
Výroba elektřiny, plynu a tepla	53	49	51	50	50
Zásobování vodou, odpady	30	29	31	28	26
Stavebnictví	21	23	22	25	26	26	25	26	25	24	23
Velkoobchod a maloobchod	37	36	35	27	27
Doprava a skladování	21	23	20	11	11
Ubytování, stravování, pohostinství	18	15	14	14	15
Informační a komunikační činnosti	85	87	85	81	81
Peněžnictví a pojišťovnictví	82	81	80	81	83
Činnosti v oblasti nemovitostí	76	76	76	66	69
Profesní, vědecké a technické činnosti	89	89	89	77	76
Administrativní a podpůrné činnosti	32	30	28	22	22
Veřejná správa	58	57	56	50	48
Vzdělávání	79	79	78	76	77
Zdravotní a sociální péče	64	70	69	66	66
Ostatní činnosti	40	36	33	31	29

Tabulka 13: Podíl výdajů na výzkum a vývoj na hrubé přidané hodnotě (%)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	1,7	2,0
Zemědělství, lesnictví, rybolov	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
Těžba nerostných surovin	0,4	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0
Zpracovatelský průmysl	1,8	1,9	1,8	1,9	2,0	2,0	2,2	2,4
Potravinářský a tabákový průmysl	0,2	0,2	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	0,9	1,2	1,0	0,7	0,9	1,2	2,0	1,0
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1
Rafinářský průmysl, výroba koksu	0,2	0,2	0,2	0,1	0,6	0,8	0,9	0,3
Chemický průmysl	3,3	3,7	4,1	4,2	5,6	4,5	4,6	4,3
Výroba pryžových a plastových výr.	1,6	1,5	1,0	1,1	0,9	1,1	1,1	1,0
Výroba ost. nekov. minerálních výr.	1,1	1,0	0,8	0,9	0,7	1,0	0,9	1,1
Hutnický a kovodělný průmysl	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7	0,9	0,8	1,0
Elektrotechnický průmysl	4,3	4,7	3,7	3,4	3,1	2,5	2,4	2,1
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	2,3	2,1	2,2	2,3	2,6	2,8	2,9	3,7
Výroba dopravních prostředků	3,5	3,6	3,2	3,6	3,4	3,0	3,3	3,5
Ostatní zpracovatelský průmysl	1,7	2,4	3,0	2,4	3,1	3,5	3,9	4,1
Výroba elektřiny, plynu a tepla	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zásobování vodou, odpady	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2
Stavebnictví	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Velkoobchod a maloobchod	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Doprava a skladování	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ubytování, stravování, pohostinství	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Informační a komunikační činnosti	1,8	1,8	1,8	2,0	2,0	2,2	2,6	3,0
Peněžnictví a pojišťovnictví	0,3	0,9	1,4	0,6	0,3	0,3	0,3	0,4
Činnosti v oblasti nemovitostí	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Profesní, vědecké a technické činnosti	8,9	8,9	9,8	9,0	9,5	9,8	10,9	11,9
Administrativní a podpůrné činnosti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Veřejná správa	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Vzdělávání	5,5	5,9	6,3	6,0	6,2	6,6	9,4	12,0
Zdravotní a sociální péče	0,6	0,6	0,7	0,6	0,8	0,6	0,7	0,8
Ostatní činnosti	0,7	0,7	0,8	0,9	1,2	1,1	0,9	1,1

Tabulka 14: Podíl výzkumných pracovníků na zaměstnanosti (% , přepočtené osoby)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	0,49	0,53	0,55	0,58	0,57	0,58	0,61	0,66
Zemědělství, lesnictví, rybolov	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,02	0,03
Těžba nerostných surovin	0,02	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,03
Zpracovatelský průmysl	0,38	0,45	0,48	0,52	0,55	0,58	0,62	0,68
Potravinářský a tabákový průmysl	0,06	0,07	0,08	0,10	0,09	0,09	0,09	0,10
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	0,07	0,10	0,09	0,07	0,11	0,13	0,16	0,11
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01
Rafinářský průmysl, výroba koksu	0,31	0,34	0,46	0,30	0,45	0,34	0,49	0,42
Chemický průmysl	1,26	1,44	1,61	1,58	1,66	1,50	1,55	1,62
Výroba pryžových a plastových výr.	0,21	0,21	0,18	0,27	0,30	0,35	0,36	0,37
Výroba ost. nekov. minerálních výr.	0,21	0,22	0,22	0,21	0,22	0,29	0,31	0,36
Hutnický a kovodělný průmysl	0,14	0,15	0,13	0,13	0,14	0,17	0,16	0,16
Elektrotechnický průmysl	1,05	1,20	1,86	1,78	1,89	1,99	2,00	1,73
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	0,46	0,51	0,48	0,57	0,63	0,72	0,81	0,98
Výroba dopravních prostředků	1,16	1,17	1,10	1,28	1,29	1,22	1,33	1,46
Ostatní zpracovatelský průmysl	0,42	0,71	0,83	0,76	0,81	0,93	0,97	1,03
Výroba elektřiny, plynu a tepla	0,01	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,02	0,05
Zásobování vodou, odpady	0,05	0,05	0,04	0,03	0,08	0,08	0,05	0,06
Stavebnictví	0,02	0,02	0,02	0,05	0,05	0,04	0,06	0,06
Velkoobchod a maloobchod	0,02	0,03	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,06
Doprava a skladování	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ubytování, stravování, pohostinství	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Informační a komunikační činnosti	1,78	1,60	1,32	1,43	1,18	1,15	1,39	1,57
Peněžnictví a pojišťovnictví	0,06	0,06	0,50	0,44	0,17	0,11	0,12	0,12
Činnosti v oblasti nemovitostí	0,03	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,03	0,03
Profesní, vědecké a technické činnosti	3,29	3,37	3,38	3,44	3,15	3,06	3,38	3,31
Administrativní a podpůrné činnosti	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,01	0,04
Veřejná správa	0,12	0,12	0,10	0,11	0,10	0,12	0,10	0,12
Vzdělávání	2,56	2,83	2,86	3,10	3,30	3,33	3,47	3,87
Zdravotní a sociální péče	0,30	0,25	0,26	0,24	0,25	0,22	0,23	0,22
Ostatní činnosti	0,30	0,30	0,32	0,32	0,35	0,37	0,30	0,33

Tabulka 15: Podíl stavů přímých zahraničních investic na stavech čistého fixního kapitálu (%)

	1998	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	5	8	11	13	13	15	14	13	13	13	14
Zemědělství, lesnictví, rybolov	0	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2
Těžba nerostných surovin	25	12	12	4	29	39	36	35	37	34	33
Zpracovatelský průmysl	17	25	32	34	34	40	37	31	31	33	36
Potravinářský a tabákový průmysl	31	28	23	25	37
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	18	16	19	17	18
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	27	25	28	26	25
Rafinérský průmysl, výroba koksu	30	28	41	38	36
Chemický průmysl	28	26	26	30	34
Výroba pryžových a plastových vyr.	45	35	43	47	46
Výroba ost. nekov. minerálních vyr.	36	32	33	35	35
Hutnický a kovodělný průmysl	30	24	26	28	26
Elektrotechnický průmysl	48	23	17	16	18
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	40	33	35	36	38
Výroba dopravních prostředků	61	47	45	49	58
Ostatní zpracovatelský průmysl	22	23	21	22	25
Výroba elektřiny, plynu a tepla	25	26	26	26	19
Zásobování vodou, odpady	5	5	5	3	3
Stavebnictví	7	10	14	10	13	10	9	14	17	16	14
Velkoobchod a maloobchod	33	33	24	36	40
Doprava a skladování	1	1	2	1	4
Ubytování, stravování, pohostinství	7	6	8	6	5
Informační a komunikační činnosti	44	32	38	33	32
Peněžnictví a pojišťovnictví	213	222	243	246	272
Činnosti v oblasti nemovitostí	3	4	4	4	4
Profesní, vědecké a technické činnosti	50	37	31	24	29
Administrativní a podpůrné činnosti	19	22	15	15	16
Veřejná správa	0	0	0	0	0
Vzdělávání	0	0	0	0	0
Zdravotní a sociální péče	1	1	1	1	1
Ostatní činnosti	1	2	1	0	0

Tabulka 16: Kapitálový koeficient

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR celkem	8,4	8,8	8,2	8,0	7,8	7,8	8,0	8,3	8,3	8,3	8,3
Zemědělství, lesnictví, rybolov	4,2	4,9	5,9	5,9	6,0	6,1	6,1	7,6	8,1	5,7	5,5
Těžba nerostných surovin	3,9	7,5	7,1	6,6	6,1	6,0	5,5	6,5	6,5	6,2	7,1
Zpracovatelský průmysl	4,1	4,3	4,3	4,2	4,1	4,0	4,3	4,9	4,8	4,5	4,6
Potravinářský a tabákový průmysl	4,0	3,7	3,9	4,2	4,6	4,9	5,0	4,7	5,0	4,9	5,1
Textilní, oděvní a kožedělný průmysl	3,6	3,9	5,0	5,1	5,0	5,2	4,9	5,4	6,5	6,2	6,2
Zpracování dřeva, papírenství, tisk	4,0	4,2	3,8	4,0	3,9	3,8	4,0	4,7	4,8	5,1	5,4
Rafinérský průmysl, výroba koksu	4,3	6,7	9,4	11,5	10,8	11,3	8,5	41,4	49,8	52,5	24,8
Chemický průmysl	4,9	5,8	6,5	6,0	6,4	6,5	6,9	8,1	6,8	6,6	6,4
Výroba pryžových a plastových vyr.	6,5	2,9	3,2	3,2	2,7	3,0	3,1	3,1	3,3	3,1	3,2
Výroba ost. nekov. minerálních vyr.	5,7	4,9	5,7	5,8	5,6	5,6	6,0	7,3	7,8	7,4	7,8
Hutnický a kovodělný průmysl	4,1	5,6	4,2	3,8	3,8	3,9	4,2	5,7	5,6	5,0	5,1
Elektrotechnický průmysl	2,9	2,9	3,1	3,1	3,1	3,3	4,1	4,8	4,6	4,9	4,4
Výroba strojů a zařízení vč. elektrických	3,0	3,5	4,0	3,8	3,4	3,2	3,4	3,8	3,6	3,4	3,4
Výroba dopravních prostředků	6,4	4,9	4,8	4,8	4,6	4,4	4,7	5,3	4,6	4,2	4,5
Ostatní zpracovatelský průmysl	2,2	2,3	2,4	2,3	2,3	2,3	2,4	2,6	2,8	2,8	2,8
Výroba elektřiny, plynu a tepla	9,7	18,3	13,7	13,1	11,1	10,9	9,0	8,3	10,0	10,5	10,6
Zásobování vodou, odpady	35,7	16,6	12,3	13,6	13,6	13,3	13,0	13,3	13,2	13,5	13,5
Stavebnictví	1,4	1,9	1,9	1,9	2,0	1,9	1,9	2,0	2,0	2,2	2,4
Velkoobchod a maloobchod	2,6	2,6	2,7	2,6	2,6	2,7	2,7	3,1	3,0	3,0	3,1
Doprava a skladování	10,9	11,7	9,3	9,9	9,9	9,8	10,4	11,7	11,7	12,2	12,4
Ubytování, stravování, pohostinství	2,3	2,5	2,8	3,3	3,5	3,3	3,5	3,8	3,9	3,9	4,1
Informační a komunikační činnosti	3,8	5,1	4,5	4,0	3,8	3,5	3,5	3,6	3,7	3,7	3,7
Peněžnictví a pojišťovnictví	2,6	3,6	2,9	2,9	2,9	2,4	2,2	2,1	2,0	2,0	2,1
Činnosti v oblasti nemovitostí	35,1	29,3	28,8	27,4	27,2	29,0	28,9	26,8	26,5	27,6	26,9
Profesní, vědecké a technické činnosti	4,2	5,2	3,9	3,8	3,7	3,5	3,3	3,5	3,6	3,8	3,8
Administrativní a podpůrné činnosti	2,4	3,0	2,9	3,1	3,0	2,8	2,7	3,1	3,4	3,5	3,7
Veřejná správa	21,7	22,1	21,3	20,6	20,4	20,1	20,1	19,7	19,9	20,6	20,7
Vzdělávání	16,3	17,6	14,4	13,7	13,4	13,2	13,2	12,9	12,9	12,6	12,5
Zdravotní a sociální péče	5,7	6,0	5,1	4,9	4,8	5,0	4,8	4,6	4,6	4,6	4,5
Ostatní činnosti	4,7	5,0	5,0	5,2	5,0	5,1	5,6	5,8	6,0	5,9	6,2

Podíl na hrubé přidané hodnotě (v %)	1995			2000			2005			2010			2011			2012		
	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor
ČR celkem	46	47	7	23	61	16	21	55	24	22	49	30	21	50	29	21	50	29
Zemědělství, lesnictví, rybo- Těžba nerostných surovin	17	83	0	6	94	1	7	91	2	15	80	5	13	81	5	14	81	5
Zpracovatelský průmysl	89	10	1	37	60	3	15	78	6	16	62	22	16	24	60	18	63	19
Potravin. a tabák. průmysl	41	39	20	4	60	37	2	50	48	1	43	56	1	41	58	1	40	59
Textil., oděv. a kož. průmysl	26	58	16	2	65	32	2	59	39	1	54	45	1	53	46	1	53	46
Dřevozprac. a papír. prům.	36	55	10	0	82	18	0	77	23	0	60	40	0	65	35	0	66	34
Rafinérský průmysl, koks.	21	65	14	2	67	31	2	64	34	2	63	35	1	63	36	2	61	37
Chemický průmysl	100	0	0	12	88	0	15	85	0	0	6	94	0	11	89	0	17	83
Výroba pryž. a plast. výr.	46	38	16	14	55	31	18	38	45	1	40	60	1	41	59	1	39	61
Výroba ost. nekov. min. v.	24	36	41	0	53	47	0	40	60	0	34	66	0	35	65	0	33	67
Hutnický a kovoděl. průmysl	36	39	25	1	50	48	1	46	53	0	38	62	0	36	64	0	36	63
Elektrotechnický průmysl	59	30	11	5	76	19	0	66	34	0	61	39	0	61	39	0	60	40
Výroba strojů a zařízení	24	39	36	0	37	63	0	30	70	0	40	60	0	24	76	0	22	78
Výroba dopravních prostř.	37	39	24	1	66	34	0	56	44	0	45	55	0	43	57	0	42	58
Ostatní zpracovatel. průmysl	15	17	67	0	24	76	0	13	86	0	11	89	0	11	89	0	13	87
Výroba elektřiny, plynu, tepla	47	44	9	11	74	15	4	72	24	8	63	29	8	63	29	8	60	31
Zásobování vodou, odpady	95	5	0	67	23	9	56	13	30	49	23	28	47	33	21	46	35	19
Stavebnictví	64	31	5	17	63	20	19	48	33	20	46	35	29	31	40	21	38	41
Velkoobchod a maloobchod	4	88	8	1	92	7	0	82	17	1	81	18	1	86	13	1	86	13
Doprava a skladování	8	77	15	1	76	23	0	66	34	0	62	38	0	64	35	0	62	37
Ubytování, strav., pohostin.	72	27	2	49	46	6	45	44	12	49	31	20	48	33	19	48	33	19
Informační a komun. činnosti	6	86	8	1	87	12	3	84	13	3	78	19	2	84	14	2	83	15
Peněžnictví a pojišťovnictví	63	28	9	33	55	13	2	60	37	5	29	66	5	32	62	5	32	63
Činnosti v oblasti nemovitostí	1	88	11	1	64	35	1	32	67	0	19	81	0	23	77	0	22	78
Profesní, vědecké a tech. čin.	8	90	1	5	92	3	3	90	7	1	86	14	3	89	8	2	88	9
Administr. a podpůrné čin.	23	70	7	17	72	11	11	73	16	9	69	22	14	66	20	15	64	21
Veřejná správa	5	84	11	2	83	15	3	70	27	4	66	30	4	63	33	5	63	32
Vzdělávání	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0
Zdravotní a sociální péče	95	4	1	94	6	0	91	9	0	88	11	1	90	10	1	90	9	1
Ostatní činnosti	69	31	0	59	41	0	58	40	2	57	40	3	58	38	4	57	39	3
	17	82	0	16	81	3	17	80	3	17	79	4	18	77	6	18	77	5

Poznámka: Od roku 2006 se zařazování jednotek do subsektorů řídí principem vrcholového vlastníka (do roku 2005 platil princip bezprostředního vlastníka). Dom. sektor = soukromý sektor pod domácí kontrolou, zahr. sektor = soukromý sektor pod zahraniční kontrolou. Pramen: ČSÚ, roční národní účty. Platí pro všechny následující tabulky

**Podíl na zaměstnanosti
(v %)**

	1995			2000			2005			2010			2011			2012		
	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor
ČR celkem	30	67	4	23	66	11	21	62	17	20	60	20	20	60	21	19	60	20
Zemědělství, lesnictví, rybo-	9	91	0	6	93	0	7	91	2	6	89	4	5	89	5	5	89	6
Těžba nerostných surovin	70	29	1	28	67	5	16	78	6	18	63	19	18	30	53	18	70	12
Zpracovatelský průmysl	17	75	8	2	74	24	1	65	34	1	57	42	1	57	42	1	57	43
Potravin. a tabák. průmysl	11	82	7	1	82	17	1	80	19	1	76	24	1	76	23	1	77	22
Textil., oděv. a kož. průmysl	18	76	6	0	84	16	0	79	21	0	71	29	0	70	30	0	70	30
Dřevozprac. a papír. prům.	8	88	4	2	83	15	1	83	16	1	79	20	1	80	19	1	80	19
Rafinérský průmysl, koks.	100	0	0	14	86	0	25	75	0	0	9	91	0	14	86	0	48	52
Chemický průmysl	21	71	8	11	68	22	9	55	36	1	48	51	1	49	50	1	48	50
Výroba pryž. a plast. výr.	15	67	18	0	65	35	0	54	46	0	54	46	0	54	46	0	53	47
Výroba ost. nekov. min. v.	16	77	7	2	65	33	2	64	34	0	54	46	0	54	46	0	53	46
Hutnický a kovoděl. průmysl	19	75	5	4	81	15	0	74	26	0	68	32	0	68	32	0	67	33
Elektrotechnický průmysl	8	76	16	0	52	48	0	42	58	0	37	63	0	31	69	0	31	69
Výroba strojů a zařízení	13	81	6	0	73	26	0	61	39	0	50	50	0	51	49	0	51	49
Výroba dopravních prostřed.	14	59	27	0	40	60	0	24	76	0	19	81	0	19	81	0	20	80
Ostatní zpracovatel. průmysl	28	68	4	8	81	11	3	79	18	5	71	25	5	73	22	5	72	23
Výroba elektřiny, plynu, tepla	61	39	0	35	50	15	37	30	33	36	42	23	37	41	22	34	43	23
Zásobování vodou, odpady	52	46	2	22	63	15	28	46	27	27	44	28	34	33	32	25	42	33
Stavebnictví	1	97	1	1	95	4	0	89	10	1	88	12	1	92	8	1	92	8
Velkoobchod a maloobchod	2	92	6	0	86	14	0	76	24	0	75	25	0	75	25	0	75	25
Doprava a skladování	59	40	1	51	46	3	46	47	7	39	46	15	38	47	14	37	49	14
Ubytování, strav., pohostin.	6	90	4	3	89	8	3	88	9	2	86	12	2	88	10	2	86	12
Informační a komun. činnosti	33	62	6	26	61	12	4	63	32	5	52	43	5	53	42	5	52	43
Peněžnictví a pojišťovnictví
Činnosti v oblasti nemovitostí	11	86	2	3	90	8	3	86	11	3	88	10	3	89	9	3	88	9
Profesní, vědecké a tech. čin.	13	84	3	12	80	7	7	82	11	7	81	12	8	79	13	8	79	13
Administr. a podpůrné čin.	5	88	6	4	84	12	4	79	17	3	75	23	3	74	23	3	74	23
Veřejná správa	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0	100	0	0
Vzdělávání	94	6	0	93	7	0	90	10	0	87	12	0	89	11	0	89	11	0
Zdravotní a sociální péče	78	22	0	69	31	0	65	34	1	61	37	2	61	36	3	60	37	3
Ostatní činnosti	28	72	0	28	71	2	25	72	3	20	76	4	19	77	4	18	78	3

Produktivita práce (tis. Kč)	1995			2000			2005			2010			2011			2012		
	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor
ČR celkem	305	140	384	442	404	636	586	522	829	717	540	966	749	583	1 000	770	580	1 011
Zemědělství, lesnictví, rybo-	194	96	243	299	328	386	434	394	385	809	320	465	1 349	483	516	1 448	520	552
Těžba nerostných surovin	353	92	435	639	436	257	809	838	909	1 079	1 196	1 400	1 246	1 132	1 569	1 229	1 119	2 054
Zpracovatelský průmysl	342	74	358	617	344	648	1 079	430	804	860	478	853	864	502	953	929	501	973
Potravin. a tabák. průmysl	349	111	371	881	382	921	920	423	1 155	902	463	1 252	873	463	1 337	866	443	1 340
Textil., oděv. a kož. průmysl	147	54	119	228	215	254	238	256	291	235	293	480	263	333	420	...	338	419
Dřevozprac. a papír. prům.	264	72	342	395	276	694	616	329	895	1 198	389	843	1 138	368	881	1 178	346	865
Rafinérský průmysl, koks.	689	1 600	...	1 207	1 425	429	938	1 815	1 333	...	617	856	...	398	544	...	388	1 732
Chemický průmysl	901	226	778	1 140	697	1 225	1 901	682	1 241	584	812	1 163	650	916	1 298	765	914	1 374
Výroba pryže. a plast. výr.	179	59	247	500	392	641	250	451	800	500	487	1 115	...	496	1 108	...	498	1 106
Výroba ost. nekov. min. v.	383	88	578	497	422	796	486	448	992	356	515	1 010	112	508	1 056	258	496	991
Hutnický a kovoděl. průmysl	501	66	334	460	340	449	1 118	491	713	516	465	626	539	502	664	555	503	682
Elektrotechnický průmysl	319	56	252	660	342	658	611	545	970	...	574	515	...	871	1 254	...	874	1 376
Výroba strojů a zařízení	255	45	372	738	327	487	536	438	537	615	555	685	510	591	793	640	591	834
Výroba dopravních prostřed.	179	48	416	636	356	769	2 066	458	940	325	529	1 028	...	584	1 109	...	661	1 093
Ostatní zpracovatel. průmysl	219	85	295	466	311	462	617	417	612	861	474	631	875	463	690	947	461	756
Výroba elektřiny, plynu, tepla	1 684	129	448	2 961	719	986	3 753	1 075	2 295	6 685	2 715	5 923	5 600	3 532	4 070	6 049	3 722	3 697
Zásobování vodou, odpady	259	140	509	304	396	525	421	648	772	544	761	902	625	685	903	618	659	912
Stavebnictví	298	95	586	420	312	546	630	409	738	853	500	817	771	472	818	793	454	786
Velkoobchod a maloobchod	603	138	384	821	333	606	910	435	681	1 514	428	782	2 025	447	749	2 576	442	784
Doprava a skladování	287	155	472	477	484	816	601	566	1 025	892	491	966	861	472	936	902	464	971
Ubytování, strav., pohostin.	193	200	438	227	396	559	322	333	481	402	296	518	428	335	471	412	331	431
Informační a komun. činnosti	762	169	616	1 248	845	995	713	1 263	1 683	1 289	774	2 166	1 533	930	2 248	1 504	922	2 161
Peněžnictví a pojišťovnictví
Činnosti v oblasti nemovitostí	899	1 606	533	3 106	2 596	735	2 711	2 849	1 628	595	2 548	3 746	3 274	3 362	3 004	2 345	3 221	3 521
Profesní, vědecké a tech. čin.	361	162	458	708	376	650	981	521	807	819	525	1 097	1 190	579	1 000	1 227	546	1 038
Administr. a podpůrné čin.	247	121	223	339	264	331	539	312	548	638	414	631	585	381	645	609	369	603
Veřejná správa	298	200	...	434	0	...	672	476	...	781	658	...	799	680	...	840	708	...
Vzdělávání	214	129	424	303	255	471	425	405	493	498	434	641	551	511	694	562	470	692
Zdravotní a sociální péče	139	219	268	250	358	359	372	528	553	465	531	610	473	531	629	477	532	634
Ostatní činnosti	173	268	315	247	397	620	349	505	498	426	516	576	437	471	687	438	437	741

**Mzdy a platy
v % HPH**

	1995			2000			2005			2010			2011			2012		
	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor
ČR celkem	38	55	33	40	28	31	45	28	34	46	31	36	44	29	36	44	30	36
Zemědělství, lesnictví, rybo-	49	84	35	46	34	36	44	34	53	29	47	52	20	31	49	20	29	46
Těžba nerostných surovin	41	143	32	30	58	89	36	34	36	33	33	24	30	32	28	31	38	20
Zpracovatelský průmysl	36	115	32	37	38	29	27	40	33	42	41	38	48	40	35	44	41	35
Potravin. a tabák. průmysl	28	70	39	26	31	26	30	36	27	34	41	29	35	40	29	37	42	29
Textil., oděv. a kož. průmysl	51	140	66	44	48	50	60	51	56	75	44	44	60	41	53	...	41	53
Dřevozprac. a papír. prům.	41	96	32	36	35	25	39	37	29	27	35	37	40	37	36	37	39	37
Rafinérský průmysl, koks.	19	8	...	14	12	33	25	18	25	...	75	49	...	139	79	...	156	25
Chemický průmysl	18	50	17	20	26	19	15	32	26	54	32	34	52	28	31	43	28	29
Výroba pryž. a plast. výr.	63	131	48	0	38	30	50	45	33	0	49	26	...	50	27	...	51	28
Výroba ost. nekov. min. v.	40	108	23	42	34	26	58	42	31	103	44	35	327	41	36	135	44	39
Hutnický a kovoděl. průmysl	34	132	31	51	42	39	23	36	34	54	44	50	56	41	50	60	42	49
Elektrotechnický průmysl	46	152	38	47	39	24	36	35	27	...	39	58	...	29	25	...	31	23
Výroba strojů a zařízení	43	209	27	36	42	38	52	46	46	113	42	43	127	42	41	88	43	40
Výroba dopravních prostřed.	32	225	30	32	45	26	18	47	30	200	46	33	...	43	31	...	40	32
Ostatní zpracovatel. průmysl	63	83	36	54	38	40	52	38	46	44	40	53	50	39	50	45	39	46
Výroba elektřiny, plynu, tepla	10	101	20	13	35	20	12	31	16	8	14	7	11	11	13	10	12	15
Zásobování vodou, odpady	41	77	27	47	40	39	52	33	33	48	31	34	47	31	36	48	34	36
Stavebnictví	56	92	21	54	36	42	41	30	42	41	29	45	52	31	53	52	32	54
Velkoobchod a maloobchod	26	47	41	30	29	37	39	30	40	32	36	41	26	36	48	21	37	46
Doprava a skladování	35	45	21	39	25	24	45	28	28	38	37	33	40	37	35	39	39	34
Ubytování, strav., pohostin.	45	26	21	46	19	25	56	29	42	61	36	41	60	32	48	62	33	54
Informační a komun. činnosti	26	70	28	23	25	30	51	23	28	39	40	27	33	32	28	33	31	30
Peněžnictví a pojišťovnictví
Činnosti v oblasti nemovitostí	10	3	8	6	3	16	9	3	12	57	4	8	13	3	9	15	4	8
Profesní, vědecké a tech. čin.	35	47	42	29	30	47	28	28	52	45	30	54	31	30	56	31	33	55
Administr. a podpůrné čin.	41	58	52	50	37	48	47	44	42	47	38	47	52	43	43	53	45	47
Veřejná správa	45	50	...	46	47	40	...	48	54	0	45	35	...	45	35	...
Vzdělávání	51	65	25	49	41	34	54	47	50	57	46	60	54	47	53	55	49	52
Zdravotní a sociální péče	63	27	35	61	26	41	63	29	41	65	37	54	66	38	55	67	39	55
Ostatní činnosti	47	23	31	47	12	30	54	22	46	56	24	54	54	26	50	56	28	49

Tvorba hrubého fixního kapitálu v % HPH

	1995			2000			2005			2010			2011			2012		
	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor
ČR celkem	44	55	54	42	31	33	37	28	35	37	29	20	37	28	28	33	28	30
Zemědělství, lesnictví, rybo-	36	90	35	17	26	23	18	29	10	12	41	44	8	36	58	18	49	82
Těžba nerostných surovin	30	225	92	50	28	82	59	23	22	81	23	15	106	15	24	78	24	34
Zpracovatelský průmysl	28	111	66	31	27	38	26	23	37	34	17	16	24	23	26	14	21	31
Potravin. a tabák. průmysl	47	63	55	28	23	17	33	26	21	25	16	16	60	19	15	45	20	18
Textil., oděv. a kož. průmysl	13	92	50	6	24	29	540	14	25	-25	12	9	0	26	10	...	13	30
Dřevozprac. a papír. prům.	36	97	104	38	28	30	30	25	35	8	24	22	39	27	22	28	19	25
Rafinérský průmysl, koks.	34	0	...	14	83	0	40	19	800	...	17	74	...	71	79	...	132	21
Chemický průmysl	25	130	33	69	34	42	19	28	30	99	22	19	18	27	24	40	22	23
Výroba pryže. a plast. výr.	33	100	89	50	31	33	3 800	41	35	0	20	12	...	25	15	...	25	18
Výroba ost. nekov. min. v.	37	166	82	17	35	20	11	25	32	44	16	4	36	18	21	-61	21	24
Hutnický a kovoděl. průmysl	24	112	34	13	23	31	52	19	21	59	19	22	34	21	20	9	18	22
Elektrotechnický průmysl	21	186	73	8	34	61	182	38	53	...	15	35	...	44	56	...	39	50
Výroba strojů a zařízení	29	179	54	97	25	32	324	24	41	22	14	15	27	25	24	34	23	26
Výroba dopravních prostřed.	63	229	81	116	27	57	39	34	47	-62	12	14	...	30	28	...	29	40
Ostatní zpracovatel. průmysl	10	64	69	3	15	26	20	12	38	36	16	23	17	17	27	8	18	31
Výroba elektřiny, plynu, tepla	99	253	4	56	177	27	20	81	28	43	153	37	50	77	46	49	48	44
Zásobování vodou, odpady	243	210	32	317	59	20	79	44	25	61	31	23	58	28	20	78	28	20
Stavebnictví	40	30	19	41	18	8	44	15	11	61	15	14	19	14	18	9	14	16
Velkoobchod a maloobchod	18	33	45	11	19	25	45	20	29	6	16	16	21	17	21	11	17	18
Doprava a skladování	46	30	33	70	26	17	97	27	19	80	21	19	67	28	34	49	25	25
Ubytování, strav., pohostin.	28	32	50	46	11	13	31	16	41	6	8	12	8	14	20	19	13	20
Informační a komun. činnosti	57	92	27	65	83	29	28	30	33	43	19	27	36	30	26	34	27	28
Peněžnictví a pojišťovnictví
Činnosti v oblasti nemovitostí	18	52	10	37	59	88	0	67	115	5	84	56	26	60	111	22	55	99
Profesní, vědecké a tech. čin.	67	48	65	55	20	21	59	15	23	21	21	12	50	21	18	51	23	16
Administr. a podpůrné čin.	-51	69	40	89	26	14	42	17	73	39	12	38	47	20	45	12	30	38
Veřejná správa	41	3 750	...	22	32	0	...	34	16	0	32	24	...	33	447	...
Vzdělávání	13	26	10	21	24	27	17	19	50	11	11	33	21	15	39	21	16	32
Zdravotní a sociální péče	23	10	61	38	11	11	19	15	25	20	14	12	20	14	8	16	12	16
Ostatní činnosti	44	14	98	78	20	21	58	22	39	42	12	27	43	16	21	31	18	46

Podíl hrubé přidané hodnoty na produkci (v %)	1995			2000			2005			2010			2011			2012		
	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor	Veřej. sektor	Dom. sektor	Zahr. sektor
ČR celkem	47	22	32	54	40	31	58	41	29	59	39	27	59	40	27	59	40	27
Zemědělství, lesnictví, rybo-	35	18	42	35	44	33	40	43	39	48	32	29	59	36	25	63	38	27
Těžba nerostných surovin	54	11	42	59	42	18	54	52	38	51	51	43	56	49	52	55	45	53
Zpracovatelský průmysl	26	10	27	27	32	28	22	30	24	44	30	20	44	32	22	45	32	22
Potravin. a tabák. průmysl	18	9	20	30	25	29	34	22	31	32	25	28	31	23	28	29	22	27
Textil., oděv. a kož. průmysl	30	12	33	31	37	29	42	35	27	36	27	23	38	35	30	...	35	29
Dřevozprac. a papír. prům.	31	13	33	38	33	27	46	33	27	47	33	24	49	31	22	49	31	22
Rafinérský průmysl, koks.	14	182	...	16	13	43	8	5	44	...	25	2	...	13	1	...	9	2
Chemický průmysl	31	13	35	18	33	34	20	26	34	44	29	23	44	28	22	47	26	23
Výroba pryž. a plast. výr.	19	11	21	50	36	31	50	29	24	50	30	28	...	29	28	...	30	27
Výroba ost. nekov. min. v.	39	12	35	51	41	39	35	36	33	24	40	32	7	41	32	14	39	31
Hutnický a kovoděl. průmysl	28	9	30	38	29	26	21	29	27	50	27	21	52	29	20	53	29	22
Elektrotechnický průmysl	49	8	43	56	35	26	73	55	14	...	37	5	...	53	15	...	56	17
Výroba strojů a zařízení	35	7	44	44	37	34	60	38	26	49	35	25	48	36	27	46	36	28
Výroba dopravních prostř.	34	6	22	79	34	21	79	32	22	26	30	19	...	32	21	...	35	20
Ostatní zpracovatel. průmysl	33	19	33	40	44	31	26	45	31	46	36	31	46	39	35	47	40	36
Výroba elektřiny, plynu, tepla	44	7	46	30	23	36	44	30	24	45	45	28	37	56	18	37	54	18
Zásobování vodou, odpady	44	16	42	49	35	41	50	37	43	54	35	35	51	27	35	55	30	36
Stavebnictví	26	15	53	30	30	27	28	32	23	38	32	21	44	30	18	22	31	20
Velkoobchod a maloobchod	42	35	41	32	54	44	50	55	47	31	49	42	41	47	40	58	48	42
Doprava a skladování	55	21	36	57	47	29	52	39	36	54	32	30	54	31	28	55	29	30
Ubytování, strav., pohostin.	43	40	49	49	54	50	54	48	42	58	41	41	54	47	38	55	47	38
Informační a komun. činnosti	58	17	40	54	46	42	44	55	47	54	49	49	61	50	53	58	51	53
Peněžnictví a pojišťovnictví
Činnosti v oblasti nemovitostí	56	55	39	53	59	33	52	60	45	28	46	46	49	55	33	44	54	42
Profesní, vědecké a tech. čin.	70	25	33	74	39	28	74	42	30	50	40	32	46	39	32	50	39	33
Administr. a podpůrné čin.	48	23	19	61	39	28	46	35	41	50	39	40	50	34	39	47	34	37
Veřejná správa	66	11	...	66	0	...	65	17	...	63	39	50	65	22	...	67	21	...
Vzdělávání	74	37	59	77	48	77	78	61	68	76	59	43	79	59	39	80	57	40
Zdravotní a sociální péče	52	51	55	55	65	42	60	68	59	57	63	52	59	62	54	60	62	53
Ostatní činnosti	58	44	39	55	43	49	61	48	39	59	48	35	60	48	38	62	47	42

Regionální konkurenceschopnost

Důležité hledisko hodnocení strukturální konkurenceschopnosti české ekonomiky představuje regionální ekonomická a inovační výkonnost doplněná o ukazatele kvality života obyvatelstva. Statistické ukazatele byly vybrány s ohledem na regionální reprezentativnost, tzn. do jaké míry je lze považovat za významné a metodu jejich regionálního zjišťování za dostatečně vypovídající s ohledem na územní příslušnost údajů.

1) Vývoj regionálního HDP (reálný vývoj HDP ve stálých cenách v %) a regionální struktura HDP v % – regionální hrubý domácí produkt je počítán z větší části výrobní metodou, z menší části (za sektory finančních, vládních a neziskových institucí) důchodovou metodou. Představuje hodnotu produkováných statků a služeb ve všech odvětvích na určitém území a za určité období (v regionálních účtech za kalendářní rok). Výpočet probíhá za kraje na základě údajů za jednotlivá pracoviště (místní jednotky) podniků. K přepočtu do stálých cen se používají z důvodu absence regionálně odlišných cenových produkčních indexů národní odvětvové deflátory.

2) **Regionální HDP na obyvatele** (ČR=100 a EU-28=100) se pro účely mezinárodního srovnání přepočítává na standard kupní síly (PPS). Dochází tak k přepočtu hodnoty všech složek HDP na průměrnou cenovou hladinu v EU a tím k vyloučení rozdílů v cenových hladinách na národní úrovni. Nezhledněny však zůstávají rozdíly v cenových hladinách na regionální úrovni uvnitř jednotlivých států.

3) **Produktivita práce** je vyjádřena jako HDP na 1 zaměstnanou osobu (ČR=100). Za zaměstnané osoby jsou považováni zaměstnanci i podnikatelé bez ohledu na to, jestli patří mezi rezidenty nebo nerezidenty na daném teritoriu. Samotný HDP se obvykle uvádí v přepočtu na rezidenty.

4) **Čistý disponibilní důchod domácností** představuje částku, kterou mohou domácnosti (rezidenti) věnovat na konečnou spotřebu, na úspory ve formě finančních aktiv a na akumulaci hmotných a nehmotných aktiv. Disponibilní důchod je výsledkem tvorby prvotních důchodů a přerozdělení v rámci účtu druhotného rozdělení důchodů.

5) **Tvorba hrubého fixního kapitálu** (v % HDP, na obyvatele ČR=100) (THFK) představuje hodnotu pořízeného hmotného i nehmotného investičního majetku, který bude sloužit k další produktivní činnosti (stroje, zařízení, budovy, ostatní stavby apod.). V regionálních účtech je alokována do úrovně krajů podle místa sídel místních jednotek (pracovišť), které tento majetek fakticky užívají.

6) **Podíl nezaměstnaných osob** (v %) představuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let k obyvatelstvu ve stejném věku. Do roku 2012 byla sledována míra registrované nezaměstnanosti zahrnující osoby zaevidované v určitém okamžiku u úřadů práce v poměru k celkové pracovní síle (součtu zaměstnaných a nezaměstnaných). Alternativním zdrojem údajů je Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS): mezi nezaměstnané řadí jen osoby aktivně si práci hledající, schopné v krátké době nastoupit do zaměstnání nebo se sebezaměstnat a nevykonávající ani hodinu týdně práce za odměnu.

7) **Podíl dlouhodobě nezaměstnaných** (v %) vyjadřuje procento uchazečů déle než 1 rok v evidenci u úřadů práce z celkového počtu nezaměstnaných.

8) **Stav přímých zahraničních investic** (v % HDP, na obyvatele ČR=100) (PZI) je na národní i regionální úrovni zjišťován

Českou národní bankou na základě auditovaných bilancí, které zahrnují celkový stav přímých zahraničních investic do základního kapitálu, reinvestované zisky a úvěrové vztahy mezi podnikem v tuzemsku a přímým investorem. Výsledky jsou od roku 2000 zpracovávány podle územního rozložení přímých zahraničních investic v ČR do jednotlivých krajů. Údaje se však vztahují k sídlům ekonomických subjektů, proto je jejich regionální reprezentativnost poněkud zkrácena, zejména pokud jde o údaje za hlavní město Prahu.

9) **Technologicky náročná odvětví** (v % HPH) odpovídají údajům za místní jednotky na základě vybraných dvoumístních NACE vycházejících z metodologie používané v EUROSTATU – zahrnují průmyslová odvětví high-tech (NACE 21,26), odvětví medium-high-tech (NACE 20 a 27-30) a znalostně intenzivní služby (NACE 59-63 a 72).

10) **Výdaje na výzkum a vývoj** (v % HDP) jsou zjišťovány za jednotlivá pracoviště VaV podle krajů. Šetření zahrnuje sektory podnikatelský, vládní, vyššího školství a neziskových soukromých institucí. Ukazatele výzkumu a vývoje se sledují podle krajů od roku 2001, kdy začalo být sledováno kromě sídla jednotky také území pracoviště pro potřeby regionálního třídění.

11) **Podíl zaměstnanců ve vědě a výzkumu** (v % zaměstnaných osob) je zjišťován ze stejného zdroje jako výdaje na VaV. Zaměstnanci jsou výzkumní pracovníci, kteří provádějí přímo výzkum a vývoj, a dále pomocní, techničtí, administrativní a jiní pracovníci pracující na pracovištích výzkumu a vývoje v jednotlivých zpravodajských jednotkách. Od roku 2005 jde o přepočtené osoby na plnou pracovní dobu věnovanou výzkumným a vývojovým činnostem (FTE).

12) **Podíl zaměstnaných s vysokoškolským vzděláním** (v %) vychází z Výběrového šetření pracovních sil, jde o rezidenty v daném kraji. Předmětem VŠPS jsou všechny osoby obvykle bydlící v soukromých domácnostech. Šetření se nevztahuje na osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních. Z toho důvodu jsou údaje za určité skupiny obyvatelstva, zejména za cizí státní příslušníky žijící a pracující na území republiky, k dispozici v omezené míře.

13) **Podíl zaměstnaných podle nejvyšší klasifikace zaměstnání** (CZ-ISCO 1–3, v %). Klasifikace zaměstnání v tomto přehledu zahrnují tyto skupiny: zákonodárci a řídící pracovníci, specialisté, techničtí a odborní pracovníci (údaje jsou z VŠPS); jde o rezidenty v daném kraji.

14) **Podíl podnikatelů** (v % zaměstnaných pracovních sil) vychází z údajů o postavení v zaměstnání ve VŠPS podle místa bydliště jako součet zaměstnavatelů (podnikatelů se zaměstnanci) a pracujících na vlastní účet (podnikatelů bez zaměstnanců); jde o rezidenty v daném kraji.

15) **Podíl zaměstnaných žen** (v % zaměstnaných pracovních sil) je zjišťován z Výběrového šetření pracovních sil; jde o rezidenty v daném kraji.

16) **Přírůstek obyvatelstva stěhováním** (v % celkové populace) je migrační saldo jako rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých osob v daném území (změna obce trvalého nebo dlouhodobého pobytu). Do vykazovaných hodnot není zahrnuto stěhování uvnitř sledovaného území. U osob, které nejsou v ČR přihlášeny k trvalému pobytu (např. u cizinců s krátkodobým pobytem) se stěhování nesleduje.

17) **Podíl cizinců** (na obyvatelstvu) vychází z počtu cizinců, který je zveřejňován Ředitelstvím služby cizinecké a pohraniční

police MV ČR. Zahnuje cizí státní příslušníky s trvalým pobytem či s dlouhodobými typy pobytu na území ČR k 31.12. příslušného roku.

18) **Počet lékařů** (na 1000 obyvatel) se počítá jako součet úvazků lékařů ve zdravotnických zařízeních, přepočtený podle délky plné týdenní pracovní doby stanovené pro dané zařízení. Od roku 2007 jsou počty lékařů (včetně zubních lékařů) uváděny včetně smluvních pracovníků.

19) **Průměrné procento pracovní neschopnosti** (z fondu kalendářních dnů) zahrnuje nově hlášené případy neschopnosti v daném roce na základě hlášení o pracovní neschopnosti nemocensky pojištěných zaměstnanců u ČSSZ.

20) **Počet obyvatel ve věku 65 let a více** (v % populace) se vztahuje vždy k 31. 12. daného roku. Do počtu obyvatel jsou zahrnuti všechny osoby, které mají na území České republiky trvalé bydliště, a to bez ohledu na jejich státní občanství (včetně cizinců s tzv. dlouhodobým pobytem).

21) **Kriminalita** (počet zjištěných trestných činů na 1000 obyvatel) zahrnuje násilné, mravnostní, majetkové i ostatní trestné činy. Data jsou bez trestných činů evidovaných referáty cizinecké a pohraniční policie, protože tyto údaje nejsou k dispozici v členění podle krajů.

22) **Investice na ochranu životního prostředí** (v % HDP) zahrnují investiční výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku a neinvestiční náklady, které se vztahují k aktivitám na ochranu životního prostředí. Údaje jsou součástí šetření ČSÚ a vztahují se k místu realizace investice.

23) **Měrné emise oxidu siřičitého** (v t/km²) jsou sledovány ČHMÚ v Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO), který je členěn v závislosti na druhu zdroje a jejich tepelných výkonech na REZZO 1 až 4, přičemž REZZO 4 představuje mobilní zdroje znečišťování (silniční motorová vozidla a jiné dopravní prostředky).

Tabulka 1: Pořadí krajů podle jednotlivých ukazatelů konkurenční schopnosti a souhrnný indikátor v roce 2013

	Průměr	Ekonomická výkonnost				Inovační výkonnost				Kvalita života			
		HDP/obyv.	Produktivita	Nezaměst.	THFK/HDP	PZI/HDP	High-tech/HDP	Výd. na VaV/HDP	VŠ vzděl. zam.	Migrace	Kriminalita	Počet lékařů/obyv.	Emise SO ₂
Jihomoravský kraj	4,2	2	3	10	4	6	8	1	2	3	8	2	1
Hlavní město Praha	4,5	1	1	1	5	1	9	2	1	14	14	1	4
Středočeský kraj	4,6	4	2	3	2	2	1	3	3	1	10	14	10
Plzeňský kraj	5,6	3	6	2	12	7	6	4	8	2	7	3	7
Jihočeský kraj	6,7	6	8	4	8	5	12	8	6	4	6	7	6
Královéhradecký kraj	6,9	5	4	5	14	11	3	11	5	8	4	5	8
Liberecký kraj	7,3	11	11	9	6	3	5	5	7	5	11	11	3
Pardubický kraj	7,8	10	13	6	7	9	2	6	11	6	3	9	11
Moravskoslezský kraj	8,5	9	5	13	9	4	4	9	4	12	12	8	13
Vysočina	8,7	8	7	7	11	10	10	12	12	11	2	12	2
Olomoucký kraj	8,9	12	12	12	10	14	7	7	9	10	5	4	5
Zlínský kraj	9,1	7	9	8	13	12	11	10	10	9	1	10	9
Ústecký kraj	11,2	13	10	14	3	8	13	13	13	7	13	13	14
Karlovarský kraj	11,3	14	14	11	1	13	14	14	14	13	9	6	12

Poznámka: souhrnný indikátor (viz sloupec Průměr) je prostým aritmetickým průměrem pořadí krajů v jednotlivých dílčích ukazatelích v roce 2013 (THFK, PZI a emise za rok 2012). Pramen: ČSÚ, MPSV, ČNB, Policejní prezidium ČR, ČHMÚ, vlastní výpočty.

Tabulka 2: Podíly krajů na celkových úhrnech ukazatelů ekonomické a inovační konkurenční schopnosti ČR v roce 2013 (v %)

	HDP	THFK	Nezaměstnaní	High-tech HPH	Výdaje na VaV	Zam. ve VaV	VŠ v zam.	Obyvatelstvo
Česká republika	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Hlavní město Praha	24,9	25,5	7,5	21,5	33,4	37,4	23,7	11,8
Středočeský kraj	11,0	12,6	10,3	15,9	12,4	9,2	11,8	12,3
Jihočeský kraj	5,2	5,0	5,3	4,0	3,3	3,5	5,1	6,1
Plzeňský kraj	5,0	4,4	4,3	5,5	5,3	4,4	4,7	5,5
Karlovarský kraj	2,0	2,3	3,3	0,8	0,1	0,2	1,6	2,9
Ústecký kraj	6,0	7,0	11,0	4,3	1,4	1,7	5,0	7,9
Liberecký kraj	3,3	3,3	4,3	3,9	3,0	3,3	3,4	4,2
Královéhradecký kraj	4,6	3,1	4,6	5,7	2,4	3,1	4,4	5,3
Pardubický kraj	3,9	3,8	4,4	5,1	3,5	4,1	3,8	4,9
Vysočina	4,1	3,7	4,7	3,5	1,5	1,4	3,2	4,9
Jihomoravský kraj	10,9	11,2	12,1	9,7	21,0	17,7	14,1	11,1
Olomoucký kraj	4,7	4,4	7,3	4,2	3,9	4,6	4,6	6,1
Zlínský kraj	4,7	4,1	5,7	3,9	2,6	3,2	4,5	5,6
Moravskoslezský kraj	9,8	9,6	15,1	12,1	6,1	6,1	10,1	11,6

Poznámka: THFK za rok 2012. Pramen: ČSÚ – Regionální účty, VŠPS, MPSV, vlastní výpočty.

Tabulka 3: Vývoj regionálního HDP ve stálých cenách (tempa růstu v %)

	1996	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	4,3	4,3	4,9	6,4	6,9	5,5	2,7	-4,8	2,3	2,0	-0,8	-0,7
Hlavní město Praha	5,7	5,1	6,3	7,0	5,3	9,1	2,2	-5,5	2,3	-0,8	-0,2	1,2
Středočeský kraj	3,4	6,1	6,2	4,4	13,8	7,6	7,6	-7,2	1,4	6,8	-1,1	-2,7
Jihočeský kraj	4,2	3,8	5,2	8,3	4,1	0,7	-0,6	-3,2	1,1	-0,2	0,8	-1,6
Plzeňský kraj	5,6	5,6	8,8	4,4	9,9	0,0	-2,3	-0,6	5,2	1,7	-3,7	2,0
Karlovarský kraj	-1,0	4,6	0,2	2,6	1,2	3,5	-3,0	-2,2	-1,7	-1,1	-1,8	0,7
Ústecký kraj	2,4	1,1	0,4	5,6	9,1	2,1	2,2	-1,8	-3,2	-0,1	-1,0	-2,7
Liberecký kraj	2,0	5,0	4,5	12,6	6,5	1,2	3,5	-6,5	4,7	2,8	0,9	-1,8
Královéhradecký kraj	4,2	5,6	6,1	5,8	4,0	6,2	3,7	-3,7	3,6	1,0	-1,5	-0,8
Pardubický kraj	2,2	3,9	3,3	5,6	10,2	6,0	1,4	-4,9	4,9	4,3	-6,8	-1,2
Vysočina	3,8	6,1	2,8	8,2	6,7	4,8	-0,4	-3,7	1,6	3,9	-0,3	-1,8
Jihomoravský kraj	4,4	3,7	4,8	5,4	5,6	6,9	5,0	-4,7	2,8	2,6	1,1	1,7
Olomoucký kraj	6,6	4,0	6,7	3,0	4,2	4,4	2,8	-4,0	4,1	3,4	-1,1	-2,4
Zlínský kraj	2,5	4,2	2,2	9,1	9,0	5,2	7,6	-3,3	2,0	2,3	-2,1	-0,2
Moravskoslezský kraj	6,1	1,4	4,4	8,2	5,2	3,4	1,1	-7,6	3,7	4,2	-0,3	-4,0

Pramen: ČSÚ – Regionální účty.

Tabulka 4: Regionální struktura HDP v % (ČR = 100)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Hlavní město Praha	20,0	22,7	24,1	24,5	24,7	25,2	25,6	25,5	25,7	24,9	24,7	24,9
Středočeský kraj	9,9	10,9	10,7	10,4	10,7	10,8	10,9	10,7	10,6	11,0	11,0	11,0
Jihočeský kraj	5,8	5,7	5,5	5,5	5,5	5,2	5,1	5,2	5,1	5,0	5,2	5,2
Plzeňský kraj	5,2	5,0	5,2	5,1	5,2	5,0	4,7	4,9	5,0	5,0	4,9	5,0
Karlovarský kraj	2,8	2,5	2,3	2,3	2,2	2,2	2,1	2,2	2,1	2,1	2,0	2,0
Ústecký kraj	7,7	6,6	6,6	6,6	6,5	6,4	6,4	6,5	6,3	6,3	6,2	6,0
Liberecký kraj	3,8	3,8	3,3	3,5	3,4	3,3	3,2	3,1	3,2	3,2	3,3	3,3
Královéhradecký kraj	4,9	5,0	4,7	4,6	4,5	4,5	4,5	4,6	4,6	4,5	4,5	4,6
Pardubický kraj	4,4	4,2	4,1	4,0	4,1	4,1	4,0	4,0	4,0	4,1	3,9	3,9
Vysočina	4,2	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	3,9	4,0	3,9	4,0	4,1	4,1
Jihomoravský kraj	10,3	10,0	10,0	9,9	9,9	10,0	10,3	10,3	10,3	10,4	10,6	10,9
Olomoucký kraj	5,2	5,0	4,9	4,7	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,7	4,7	4,7
Zlínský kraj	4,9	4,8	4,5	4,6	4,7	4,6	4,8	4,8	4,7	4,7	4,7	4,7
Moravskoslezský kraj	10,9	9,6	9,9	10,3	10,0	10,0	10,0	9,7	9,8	10,1	10,1	9,8

Pramen: ČSÚ – Regionální účty.

Tabulka 5: Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele (ČR = 100)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Hlavní město Praha	170	197	211	214	214	218	218	216	216	211	209	210
Středočeský kraj	93	100	96	92	94	94	94	91	89	90	90	89
Jihočeský kraj	96	94	89	90	89	86	83	85	84	83	85	85
Plzeňský kraj	97	94	97	94	96	92	87	91	92	91	90	92
Karlovarský kraj	95	85	79	76	74	73	71	73	72	71	71	71
Ústecký kraj	96	83	82	82	81	80	80	82	79	79	78	77
Liberecký kraj	92	91	80	83	82	78	76	75	76	76	78	78
Královéhradecký kraj	92	93	88	86	84	85	85	87	87	86	86	87
Pardubický kraj	88	85	83	82	83	84	82	81	82	84	80	80
Vysočina	83	82	81	82	82	83	79	81	80	83	84	84
Jihomoravský kraj	93	91	91	89	90	91	94	94	94	94	96	98
Olomoucký kraj	84	79	78	75	73	73	74	75	76	77	78	77
Zlínský kraj	84	82	78	80	82	81	84	85	83	84	84	85
Moravskoslezský kraj	87	77	81	84	82	83	84	81	83	86	86	84

Pramen: ČSÚ – Regionální účty.

Tabulka 6: Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele (EU-28=100)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	71	74	78	79	80	83	81	83	81	83	82	82
Hlavní město Praha	139	152	163	167	169	177	175	176	173	175	172	173
Středočeský kraj	68	70	73	72	75	77	75	74	71	75	74	73
Jihočeský kraj	66	67	70	72	72	72	68	71	69	69	70	70
Plzeňský kraj	66	68	76	75	76	77	69	72	72	76	74	76
Karlovarský kraj	62	62	63	62	60	61	58	61	58	59	58	59
Ústecký kraj	59	60	65	65	66	67	65	69	65	66	65	63
Liberecký kraj	64	64	63	66	65	64	61	62	62	63	65	64
Královéhradecký kraj	68	67	69	69	68	70	69	72	71	71	71	72
Pardubický kraj	61	62	65	65	67	69	66	67	65	70	66	66
Vysočina	59	63	64	66	67	69	65	68	66	69	69	69
Jihomoravský kraj	66	68	71	72	73	76	76	78	76	78	79	81
Olomoucký kraj	57	57	61	60	59	61	60	62	62	64	64	63
Zlínský kraj	60	61	62	64	65	67	69	71	68	70	69	70
Moravskoslezský kraj	56	57	64	67	67	69	69	68	68	71	71	69

Poznámka: dle ESA 2010 od roku 2011, jinak dle ESA 1995. Pramen: ČSÚ (2011-2013), EUROSTAT (2000-2010).

Tabulka 7: Produktivita práce (HDP na 1 zaměstnanou osobu, ČR=100)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Hlavní město Praha	129	141	149	148	145	152	145	141	143	140	136	138
Středočeský kraj	102	108	101	100	101	100	103	98	98	100	100	100
Jihočeský kraj	97	94	91	92	92	87	85	88	86	85	88	89
Plzeňský kraj	96	91	93	89	93	90	86	90	91	90	89	91
Karlovarský kraj	91	80	77	74	74	75	72	76	74	74	74	77
Ústecký kraj	101	95	92	93	93	93	90	95	90	90	91	88
Liberecký kraj	89	92	80	85	85	82	84	83	83	83	88	88
Královéhradecký kraj	92	91	91	88	86	88	90	92	93	91	92	94
Pardubický kraj	91	90	85	84	87	86	86	87	87	88	85	84
Vysočina	93	87	87	89	89	87	87	89	89	91	93	91
Jihomoravský kraj	94	91	93	92	92	93	94	95	94	95	96	97
Olomoucký kraj	92	89	88	83	80	80	83	83	87	88	87	87
Zlínský kraj	90	85	82	87	88	84	88	91	90	90	91	88
Moravskoslezský kraj	94	89	94	95	95	94	94	92	94	96	96	93

Pramen: ČSÚ – Regionální účty, vlastní výpočty.

Tabulka 8: Čistý disponibilní důchod domácností (ČDDD) na 1 obyvatele (ČR = 100)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Hlavní město Praha	122	131	137	136	137	135	133	131	135	133	131	132
Středočeský kraj	104	106	109	107	107	108	106	109	110	109	110	108
Jihočeský kraj	101	100	98	98	99	97	99	97	95	95	95	94
Plzeňský kraj	101	100	101	100	99	101	101	100	99	100	101	102
Karlovarský kraj	97	100	91	91	90	89	87	90	88	89	88	89
Ústecký kraj	100	93	88	88	89	87	88	89	89	89	87	87
Liberecký kraj	97	97	95	96	96	94	92	93	94	93	92	92
Královéhradecký kraj	99	100	96	97	97	96	97	98	97	96	97	97
Pardubický kraj	92	92	92	94	92	93	93	94	92	93	95	94
Vysočina	88	89	95	95	95	95	95	95	94	96	95	97
Jihomoravský kraj	97	95	96	96	94	97	97	97	98	97	98	100
Olomoucký kraj	93	92	92	90	91	92	92	91	89	90	91	90
Zlínský kraj	92	92	92	94	97	96	94	93	91	92	93	93
Moravskoslezský kraj	96	91	88	90	88	89	91	91	90	91	90	90

Pramen: ČSÚ – Regionální účty, vlastní výpočty.

Tabulka 9: Tvorba hrubého fixního kapitálu v % HDP (míra investic)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	33,4	30,7	28,2	28,3	28,0	29,6	29,0	27,1	27,0	26,6	26,1	24,9
Hlavní město Praha	27,8	30,8	27,0	26,8	28,4	31,5	30,9	29,4	27,4	27,7	26,9	..
Středočeský kraj	36,5	35,7	36,9	39,1	34,0	33,6	29,7	28,1	27,8	29,7	29,8	..
Jihočeský kraj	59,8	36,8	30,0	32,8	27,5	28,0	28,4	25,4	28,1	25,2	25,0	..
Plzeňský kraj	35,5	32,7	28,7	25,2	33,4	30,2	27,3	29,6	25,2	24,6	23,5	..
Karlovarský kraj	31,4	22,8	28,6	30,1	26,7	24,0	26,8	24,0	29,4	28,9	30,1	..
Ústecký kraj	34,3	25,5	23,9	21,8	23,6	29,6	27,5	26,4	33,0	31,2	29,7	..
Liberecký kraj	29,1	27,6	31,5	27,0	23,7	24,2	27,5	24,3	23,2	24,5	26,2	..
Královéhradecký kraj	29,7	28,8	24,8	22,7	21,3	22,4	22,2	21,5	20,2	18,7	17,8	..
Pardubický kraj	32,1	28,2	28,1	25,2	22,8	26,0	27,6	23,0	26,8	23,7	25,1	..
Vysočina	29,0	35,2	27,7	31,5	25,0	28,3	24,4	23,9	23,5	22,9	23,7	..
Jihomoravský kraj	33,1	30,6	28,4	33,1	31,8	33,7	32,4	28,7	28,5	28,1	27,3	..
Olomoucký kraj	28,0	31,1	29,7	27,4	27,3	28,8	28,4	32,3	28,9	25,7	24,3	..
Zlínský kraj	30,4	28,5	27,4	24,5	25,7	25,5	23,5	21,6	23,7	23,6	22,8	..
Moravskoslezský kraj	35,6	27,9	22,9	24,3	26,8	26,9	31,3	26,0	25,6	25,8	24,8	..

Pramen: ČSÚ – Regionální účty, vlastní výpočty.

Tabulka 10: Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele (ČR=100)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Hlavní město Praha	142	198	203	202	217	232	232	234	220	220	215	..
Středočeský kraj	101	117	126	127	115	107	96	94	92	101	103	..
Jihočeský kraj	171	113	95	105	88	81	81	80	88	79	82	..
Plzeňský kraj	103	100	99	84	115	94	82	99	86	85	81	..
Karlovarský kraj	89	63	80	81	70	59	65	65	78	78	81	..
Ústecký kraj	98	69	69	63	68	80	75	80	97	93	89	..
Liberecký kraj	80	82	90	80	69	64	72	67	66	70	79	..
Královéhradecký kraj	81	87	77	69	64	64	65	69	65	60	59	..
Pardubický kraj	85	78	83	73	68	74	78	69	82	75	77	..
Vysočina	72	94	80	92	73	79	67	71	70	71	76	..
Jihomoravský kraj	93	90	91	105	102	104	105	99	99	99	100	..
Olomoucký kraj	70	80	83	72	72	72	73	89	82	75	73	..
Zlínský kraj	77	76	76	69	75	70	68	67	73	74	73	..
Moravskoslezský kraj	93	70	65	72	78	75	90	78	79	83	82	..

Pramen: ČSÚ – Regionální účty.

Tabulka 11: Podíl nezaměstnaných osob (v % obyvatelstva 15-64 let)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	2,9	8,8	9,5	6,6	6,1	5,0	4,1	6,1	7,0	6,7	6,8	7,7
Hlavní město Praha	0,3	3,4	3,6	2,8	2,5	2,1	1,8	2,6	3,5	3,6	3,9	4,8
Středočeský kraj	2,6	6,8	6,9	4,8	4,3	3,5	3,0	4,6	5,6	5,6	5,7	6,5
Jihočeský kraj	2,0	5,8	6,6	4,6	4,4	3,5	3,1	4,9	5,6	5,6	5,7	6,5
Plzeňský kraj	2,2	6,5	6,7	4,8	4,5	3,7	3,3	5,6	6,3	5,8	5,4	6,2
Karlovarský kraj	2,1	8,0	10,8	7,8	7,3	6,1	5,2	7,7	8,5	8,2	8,0	9,0
Ústecký kraj	5,8	16,2	15,9	11,3	10,7	8,9	7,1	8,9	9,8	9,7	10,0	11,1
Liberecký kraj	2,5	6,4	8,2	5,9	5,4	4,7	4,4	7,3	8,0	7,5	7,4	8,2
Královéhradecký kraj	2,0	5,9	7,7	5,4	4,9	3,9	3,2	5,1	5,7	5,5	5,7	6,8
Pardubický kraj	2,7	7,9	8,9	6,0	5,4	4,3	3,7	6,1	6,9	6,3	6,2	7,0
Vysočina	3,4	7,5	8,9	6,0	5,4	4,5	3,9	6,5	7,2	6,9	6,7	7,4
Jihomoravský kraj	2,9	9,4	10,7	7,5	6,8	5,6	4,7	6,7	7,8	7,5	7,5	8,2
Olomoucký kraj	4,3	11,9	11,7	7,7	6,9	5,4	4,4	7,3	8,4	8,0	8,1	9,1
Zlínský kraj	2,4	8,1	9,5	6,6	6,0	4,8	4,1	6,7	7,7	7,0	6,9	7,9
Moravskoslezský kraj	5,1	15,1	15,7	10,4	9,6	7,8	6,0	8,1	8,7	8,3	8,5	9,8

Poznámka: do roku 2004 míra nezaměstnanosti v % pracovní síly. Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

Tabulka 12: Podíl dlouhodobě nezaměstnaných – uchazečů déle než 1 rok v evidenci (v %)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	23,7	38,4	40,6	41,7	41,2	38,6	28,8	23,0	31,8	36,2	35,3	39,7
Hlavní město Praha	6,8	25,2	24,0	25,6	24,3	22,7	16,6	11,5	20,8	25,2	26,8	33,2
Středočeský kraj	23,1	35,1	33,9	34,9	34,2	30,1	22,0	18,1	26,8	33,5	33,4	37,6
Jihočeský kraj	18,7	26,4	26,5	28,2	30,2	26,3	19,1	16,3	23,3	28,2	27,5	31,9
Plzeňský kraj	25,1	34,6	34,2	34,3	34,7	32,0	22,5	19,6	28,5	32,9	32,0	35,8
Karlovarský kraj	16,3	33,6	40,7	43,1	43,1	41,1	31,1	27,6	36,3	39,7	37,2	42,4
Ústecký kraj	28,0	46,2	51,3	51,2	50,8	49,3	38,0	32,1	38,9	42,9	42,1	46,8
Liberecký kraj	17,5	32,9	38,1	37,5	35,7	33,8	24,6	22,8	33,5	36,4	36,2	40,4
Královéhradecký kraj	17,9	31,4	31,0	33,2	32,4	29,0	16,3	14,4	22,5	27,8	28,0	33,8
Pardubický kraj	19,4	35,3	34,5	35,5	35,0	32,2	23,6	20,5	28,5	32,7	31,1	35,5
Vysočina	22,6	36,7	35,1	37,7	38,9	34,8	25,5	21,8	31,0	36,0	34,1	38,2
Jihomoravský kraj	20,0	36,4	40,4	42,2	41,4	38,2	30,3	24,1	32,9	37,0	36,3	40,4
Olomoucký kraj	25,6	40,7	40,5	41,4	39,9	37,3	27,0	20,2	33,1	38,2	38,2	40,9
Zlínský kraj	21,4	34,9	39,9	40,1	40,0	37,5	29,5	22,6	34,7	37,5	34,2	38,3
Moravskoslezský kraj	28,0	45,1	49,8	51,8	50,8	49,0	39,7	30,1	38,0	42,2	40,2	45,3

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

Tabulka 13: Stav přímých zahraničních investic v % HDP

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	34,5	43,6	41,9	45,8	47,5	53,0	54,5	58,9	60,9	59,8	64,3	..
Hlavní město Praha	72,3	97,9	81,3	100,2	102,4	108,6	113,8	118,4	123,5	125,4	138,5	..
Středočeský kraj	37,7	39,2	39,2	47,3	48,9	55,7	52,8	65,2	59,0	57,7	68,0	..
Jihočeský kraj	22,9	25,5	24,8	31,6	31,7	35,4	39,1	40,9	41,8	43,9	42,2	..
Plzeňský kraj	27,8	37,2	29,6	29,4	29,3	31,1	32,0	36,9	37,8	37,1	36,8	..
Karlovarský kraj	17,6	22,4	21,6	21,6	21,3	21,6	23,8	26,3	25,3	23,8	19,2	..
Ústecký kraj	38,7	43,7	37,7	29,0	26,5	43,0	40,6	40,5	41,8	34,5	33,5	..
Liberecký kraj	17,5	22,5	42,6	40,5	39,1	42,1	47,5	47,4	49,4	45,7	46,3	..
Královéhradecký kraj	14,4	17,8	18,0	16,3	13,6	17,3	17,4	20,1	26,9	26,1	29,6	..
Pardubický kraj	22,4	23,9	27,5	27,4	26,3	25,5	28,9	25,3	35,2	31,8	31,2	..
Vysočina	14,7	16,3	26,7	26,4	35,6	40,5	34,0	37,4	34,0	30,7	30,5	..
Jihomoravský kraj	21,6	22,1	29,9	18,3	20,2	21,8	24,0	33,1	38,4	38,2	38,9	..
Olomoucký kraj	15,2	20,6	22,6	18,4	16,5	15,5	17,6	18,6	16,6	16,4	16,9	..
Zlínský kraj	18,0	24,4	20,8	19,7	18,0	20,8	20,1	21,2	26,3	26,4	25,8	..
Moravskoslezský kraj	16,2	20,1	27,0	26,6	35,1	43,0	40,4	45,6	43,1	42,7	45,7	..

Pramen: ČNB – statistika platební bilance, vlastní výpočty.

Tabulka 14: Stav přímých zahraničních investic na 1 obyvatele (ČR=100)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	..
Hlavní město Praha	413	463	409	467	461	445	455	433	438	443	450	..
Středočeský kraj	109	89	90	95	97	99	91	100	86	87	95	..
Jihočeský kraj	62	54	53	62	59	57	60	59	58	61	56	..
Plzeňský kraj	76	80	69	61	59	54	51	57	57	57	51	..
Karlovarský kraj	43	43	41	36	33	30	31	33	30	28	21	..
Ústecký kraj	93	81	74	52	45	65	59	56	54	46	41	..
Liberecký kraj	46	46	81	74	68	62	66	60	62	58	56	..
Královéhradecký kraj	39	36	38	31	24	28	27	30	38	38	40	..
Pardubický kraj	55	46	55	49	46	40	43	35	47	45	39	..
Vysočina	35	31	52	47	62	63	49	51	45	42	40	..
Jihomoravský kraj	57	46	65	36	38	37	41	53	59	60	58	..
Olomoucký kraj	35	37	42	30	26	21	24	24	21	21	21	..
Zlínský kraj	43	45	39	34	31	32	31	30	36	37	34	..
Moravskoslezský kraj	36	35	52	49	61	67	62	63	59	61	61	..

Pramen: ČNB – statistika platební bilance, vlastní výpočty.

Tabulka 15: Technologicky náročná odvětví v % celkové hrubé přidané hodnoty (HPH)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	14,0	14,0	14,7	15,3	16,1	16,8	15,9	15,4	16,4	17,1	17,5	17,3
Hlavní město Praha	14,3	15,0	14,0	15,1	16,3	16,2	14,7	14,9	14,7	15,5	15,7	15,0
Středočeský kraj	22,6	21,1	23,8	22,8	24,1	25,3	23,7	21,6	24,0	25,0	24,8	25,1
Jihočeský kraj	12,0	11,8	12,7	13,8	13,6	14,4	13,4	12,0	12,3	13,4	13,9	13,4
Plzeňský kraj	12,7	12,4	13,5	15,7	18,1	14,9	15,8	18,1	19,8	19,1	19,5	19,0
Karlovarský kraj	6,8	6,9	7,6	9,0	7,8	8,1	6,9	6,0	7,0	7,3	6,6	6,5
Ústecký kraj	9,6	10,1	11,6	12,6	13,0	13,2	13,0	10,6	12,2	11,4	12,8	12,5
Liberecký kraj	17,8	17,2	20,6	21,4	21,9	23,0	22,0	20,2	19,0	19,8	21,0	20,7
Královéhradecký kraj	14,8	15,4	16,3	16,5	17,1	19,4	19,3	17,6	20,0	20,3	21,6	21,7
Pardubický kraj	17,4	17,7	19,2	19,0	20,1	21,0	21,2	21,1	23,1	25,1	22,5	22,3
Vysočina	13,6	13,3	15,2	14,7	16,7	19,1	16,3	12,9	14,4	15,0	15,6	14,7
Jihomoravský kraj	11,4	11,0	11,9	12,7	11,9	14,7	14,7	13,8	14,7	15,1	16,0	15,4
Olomoucký kraj	12,4	14,1	14,6	13,5	13,8	13,8	13,3	14,6	15,2	15,7	16,3	15,5
Zlínský kraj	15,2	15,1	14,6	14,1	14,4	15,4	13,9	11,6	13,5	13,9	13,6	14,3
Moravskoslezský kraj	9,6	10,0	10,5	12,3	12,5	13,3	13,0	15,5	16,8	18,8	20,1	21,4

Pramen: ČSÚ – Regionální účty, vlastní výpočty.

Tabulka 16: Výdaje na výzkum a vývoj v % HDP (GERD)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	1,10	1,15	1,15	1,30	1,42	1,42	1,35	1,41	1,49	1,76	1,79	1,91
Hlavní město Praha	1,63	1,76	1,81	1,98	2,22	2,37	2,19	2,09	2,07	2,31	2,53	2,56
Středočeský kraj	2,60	2,33	2,21	2,54	2,26	2,55	2,23	2,39	2,84	3,19	1,37	2,16
Jihočeský kraj	0,56	0,67	0,69	0,89	0,89	0,89	0,97	1,04	1,05	1,07	1,23	1,21
Plzeňský kraj	0,62	0,50	0,52	0,68	0,73	0,73	0,93	0,83	1,16	1,56	1,91	2,01
Karlovarský kraj	0,12	0,13	0,13	0,10	0,09	0,09	0,12	0,11	0,13	0,15	0,25	0,14
Ústecký kraj	0,26	0,32	0,25	0,28	0,26	0,28	0,32	0,25	0,28	0,31	0,45	0,44
Liberecký kraj	0,77	0,85	0,85	0,97	1,23	1,05	1,19	1,08	1,15	1,45	2,15	1,78
Královéhradecký kraj	0,52	0,59	0,82	0,78	0,62	0,73	0,67	0,92	0,86	0,92	0,87	1,00
Pardubický kraj	0,91	1,07	1,08	1,24	1,34	1,27	1,24	1,24	1,40	1,54	1,74	1,67
Vysočina	0,37	0,36	0,42	0,53	0,36	0,34	0,44	0,41	0,48	0,48	0,56	0,69
Jihomoravský kraj	1,17	1,23	1,30	1,45	1,46	1,50	1,47	2,02	2,07	2,67	3,40	3,67
Olomoucký kraj	0,68	0,67	0,71	0,90	0,83	0,87	0,78	0,90	0,87	1,12	1,86	1,60
Zlínský kraj	0,98	0,69	0,57	1,05	1,00	0,97	0,85	0,85	0,98	1,11	1,21	1,04
Moravskoslezský kraj	0,55	0,91	0,73	0,65	1,58	0,72	0,66	0,80	0,80	1,22	1,12	1,19

Pramen: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje v ČR (Veřejná databáze), Regionální účty, vlastní výpočty.

Tabulka 17: Pracovníci ve výzkumu a vývoji v % zaměstnaných osob

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	0,53	0,58	0,60	0,88	0,96	0,97	0,98	1,00	1,03	1,10	1,19	1,22
Hlavní město Praha	1,40	1,50	1,51	2,15	2,34	2,50	2,28	2,13	2,19	2,35	2,42	2,54
Středočeský kraj	0,61	0,73	0,68	0,89	0,93	0,91	0,93	0,94	0,97	0,99	0,93	1,02
Jihočeský kraj	0,35	0,38	0,38	0,56	0,61	0,59	0,61	0,68	0,71	0,70	0,73	0,73
Plzeňský kraj	0,32	0,26	0,29	0,51	0,65	0,70	0,63	0,70	0,69	0,79	0,98	0,97
Karlovarský kraj	0,06	0,08	0,08	0,05	0,06	0,05	0,09	0,07	0,07	0,07	0,08	0,10
Ústecký kraj	0,11	0,11	0,13	0,20	0,23	0,24	0,22	0,21	0,22	0,24	0,30	0,30
Liberecký kraj	0,34	0,33	0,38	0,64	0,93	0,71	0,72	0,66	0,69	0,91	1,01	1,10
Královéhradecký kraj	0,27	0,31	0,42	0,53	0,46	0,56	0,56	0,69	0,72	0,74	0,68	0,78
Pardubický kraj	0,49	0,47	0,51	0,82	0,91	0,90	0,91	0,89	0,92	1,02	1,11	1,07
Vysočina	0,18	0,20	0,22	0,31	0,26	0,25	0,29	0,28	0,31	0,32	0,35	0,39
Jihomoravský kraj	0,63	0,70	0,73	1,14	1,16	1,13	1,32	1,52	1,57	1,61	1,88	1,91
Olomoucký kraj	0,34	0,37	0,43	0,74	0,72	0,69	0,71	0,71	0,78	0,85	0,93	1,05
Zlínský kraj	0,33	0,31	0,31	0,64	0,67	0,58	0,65	0,68	0,68	0,71	0,75	0,73
Moravskoslezský kraj	0,28	0,33	0,33	0,45	0,49	0,51	0,53	0,59	0,65	0,75	0,89	0,71

Poznámka: Pracovníci – přepočtený stav (FTE). Pramen: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje v ČR, Regionální účty, vlastní výpočty.

Tabulka 18: Podíl zaměstnaných s vysokoškolským vzděláním (v %)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	12,6	13,2	14,0	14,6	14,9	15,0	15,8	17,1	18,4	19,8	20,9	22,3
Hlavní město Praha	29,0	28,2	28,8	29,2	28,7	28,7	32,3	31,7	35,6	38,4	39,1	40,1
Středočeský kraj	8,6	9,2	11,4	11,6	11,5	11,7	13,3	14,4	16,0	17,9	19,8	20,8
Jihočeský kraj	9,4	11,8	12,4	11,9	13,8	13,5	13,3	15,2	14,7	15,8	17,6	19,1
Plzeňský kraj	9,9	11,2	11,7	11,0	11,8	13,4	14,4	15,6	16,1	17,3	19,1	18,6
Karlovarský kraj	8,6	8,0	8,9	9,3	8,7	9,5	8,5	11,0	9,9	9,5	13,2	12,8
Ústecký kraj	8,6	8,5	7,7	8,5	9,5	7,9	7,9	9,3	10,4	12,1	13,8	15,0
Liberecký kraj	8,4	9,3	8,5	10,9	10,2	10,3	9,3	11,0	13,0	15,7	16,4	19,0
Královéhradecký kraj	10,3	10,6	12,1	11,4	14,1	13,2	14,5	15,4	16,0	16,1	17,4	19,4
Pardubický kraj	10,5	9,4	10,9	12,4	12,3	10,9	12,8	14,7	15,0	16,7	15,0	17,3
Vysočina	8,9	9,4	10,2	11,7	11,7	11,9	12,8	13,0	12,9	14,1	15,8	15,1
Jihomoravský kraj	15,4	17,0	17,5	17,6	18,0	18,8	18,6	21,4	22,1	23,5	24,8	27,9
Olomoucký kraj	11,3	10,2	12,5	14,1	14,3	14,2	13,7	12,7	14,9	18,6	17,7	18,1
Zlínský kraj	11,2	11,3	12,2	13,2	13,1	13,7	14,9	15,4	15,6	15,6	16,6	17,8
Moravskoslezský kraj	11,5	11,7	12,1	12,9	12,9	13,6	13,1	16,2	17,7	17,2	18,1	20,5

Pramen: ČSÚ – VŠPS, vlastní výpočty.

Tabulka 19: Podíl zaměstnaných podle klasifikace zaměstnání CZ-ISCO 1–3 (v %)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	32,6	33,0	34,2	35,1	35,4	36,0	36,3	37,3	36,4	36,7	37,3	37,8
Hlavní město Praha	53,9	51,0	52,7	53,1	54,3	55,9	55,9	53,1	54,8	56,5	57,7	57,7
Středočeský kraj	28,3	28,5	31,5	32,4	32,4	33,4	34,6	37,0	35,3	35,8	38,6	39,0
Jihočeský kraj	29,7	29,6	31,5	31,9	31,9	31,4	32,9	34,4	32,2	30,5	31,8	34,1
Plzeňský kraj	29,8	31,0	32,8	31,1	32,4	33,8	35,5	35,3	32,5	35,0	36,4	35,8
Karlovarský kraj	28,9	28,1	28,8	30,0	28,6	31,1	28,9	28,9	27,2	26,6	29,4	29,8
Ústecký kraj	28,5	27,5	28,1	29,8	30,7	31,3	30,3	30,7	29,8	31,6	30,4	31,1
Liberecký kraj	25,6	28,8	31,5	31,2	31,8	32,3	30,4	30,0	32,8	29,8	31,0	33,1
Královéhradecký kraj	30,5	30,8	33,6	33,6	36,2	35,3	35,0	35,9	36,9	36,8	37,5	37,2
Pardubický kraj	31,7	29,4	29,6	32,3	29,9	29,4	30,8	32,4	33,2	32,7	32,5	33,7
Vysočina	27,8	26,6	28,5	30,2	29,9	28,8	30,7	32,1	28,8	30,3	31,5	29,9
Jihomoravský kraj	34,0	35,5	35,8	37,3	37,2	38,3	38,5	40,6	39,0	40,0	39,6	41,1
Olomoucký kraj	28,5	28,7	30,0	31,3	31,1	33,0	33,3	33,6	31,1	33,2	31,3	30,7
Zlínský kraj	28,5	30,6	31,3	32,3	31,5	31,8	33,1	34,7	32,9	31,7	31,2	30,8
Moravskoslezský kraj	33,1	32,9	32,0	33,1	33,0	33,3	32,4	35,3	34,0	32,8	32,1	33,4

Poznámka: ISCO 1 – Zákodníci a řídicí pracovníci, ISCO 2 – Specialisté, ISCO 3 – Techničtí a odborní pracovníci (včetně příbuzných oborů). Pramen: ČSÚ – VŠPS, vlastní výpočty.

Tabulka 20: Podíl podnikatelů (zaměstnavatelů a pracujících na vlastní účet, v % zaměstnaných osob)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	14,4	15,4	16,2	15,3	15,5	15,6	15,5	16,2	17,1	17,5	17,8	16,9
Hlavní město Praha	19,4	21,6	21,0	20,4	20,9	20,3	20,6	21,9	22,2	23,4	25,8	20,8
Středočeský kraj	15,4	18,0	19,3	17,7	16,6	17,5	18,4	18,3	19,1	18,8	19,6	20,4
Jihočeský kraj	14,9	15,0	16,7	14,4	14,6	15,5	14,6	13,7	16,2	16,3	17,1	17,5
Plzeňský kraj	14,0	14,1	14,4	14,9	14,6	13,4	14,2	14,9	15,5	17,5	16,9	14,1
Karlovarský kraj	13,1	15,6	14,9	14,6	15,7	16,2	16,6	13,9	14,1	15,1	17,4	15,3
Ústecký kraj	12,1	13,0	13,3	13,0	13,2	13,1	12,3	13,0	14,6	15,7	15,9	16,8
Liberecký kraj	15,0	15,8	16,3	15,3	16,4	15,2	16,2	16,6	17,4	18,6	18,0	15,6
Královéhradecký kraj	14,3	15,2	16,7	15,2	16,2	17,3	15,7	17,7	18,2	19,9	19,6	18,1
Pardubický kraj	14,0	15,3	13,7	13,2	12,8	14,2	13,9	13,6	16,0	16,1	14,0	14,4
Vysočina	12,3	14,0	13,5	13,9	12,7	11,8	13,4	13,7	14,9	14,4	15,1	14,6
Jihomoravský kraj	14,8	14,2	16,5	15,1	15,8	15,6	15,2	16,5	17,9	17,8	17,0	16,4
Olomoucký kraj	11,5	11,6	13,8	13,5	14,0	13,1	12,7	16,4	16,2	15,6	16,1	13,5
Zlínský kraj	15,0	14,7	17,5	16,3	16,0	16,1	17,2	16,0	16,6	17,1	15,2	16,3
Moravskoslezský kraj	11,1	12,1	12,4	11,6	12,2	13,2	11,8	12,8	13,4	13,1	13,7	14,6

Pramen: ČSÚ – VŠPS, vlastní výpočty.

Tabulka 21: Podíl žen v % zaměstnané pracovní síly

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	43,5	43,3	43,4	43,2	43,2	43,0	42,8	42,8	42,7	43,0	43,2	43,4
Hlavní město Praha	46,6	46,4	45,9	45,6	45,9	45,6	44,4	44,3	43,4	44,1	44,2	44,3
Středočeský kraj	42,4	41,8	42,1	42,7	42,7	42,4	42,5	42,2	42,3	42,6	43,4	43,6
Jihočeský kraj	42,4	42,8	43,2	43,0	42,8	42,9	42,8	42,8	42,8	43,1	43,2	42,9
Plzeňský kraj	43,5	43,6	43,3	43,1	43,4	43,3	43,6	42,5	42,5	42,5	42,3	43,1
Karlovarský kraj	45,5	43,6	44,1	43,7	42,9	43,0	43,4	43,6	44,5	43,9	43,7	44,2
Ústecký kraj	41,2	42,6	43,7	42,7	41,5	41,2	40,6	40,1	40,4	41,6	40,9	41,4
Liberecký kraj	44,6	43,4	43,9	42,5	42,3	42,3	42,1	42,3	41,4	41,8	42,7	43,3
Královéhradecký kraj	43,7	43,6	43,8	43,1	44,4	43,6	44,1	42,9	43,1	44,1	44,4	43,6
Pardubický kraj	42,7	42,3	42,7	42,7	42,7	42,4	42,5	42,9	42,2	43,3	42,7	43,3
Vysočina	42,5	41,9	42,1	42,1	42,1	42,0	41,9	42,2	42,4	41,8	42,2	41,8
Jihomoravský kraj	43,7	43,6	43,4	43,0	43,0	43,1	42,3	42,9	44,0	42,9	42,9	44,0
Olomoucký kraj	41,8	43,3	42,4	42,0	42,4	42,4	42,4	42,4	42,4	43,8	43,8	43,6
Zlínský kraj	42,8	42,6	42,9	42,7	42,9	43,4	43,3	43,7	42,9	42,9	42,9	43,3
Moravskoslezský kraj	43,2	43,0	43,1	43,5	43,3	42,3	42,4	43,1	42,9	43,1	43,9	43,9

Pramen: ČSÚ – VŠPS, vlastní výpočty.

Tabulka 22: Přírůstek (úbytek) obyvatelstva stěhováním (v % celkové populace, meziročně)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	0,06	0,12	0,18	0,35	0,34	0,81	0,69	0,27	0,15	0,16	0,10	-0,01
Hlavní město Praha	-0,15	0,47	0,58	1,00	0,53	1,92	1,55	1,10	0,45	0,46	0,27	-0,43
Středočeský kraj	0,59	0,59	0,84	1,28	1,41	2,06	2,13	1,16	1,17	0,98	0,84	0,71
Jihočeský kraj	0,08	0,16	0,11	0,37	0,32	0,41	0,36	0,12	0,09	0,06	0,05	0,05
Plzeňský kraj	0,09	0,15	0,08	0,42	0,57	1,09	1,40	0,29	-0,04	0,14	0,21	0,23
Karlovarský kraj	-0,10	0,13	0,15	-0,11	0,03	0,76	0,13	-0,34	-0,13	-0,19	-0,39	-0,35
Ústecký kraj	0,08	0,17	0,19	0,15	-0,02	0,84	0,42	-0,05	-0,06	-0,03	-0,06	-0,05
Liberecký kraj	0,13	0,06	-0,03	0,33	0,33	0,56	0,56	0,18	0,01	0,06	-0,05	-0,02
Královéhradecký kraj	-0,01	-0,02	0,05	0,25	0,27	0,37	0,29	-0,08	-0,01	-0,07	-0,10	-0,10
Pardubický kraj	0,07	-0,01	0,04	0,20	0,32	0,60	0,61	0,10	0,08	0,04	0,01	-0,03
Vysočina	-0,02	-0,04	-0,02	0,18	0,11	0,30	0,19	-0,15	-0,13	-0,07	-0,13	-0,15
Jihomoravský kraj	0,07	-0,07	0,14	0,09	0,21	0,65	0,41	0,26	0,13	0,15	0,15	0,06
Olomoucký kraj	0,04	-0,10	-0,12	0,01	0,09	0,22	-0,05	-0,08	-0,08	-0,02	-0,10	-0,12
Zlínský kraj	0,07	-0,05	-0,07	0,01	0,00	0,13	0,06	-0,06	-0,12	-0,08	-0,13	-0,11
Moravskoslezský kraj	-0,14	-0,13	-0,12	-0,13	-0,10	-0,01	-0,01	-0,23	-0,32	-0,20	-0,22	-0,25

Pramen: ČSÚ – Statistika obyvatelstva, vlastní výpočty.

Tabulka 23: Podíl cizinců na obyvatelstvu (v %)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	2,0	2,3	2,5	2,7	3,1	3,8	4,2	4,1	4,0	4,1	4,1	4,2
Hlavní město Praha	4,9	6,1	6,7	7,7	8,7	10,8	11,6	11,9	11,9	13,0	13,1	12,9
Středočeský kraj	2,4	2,4	2,7	3,1	3,7	4,2	4,9	4,7	4,6	4,5	4,4	4,5
Jihočeský kraj	1,3	1,4	1,6	1,7	2,0	2,4	2,6	2,4	2,4	2,3	2,3	2,4
Plzeňský kraj	1,6	2,0	2,3	2,4	2,8	3,8	4,9	4,8	4,4	4,2	4,2	4,4
Karlovarský kraj	3,4	4,3	4,8	4,7	5,3	6,4	6,6	6,4	6,4	6,4	6,1	6,3
Ústecký kraj	1,7	2,0	2,4	2,7	3,2	4,0	4,2	3,8	3,7	3,7	3,7	3,8
Liberecký kraj	2,0	2,1	2,5	2,7	3,1	3,5	4,0	3,9	3,8	3,8	3,8	3,8
Královéhradecký kraj	1,5	1,7	1,8	2,1	2,4	2,8	3,0	2,7	2,7	2,5	2,4	2,4
Pardubický kraj	1,1	1,3	1,2	1,3	1,5	2,1	2,5	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2
Vysočina	0,8	1,0	1,1	1,2	1,4	1,7	1,9	1,7	1,6	1,5	1,5	1,5
Jihomoravský kraj	1,5	1,8	2,1	2,1	2,5	2,9	3,1	3,2	3,1	3,1	3,1	3,2
Olomoucký kraj	1,0	1,1	1,1	1,2	1,3	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6
Zlínský kraj	1,2	1,4	1,1	1,0	1,1	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Moravskoslezský kraj	1,4	1,5	1,5	1,5	1,6	1,8	2,0	1,9	1,8	1,8	1,9	1,9

Pramen: ČSÚ, MV ČR, vlastní výpočty.

Tabulka 24: Počet lékařů na 1 000 obyvatel

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	3,7	3,9	4,0	4,0	4,0	4,2	4,3	4,3	4,3	4,4	4,5	4,5
Hlavní město Praha	6,2	6,7	6,8	6,9	7,0	7,3	7,3	7,3	7,3	7,5	7,6	7,8
Středočeský kraj	2,9	3,1	3,0	3,0	2,9	3,2	3,1	3,2	3,2	3,1	3,2	3,2
Jihočeský kraj	3,5	3,5	3,6	3,5	3,5	3,9	3,9	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1
Plzeňský kraj	4,0	4,2	4,3	4,3	4,3	4,4	4,4	4,5	4,5	4,6	4,6	4,7
Karlovarský kraj	3,5	3,5	3,6	3,6	3,6	3,8	3,9	3,9	3,9	4,2	4,3	4,2
Ústecký kraj	3,1	3,2	3,3	3,3	3,3	3,5	3,5	3,5	3,4	3,5	3,5	3,5
Liberecký kraj	3,2	3,3	3,4	3,4	3,4	3,5	3,6	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8
Královéhradecký kraj	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0	4,5	4,4	4,5	4,5	4,5	4,6	4,6
Pardubický kraj	3,1	3,2	3,3	3,3	3,3	3,6	3,7	3,8	3,8	3,9	3,9	4,0
Vysočina	3,0	3,1	3,1	3,3	3,3	3,4	3,5	3,5	3,5	3,6	3,7	3,7
Jihomoravský kraj	4,1	4,2	4,3	4,3	4,3	4,6	4,7	4,8	4,8	4,9	4,9	5,0
Olomoucký kraj	3,8	4,0	4,0	4,0	4,1	4,2	4,2	4,3	4,4	4,5	4,6	4,6
Zlínský kraj	3,0	3,2	3,2	3,3	3,3	3,6	3,6	3,7	3,7	3,9	3,9	3,9
Moravskoslezský kraj	3,3	3,5	3,6	3,6	3,6	3,7	3,8	3,8	3,9	4,0	4,0	4,1

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS).

Tabulka 25: Průměrné procento pracovní neschopnosti

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	6,5	6,8	5,9	6,1	5,8	5,6	5,2	4,2	3,8	3,6	3,5	3,6
Hlavní město Praha	5,0	5,3	4,6	4,7	4,5	4,3	4,0	3,3	3,0	2,9	2,6	2,7
Středočeský kraj	5,7	6,2	5,4	5,7	5,5	5,4	5,2	4,2	3,9	3,7	3,5	3,6
Jihočeský kraj	6,3	6,8	6,0	6,5	6,2	6,0	5,6	4,6	4,2	4,2	4,1	4,4
Plzeňský kraj	6,5	6,8	6,0	6,5	6,0	5,9	5,5	4,4	4,0	3,8	3,8	4,1
Karlovarský kraj	6,2	6,7	5,7	6,0	5,7	5,5	5,2	4,1	3,6	3,5	3,5	3,8
Ústecký kraj	6,5	6,8	5,9	6,0	5,7	5,5	5,3	4,1	3,7	3,6	3,7	4,0
Liberecký kraj	7,1	7,7	6,5	6,7	6,5	6,3	5,9	4,7	4,1	3,9	3,9	4,2
Královéhradecký kraj	6,6	7,0	6,0	6,4	6,0	5,8	5,3	4,1	3,7	3,6	3,5	3,7
Pardubický kraj	6,7	6,9	6,1	6,5	6,1	5,8	5,3	4,3	3,8	3,6	3,5	3,7
Vysočina	6,5	6,9	6,1	6,4	6,0	5,9	5,5	4,3	3,9	3,8	3,6	3,9
Jihomoravský kraj	7,0	7,2	6,2	6,5	6,2	5,9	5,4	4,3	3,8	3,7	3,5	3,7
Olomoucký kraj	7,0	7,4	6,4	6,7	6,4	6,2	5,6	4,5	3,9	3,7	3,7	3,8
Zlínský kraj	7,8	8,0	6,9	7,2	6,8	6,4	6,1	5,2	4,6	4,4	4,1	4,4
Moravskoslezský kraj	7,8	7,9	6,8	7,2	6,9	6,8	6,0	4,8	4,3	4,3	4,0	4,3

Pramen: ČSÚ, MPSV ČR.

Tabulka 26: Počet obyvatel starších 65 let a více (v %)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	13,9	14,0	14,1	14,2	14,4	14,7	14,9	15,2	15,6	16,2	16,8	17,4
Hlavní město Praha	16,0	15,9	15,8	15,7	15,7	15,8	15,9	16,2	16,4	17,2	17,7	18,1
Středočeský kraj	14,3	14,2	14,2	14,2	14,2	14,3	14,4	14,6	14,8	15,3	15,9	16,3
Jihočeský kraj	13,8	13,8	13,9	14,1	14,3	14,5	14,9	15,2	15,5	16,2	16,9	17,5
Plzeňský kraj	14,4	14,4	14,6	14,8	14,9	15,1	15,3	15,6	16,0	16,7	17,3	17,9
Karlovarský kraj	12,2	12,3	12,6	12,9	13,2	13,4	13,6	14,0	14,4	15,2	16,0	16,8
Ústecký kraj	12,2	12,2	12,4	12,6	12,8	13,1	13,3	13,7	14,0	14,8	15,7	16,4
Liberecký kraj	12,8	12,8	13,0	13,2	13,4	13,6	13,9	14,3	14,7	15,4	16,2	17,0
Královéhradecký kraj	14,6	14,7	14,8	14,9	15,1	15,3	15,7	16,1	16,5	17,1	17,8	18,4
Pardubický kraj	14,1	14,2	14,4	14,5	14,7	14,9	15,1	15,5	15,7	16,4	17,0	17,5
Vysočina	14,0	14,1	14,3	14,4	14,7	14,9	15,2	15,5	15,9	16,6	17,1	17,7
Jihomoravský kraj	14,4	14,5	14,6	14,8	15,0	15,3	15,6	15,9	16,2	16,8	17,3	17,8
Olomoucký kraj	13,7	13,8	14,0	14,2	14,5	14,8	15,1	15,5	15,8	16,4	17,1	17,7
Zlínský kraj	13,9	14,1	14,3	14,6	14,9	15,1	15,5	15,8	16,2	16,8	17,3	17,8
Moravskoslezský kraj	12,5	12,7	12,9	13,3	13,7	14,1	14,5	14,9	15,2	15,8	16,4	17,0

Pramen: ČSÚ – Statistika obyvatelstva, vlastní výpočty.

Tabulka 27: Kriminalita celkem – počet zjištěných trestných činů (na 1 tis. obyvatel)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	38	36	34	34	33	35	33	32	30	30	29	31
Hlavní město Praha	90	89	84	81	76	73	68	68	59	60	58	66
Středočeský kraj	41	37	33	32	32	37	35	33	30	30	28	29
Jihočeský kraj	30	26	26	27	26	25	25	22	24	23	22	24
Plzeňský kraj	31	29	31	28	25	28	27	25	24	24	22	24
Karlovarský kraj	35	37	34	33	31	35	29	29	26	27	25	27
Ústecký kraj	39	38	39	40	40	42	40	35	35	37	33	36
Liberecký kraj	37	38	36	35	34	37	35	34	31	31	30	32
Královéhradecký kraj	24	24	23	21	21	25	23	21	20	20	19	20
Pardubický kraj	23	22	21	20	19	21	20	18	17	18	17	18
Vysočina	18	17	16	16	16	19	17	17	17	17	17	17
Jihomoravský kraj	32	32	29	27	28	29	28	26	25	26	25	26
Olomoucký kraj	29	26	24	23	22	25	23	22	21	22	23	23
Zlínský kraj	22	21	18	17	17	19	18	17	16	16	15	16
Moravskoslezský kraj	33	30	28	28	29	32	33	33	32	34	33	35

Pramen: Policejní prezidium ČR, vlastní výpočty.

Tabulka 28: Investice na ochranu životního prostředí celkem (v % HDP)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	0,9	0,6	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7
Hlavní město Praha	1,1	0,3	0,6	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Středočeský kraj	1,1	0,7	0,7	0,9	1,4	0,8	0,8	0,6	0,7	0,6	0,8	0,8
Jihočeský kraj	0,6	0,6	0,6	0,4	0,3	0,4	0,4	0,9	0,8	0,7	0,6	0,7
Plzeňský kraj	0,7	0,3	0,5	0,4	0,6	1,0	1,0	1,6	0,6	0,8	0,6	0,6
Karlovarský kraj	1,3	1,0	0,3	0,9	0,7	0,5	0,7	0,4	0,5	0,8	0,6	0,6
Ústecký kraj	2,1	1,2	1,3	0,7	0,8	0,9	0,6	0,6	0,9	1,0	0,9	1,4
Liberecký kraj	0,3	0,3	0,6	0,4	0,3	0,6	0,8	1,4	0,7	1,2	1,0	0,7
Královéhradecký kraj	0,4	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,7	0,6	0,4	0,6	0,8	0,7
Pardubický kraj	0,7	0,4	0,7	0,8	1,0	0,4	0,5	0,7	0,7	0,7	1,0	1,1
Vysočina	0,6	0,4	0,4	0,7	0,9	0,7	0,5	0,4	0,5	0,8	0,8	0,8
Jihomoravský kraj	0,6	0,8	0,9	0,8	0,6	0,4	0,6	0,8	0,8	0,4	0,7	0,6
Olomoucký kraj	1,0	0,6	0,5	0,6	0,5	0,6	0,4	0,4	0,5	0,5	0,8	0,6
Zlínský kraj	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6	0,4	0,7	0,8	0,7	0,6	0,6
Moravskoslezský kraj	0,8	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7	1,2	0,9	1,1

Poznámka: do roku 2004 podle kraje sídla investora, od roku 2005 podle kraje místa investice. Pramen: ČSÚ, vlastní výpočty.

Tabulka 29: Měrné emise oxidu siřičitého (v t na km²)

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	3,3	2,9	2,8	2,8	2,7	2,7	2,2	2,2	2,2	2,2	1,9	..
Hlavní město Praha	5,9	4,0	4,9	4,8	4,5	2,9	3,5	3,3	3,1	1,6	0,7	..
Středočeský kraj	2,6	2,5	2,3	2,2	2,1	2,1	2,1	1,9	2,1	2,1	1,9	..
Jihočeský kraj	1,3	1,1	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	0,8	..
Plzeňský kraj	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,4	1,2	1,4	1,0	1,0	0,9	..
Karlovarský kraj	6,6	5,2	5,2	5,0	5,1	6,4	3,0	2,8	2,9	2,7	2,8	..
Ústecký kraj	16,7	15,1	13,4	13,5	13,4	14,3	11,2	11,7	10,9	11,6	10,6	..
Liberecký kraj	2,3	1,5	1,3	1,2	1,1	0,9	1,0	0,9	0,8	0,6	0,5	..
Královéhradecký kraj	2,1	1,6	1,9	1,7	1,7	1,6	1,5	1,2	1,3	1,2	1,0	..
Pardubický kraj	4,2	4,1	3,7	3,5	3,1	3,1	2,9	2,6	2,9	2,8	2,6	..
Vysočina	0,8	0,6	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	..
Jihomoravský kraj	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,4	0,3	..
Olomoucký kraj	1,6	1,2	1,4	1,4	1,1	1,0	0,8	0,9	0,8	0,8	0,7	..
Zlínský kraj	2,1	1,8	2,2	1,8	1,8	1,6	1,4	1,4	1,2	1,2	1,2	..
Moravskoslezský kraj	5,2	5,2	5,2	5,5	5,5	5,6	4,3	4,1	4,1	4,1	3,7	..

Pramen: ČSÚ, ČHMÚ – REZZO (1–3, bez mobilních zdrojů znečištění).

4. Inovační výkonnost

Informační systémy a technologie

Kapitola statistické ročenky, která se zaměřuje na informační společnost a podnikovou informatiku, vychází výlučně ze zdrojů EUROSTATU dostupných na začátku února 2015. Data jsou zde převážně k dispozici až do roku 2014, tedy velmi aktuální.

Cílem kapitoly je popsat a analyzovat následující dílčí témata:

- využití služeb veřejné správy občany,
- využití možností elektronického obchodování občany,
- využití možností elektronického podnikání,
- podíl pracovníků využívající ve své práci internet.

Využití služeb veřejné správy občany

Využívání elektronických služeb veřejné správy (tzv. e-Governmentu) občany i podniky patří k základním indikátorům vyspělosti států ve využívání informačních a komunikačních technologií jak v rámci EU, tak i v dalších státech. V rámci EU byla již dříve definována soustava služeb veřejné správy, které se řadí do služeb eGovernmentu. Směrem k občanům do těchto služeb patří:

1. Podání daňových přiznání pro daně z příjmů, oznámení o výměru daně
2. Poskytování služeb úřadů práce, zejména podpora při vyhledávání zaměstnání
3. Žádosti a vyřízení příspěvků sociálního zabezpečení, tj. příspěvků v podpoře v nezaměstnanosti, u přidavků na dítě, příspěvků na náklady lékařské péče, granty studentům
4. Vydávání pasů a řidičských průkazů
5. Registrace aut pro nová auta, použitá i dovážena
6. Podávání žádostí o stavební povolení
7. Oznámení policii
8. Podpora služeb veřejných knihoven, zahrnující knižní katalogy, využití vyhledávacích nástrojů
9. Vystavování certifikátů při narození dítěte, při uzavření manželství
10. Zápisy na instituce vyššího vzdělávání
11. Oznámení o přestěhování, informace o změně adresy
12. Služby vztahující se ke zdravotnickým zařízením, tj. rady o dostupnosti služeb, objednávání se na vyšetření a k přijetí do zdravotnických zařízení

Rozsah využívání služeb informatiky ve veřejné správě vyjádřený v tomto případě procentem občanů ve věku 16–74 let využívající internet pro komunikaci s orgány veřejné správy dokumentuje tabulka 1.

Z tabulky vyplývá, že průměrné využití internetu občany pro komunikaci s veřejnou správou za EU-28 i EU-27 byl v roce 2014 na úrovni 47 %. Oproti roku 2010 je to nárůst o 6 procentních bodů. Mezi roky 2012 a 2013 dokonce klesl o 3 procentní body.

Dominantní roli v této oblasti, obdobně jako v řadě dalších, mají severní státy. Nejvyspělejší je v tomto směru Dánsko s 84 %, následované Švédskem (81 %) a Finskem (80 %). Z ostatních států stabilně vysoké hodnoty v eGovernmentu dosahuje i Nizozemsko s 75 % občanů využívající tyto služby.

Na druhé straně, z okolních států vykazuje poměrně vyšší podíl Slovensko (57 %), ale oproti tomu v Polsku je to pouze 27 % občanů.

Tabulka 1: Občané ve věku 16–74 let využívající internet pro komunikaci s orgány veřejné správy, v %

	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	41	41	44	41	47
EU-27	41	41	44	42	47
BE	45	47	50	50	55
BG	24	25	27	23	21
CZ	23	42	30	29	37
DK	78	81	83	85	84
DE	50	50	51	49	53
EE	50	53	54	48	51
IE	37	44	49	45	51
GR	16	27	34	36	45
ES	38	38	44	44	49
FR	57	57	61	60	64
IT	23	22	19	21	23
CY	25	29	30	30	41
LT	40	41	47	35	54
LV	24	29	36	34	41
LU	67	60	61	56	67
HU	35	38	42	37	49
MT	37	37	41	32	40
NL	64	62	67	79	75
AT	51	51	53	54	59
PL	28	28	32	23	27
PT	26	37	39	38	41
RO	8	7	31	5	10
SL	44	46	48	52	53
SK	50	48	42	33	57
FI	68	68	70	69	80
SE	68	74	78	78	81
GB	48	40	43	41	51

Pramen: EUROSTAT, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2015.

V případě České republiky je její podíl 37 %, a to o celých 10 procentních bodů pod celoevropským průměrem a dokonce o 20 procentních bodů za Slovenskem. Na druhé straně ale oproti roku 2010 došlo v této oblasti k nárůstu o 14 procentních bodů.

Jde zde o pozitivní posuny a do značné míry i napravování toho, co vlády a státní instituce zanedbaly v minulých obdobích, resp. nevěnovaly tomuto tématu ani odpovídající pozornost, ani investice. Na uvedený nárůst v období 2010 – 2014 měly pozitivní vliv zejména dnes široce dostupné služby jako je CzechPoint, služby datových schránek, vysoce progresivní aplikace a technologie pro vydávání cestovních pasů a další. Z hlediska občanů sice v omezené míře, přesto je i v tomto kontextu nezbytné zmínit uvedení do běžného provozu centrálních registrů, monitoru státní pokladny a celou řadu dalších aplikací a služeb postupně realizovaných na úrovni jednotlivých orgánů samosprávy (krajských a obecních úřadů a dalších orgánů veřejné moci).

Je však také třeba přiznat i nadále existující značné rezervy ve vytváření nových služeb veřejné správy pro občany (i podniky). V mnoha případech došlo a dochází ke zcela fatálním chybám především v řízení projektů jak ze strany zákazníka, tak dodavatele, kde zcela evidentním příkladem byl Registr vozidel, kdy např. příprava, resp. školení zaměstnanců, především pracovníků na přepážkách, probíhalo se zahájením ostrého provozu, zátěžové testy byly rovněž výrazně zpožděny apod. Souhrnně lze v tomto smyslu konstatovat, že především řízení informatiky v orgánech veřejné správy je na poměrně slabé úrovni. To je ovšem do značné míry dáno i nedostatečným odměňováním špičkových IT specialistů oproti komerční sféře a tím i jejich

nedostatkem v projektech veřejné správy. V dané souvislosti nelze opomenout i relativně nedostatečný zájem vysokých škol o přípravu a realizaci oborů zaměřených na informatiku veřejné správy. Takových oborů je v ČR zatím naprosté minimum (cca 3 za celou ČR).

Využití možností elektronického obchodování občany

Do elektronického obchodování se řadí využívání internetu občany, resp. koncovými spotřebiteli, především pro nákup zboží a služeb. Aplikace pro řešení těchto možností se označují jako B2C (*Business – to - Consumer*) a představují tak způsob obchodního styku realizovaný téměř vždy kompletně v prostředí Internetu, kde základem jsou webové aplikace úzce propojené s dalšími aplikacemi dané obchodní firmy. Zákazník si na webových stránkách prodejce vybírá zboží, může si jej koupit a okamžitě za něj zaplatit. Všechny tyto činnosti se tak realizují bez přímého kontaktu zákazníka s prodejcem.

Z hlediska umístění „svého obchodu“ je možno maloobchodní prodej realizovat formou:

- samostatného elektronického obchodu - e-Shopu (někdy se používá i termín *electronic storefront*), kdy podnik buduje celou infrastrukturu elektronického obchodu sám,
- účasti v elektronickém obchodním centru (e-Mall), kdy základní infrastrukturní funkce jsou dodávány třetí stranou (připojení na internet, zálohování, garantovaná metoda plateb apod.), ale způsob prodeje si organizace realizuje sama,
- další možností, jak realizovat vztah B2C, je i využití elektronických tržišť a elektronických aukcí.

Úroveň využití aplikací a technologií elektronického obchodování ve státech EU dokumentují tabulky 2 – 4.

V prvním případě (tabulka 2) jsou uvedeny podíly občanů ve věku 16–74 let, kteří si objednali a nakoupili zboží přes internet pouze pro vlastní potřebu.

Průměr za země EU je v této oblasti na úrovni 41 %, jak za EU-28, tak i EU-27. K zemím s relativně vysokým podílem populace na uvedeném využívání možností elektronického obchodování patří Velká Británie (72 %), Dánsko (66 %), Švédsko (62 %) a Německo (61 %).

Občané Slovenska využívají elektronické obchodování pro vlastní potřebu v 31 %, v Polsku se tyto možnosti využívají na úrovni 24 %.

V případě České republiky je využití uvedeného způsobu elektronického obchodování v 25 %, což je o celých 16 procentních bodů pod celoevropským průměrem a o 6 procentních bodů za Slovenskem. Od roku 2010 ale dochází k trvalému nárůstu a rozdíl oproti roku 2010 je nyní 10 procentních bodů.

Ve srovnání se zahraničními systémy elektronického obchodování je ten český zatížen několika faktory. Obchodní firmy nabízející eShopy mají zřejmě velmi dobře zvládnutou vlastní webovou stránku řešení, na druhé straně je to už horší s následnou logistikou, kdy zákazník se musí někdy obtížně dostávat k zakoupenému a zaplacenému zboží. Problémem je i nedůvěra zákazníků posilovaná mediálně a často oprávněně publikovanými případy různých podvodů, nebo nekvalitního a nekvalifikovaného přístupu obchodníků k obchodním případům.

Tabulka 2: Občané ve věku 16–74 let, kteří objednali a nakoupili zboží přes internet pro vlastní potřebu, v %

	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	31	33	35	38	41
EU-27	31	33	35	38	41
BE	27	31	33	36	41
BG	3	5	6	8	10
CZ	15	16	18	21	25
DK	54	57	60	65	66
DE	48	54	55	60	61
EE	13	16	17	16	37
IE	28	34	35	37	43
GR	9	13	16	17	20
ES	17	19	22	23	28
FR	40	40	42	44	49
IT	9	10	11	14	15
CY	14	16	17	20	23
LT	8	10	18	21	24
LV	7	10	14	19	19
LU	47	52	57	59	62
HU	10	13	15	17	20
MT	32	35	37	38	41
NL	52	53	52	55	59
AT	32	35	39	46	43
PL	20	20	21	23	24
PT	10	10	13	15	17
RO	2	4	3	5	6
SL	17	20	22	25	26
SK	19	23	30	30	31
FI	41	45	47	49	53
SE	50	53	58	57	62
GB	60	64	64	71	72

Pramen: EUROSTAT, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2015.

V tabulce 3 jsou pak uvedeny podíly občanů ve věku 16–74 let, kteří si objednali a nakoupili zboží a rovněž různé služby prostřednictvím internetu celkem.

Celoevropský průměr je v tomto případě již na úrovni 50 %, a to opět jak za EU-28, tak i EU-27. Obdobně jako u předchozí tabulky, i zde patří k zemím s relativně vysokým podílem na využívání těchto služeb Velká Británie (79 %), Dánsko (78 %), Švédsko (75 %), Lucembursko (74 %) a Německo (70 %).

Na Slovensku je využití této formy elektronického obchodování na úrovni 48 %, v Polsku 34 % a v Maďarsku je to pouze 32 %. Slovensko, jak je patrné, si v celé této oblasti drží poměrně vysoký standard, což je dáno i jeho velmi dobře promyšlenou telekomunikační politikou zaměřenou na tlak na ceny telekomunikačních operátorů.

Česká republika je v nákupu zboží i služeb výrazně lépe, než v předchozím případě, ale i tak je se 43 % stále o 7 procentních bodů pod evropským průměrem a o 5 procentních bodů za Slovenskem.

Důvody tohoto stavu jsou obdobné, jako v případě nákupu zboží přes internet pro vlastní potřebu. Podstatné zlepšení v souvislosti s nákupem zboží i služeb je dáno přece jen nižšími riziky internetových nákupů u nejrůznějších typů služeb. Kromě toho, někteří poskytovatelé takových služeb více či méně jiné možnosti nepodporují, resp. je podporují v podstatně menším měřítku. Nárůst v ČR oproti roku 2010 je poměrně značný, a to celých 16 procentních bodů, což signalizuje i příznivý trend od budoucna.

Tabulka 3: Občané ve věku 16–74 let, kteří objednali a nakoupili zboží a služby přes internet, v %

	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	40	42	44	47	50
EU-27	40	43	45	47	50
BE	38	43	45	48	54
BG	5	7	9	12	17
CZ	27	30	32	36	43
DK	68	70	73	77	78
DE	60	64	65	69	70
EE	17	20	23	23	49
IE	36	43	46	46	50
GR	12	18	20	25	26
ES	24	27	30	32	37
FR	54	53	57	59	62
IT	15	15	17	20	22
CY	18	21	21	25	27
LT	17	20	27	32	34
LV	11	16	20	26	26
LU	60	65	68	70	74
HU	18	22	25	28	32
MT	38	45	44	46	47
NL	67	69	65	69	71
AT	42	44	48	54	53
PL	29	30	30	32	34
PT	15	18	22	25	26
RO	4	6	5	8	10
SL	27	31	34	36	37
SK	33	37	45	44	48
FI	59	62	65	65	68
SE	66	71	74	73	75
GB	67	71	73	77	79

Pramen: EUROSTAT, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2015.

Tabulka 4: Občané ve věku 16–74 let využívající internet pro objednávky zboží z ostatních zemí EU v %

	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	9	10	11	12	15
EU-27	9	10	11	12	15
BE	20	24	25	28	34
BG	2	3	4	6	7
CZ	2	5	5	7	7
DK	28	28	29	32	36
DE	8	9	9	11	12
EE	8	10	11	13	22
IE	18	22	28	24	28
GR	4	7	8	9	10
ES	7	9	10	12	15
FR	15	14	17	18	21
IT	4	5	5	7	9
CY	15	18	19	21	24
LT	7	8	13	15	16
LV	3	5	6	10	11
LU	53	56	60	64	65
HU	3	4	5	6	8
MT	35	38	38	39	39
NL	12	14	13	15	21
AT	29	32	35	39	40
PL	2	2	2	3	4
PT	6	7	10	11	12
RO	1	1	1	1	1
SL	10	11	13	15	17
SK	9	11	17	17	20
FI	21	28	30	32	36
SE	13	16	19	23	22
GB	10	10	13	14	18

Pramen: EUROSTAT, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2015.

Závěrečná tabulka této části (tabulka 4) ukazuje podíly v % občanů ve věku 16–74 let využívající internet pro objednávky zboží z ostatních zemí EU. Je zcela logické, že procentní podíly jsou zde podstatně nižší oproti předchozím dvěma statistikám. Průměr za země EU je zde pouze 15 % a ČR vykazuje v tomto směru pouhých 7 %. To dokumentuje celkově nižší objem obchodů mezi občany různých států Evropské Unie.

Využití možností elektronického podnikání

Elektronické podnikání (e-Business) není zdaleka pouze záležitostí vztahů mezi podnikem a spotřebitelem, ale zejména mezi podniky navzájem. Tato oblast představuje nejen technologie a aplikace informatiky, ale současně i zcela nová řešení obchodních procesů a vztahů mezi obchodními partnery, spolupracovníky, resp. obchodními zástupci uskutečňovaných pomocí elektronických médií. Významným a rychle uplatňovaným trendem je i nasazování mobilních technologií a aplikací do obchodních aktivit. Tyto procesy a vztahy tak v sobě obsahují elektronicky realizovanou výměnu informací, obchodních dokumentů, vlastních produktů, služeb, provádění finančních transakcí, a to realizovaných i mobilními prostředky (chytrými telefony apod.).

Jednou z podstatných charakteristik využívání elektronického podnikání v ekonomice daného státu je procentní podíl podniků využívajících aplikace elektronického podnikání, zejména aplikace elektronického zásobování a elektronických tržišť pro nakupování zboží, materiálu i služeb.

Tabulka 4 dokumentuje podíly podniků v % s minimálně 10 zaměstnanci, které dostávají objednávky od svých zákazníků online. Tyto ukazatele odpovídají nejvíce formě prodeje na bázi elektronického zásobování (e-Procurement).

Tabulka 4: Podniky s minimálně 10 zaměstnanci, které dostávají objednávky online, v %

	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	13	13	14	14	15
EU-27	13	13	14	14	15
BE	26	22	23	21	23
BG	4	3	4	5	6
CZ	20	26	25	26	27
DK	25	23	26	27	26
DE	22	20	22	22	23
EE	10	11	11	10	12
IE	21	23	23	23	24
GR	9	6	7	8	9
ES	12	11	13	13	17
FR	12	11	11	11	12
IT	4	4	4	5	5
CY	7	7	8	7	10
LT	6	9	7	8	7
LV	22	21	15	20	18
LU	14	15	14	16	7
HU	8	10	10	10	10
MT	16	16	14	11	16
NL	22	19	18	13	13
AT	14	11	11	13	13
PL	8	8	9	9	10
PT	19	16	14	14	14
RO	6	4	5	9	7
SL	10	11	14	11	14
SK	7	13	12	18	12
FI	16	17	17	16	15
SE	24	24	27	24	25
GB	14	15	18	19	20

Pramen: EUROSTAT, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2015.

Pozice českých podniků představuje v této charakteristice s 27 %, spolu s Dánskem (26 %) a Švédskem (25 %) absolutní evropskou špičku. Průměr zemí EU, a to EU-27 i EU-28 je 15 %, tedy podniky v ČR jsou o 12 procentních bodů nad evropským průměrem. Slovensko vykazuje pouze 12 %, Polsko a Maďarsko jsou na tom stejně s 10 %.

Je tedy patrný diametrální rozdíl v problematice a nepřilíš vysokém využití elektronického obchodování občany a ve značném rozšíření elektronického podnikání, speciálně zásobování mezi podniky. Důvody problémů v elektronickém obchodování byly analyzovány v předchozím textu. Faktory ovlivňující úspěšnost elektronického zásobování lze formulovat do následujících bodů:

- podniky v ČR nebyly zatíženy již historicky zastaralými technologiemi a rovnou se orientovaly na moderní a investičně méně náročné technologie založené především na standardech XML a dalších technologiích,
- v ČR již od počátku 90. let začal velmi intenzivně pracovat tým specialistů v oblasti standardizace v elektronickém podnikání, a to v rámci orgánů FITPRO u Hospodářské komory ČR,
- čeští specialisté byli a jsou v této oblasti velmi činní i v mezinárodních organizacích, zejména UN/CEFACT,
- problematice a rozvoji elektronického podnikání byla věnována patřičná pozornost i v rámci studijních programů na vysokých školách.

Tabulka 5 dokumentuje podíly podniků v % s minimálně 10 zaměstnanci, které nakupují online. Tyto ukazatele zahrnují jak možnosti elektronického zásobování, tak elektronických tržišť, případně další formy elektronického podnikání mezi jednotlivými podniky.

Tabulka 5: Podniky s minimálně 10 zaměstnanci, které nakupují online, v %

	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	27	19	16	18	22
EU-27	27	19	16	18	22
BE	51	:	:	:	16
BG	4	6	4	3	5
CZ	33	39	40	46	54
DK	48	:	:	:	72
DE	40	:	:	:	24
EE	17	:	:	:	16
IE	44	49	51	45	41
GR	:	6	:	13	6
ES	21	20	19	19	25
FR	19	20	14	14	16
IT	17	11	14	15	20
CY	14	1	11	8	7
LT	9	14	14	13	12
LV	26	27	19	19	22
LU	34	32	35	43	50
HU	17	18	17	15	14
MT	20	22	:	:	14
NL	32	28	:	28	30
AT	39	41	:	:	33
PL	12	12	15	16	12
PT	22	14	17	12	12
RO	7	9	7	18	13
SL	16	18	17	14	14
SK	14	15	14	20	10
FI	28	33	37	32	40
SE	53	38	:	:	25
GB	44	:	:	:	27

Pramen: EUROSTAT, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2015.

V tomto směru je pozice českých podniků rovněž velmi solidní, dokonce výborná a ČR je v pořadí států EU hned druhá za Dánskem. Celoevropský průměr je 22 %, a to je o 3 procentní body méně, než v roce 2010. ČR je v současné době s 54 % o celých 32 procentních bodů (!!) nad průměrem EU. V této oblasti se nad evropským průměrem drží průběžně již od roku 2010 až do roku 2014. Zatímco v roce 2010 byla o 6 procentních bodů nad průměrem EU (EU-27 i EU-28 je na úrovni 27 %), v roce 2011 to bylo již o 20 procentních bodů. Na absolutní špičce je v tomto srovnání Dánsko s 72 %. Slovensko vykazuje pouze 10 %, což je o 44 procentní bodů méně než ČR, Polsko je na úrovni 12 % a Maďarsko 14 %, tedy zhruba srovnatelné hodnoty v celém regionu, kromě ČR.

Důvody takto vysoce pozitivního posunu jsou obdobné, jako v předchozím případě. To je velmi pozitivní zjištění, protože všeobecně platí, že právě úroveň využití možností elektronického podnikání je jedním z klíčových faktorů konkurenceschopnosti podniků a jejich konkurenčních výhod, prakticky ve většině segmentů trhu.

Podíly pracovníků využívající ve své práci internet

Poslední skupinou sledovaných ukazatelů je úroveň kvalifikace, resp. podíly pracovníků pracujících na svých pozicích s kvalifikovaným využitím služeb internetu. Tabulka 6 právě dokumentuje procentní podíly občanů ve věku 16–74 let, kteří vykonávají svou práci s pomocí internetu.

Tabulka 6: Občané ve věku 16–74 let, kteří vykonávají svou práci s pomocí internetu, v %

	2007	2009	2011	2012	2014
EU-28	13	14	14	16	15
EU-27	13	14	14	16	15
BE	16	18	16	21	23
BG	10	11	14	13	16
CZ	17	14	15	18	18
DK	13	15	12	12	15
DE	15	16	18	22	18
EE	11	9	10	12	15
IE	16	12	12	11	13
GR	11	13	9	8	13
ES	9	11	10	11	12
FR	10	12	16	17	15
IT	8	9	10	11	12
CY	10	7	10	11	19
LT	16	11	11	12	13
LV	9	8	9	10	11
LU	10	12	11	13	14
HU	10	14	13	13	18
MT	9	12	13	14	14
NL	16	13	18	19	22
AT	12	13	11	15	15
PL	16	16	15	15	14
PT	9	11	11	11	10
RO	14	17	15	14	18
SL	12	12	12	12	12
SK	18	17	18	18	20
FI	17	18	12	15	13
SE	18	23	16	20	18
GB	15	15	16	16	16

Pramen: EUROSTAT, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2015.

Je patrné, že ČR je s 18 % nad průměrem zemí EU (15 %) o 3 procentní body, ale na druhé straně o 2 procentní body za Slovenskem. Na špičce jsou Belgie (23 %) a Nizozemsko (22 %), ale celkově jsou rozdíly v tomto srovnání minimální.

Výdaje na výzkum a vývoj podle sektorů, podle zdrojů financování a podle jeho provádění

Následující tabulky (1A-3A) využívají ukazatele hrubých výdajů na výzkum a vývoj (Gross Expenditures on Research and Development – GERD). Tento ukazatel je součástí mezinárodně přijímané metodiky (Frascati manuálu). Za výzkum a vývoj je považována systematická tvůrčí práce konaná za účelem rozšíření stávajícího poznání, včetně poznání člověka, kultury a společnosti, získání nových znalostí nebo jejich využití v praxi, a to metodami, které umožňují potvrzení, doplnění či vyvrácení získaných poznatků. Základním pravidlem pro určení výzkumných a vývojových činností by měla být přítomnost prvku novosti, kreativity, nejistoty, systematickosti a reprodukovatelnosti ve výzkumu a vývoji.

Hrubé výdaje na výzkum a vývoj jsou definovány jako celkové vnitřní výdaje na výzkum a vývoj realizovaný na území státu v daném období. GERD zahrnuje výzkum a vývoj financovaný ze zahraničí, ale vylučuje platby na výzkum a vývoj, který je prováděn v zahraničí (Frascati manuál, odst. 423-425). Celkové výdaje na výzkum a vývoj (GERD) se pro mezinárodní srovnání nejčastěji poměří k hrubému domácímu produktu (Intenzita výzkumu a vývoje). Intenzita výzkumu a vývoje patří do skupiny základních strukturálních ukazatelů hodnotících postup plnění cílů Lisabonské strategie v jednotlivých zemích EU. Intenzita výzkumu a vývoje byla zařazena i mezi ukazatele k hodnocení realizace strategie Evropa 2020.

Z institucionálního hlediska jsou výdaje na výzkum a vývoj rozlišeny podle sektorů financování a sektorů provádění výzkumu a vývoje.

Sektory financování zahrnují podnikatelský sektor (podniky), vládní sektor (bez vyšších a vysokých škol), soukromý neziskový sektor, sektor vyšších a vysokých škol a zahraničí. Podnikatelský sektor zahrnuje podnikatelské (soukromé) tuzemské zdroje, které tvoří především interní zdroje vzniklé

z podnikatelské činnosti sledovaných podniků určené na u nich prováděný výzkum a vývoj. Mezi podnikatelské zdroje patří i externí zdroje od tuzemských podniků poskytnuté těmito subjekty na provádění výzkumu a vývoje v jiných podnicích, vysokých školách nebo veřejných výzkumných institucích. Vládní sektor (bez vyšších a vysokých škol) tvoří veškeré finanční prostředky (běžné a kapitálové) ze státního rozpočtu České republiky, rozpočtů krajů a měst poskytnuté jako institucionální nebo účelová podpora za provedení výzkum a vývoj ve sledovaném roce na území státu. Soukromý neziskový sektor zahrnuje neziskové organizace, které jsou samostatnými právníky osobami, poskytují služby domácnostem a jsou soukromými netržními výrobci. Jejich základní zdroje pocházejí z dobrovolných peněžních nebo naturálních příspěvků domácností jakožto spotřebitelů, z plateb poskytovaných vládními institucemi a z důchodů z vlastnictví. Vysokoškolský sektor zahrnuje všechny veřejné i soukromé univerzity, vysoké školy a další instituce pomaturitního vzdělávání. Rovněž to tohoto sektoru zařazeny všechny výzkumné ústavy, experimentální zařízení a kliniky pracující pod přímou kontrolou nebo řízené či spojené s organizacemi vyššího vzdělávání. Sektor zahraničí zahrnuje veškeré finanční prostředky na výzkum a vývoj poskytnuté ze zahraničí, které tvoří soukromé (původcem jsou především zahraniční podniky) a veřejné (strukturální fondy EU, v menší míře další mezinárodní organizace a vlády ostatních států) prostředky.

Sektory provádění výzkumu a vývoje představují základní kategorii používanou pro všechny sledované ukazatele výzkumu a vývoje, které seskupují všechny subjekty provádějící výzkum a vývoj na základě jejich hlavních funkcí, chování a cílů. Ukazatele výzkumu a vývoje jsou sledovány ve čtyřech sektorech provádění výzkumu a vývoje – podnikatelský, vládní, vysokoškolský a soukromý neziskový. (Frascati manuál, odst. 159).

Tabulka 1A: Struktura výdajů na VaV podle sektoru financování a provádění (v %)

Sektor financování v % GERD									
Podniky									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-28	54,2(s)	54,1(s)	55(s)	54,9(s)	54,8(s)	54,1(s)	53,8(s)	55(s)	54,9(s)
EU-18	55,7(s)	56,2(s)	56,7(s)	56,6(s)	56,4(s)	55,6(s)	55,6(s)	56,8(s)	56,9(s)
ČR	52,8	48,2	49,1	47,2	45	39,8	40,8	37,7	36,4
Vláda									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-28	35,2(s)	34,4(s)	33,6(s)	33,3(s)	33,8(s)	34,9(s)	34,8(s)	33,3(s)	32,8(s)
EU-18	36,2(s)	35,2(s)	34,3(s)	34(s)	34,5(s)	35,4(s)	35,3(s)	33,8(s)	33,4(s)
ČR	41,9	45,2	44,9	44,7	44,8	47,8	44,4	41,7	36,8
Zahraničí									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-28	8,4(s)	9,1(s)	8,8(s)	9,2(s)	8,8(s)	8,4(s)	8,9(s)	9,2(s)	9,8(s)
EU-18	6,6(s)	7,0(s)	7,0(s)	7,4(s)	7,2(s)	7,0(s)	7,3(s)	7,5(s)	7,8(s)
ČR	3,7	5,4	4,8	7,3	8,9	11,3	13,9	19,7	25,9

Sektor provádění v % HDP									
Podniky									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-28	1,12(s)	1,11(s)	1,13(s)	1,13(s)	1,17(s)	1,2(s)	1,19(s)	1,24(s)	1,27(s)
EU-18	1,13(s)	1,12	1,14(s)	1,15(s)	1,2(s)	1,23(s)	1,24(s)	1,29(s)	1,34(s)
ČR	0,72	0,69	0,74	0,77	0,73	0,73	0,77	0,86	0,96
Vláda									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-28	0,24(s)	0,24	0,23(s)	0,23(s)	0,24(s)	0,26(s)	0,25(s)	0,25(s)	0,25(s)
EU-18	0,26(s)	0,26	0,26(s)	0,25(s)	0,26(s)	0,29(s)	0,27(s)	0,27(s)	0,28(s)
ČR	0,26	0,26	0,27	0,3	0,28	0,3	0,29	0,31	0,33
Vyšší školství									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-28	0,4(s)	0,4(s)	0,4(s)	0,4(s)	0,43(s)	0,46(s)	0,47(s)	0,46(s)	0,47(s)
EU-18	0,39(s)	0,39(s)	0,39(s)	0,39(s)	0,42(s)	0,46(s)	0,47(s)	0,46(s)	0,46(s)
ČR	0,17	0,21	0,23	0,24	0,23	0,26	0,27	0,38	0,49

Poznámka: (s) – odhad EUROSTATU. Pramen: EUROSTAT – Science and Technology, 10. 3. 2015

Tabulka 2A: Výdaje na VaV v jednotlivých sektorech podle zdroje jejich financování v ČR (v mil. Kč b.c.)

Sektor provádění VaV, financující sektor (zdroj financování VaV)	2010	2011	2012	2013
Podnikatelský (BERD)	36623	42658	38790	42131
Podnikatelský (soukromé národní zdroje)	28176	32485	25513	28306
Vládní (veřejné zdroje)	4712	5451	5954	4880
Zahraničí (soukromé + veřejné zdroje)	3705	4705	7933	8911
Ostatní národní zdroje	30	18	16	33
Vládní (GOVERD)	11469	12403	13322	14258
Podnikatelský (soukromé národní zdroje)	544	427	534	465
Vládní (veřejné zdroje)	9406	9622	9483	9449
Zahraničí (soukromé + veřejné zdroje)	1498	2339	3298	4326
Ostatní národní zdroje	21	15	6	18
Vysokoškolský (HERD)	10616	15288	19879	21198
Podnikatelský (soukromé národní zdroje)	113	156	158	417
Vládní (veřejné zdroje)	9216	10947	11640	12588
Zahraničí (soukromé + veřejné zdroje)	886	3641	7446	7847
Soukromý neziskový	324	345	369	267
Podnikatelský (soukromé národní zdroje)	57	93	122	80
Vládní (veřejné zdroje)	204	160	165	129
Zahraničí (soukromé + veřejné zdroje)	53	79	81	55
Ostatní národní zdroje	11	14	1	3
ČR celkem (GERD)	59033	70695	72360	77853
Podnikatelský (soukromé národní zdroje)	28891	33161	26328	29269
Vládní (veřejné zdroje)	23539	26179	26616	27045
Zahraničí (soukromé + veřejné zdroje)	6142	10764	18758	21139
Ostatní národní zdroje	461	591	658	400

Pramen: ČSÚ, archiv, 10. 3. 2015.

Tabulka 3A: Výdaje na VaV podle zdrojů jejich financování a sektorů jejich užití v ČR (v mil. Kč b.c.)

Sektor (zdroj) financování VaV, sektor provádění VaV	2010	2011	2012	2013
Podnikatelský (soukromé národní zdroje)	28891	33161	26328	29269
Podnikatelský (BERD)	28176	32485	25513	28306
Vládní (GOVERD)	544	427	534	465
Vysokoškolský (HERD)	113	156	158	417
Soukromý neziskový	57	93	122	80
Vládní (veřejné zdroje)	23539	26179	26616	27045
Podnikatelský (BERD)	4712	5451	5328	4880
Vládní (GOVERD)	9406	9622	9483	9449
Vysokoškolský (HERD)	9216	10947	11640	12588
Soukromý neziskový	204	160	165	129
Zahraničí (soukromé+veřejné zdroje)	6142	10764	18758	21139
Podnikatelský (BERD)	3705	4705	7933	8911
Vládní (GOVERD)	1498	2339	3298	4326
Vysokoškolský (HERD)	886	3641	7446	7847
Soukromý neziskový	52	79	81	54
Ostatní národní zdroje	461	591	658	400
Podnikatelský (BERD)	30	18	16	33
Vládní (GOVERD)	21	15	6	18
Vysokoškolský (HERD)	400	545	634	346
Soukromý neziskový	11	14	1	3
ČR celkem (GERD)	59033	70695	72360	77853
Podnikatelský (BERD)	36623	42658	38790	42131
Vládní (GOVERD)	11489	12403	13322	14258
Vysokoškolský (HERD)	10616	15288	19879	21198
Soukromý neziskový	324	345	369	267

Poznámka: ostatní národní zdroje tvoří součet vlastních příjmů vysokých škol a soukromého neziskového sektoru.

Pramen: ČSÚ, archiv, 10. 3. 2015.

Inovující podniky v České republice

Níže uvedené tabulky (1B-8B) využívají údaje o technických inovacích (TI) za období 2010-2012. **Statistika inovačních aktivit podniků** se zabývá sledováním činností podniků spjatých s jejich inovačními aktivitami. Hlavním účelem je zmapování inovačního prostředí a inovačního potenciálu podniků v jednotlivých členských zemích EU.

Zjištěné údaje slouží potřebám EU při formování společné unijní politiky podpory inovací a konkurenceschopnosti podniků a v jednotlivých členských zemích pro formování národních inovačních strategií a podpory zvyšování konkurenceschopnosti národních podniků v mezinárodní soutěži.

První společné a harmonizované šetření o inovacích proběhlo v rámci EU v roce 1993 a dále každé 2 roky s 3letým referenčním obdobím. Ke sběru potřebných dat je využit harmonizovaný dotazník členských zemí EU k inovačnímu šetření společenství CIS (Community Innovation Survey).

V ČR bylo uvedeno jako první CIS 3 pro referenční období 1999–2001. Měření inovací dle metodiky CIS v ČR provádí Český statistický úřad pomocí dotazníků TI (TI2001, TI2003, TI2005, TI2006, TI2008, TI2010 a TI2012). Šetření je realizováno formou výběrového šetření. Do výběru jsou zahrnuty podniky z vybraných oblastí výroby a služeb (finančních i nefinančních) s alespoň 10 zaměstnanci. Výběrový soubor podniků je získáván z Registru ekonomických subjektů.

Předmětem zjišťování jsou cíle, podněty, překážky, náklady a efekty související s vývojem nových nebo podstatně zlep-

šených výrobků, služeb či technologických procesů splňujících kritéria inovací.

Za **inovační/inovující podniky** jsou považovány ty podniky, které v uvedeném období buď zavedly produktovou inovaci nebo procesní inovaci nebo měly probíhající nebo přerušené inovační aktivity (technické či technologické inovace), anebo zavedly marketingovou nebo organizační inovaci (netechnické či netechnologické inovace). **Produktová inovace** představuje zavedení zboží nebo služeb nových nebo významně zlepšených s ohledem na jejich charakteristiky nebo zamýšlené užití (významná zlepšení v technických specifikacích, komponentech a materiálech, softwaru, uživatelské vstřícnosti nebo jiných funkčních charakteristikách). **Procesní inovace** se vztahuje k zavedení nové nebo významně zlepšené produkce (výrobních metod) anebo dodavatelských metod. **Marketingová inovace** je vymezená jako zavedení nové marketingové metody obsahující významné změny v designu produktu nebo balení, umístění produktu, podpoře produktu či ocenění. **Organizační inovace** představuje zavedení nové organizační metody v podnikových obchodních praktikách, organizaci pracovního místa nebo externích vztazích s cílem zkvalitnit inovační kapacitu podniku či charakteristiky výkonnosti. Inovace produktů a inovace procesů se vztahují ke konceptu technické nebo také technologické inovace produktu a technické inovace procesu. Marketingové a organizační inovace se řadí pod netechnické inovace.

Porovnání inovačních šetření

Statistické šetření	Druh inovace (v % z celkového počtu všech podniků)			Počet obeslaných jednotek v šetření
	inovace produktu	inovace procesu	inovace produktu nebo procesu	
TI: 2001	23	17	29	5 829
TI: 2003	22	12	26	4 678
TI: 2005	20	24	29	8 370
TI: 2006	19	22	27	8 475
TI: 2008	19	25	29	8 638
TI: 2010	19	24	29	6 229
TI: 2012	25	24	36	6 789

Tabulka 1B: Podniky zavádějící inovace podle typu v ČR (v % podniků, 2010-2012)

	Ekonomické subjekty s inovací produktu	Ekonomické subjekty s inovací procesu	Ekonomické subjekty s marketingovou inovací	Ekonomické subjekty s organizační inovací	Ekonomické subjekty s inovační aktivitou	Ekonomické subjekty bez inovačních aktivit
Celkem ČR	25,3	24,0	22,4	20,5	43,9	56,1
malé (10-49 zam.)	20,8	19,2	19,7	16,2	38,2	61,8
střední (50-249 zam.)	34,9	34,6	29,3	30,1	57,6	42,4
velké (250 a více zam.)	56,5	56,6	37,1	48,9	78,7	21,3
Dobývání nerostných surovin	10,7	15,6	12,1	12,4	23,2	76,8
Zpracovatelský průmysl celkem	30,0	26,6	24,4	21,6	48,3	51,7
<i>Potravinářský a tabákový průmysl</i>	39,6	27,2	32,5	14,7	52,5	47,5
<i>Textilní a kožedělný průmysl</i>	22,5	16,6	20,0	13,9	33,0	67,0
<i>Dřevozpracující a papírenský průmysl</i>	17,0	20,6	21,1	15,6	35,6	64,4
<i>Petrochemický a chemický průmysl</i>	52,3	39,0	42,4	36,1	71,2	28,8
<i>Farmaceutický průmysl</i>	43,0	31,9	33,4	25,4	70,3	29,7
<i>Gumárenský a plastový průmysl,</i>	30,8	29,0	22,9	26,3	53,5	46,5
<i>Průmysl skla, keramiky a stavebních hmot</i>	37,3	34,6	41,1	27,9	53,4	46,6
<i>Výroba kovů, hutních a kovodělných výrobků</i>	24,3	26,5	21,2	22,6	46,7	53,3
<i>Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení</i>	45,3	36,7	24,1	26,9	59,7	40,3
<i>Výroba elektrických zařízení</i>	32,7	26,6	20,8	26,4	49,5	50,5
<i>Výroba strojů a zařízení</i>	34,2	27,3	26,6	23,8	53,8	46,2
<i>Automobilový průmysl</i>	39,8	38,9	13,1	28,3	57,6	42,4
<i>Výroba ostatních dopravních prostředků</i>	47,9	44,2	30,1	39,1	69,8	30,2
<i>Výroba nábytku, ostatní zpracovatelský průmysl, opravy a instalace strojů a zařízení</i>	26,6	22,8	22,0	20,2	44,8	55,2
<i>Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu</i>	13,2	22,3	13,5	18,6	35,5	64,5
<i>Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi</i>	14,4	17,6	15,6	15,7	34,0	66,0
<i>Velkoobchod, kromě motorových vozidel</i>	20,3	21,9	26,4	20,7	42,3	57,7
<i>Doprava a skladování</i>	7,7	14,0	4,8	8,2	19,2	80,8
<i>Informační a komunikační činnosti</i>	47,5	36,1	31,3	33,0	64,8	35,2
<i>Peněžnictví a pojišťovnictví</i>	33,0	31,6	35,6	32,2	55,9	44,1
<i>Architektonické a inženýrské činnosti, technické zkoušky a analýzy; výzkum a vývoj</i>	18,0	16,8	15,0	19,3	38,9	61,2

Pramen: ČSÚ, Inovační aktivity podniků v ČR, TI 2010-2012.

Tabulka 2B. Inovační aktivity podniků v ČR (v % podniků s inovací produktu nebo procesu, 2010-2012)

	Vnitřní VaV	Získání výsledků z exter. VaV	Získání strojů, zařízení a SW	Získání jiných exter. znalostí	Školení	Uvádění inovací na trh	Design	Ostatní činnosti
Celkem ČR	46,5	22,7	70,8	13,9	51,5	37,9	30,1	39,8
malé (10-49 zam.)	39,7	17,1	68,8	13,3	47,6	35,3	26,3	32,7
střední (50-249 zam.)	55,2	28,7	72,9	13,6	56,5	42,7	36,0	49,8
velké (250 a více zam.)	66,3	42,5	77,9	18,6	62,5	41,9	38,2	58,4
Dobývání nerostných surovin	21,2	20,7	73,0	18,5	62,3	27,9	25,2	30,8
Zpracovatelský průmysl celkem	53,6	24,0	72,6	13,2	50,0	37,9	36,2	41,0
<i>Potravinářský a tabákový průmysl</i>	47,2	20,2	64,7	11,0	34,1	45,7	44,1	29,9
<i>Textilní a kožedělný průmysl</i>	55,9	24,0	71,4	16,8	39,3	52,2	48,5	47,8
<i>Dřevozpracující a papírenský průmysl</i>	40,2	19,5	84,7	12,8	52,3	35,4	32,2	39,7
<i>Petrochemický a chemický průmysl</i>	77,1	43,1	80,3	22,7	54,1	58,3	41,2	66,0
<i>Farmaceutický průmysl</i>	68,6	52,7	56,1	15,4	55,7	61,9	49,6	62,7
<i>Gumárenský a plastový průmysl</i>	44,9	19,5	82,3	14,1	47,0	34,9	30,9	46,6
<i>Průmysl skla, keramiky a stavebních hmot</i>	62,8	31,5	80,0	11,2	48,1	46,7	40,3	48,0
<i>Výroba kovů, hutních a kovodělných výrobků</i>	48,2	13,1	67,4	13,4	55,6	28,7	25,9	30,2
<i>Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení</i>	74,5	23,1	60,8	5,5	57,0	40,2	36,9	57,3
<i>Výroba elektrických zařízení</i>	74,3	35,6	77,6	18,3	57,9	38,6	40,5	49,4
<i>Výroba strojů a zařízení</i>	60,7	35,8	77,1	8,4	54,9	38,1	40,3	46,1
<i>Automobilový průmysl</i>	61,0	37,0	76,1	15,2	53,8	23,2	27,7	53,0
<i>Výroba ostatních dopravních prostředků</i>	78,5	37,7	66,4	13,0	62,9	38,2	40,9	52,6
<i>Výroba nábytku, ostatní zpracovatelský průmysl, opravy a instalace strojů a zařízení</i>	43,6	20,4	68,4	15,2	48,2	37,6	40,5	35,8
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	22,4	18,3	73,7	17,5	43,0	20,3	2,8	38,7
Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	30,9	12,6	82,4	7,5	33,5	23,4	3,7	32,1
Velkoobchod, kromě motorových vozidel	24,4	19,2	65,9	15,0	55,3	37,7	24,9	32,2
Doprava a skladování	18,7	5,7	74,1	2,7	47,8	27,0	4,4	19,8
Informační a komunikační činnosti	64,9	27,6	65,9	20,6	59,6	47,7	30,8	55,9
Peněžnictví a pojišťovnictví	43,1	27,3	67,0	13,9	50,4	50,2	21,8	44,4
Architektonické a inženýrské činnosti, technické zkoušky a analýzy; výzkum a vývoj	48,4	29,0	70,5	18,3	52,0	36,2	18,2	43,5

Pramen: ČSÚ, Inovační aktivity podniků v ČR, TI 2010-2012.

Tabulka 3B: Výdaje na inovace a inovační intenzita v ČR (technicky inovující podniky, v %, 2010-2012)

	Vnitřní VaV	Získání výsledků z exter. VaV	Získání strojů, zařízení a SW	Získání jiných exter. znalostí	Intenzita inovace ¹⁾
Celkem ČR	25,9	17,7	48,1	3,2	2,0
malé (10-49 zam.)	26,6	5,6	57,2	2,3	3,2
střední (50-249 zam.)	33,6	7,2	51,9	2,1	2,4
velké (250 a více zam.)	23,0	24,4	44,5	3,8	1,8
Dobývání nerostných surovin	1,0	0,4	94,2	0,1	0,8
Zpracovatelský průmysl celkem	23,6	20,8	48,5	3,6	2,7
<i>Potravinářský a tabákový průmysl</i>	10,0	3,5	77,6	2,7	1,5
<i>Textilní a kožedělný průmysl</i>	23,4	2,7	69,3	0,4	2,8
<i>Dřevozpracující a papírenský průmysl</i>	6,2	1,2	90,1	0,2	3,6
<i>Petrochemický a chemický průmysl</i>	24,1	26,5	47,5	0,5	1,2
<i>Farmaceutický průmysl</i>	38,4	44,7	11,4	1,4	5,6
<i>Gumárenský a plastový průmysl</i>	12,2	15,5	68,0	1,8	2,4
<i>Průmysl skla, keramiky a stavebních hmot</i>	25,2	8,6	61,9	0,6	3,0
<i>Výroba kovů, hutních a kovodělných výrobků</i>	18,3	2,9	74,2	1,2	1,7
<i>Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení</i>	23,0	23,1	51,1	1,2	2,1
<i>Výroba elektrických zařízení</i>	48,5	7,7	27,6	14,1	2,2
<i>Výroba strojů a zařízení</i>	30,8	18,4	42,3	5,3	3,2
<i>Automobilový průmysl</i>	19,9	36,5	35,8	4,8	3,4
<i>Výroba ostatních dopravních prostředků</i>	35,5	7,9	39,4	3,6	5,6
<i>Výroba nábytku, ostatní zpracovatelský průmysl, opravy a instalace strojů a zařízení</i>	37,8	12,6	43,6	1,3	6,4
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	3,5	15,7	74,9	1,1	0,3
Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	12,8	2,7	76,4	3,6	2,1
Velkoobchod, kromě motorových vozidel	24,0	5,8	56,6	3,3	0,9
Doprava a skladování	8,7	8,6	73,1	2,6	1,2
Informační a komunikační činnosti	55,6	10,5	24,7	2,5	2,9
Peněžnictví a pojišťovnictví	7,2	10,4	62,7	1,5	1,3
Architektonické a inženýrské činnosti, technické zkoušky a analýzy; výzkum a vývoj.	62,3	8,0	19,2	0,6	7,8

Poznámka: 1) podíl nákladů na inovace na celkových tržbách podniků s technickou inovací. Pramen: ČSÚ, Inovační aktivity podniků v ČR, TI 2010-2012.

Tabulka 4B: Tržby z inovovaných produktů v % tržeb technicky inovujících podniků v ČR (2010-2012)

	Tržby za produkty, které jsou nové na trhu	Tržby za produkty, které jsou nové jenom pro podnik
Celkem ČR	14,4	14,8
malé (10-49 zam.)	8,7	18,7
střední (50-249 zam.)	9,0	16,9
velké (250 a více zam.)	16,6	13,8
Dobývání nerostných surovin	10,6	3,8
Zpracovatelský průmysl celkem	17,7	14,6
Potravinářský a tabákový průmysl	6,4	10,0
Textilní a kožedělný průmysl	9,5	17,8
Dřevozpracující a papírenský průmysl	2,7	13,9
Petrochemický a chemický	1,5	3,6
Farmaceutický průmysl	4,0	12,1
Gumárenský a plastový průmysl	13,5	10,3
Průmysl skla, keramiky a stavebních hmot	11,4	19,1
Výroba kovů, hutních a kovárenských výrobků	7,7	11,3
Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení	27,0	42,3
Výroba elektrických zařízení	10,7	10,9
Výroba strojů a zařízení	10,8	18,0
Automobilový průmysl	38,4	18,3
Výroba ostatních dopravních prostředků	29,0	7,1
Výroba nábytku, ostatní zpracovatelský průmysl, opravy a instalace strojů a zařízení	15,0	15,5
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	4,2	17,3
Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	6,7	17,5
Velkoobchod, kromě motorových vozidel	7,2	14,3
Doprava a skladování	8,3	12,0
Informační a komunikační činnosti	12,8	15,3
Peněžnictví a pojišťovnictví	7,7	18,0
Architektonické a inženýrské činnosti, technické zkoušky a analýzy; výzkum a vývoj	9,9	11,1

Pramen: ČSÚ, Inovační aktivity podniků v ČR, TI 2010-2012.

Tabulka 5B: Výsledky inovačních aktivit označené za významné pro podnik v ČR (v % podniků s produktovou inovací, 2010-2012)

	Výsledky inovační aktivity označené podniky jako vysoce významné (v %)					
	1	2	3	4	5	6
Celkem za ČR	44,5	4,0	14,8	14,5	19,5	2,8
malé (10-49 zam.)	45,4	4,4	14,3	11,3	21,2	3,4
střední (50-249 zam.)	45,2	2,1	15,8	20,1	15,6	1,2
velké (250 a více zam.)	37,5	5,9	14,9	19,0	19,0	3,8
Dobývání nerostných surovin	17,0	-	29,1	16,1	21,5	16,1
Zpracovatelský průmysl celkem	44,1	4,3	15,6	15,2	17,8	3,0
<i>Potravinářský a tabákový průmysl</i>	47,9	6,1	9,4	16,4	19,8	0,4
<i>Textilní a kožedělný průmysl</i>	44,6	3,0	11,3	12,6	27,6	1,0
<i>Dřevozpracující a papírenský průmysl</i>	49,7	6,0	15,9	8,1	20,3	-
<i>Petrochemický a chemický průmysl</i>	46,7	0,8	12,4	21,2	8,4	10,5
<i>Farmaceutický průmysl</i>	54,1	4,0	4,0	25,1	8,8	4,0
<i>Gumárenský a plastový průmysl</i>	38,7	6,0	20,7	17,2	17,3	-
<i>Průmysl skla, keramiky a stavebních hmot</i>	58,9	3,1	16,8	4,5	11,4	5,4
<i>Výroba kovů, hutních a kovodělných výrobků</i>	40,0	3,8	17,8	12,1	17,1	9,2
<i>Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení</i>	45,2	7,2	19,4	11,0	17,2	-
<i>Výroba elektrických zařízení</i>	45,9	1,0	14,7	19,3	17,0	2,1
<i>Výroba strojů a zařízení</i>	39,6	2,7	19,7	21,3	16,0	0,8
<i>Automobilový průmysl</i>	35,0	9,8	18,9	17,4	16,3	2,6
<i>Výroba ostatních dopravních prostředků</i>	50,4	-	20,3	10,5	14,4	4,4
<i>Výroba nábytku, ostatní zpracovatelský průmysl, opravy a instalace strojů a zařízení</i>	43,0	3,2	13,3	17,1	21,1	2,3
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	27,9	8,7	17,8	15,6	13,6	16,5
Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	62,8	1,6	7,6	1,3	8,3	18,4
Velkoobchod, kromě motorových vozidel	48,3	2,8	13,1	12,8	20,2	2,7
Doprava a skladování	40,5	0,6	22,4	10,7	23,9	1,8
Informační a komunikační činnosti	38,1	7,2	16,0	16,2	22,2	0,4
Peněžnictví a pojišťovnictví	46,0	-	1,8	26,3	25,0	0,9
Architektonické a inženýrské činnosti, technické zkoušky a analýzy; výzkum a vývoj	49,5	0,8	8,7	7,7	31,8	1,5

Poznámka: 1 - Rozšíření sortimentu výrobků nebo služeb, 2 - Nahrazení zastaralých produktů nebo služeb, 3 - Vstup na nové trhy, 4 - Zvýšení tržního podílu, 5 - Zlepšení kvality výrobků nebo služeb, 6 - Snížení negativních dopadů na životní prostředí.

Pramen: ČSÚ, Inovační aktivity podniků v ČR, TI 2010-2012.

Tabulka 6B: Zavedení marketingových inovací u netechnicky inovujících podniků (v % podniků s marketingovou inovací, 2010-2012)

	Podnik zavedl: (v %)		
	Významné změny designu nebo balení	Nová média nebo techniky pro propagaci	Nové metody pro umístění výrobků
Celkem za ČR	46,8	74,3	39,5
malé (10-49 zam.)	42,9	76,0	40,1
střední (50-249 zam.)	54,0	70,7	35,7
velké (250 a více zam.)	55,9	71,2	45,4
Dobývání nerostných surovin	47,1	61,4	57,0
Zpracovatelský průmysl celkem	54,4	68,2	33,5
<i>Potravinářský a tabákový průmysl</i>	63,8	63,6	33,9
<i>Textilní a kožedělný průmysl</i>	69,4	79,1	55,0
<i>Dřevozpracující a papírenský průmysl</i>	45,7	76,7	34,0
<i>Petrochemický a chemický průmysl</i>	71,6	50,2	41,9
<i>Farmaceutický průmysl</i>	78,6	42,3	41,6
<i>Gumárenský a plastový průmysl</i>	42,7	73,4	39,4
<i>Průmysl skla, keramiky a stavebních hmot</i>	52,6	76,2	41,9
<i>Výroba kovů, hutních a kovodělných výrobků</i>	43,0	66,8	24,2
<i>Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení</i>	72,5	67,4	25,6
<i>Výroba elektrických zařízení</i>	51,8	74,6	44,0
<i>Výroba strojů a zařízení</i>	55,5	57,3	17,4
<i>Automobilový průmysl</i>	54,3	57,8	31,7
<i>Výroba ostatních dopravních prostředků</i>	46,7	74,1	57,9
<i>Výroba nábytku, ostatní zpracovatelský průmysl, opravy a instalace strojů a zařízení</i>	57,8	72,4	35,5
<i>Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu</i>	22,8	76,5	53,6
<i>Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi</i>	30,4	85,5	34,8
<i>Velkoobchod, kromě motorových vozidel</i>	32,4	87,1	50,4
<i>Doprava a skladování</i>	38,0	65,0	47,4
<i>Informační a komunikační činnosti</i>	49,2	78,0	43,3
<i>Peněžnictví a pojištnictví</i>	46,5	86,8	57,2
<i>Architektonické a inženýrské činnosti, technické zkoušky a analýzy; výzkum a vývoj</i>	40,4	68,6	32,7

Pramen: ČSÚ, Inovační aktivity podniků v ČR, TI 2010-2012.

Tabulka 7B: Výsledky inovačních aktivit označené inovačními podniky za významné (v % podniků s procesní inovací, 2010-2012)

	Výsledky inovační aktivity označené podniky jako vysoce významné (v %)					
	1	2	3	4	5	6
Celkem za ČR	56,7	15,2	12,6	7,7	2,8	4,9
malé (10-49 zam.)	61,3	14,4	9,4	6,7	2,5	5,7
střední (50-249 zam.)	50,9	16,6	18,0	8,4	3,2	2,9
velké (250 a více zam.)	46,5	16,3	16,5	11,4	3,6	5,7
Dobývání nerostných surovin	45,3	18,1	8,3	6,1	5,5	16,6
Zpracovatelský průmysl celkem	49,4	21,6	11,6	9,8	2,0	5,6
<i>Potravinářský a tabákový průmysl</i>	46,5	13,6	16,0	15,4	1,4	7,0
<i>Textilní a kožedělný průmysl</i>	68,1	12,2	7,1	11,3	1,3	-
<i>Dřevozpracující a papírenský průmysl</i>	52,3	19,1	12,8	11,7	2,3	1,8
<i>Petrochemický a chemický průmysl</i>	48,7	21,7	13,9	7,7	4,3	3,8
<i>Farmaceutický průmysl</i>	28,0	38,5	22,7	10,8	-	-
<i>Gumárenský a plastový průmysl</i>	41,0	28,5	10,7	9,1	3,3	7,4
<i>Průmysl skla, keramiky a stavebních hmot</i>	29,9	18,1	13,7	18,9	9,0	10,5
<i>Výroba kovů, hutních a kovodělných výrobků</i>	42,7	34,3	7,5	6,5	1,4	7,6
<i>Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení</i>	56,9	21,4	15,9	2,7	-	3,1
<i>Výroba elektrických zařízení</i>	49,0	16,7	9,3	8,6	3,8	12,6
<i>Výroba strojů a zařízení</i>	59,4	24,2	8,9	5,4	0,0	2,1
<i>Automobilový průmysl</i>	47,7	12,1	24,1	11,0	1,6	3,5
<i>Výroba ostatních dopravních prostředků</i>	41,9	23,2	28,4	6,4	-	-
<i>Výroba nábytku, ostatní zpracovatelský průmysl, opravy a instalace strojů a zařízení</i>	64,3	11,5	7,2	11,3	0,8	49,9
<i>Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu</i>	33,6	7,9	13,3	21,3	22,3	1,6
<i>Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi</i>	58,8	5,5	10,6	5,4	18,4	1,2
<i>Velkoobchod, kromě motorových vozidel</i>	68,4	6,4	12,8	3,4	4,2	4,8
<i>Doprava a skladování</i>	60,4	11,4	13,3	8,0	1,2	5,7
<i>Informační a komunikační činnosti</i>	68,6	4,4	19,5	5,2	1,2	1,0
<i>Peněžnictví a pojišťovnictví</i>	82,4	2,3	10,9	4,4	-	-
<i>Architektonické a inženýrské činnosti, technické zkoušky a analýzy; výzkum a vývoj</i>	68,0	7,9	12,0	3,2	2,1	6,8

Poznámka: 1 – Zlepšení pružnosti výroby, způsobu poskytování služeb, 2 – Rozšíření výrobní kapacity, 3 – Snížení nákladů práce, 4 – Snížení spotřeby materiálů a energií, 5 – Snížení negativních dopadů na životní prostředí, 6 – Zlepšení zdraví a bezpečnosti zaměstnanců.
 Pramen: ČSÚ, Inovační aktivity podniků v ČR, TI 2010-2012.

Tabulka 8B: Omezující faktor inovací označený jako vysoce významný u technicky inovujících podniků v ČR (2010-2012, v %)

	Omezující faktor inovací označený jako vysoce významný (inovující podniky - v %)										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Celkem za ČR	34,4	4,1	13,3	10,4	0,3	0,8	0,9	7,7	11,0	4,7	12,4
malé (10-49 zam.)	37,7	4,4	11,9	8,3	0,3	0,3	0,7	8,0	9,8	5,1	13,6
střední (50-249 zam.)	29,1	3,6	15,5	14,2	0,2	2,0	1,3	7,6	12,9	3,7	9,9
velké (250 a více zam.)	24,1	2,9	17,5	15,9	1,1	2,1	1,1	5,3	15,4	4,2	10,4
Dobývání nerostných surovin	21,9	-	3,8	9,6	7,7	-	-	6,9	19,4	8,8	21,9
Zpracovatelský průmysl celkem	37,2	3,6	14,3	11,4	0,2	1,1	1,1	6,9	11,4	3,0	9,8
<i>Potravinářský a tabákový průmysl</i>	43,7	3,1	13,6	5,3	-	0,1	2,0	5,4	15,6	1,0	10,3
<i>Textilní a kožedělný průmysl</i>	48,4	5,6	7,8	9,8	0,7	0,8	1,4	7,4	6,3	2,5	9,4
<i>Dřevozpracující a papírenský průmysl</i>	44,2	0,2	17,3	4,8	-	0,5	1,6	3,6	12,8	6,1	8,9
<i>Petrochemický a chemický</i>	31,4	4,0	14,7	8,7	1,1	3,6	2,8	12,0	8,4	3,0	10,4
<i>Farmaceutický průmysl</i>	24,1	-	11,3	5,3	-	5,8	-	15,0	26,8	5,8	6,0
<i>Gumárenský a plastový průmysl</i>	35,3	5,6	13,1	7,2	-	2,1	1,5	7,6	11,8	3,2	12,7
<i>Průmysl skla, keramiky a stavebních hmot</i>	41,2	4,0	13,4	5,7	1,3	0,4	2,9	3,7	12,5	3,3	11,6
<i>Výroba kovů, hutních a kovodělných výrobků</i>	29,6	4,2	20,7	13,5	0,1	0,4	0,2	7,4	9,2	2,5	12,1
<i>Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení</i>	36,3	3,7	20,6	17,2	-	3,0	-	1,7	10,5	2,2	4,8
<i>Výroba elektrických zařízení</i>	24,5	3,5	9,0	21,9	0,6	2,8	1,7	9,7	14,6	2,7	9,0
<i>Výroba strojů a zařízení</i>	42,2	6,2	4,8	21,6	-	0,5	-	9,1	10,3	2,6	2,7
<i>Automobilový průmysl</i>	31,1	1,7	15,4	14,4	-	3,4	-	7,2	11,5	5,2	10,1
<i>Výroba ostatních dopravních prostředků</i>	34,5	4,3	21,3	15,3	-	-	1,4	3,4	9,5	3,8	6,6
<i>Výroba nábytku, ostatní zpracovatelský průmysl, opravy a instalace strojů a zařízení</i>	39,4	1,5	15,4	7,3	0,6	0,9	1,2	7,0	10,1	3,7	12,9
<i>Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu</i>	15,0	-	24,6	-	-	4,6	1,2	6,6	10,2	17,2	20,6
<i>Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi</i>	31,3	1,2	11,2	4,8	5,6	0,6	1,8	8,6	16,4	2,4	16,1
<i>Velkoobchod, kromě motorových vozidel</i>	30,7	4,6	9,7	7,3	-	0,1	0,2	12,4	9,8	9,2	16,1
<i>Doprava a skladování</i>	50,9	7,1	10,5	0,8	0,2	-	0,2	3,5	4,2	2,8	19,7
<i>Informační a komunikační činnosti</i>	28,2	2,4	13,8	16,6	0,5	0,8	1,8	9,4	13,9	4,7	7,9
<i>Peněžnictví a pojišťovnictví</i>	21,1	3,2	19,9	6,7	0,9	0,7	3,1	5,5	9,0	6,9	23,1
<i>Architektonické a inženýrské činnosti, technické zkoušky a analýzy</i>	22,9	8,1	14,3	15,3	-	1,7	0,2	0,8	11,6	5,6	19,5

Poznámka: 1 - Nedostatek finančních prostředků v podniku, 2 - Nedostatek financí ze zdrojů mimo podnik, 3 - Příliš vysoké inovační náklady, 4 - Nedostatek kvalifikovaných pracovníků, 5 - Nedostatek informací o technologii, 6 - Nedostatek informací o trzích, 7 - Obtíže při hledání spolupracujícího partnera, 8 - Trh ovládaný zavedenými firmami, 9 - Nejistá poptávka po inovovaném zboží nebo službách, 10 - Nebylo třeba inovovat vzhledem k předchozím inovacím, 11 - Inovace nebyly vyžadovány.

Pramen: ČSÚ, Inovační aktivity podniků v ČR, TI 2010-2012.

LITERATURA

DOHNAL, J., PŘÍKLENK, O.: CIO a podpora byznysu. Praha, Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4050-8
 EUROSTAT, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, 2015,
 NOVOTNÝ, O., VOŘÍŠEK, J. a kol.: Digitální cesta k prosperitě. Praha: Professional Publishing 2011. ISBN 978-80-7431-047-8
 NOVOTNÝ, O., POUR, J., BASL, J., MARYŠKA, M.: Řízení výkonnosti podnikové informatiky. Professional Publishing, Praha, 2010. ISBN 978-80-7431-040-9.
 PALADINO, B.: Innovative Corporate Performance Management: Five Key Principles to Accelerate Results. Indianapolis, Wiley Publishing, 2011. ISBN: 978-0-470-62773-0
 SCHIESSER, R.: IT Systems Management. New York, Prentice Hall 2010. ISBN 978-0-13-702506-0.
 ŠPAČEK, D.: eGovernment: cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení. C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-261-8
 ŽÁK, M. a kol.: Konkurenční schopnost České republiky 2011-2012. Praha, Linde 2013, ISBN 978-80-7201-910-6

ČSÚ. Archiv (Ukazatele výzkumu a vývoje). 2015. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/ukazatele-vyzkumu-a-vyvoje-2013-w6rsbm7x7x>.

ČSÚ. Inovační aktivity podniků v České republice 2010–2012. 2015. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/inovacni-aktivity-podniku-v-cr-2010-az-2012-up1r9kkmj3>.

ČSÚ. Frascati manuál. 2015. Dostupné z WWW:

<https://www.czso.cz/csu/czso/veda-vyzkum-a-inovace-publikace?=frascati+manu>.

EUROSTAT. Science and Technology. 2015. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/science-technology-innovation/data>.

ČSÚ. Regionální účty. 2014. Dostupné z WWW: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_reg

ČSÚ. Statistika obyvatelstva (Veřejná databáze). 2014. Dostupné z WWW: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=19&

ČSÚ. Ukazatele výzkumu a vývoje 2013. 2014. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/ukazatele-vyzkumu-a-vyvoje-2013-w6rsbm7x7x>

MPSV. Statistika nezaměstnanosti. 2014. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

ČSÚ (ze zdroje Policejního prezidia ČR). Ročenky krajů. 2014. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/rocenky_souhrn

ČSÚ (Emise hlavních znečišťujících látek REZZO ze zdroje ČHMÚ). Ročenky krajů. 2014. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/rocenky_souhrn

ČSÚ (ze zdroje Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR). Ročenky krajů. 2014. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/rocenky_souhrn

ČSÚ (VŠPS). Zaměstnanost a nezaměstnanost podle VŠPS - roční průměry 2013. 2014. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2013-ah3piojsce>

ČSÚ (VŠPS). Trh práce 1993 až 2013. 2014. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/trh-prace-v-cr-casove-rady-1993-az-2013-cvby29ymgm>

ČSÚ (ze zdroje MV ČR). Cizinci (Veřejná databáze). 2014. Dostupné z WWW: https://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=743&expand=1&

ČSÚ (ze zdroje MPSV ČR). Ročenky krajů. 2014. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/rocenky_souhrn

ČSÚ. Životní prostředí (Veřejná databáze). 2014. Dostupné z WWW: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=10&expand=1&

ČSÚ. Životní prostředí (Veřejná databáze). 2014. Dostupné z WWW: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=10&expand=1&

EUROPEAN COMMISSION. European Economic Forecast. Winter 2015. European Economy 1/2015. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee1_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION. Statistical Annex to European Economy. November 2014. European Economy. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/pdf/statistical_annex_autumn_2014_en.pdf

EUROSTAT. Balance of Payments. 2015a. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

EUROSTAT. Government Finance Statistics. 2015b. Dostupné z WWW: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10dd_edpt1&lang=en

EUROSTAT. National Accounts. 2015c. Dostupné z WWW: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_gdp&lang=en

- EUROSTAT. National Accounts, Tables on EU Policy. Employment and Social Policy Indicators. 2015d. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tesem160&plugin=1>
- EUROSTAT. National Accounts, Auxiliary Indicators, 2015e. Dostupné z WWW: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/hui/show.do?dataset=nama_10_lp_ulc&lang=en
- EUROSTAT. Prices. Harmonised indices of consumer prices, 2015f. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/prc_hicp_a_ind
- EUROSTAT. Exchange rates. Effective Exchange rate indices, 2015g. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/ert_eff_ic_a
- EUROSTAT. Interest rates. Long-term interest rates, 2015h. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/irt_lt_gby10_a
- EUROSTAT. Economy and Finance. National accounts (ESA2010), 2015i. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/prc_ppp_ind
- EUROSTAT. National accounts (ESA1995). Auxiliary indicators to National Accounts, 2015j. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/nama_aux_ulc
- EUROSTAT. Prices. Purchasing power parities, 2015k. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/nama_aux_ulc
- EUROSTAT. Labour Market, Employment and unemployment, 2015l. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/une_rt_a
- EUROSTAT. Labour Market. Employment and unemployment, 2015m. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/lfsi_emp_a
- EUROSTAT. Labour Market. Employment and unemployment, 2015n. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/une_ltu_a
- EUROSTAT. New reference year 2005=100 for Harmonised Indices of Consumer Prices. Press Release 146/2005, November 2005.
- Berns, R., Johnson, R. C. Value-Adjusted Exchange Rates. NBER, Working Paper No. 18498, October 2012.
- ČSÚ: Indexy spotřebitelských cen (metodická příručka pro uživatele). Revize únor 2015. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/documents/10180/26822363/manual_isc_2015.pdf/b4fdd80d-d6cc-4ab4-a768-2fd2449147a4?version=1.1
- ČSÚ: Statistická ročenka České republiky 2014. Listopad 2014. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-ceske-republiky-2014-n-zi0tqklk5k>
- UNCTAD: World Investment Report 2014. Annex tables, září 2014. Dostupné z WWW: <http://unctad.org/en/pages/PublicationWebflyer.aspx?publicationid=937>
- IMF: Annual Report on Exchange Arrangements and Exchange Restrictions 2014. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/nft/2014/areaers/ar2014.pdf>
- IMF: World Economic Outlook Database. Říjen 2014. Dostupné z WWW: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=28>
- IMF: Balance of Payments Manual (5th edition). Prosinec 1993.
- IMF: Balance of Payments Manual (6th edition). Revize z listopadu 2013. Dostupné z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/bopman6.htm>
- OECD: OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment. Fourth edition 2008. Duben 2008. Dostupné z WWW: <http://www.oecd.org/daf/inv/investmentstatisticsandanalysis/40193734.pdf>
- ILO: Metadata. (Definitions, Classifications, Sources and Methods.) 2015. Dostupné z WWW: http://laborsta.ilo.org/definition_E.html
- IMF: Government Finance Statistics Manual 2001. Prosinec 2001. Dostupné z WWW: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/gfs/manual/>

ABSTRAKT

Publikace Konkurenční schopnost České republiky 2013-2014: Vývoj hlavních indikátorů je v pořadí již sedmou publikací věnovanou vývoji konkurenceschopnosti ČR v mezinárodním srovnání a analýze rozhodujících faktorů ovlivňujících tento vývoj. Publikace shrnuje klíčové oblasti charakterizující vývoj České republiky promítnuté do kvantitativních ukazatelů. Publikace se soustředí na prezentaci statistických ukazatelů sledovaných v časových řadách, které ilustrují daný tematický okruh.

Konkurenční schopnost České republiky analyzuje přístup a vývoj české ekonomiky ve vztahu ke klíčovým kvantitativním faktorům jejího rozvoje a ve vztahu k vykazované růstové výkonnosti a makroekonomické stabilitě.

Cílem publikace je na základě komplexní analýzy zdrojů a výsledků konkurenční schopnosti České republiky identifikace souvisejících hospodářskopolitických implikací. Výsledky uvedené v následujících kapitolách jsou využitelné pro podporu současné znalostně založené ekonomiky.

Předkládaná publikace je zaměřena na čtyři stěžejní oblasti: (1) Růstová výkonnost a stabilita, (2) Institucionální kvalita, (3) Strukturální konkurenceschopnost a (4) Inovační výkonnost. Specifická pozornost je věnována strukturálním aspektům konkurenceschopnosti na odvětvové a regionální úrovni.

ABSTRACT

Monograph Competitiveness of the Czech Republic, 2013-2014: Development of the main indicators is already seventh publication focused on the development of the competitiveness of the Czech Republic in international environment and analysis of the main factors affecting this development. The publication summarizes key areas of development of the Czech Republic reflected in quantitative indicators. The publication focuses on the presentation of statistical indicators monitored in time series, illustrating given thematic area.

The Competitiveness of the Czech Republic analyses approach and development of the Czech economy in relation to key quantitative factors of its development and in relation to the reported performance growth and macroeconomic stability.

The aim of this publication is based on a comprehensive analysis of the resources and results of the competitive ability of the Czech Republic to identify related industrial and political implications. Results in the following chapters are exploitable to support current knowledge-based economy.

The publication focuses on four key areas: (1) Growth performance and stability, (2) Institutional quality, (3) Structural competitiveness and (4) Innovation performance. Specific attention is paid to the structural aspects of competitiveness at sectoral and regional level.

ABSTRAKT

Die Publikation Wettbewerbsfähigkeit der Tschechischen Republik 2013-2014: Die Entwicklung der Hauptindikatoren ist bereits die siebte Publikation dieser Reihe, die der Entwicklung der Wettbewerbsfähigkeit der Tschechischen Republik im internationalen Vergleich und der Analyse der entscheidenden Faktoren, die deren Entwicklung beeinflussen, gewidmet ist. Die Publikation fasst die entscheidenden charakteristischen Bereiche zusammen, die die Entwicklung der Tschechischen Republik in den quantitativen Indikatoren darstellen. Die Publikation konzentriert sich auf die Präsentation der statistischen Indikatoren in den untersuchten Zeitreihen, die die gegebenen thematischen Bereiche illustrieren.

Die Wettbewerbsfähigkeit der Tschechischen Republik analysiert die Einstellung und Entwicklung der tschechischen Ökonomie in der Beziehung zu den quantitativen Schüsselfaktoren und deren Entwicklung in der Beziehung zur ausgewiesenen Wachstumsleistung und makroökonomischen Stabilität. Das Ziel der Publikation ist die Identifikation der zusammenhängenden wirtschaftspolitischen Implikationen auf Grund einer komplexen Analyse der Quellen und Ergebnisse der Wettbewerbsfähigkeit der Tschechischen Republik. Die Ergebnisse in den nächsten Kapiteln aufgeführte Ergebnisse sind für die Unterstützung der gegenwärtigen Wissensökonomik nützlich.

Die vorliegende Publikation konzentriert sich auf vier Schlüsselbereiche: (1) Die Wachstumsleistung und Stabilität, (2) Die institutionelle Qualität, (3) Die strukturelle Wettbewerbsfähigkeit und (4) Innovationsleistung. Die spezifische Aufmerksamkeit ist den strukturellen Aspekten der Wettbewerbsfähigkeit auf der Branchen- und regionalen Ebene gewidmet.

Konkurenční schopnost České republiky **2013-2014**

ISBN 978-80-87839-50-8

© Odborné nakladatelství Vysoké školy ekonomie a managementu

9 788087 839508